

Riksdagens protokoll

2008/09:31

Onsdagen den 19 november

Kl. 09.00 – 21.07

Protokoll
2008/09:31

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 november.

2 § Meddelande om information från regeringen

Förste vice talmannen meddelade att *torsdagen den 20 november kl. 14.45* skulle statsminister Fredrik Reinfeldt (m) lämna information från det informella mötet mellan EU:s stats- och regeringschefer den 7 november med anledning av den internationella finanskrisen.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2008/09:112

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:112 Vård till papperslösa
av Gunvor G Ericson (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 13 november 2008

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkomsten faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM29 Direktiv om elektroniska pengar KOM(2008)627 till finansutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2008/09:71 till civilutskottet
2008/09:76 till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU8

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

7 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU1
Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (prop. 2008/09:1 delvis).

Anf. 1 LARS ELINDERSON (m):

Herr talman! God morgon kamrater och vänner i kammaren!

Finansutskottets betänkande nr 1, det så kallade rambetänkandet, behandlar regeringens finansplan, förslagen över statens inkomster och utgifter för 2009, förslag till fördelning av utgifterna på utgiftsområden och förslag till utgiftstak för åren 2009–2011.

Den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i regeringens förslag är inriktad på att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och sysselsättning och möta de obalanser, framför allt i form av ett alltför stort utanförskap, som präglat svensk ekonomi under lång tid.

Budgetpropositionen innehåller satsningar inom framför allt fyra områden: Jobb och företagande, Utbildning och forskning, Infrastruktur, Klimat, energi och miljö men också förslag inom områdena Den finansiella sektorn och Välfärdsområdet.

Utskottet välkomnar de kraftigt sänkta skatter på arbete som regeringen föreslår i form av bland annat ett tredje steg i jobbskatteavdraget och sänkta arbetsgivaravgifter och anser att de tillsammans med den breda satsningen inom utbildningsområdet, den så kallade närtidssatsningen inom infrastrukturområdet och prioriteringarna inom centrala välfärds-

områden, ger goda förutsättningar för en långsiktigt positiv utveckling av tillväxt och sysselsättning.

Problemen inom den finansiella sektorn har medfört att arbetet under hösten har fokuserats på åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten. Bland annat genom de stabilitetsstärkande åtgärder som riksdagen beslutat om bedömer utskottet att regeringen har tillräckligt kraftfulla och flexibla verktyg som kan minska skadeverkningarna i det finansiella systemet om situationen allvarligt skulle försämrats.

Den finansiella och ekonomiska ställningen är stark, och trots att de ekonomiska bedömningarna i budgetpropositionen i dag framstår som alltför positiva i ljuset av den ekonomiska utvecklingen under hösten bedömer utskottet att regeringen har både resurser och möjligheter att agera kraftfullt med anledning av varsel och risk för uppsägningar inom industrin. Enligt utskottets uppfattning ger budgetförslaget tillräckligt utrymme för regeringen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en reviderad ekonomisk bedömning så snart detta är möjligt.

Utskottet understryker samtidigt att det finanspolitiska ramverket ligger fast men har inga invändningar mot den breda översyn av ramverket som regeringen arbetar med och avser att presentera före mandatperiodens utgång.

Utskottet tillstyrker regeringens samtliga förslag. Samtliga motioner avstyrks. I betänkandet finns 10 reservationer.

Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga s-reservationer.

För två dagar sedan rev finansministern upp de prognoser som finns i den budgetproposition vi i dag ska behandla. Arbetslösheten som skulle stiga med några tiondelar riskerar nu enligt regeringens bedömning att växa med 150 000 personer. Ekonomin som enligt budgetpropositionen skulle växa med 30 miljarder kronor riskerar nu att krympa med lika mycket. Sverige går in i en period av negativ tillväxt när regeringen nu äntligen har sett vart verkligheten är på väg.

Trots att regeringen nu ser och erkänner att vi går in i en allvarlig jobbkris väljer man att klamra sig fast vid den ekonomiska politik som man utformade innan jobbkrisen slog till med full kraft. Det är häpnadsväckande. Regeringen väljer att agera passivt när vi går in i den allvarligaste ekonomiska krisen i Sverige på 15 år. Då säger Elinderson, moderat, i inledningen av denna debatt att det finns tillräckligt med utrymme i den budget som nu föreligger för att möta varsel och en kraftigt ökad arbetslöshet.

Borgerligheten har lagt fram en budget under förespeglning att sysselsättningen skulle vara oförändrad nästa år. Nu inser man att arbetslösheten riskerar att öka med 150 000 personer; ändå är det tillräckligt med utrymme för insatser. Vad märkligt! Man står fast vid en budget som prioriterar sänkt skatt till dem som tjänar mest framför fler jobb.

Herr talman! Jag förutsätter att Anders Borg när han går upp i talarstolen om en stund vidgår att budgeten är helt fel för det läge vi befinner oss i. Att låta en passiv och oansvarig borgerlig politik fortgå är farligt för svensk ekonomi.

Den jobbkris vi nu är inne i har förvärrats av den borgerliga regeringens ekonomiska politik. I slutet av 2006, bara ett par månader efter att finansministern tillträtt sin post, sade han, pressad i en radiointervju: Det tar två år innan Borgs politik börjar verka på arbetsmarknaden.

Nu har det gått ungefär två år sedan den intervjun. Resultatet är inte särskilt uppmuntrande. Över 500 000 har tvingats lämna arbetslöshetsförsäkringen. 19 521 löntagare varslades bara i oktober – det är fler än på 16 år. 21 000 fler har de senaste 12 månaderna hamnat i det som Moderaterna under valrörelsen kallade för utanförskapet. Väljer man att räkna som Moderaterna gjorde och deklarerade i valrörelsen ökar nu utanförskapet med 21 000 personer. Drygt 15 000 långtidsarbetslösa ungdomar är nu placerade i den åtgärd som kallas jobbgaranti för ungdomar. Det har visat sig inte vara någon som helst garanti för jobb. Det är garanti för passivitet.

Efter två år är bilden tydlig: ökat utanförskap, fler arbetslösa, växande passivitet.

Den nya regeringens felgrepp började redan tidigt under mandatperioden, redan under de första månadernas beslut. Man fick en högkonjunktur till skänks men klarade inte att hantera det ansvarsfulla uppdrag det är att ta hand om en högkonjunktur. Man inledde med stora och delvis ofinansierade skattesänkningar när högkonjunktorens vindar blåste så starkt i ryggen. Riksbanken varnade för politiken och sade att de skulle bli tvungna att höja räntan om regeringen fortsatte så. Regeringen fortsatte, och Riksbanken blev tvungen att höja räntan.

Förändringarna i fastighetsskatten ledde till att fastighetspriserna fortsatte att rusa, ett läge som inte alls är fördelaktigt nu när ekonomin vänder nedåt med fastighetspriser som riskerar att sjunka.

Sysselsättningspolitiken, flaggskeppet, bygger på mycket lös grund. När finansutskottet bjöd in Konjunkturinstitutet, som Anders Borg och majoriteten brukar hävda är det som bäst kan beskriva vilken sysselsättningspolitik som ska bedrivas, frågade vi om grunden för den sysselsättningspolitik som har verktygen försämrad a-kassa, sänkt skatt med mest till dem som tjänar mest, pressa ut människor till socialbidragsberoende och öka klyftorna. Vad är det för grund för att det ger jobb? Konjunkturinstitutet sade då: Det bygger på extremt osäkra prognoser.

Att bygga en politik på extremt osäkra prognoser med sådana effekter för människors vardag är sannerligen inte att ta ansvar. På extremt osäkra prognoser har Borgs politik fått följande effekt. Det har blivit sönderslagen a-kassa, undergrävd sjukförsäkring, hel nedrustning av den aktiva arbetsmarknadspolitiken, bort med alla utbildningsinsatser för arbetslösa och sänkt skatt för grupper som har mest och tjänar bäst.

I måndags kom Arbetsförmedlingen med en rapport som visar att de arbetssökande är mycket aktiva. Problemet är att de saknar den utbildning och kompetensbakgrund de behöver för att kunna få ett jobb. Politiken fungerar inte när man så avvecklat insatserna för att ge yrkesutbildning åt dem som är arbetslösa. Då fastnar långtidsarbetslösheten, och då ökar långtidsarbetslösheten.

När nu arbetslöshetsförsäkringen är sönderslagen och vi går in i en period med mycket stora varsel och kraftigt ökad arbetslöshet riskerar hundratusentals människor att få sin ekonomi ödelagd. Det drabbar dem,

men det drabbar också svensk ekonomi. Det minskar efterfrågan totalt i ekonomin och riskerar att föra oss djupare ned i en negativ spiral.

I dag kommer vi återigen att få höra finansministern och majoriteten säga: Vi har prognoser om att den politik som vi genomför ger 100 000 nya jobb, 50 000 nya jobb eller 60 000 nya jobb. Vi har hört det gång på gång här i kammaren. Problemet, ledamöter, är att det nu är ett minus-tecken framför antalet nya jobb.

Man får återigen skriva ned tillväxten och skriva upp arbetslösheten. Det började i januari. Finansministern sade att tillväxten kommer att skrivas ned med någon tiondel. Till våren fick han skriva ned väldigt mycket mer än så. Till sommaren kom ytterligare nedskrivningar. Nu kommer ytterligare nedskrivningar.

Man har inte tagit den ekonomiska utvecklingen på tillräckligt stort allvar och inte heller den uppseglade finanskrisen. Det är bara ett halvår sedan som finansministern när vi bad om information om finanskrisens utveckling kunde gå till attack mot socialdemokratin och säga: Det är bara Östros och Nuder i hela Sverige som tror på en bankkris. För någon vecka sedan slog bankkrisen till mot den svenska investmentbanken Carnegie, numera statligt ägd. Man har inte tagit signalerna om en sämre ekonomisk utveckling på allvar från majoriteten eller från regeringen.

För ett par månader sedan när vi debatterade räckte jag ut handen till regeringen och sade: Vi är beredda att samarbeta om den allt allvarligare situationen på den finansiella marknaden. Det ignorerades fullständigt i kammaren. Det kommer ni väl ihåg. Men efter att krisen slog till med full kraft och efter att EU lanserade sitt stabiliseringspaket öppnade man för diskussioner med oppositionen.

Riksdagen snabbbehandlade den svenska versionen av EU:s stabiliseringspaket. Det tog tre dagar. En enig riksdag ställde upp på lagstiftningen och EU:s väg framåt. Men sedan dess har väldigt lite hänt. Det har snart gått en månad sedan vi fattade ett av de snabbaste besluten i riksdagens historia med garantier på 1 500 miljarder kronor. Det var ett stort beslut för Sveriges riksdag.

Anders Borg och majoriteten i kammaren garanterade att alla banker skulle komma med. Ni hade talat med dem och förberett dem. Alla skulle med, eftersom det var helt nödvändigt. En månad har gått, och de stora bankerna är inte med. Räntorna är skyhöga, och ränteskillnaderna är skyhöga. En månad har gått, och det har säkert kostat några ytterligare tusental jobb på grund av att man inte kan sätta stabiliseringspaketet på plats.

Det räcker inte med verbala åthävor. Nu krävs ett praktiskt handlag. För att få ned boräntan och småföretagens räntor, och småföretagen knäar just nu, måste regeringen se till att alla banker är med. Då får man också föra fram det förslag som vi förde fram i de diskussioner vi hade med regeringen om ett obligatorium. Vi förväntar oss att regeringen nu måste agera. Det tog tre dagar i riksdagen. Det har tagit en månad för regeringen, och ingenting har skett.

Parallellt med finanskrisen har jobbkrisen förvärrats. Sedan i måndags förmiddag delar regeringen äntligen de övriga prognosmakarnas bedömningar. Det gäller bedömningar från Konjunkturinstitutet, Riksbanken och bankerna att vi får en utveckling av kraftigt ökad arbetslöshet och svag eller negativ ekonomisk utveckling. Trots det ska vi i dag de-

battera en budget vars prognoser finansministern själv har övergivit men vars politik han krampaktigt håller fast vid.

Det är en politik som hittills har gett de 10 procenten med störst inkomster mer i kronor och ören från denna riksdag i form av skattesänkningar ensamma än vad över 60 procent har fått tillsammans. Det är orättvisa i sin prydno. Den budget som man har lagt fram kallar man för ett superpaket, eller gärna lite snabbt sagt under hösten: "Superpktt". Den har ingenting för jobben. Fokus är att sänka skatten mest för dem som tjänar bäst. Det är en politik som havererar, eftersom den inte ger några nya jobb. Konjunkturinstitutet säger att det är extremt osäkra prognoser. Det kan lika gärna vara minus som plus. På det har man byggt en orättvis politik.

Herr talman! Jag besökte för några dagar sedan Eskilstuna och träffade några av de 350 löntagare som har varslats på Volvo. Det fanns en stor oro, och uppgivenhet började sprida sig i företaget. De upptäckte att a-kassan ger dem hälften av lönen. Nu börjar de upptäcka att en skattechock drabbar dem. De ska få uppemot 1 000 kronor mer i skatt dessutom för att de går från att arbeta, varslas, till att bli uppsagda och arbetslösa. Varför är det på det sättet?

Företagsledning och fackliga organisationer är överens. Det skulle behövas en bred insats med kompetensutveckling, spetskompetensutbildning och att undvika att människor sägs upp. Men när jag besöker Arbetsförmedlingen i Eskilstuna på eftermiddagen säger de: Det finns inga resurser. De resurser de har ska gå till de långtidsarbetslösa. Jag frågar: Vad gör då de långtidsarbetslösa i borgerlighetens Sverige? Det finns resurser till att kanske varannan vecka träffas i grupp för att diskutera sin situation, men det finns inte resurser till annat. Det är passivitet som också erbjuds de långtidsarbetslösa.

Det är en mycket tydlig bild av det moderatstyrda Sverige. Varför ska de som blir arbetslösa få en skattechock? Varför ska de som blir arbetslösa bara få hälften av sin lön i ersättning? Varför ges inga resurser till varslade, och varför ges ingen spetsutbildning till dem? Varför bara passivitet för de långtidsarbetslösa?

I det budgetförslag som vi har lagt fram står jobben och välfärden i fokus. Det är riktade satsningar för de arbetslösa ungdomarna. Inga arbetslösa ungdomar ska gå passiva. Det ska vara jobb, praktik eller utbildning som erbjuds. Det är mer satsningar på vägar och järnvägar än vad regeringen gör. Det är 2 miljarder mer varje år.

Det är 3 miljarder mer till skolan under en treårsperiod. Skolan och dess kvalitet är så oerhört viktig. Det är 3 miljarder mer till sjukvården under en treårsperiod. Det är en central välfärdsfråga. Det är mer satsning på forskning än vad regeringen gör.

Det är minskade orättvisor för pensionärerna i och med att vi erbjuder alla pensionärer en skattesänkning på minst 2 700 kronor. Det är förbättrat barnbidrag till barnfamiljerna och bättre studiestöd inte minst för studenter med barn. Det är dessutom ökad trygghet.

Restaurera a-kassan med högre tak så att fler får 80 procent i ersättning och lägre kostnad för att gå med kraftigt sänkta avgifter. Renovera sjukförsäkringen och ta bort utsorteringskedjan. Investera i stället i rehabilitering. Det är breda investeringar för att bygga ett rättvisare Sverige.

Vi har också lagt fram ett brett stimulanspaket, eftersom jobbkrisen förvärras dramatiskt. För oss är det tydligt att ett stimulanspaket måste rikta sig till dem som har minst marginaler. Vi föreslår ett extra barnbidrag redan i år för att hjälpa barnfamiljerna och ingjuta lite mer av optimism. Pessimismen sprider sig i Sverige.

Vi föreslår en extra köpkraftsförstärkning för de pensionärer som har det sämst ställt. Förutom skattesänkningen för alla pensionärer föreslår vi också att bostadstillägget för pensionärerna förbättras. Det kan ge upp till 3 500 kronor ytterligare för de pensionärer som har lägst inkomster. Det skapar ett lite ökat konsumtionsutrymme.

Småföretagarna går in i mycket tuffa tider. Vi föreslår sänkta arbetsgivaravgifter för småföretag. Det är tvärt emot majoriteten, som höjt småföretagarnas arbetsgivaravgifter kraftigt under de första två åren. Vi föreslår ökad trygghet för småföretagare.

Nu finns det tecken på att nyföretagandet minskar. Därför föreslår vi också en särskild riskkapitalfond för att stimulera nyföretagande på 5 miljarder kronor. Resurserna kan tas från Vattenfall genom aktieägarutdelning för att stimulera nyföretagande när pessimismen breder ut sig.

Byggnationen minskar kraftigt. Det riskerar att bli stillestånd på byggmarknaden. Redan nu gör Boverket bedömningen att byggnationen faller med 40 procent. Vi föreslår ett investeringsstöd till byggandet av hyresrätter. Det är det som regeringen och majoriteten tog bort. Hyresrättsproduktionen har totalt avstannat i hela Sverige. Nu föreslår vi också i stimulanspaketet ett ROT-avdrag. Stimulera ombyggnad och renovering så att hushållen fattar de besluten. Då får fler byggnadsarbetare jobb, man kan handla i butiken och hjulen sätter i gång. På så sätt minskas den effekt som den borgerliga regeringen har satt i gång med en nedåtgående spiral och pessimism.

Sedan behövs ett brett utbildningspaket. Redan i vår budgetmotion gör vi en satsning på 20 000 platser i vuxenutbildning, högskola, kvalificerad yrkesutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Det ska bli 10 000 fler i de breda utbildningssatsningarna, och 20 000 i spetskompetensutbildningar, inte minst riktade mot dem som har blivit varslade i Eskilstuna, Göteborg, Västerbotten eller var det nu är – nu sprider sig detta över landet. Man ska erbjuda en spetskompetensutbildning och undvika att någon blir uppsagd. Det är 50 000 fler utbildningsplatser än vad regeringen har åstadkommit.

Jag är bekymrad över att kommunernas ekonomi kommer att drabbas hårt av det vi nu ser. Kommunerna får inget besked av regeringen om förbättrade resurser. Vi föreslår redan till 2009 en ytterligare satsning. Vi har där 5 miljarder mer än regeringen – med ytterligare 2 miljarder så att man inte hamnar i ett läge där man måste säga upp. Men dessutom ska det vara ett tydligt besked om 2010. Det är det Sveriges Kommuner och Landsting efterfrågar. De måste få besked om ekonomin 2010 för att de ska kunna undvika uppsägningar på Sahlgrenska sjukhuset, på Akademiska sjukhuset, i Sörmland, i Norrbotten och i rader av landsting där man brottas med svår ekonomi. Beskedet bör vara att det som SKL begär, 5 miljarder mer än vad regeringen har sagt 2010, bör SKL få. Annars kommer de att spåda på en arbetslöshetsutveckling och försämra kvaliteten i välfärden. Det är inte acceptabelt.

Jobbkrisen förvärras varje dag. Det som behövs är aktivitet. Regeringen har rivit upp sina prognoser men behållit politiken. Det är ohållbart. Vi har lagt fram ett brett program i riksdagens kammare. För varje dag med passivitet från regeringen går Sverige djupare och djupare in i krisen. Inga insatser som kan ge jobb kan naturligtvis uteslutas. Vi är beredda att pröva ytterligare förslag i takt med att ekonomin förvärras. Det finns en diskussion bland ekonomer om tillfälligt sänkt moms, ytterligare stimulanser till byggsektorn, fler insatser för att stärka villkoren för företagen, ytterligare resurser för att förstärka kvaliteten i välfärden. Allt detta måste prövas.

Sverige är på väg in i en mycket allvarlig ekonomisk situation. Vi kan inte ha en regering som passivt tittar på. Jag ser fram emot att få höra vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att vända en ekonomisk utveckling som är mycket bekymmersam. Då räcker det inte med en politik som ökar orättvisorna. Det gäller att få med sig hela folket, alla löntagare och företagare, på att vända utvecklingen mot bättre tider.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Hoff (s).

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna från Vänsterpartiet. Jag vill också säga att det känns rätt märkligt att stå i kammaren och få ta del av hur det största oppositionspartiet är det parti som lägger fram ett förslag till åtgärder i den ekonomiska kris som nu råder. De ska ha en eloge för det initiativet, men jag finner det mycket märkligt att regeringen inte tar det ansvar som åligger dem.

Vi har under två år sett en regering som har agerat med rekordfart när det gäller att öka otryggheten och de ekonomiska klyftorna. Men när det gäller den kraftigt ökade arbetslösheten och lågkonjunkturen skulle nog en snigel kunna betecknas som snabb i jämförelse. Regeringen verkar inte vare sig våga eller vilja ta ansvar.

Jag flög för ett tag sedan. Där kunde jag läsa en reklamslogan som lät så här: I 150 år har vi hjälpt förmögna människor i varje skede av livet. Det var reklam för en bank, men det är också en träffande beskrivning av regeringen – förutom att det är 2 år i stället för 150 år.

Man skulle kunna lägga till: Det tänker vi fortsätta med – för vi vet inget annat. Om den ekonomiska teorin inte stämmer överens med verkligheten litar vi på teorin. Det hade varit en reklamslogan för regeringen. Jag tror inte så många hade köpt upplägget, men det verkar vara det som regeringen tror på.

Titta ut ur er högerkokong. Varslen stiger med rekordfart. Antalet anmälda platser till Arbetsförmedlingen minskar. Hushållens förväntningar på den egna ekonomin eller samhällsekonomin har inte varit så låga på 15 år. Människor vill samtidigt se ökad kvalitet i vård, skola och omsorg, och de allra flesta vill ha ett solidariskt samhälle. Många anser dessutom att det behövs satsningar för att möta lågkonjunkturen, bland annat i form av satsningar på framtidsinriktade jobb inom miljösektorn. Men de vill också att tryggheten i samhället ska öka, bland annat i form av en höjd akassa.

Ni kanske inte förstår detta, men om jag berättar vad jag läste i Östermalmsnytt i morse kanske ni förstår. Ja, det är till och med så att folk på Stureplan nu har märkt av den ekonomiska krisen. Där dricker man numera två glas champagne i stället för fem. Det kanske ni i alla fall förstår.

Under de två månader som har gått sedan regeringen lade fram sin budget har tyvärr alla ekonomiska förutsättningar ändrats till det sämre. Nu har äntligen regeringen reviderat sina prognoser och befarar själv arbetslöshetssiffror på drygt 9 procent – men ingen förändring av politiken föreslås.

Konjunkturinstitutet förutser en nolltillväxt för 2009, och arbetslösheten beräknas öka till över 8 procent 2010. Återhämtning väntar först 2011. Recession råder i Sverige, i vår omvärld och i våra viktigaste exportländer – och vi har det högsta antalet varsel på 15 år. 30 procent av små och medelstora företag upplever problem med lånefinansiering eller ökade kostnader.

Först drabbas alla med korta jobb och de som inte ens kom in på arbetsmarknaden under högkonjunkturen, framför allt ungdomar och personer med utländsk bakgrund. I Arvika, där drygt tusen personer har varslats, står 10–20 procent utan a-kassa. Socialbidragskostnaderna har ökat med 31 procent detta år. För att möta detta krävs en regering som behöver vidta åtgärder och som för en ekonomisk politik som vågar och vill ta ansvar. Därför känns det som ett hån när både utskottsmajoriteten och regeringen vidhåller att en budget som är lagd gäller och är riktig.

Regeringen har agerat snabbt för att rädda banker. Det har varit nödvändigt, även om snabbheten på slutet kanske har avtagit. Jag förstår att det måste ha varit svårt för Odell att förstatliga Carnegie – hans rådgivare från utförsäljningarna. Vi är nog många som kommer ihåg hur Odell har stått i talarstolen i kammaren och i debatt efter debatt försvarat Carnegies rådgivare – förblindad av tillit. Hur kunde vi från oppositionen ifrågasätta hans rådgivare?

Att Odell skulle förstatliga banker – och vara först med det – hade nog ingen trott. Tyvärr verkar regeringen ingenting ha lärt utan fortsätter med sina utförsäljningar av de statliga bankerna. De verkar inte ens inse att det behövs en stabilitet och en form av gemensamt ägande i banksektorn eller ökad konkurrens. Vi behöver behålla SBAB, öka ägandet i Nordea och skapa ett statligt bolåneinstitut. Vi borde också gemensamt äga infrastruktur som är av central samhälls- och betydelse inom den finansiella sektorn, till exempel Bankgirot, för att öka konkurrensen inom banksektorn.

Om regeringen har agerat med snabbhet för att rädda bankerna verkar den inte ha vare sig kraft, insikt, lust eller vilja att agera för att rädda jobb, möta varsel eller lågkonjunktur. 100 000 fler i arbetslöshet visar prognoser, och 30 000 slängs ut från sjukförsäkringen den 31 december i år. Det är troligtvis människor som är för sjuka för att stå till arbetsmarknadens förfogande men som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste skapa förutsättningar för utan nya anslag.

Men det är lugnt enligt arbetsmarknadsminister Littorin. Dessa 130 000 personer har 15 000 platser i arbetsmarknadsutbildningar att tillgå. Att de sedan ska dela dem med drygt 160 000 som redan är arbetslösa är inte heller något bekymmer. Jag vet inte vad som är värst. Är det

den totala bristen på insikt inför det som sker eller känslan av att det verkar som om regeringen inte ens bryr sig? Människor är oroliga och vill ha en regering som bryr sig och gör något.

Herr talman! Låt mig vara tydlig och klar: Regeringens budgetproposition håller inte. Hade vi haft en regering som hade visat omsorg om löntagare, enskildas utsatthet och samhällsutvecklingen hade den lagt fram en omfattande tilläggsbudget eller reviderat sin budget.

Till skillnad från regeringens är Vänsterpartiets budgetalternativ utformat för att möta en lågkonjunktur, där vi har fokus på att öka efterfrågan i ekonomin och skapa fler arbetstillfällen. Vi presenterar förslag som faktiskt efterfrågas från både höger och vänster i nuläget. Visst behöver vi också revidera delar av vår budget – det har hänt mycket sedan den lades fram – men nästan allt håller. Låt mig ta några exempel, herr talman.

Vi vill anställa 45 000 fler i vård, skola och omsorg de närmaste tre åren och höja de generella statsbidragen till kommunsektorn. Sveriges Kommuner och Landsting har vädjat till regeringen om en uppräknings av statsbidragen, och redan i år räknar över hälften av landstingen med att redovisa underskott. Även kommunerna får problem framöver. Även om statsbidragen skulle värdesäkras när man inte målet om god ekonomisk hushållning.

Samtidigt vet vi från Sveriges Kommuners och Landstings egen undersökning att åtta av tio företrar bättre kvalitet i vård, skola och omsorg före sänkta skatter, och nio av tio säger: Höj skatten om det behövs!

Vänsterpartiet är tyvärr ensamt om att föreslå en uppräknings av statsbidragen till kommunsektorn, även om nu Socialdemokraterna signalerar en ändring, vilket är mycket glädjande.

Vi menar att människors vilja och behov ska tas på allvar. Dessutom är det helt kontraproduktivt i ekonomin att tvinga kommunsektorn att bidra till att förvärpa lågkonjunkturen genom uppsägningar. Regeringens frysning av statsbidragen motsvarar 13 700 arbetstillfällen.

Vi föreslår också en kraftig utbyggnad av den klimatsmarta järnvägen med 16 miljarder per år under tolv år. På det sättet svarar vi upp till Klimatberedningens förslag att kapaciteten på järnväg för gods- och persontrafik ska öka med minst 50 procent till år 2020.

Vi vill att fler ska välja tåget och föreslår därför också en satsning på ökat banunderhåll. Förseningarna, som vi nog är ganska många i den här kammaren som känner av – senast i går var det en timmes försening – kostar samhället 4–6 miljarder per år, vilket är helt förkastligt. Därför är ökat banunderhåll en lönsam investering. Det skapar många nya jobb och är samhällsekonomiskt och miljösmart.

Vi menar också att investeringar ska skrivas av över sin livstid, det vill säga att den generation som använder investeringen också ska betala den. Dagens generation ska inte bära hela kostnaden.

Även Finanspolitiska rådet förordar en utredning om en investeringsbudget, som även andra länder har, till exempel England och Tyskland.

En satsning på byggbranschen är en beprövad metod för att hantera en nedåtgående konjunktur. Nybyggnationen har minskat med 25 procent sedan regeringen avskaffade bostadssubventionerna. I 13 av 21 län hade byggandet minskat i somras.

Om vi därtill lägger att antalet ungdomar med förstahandskontrakt minskat, att 19 procent av alla 20–27-åringar bor hos en förälder – en mambo eller pappbo – eller att nästan en tredjedel av alla unga är fattiga, oräknat fattiga mambor, och att åtta av tio vill ha en egen bostad men endast fem av tio har det, står det ganska klart att det behövs fler bostäder. Framför allt hyresrätter efterfrågas.

Om vi då därtill lägger att 44 procent av ungdomarna kan betala högst 3 600 kronor i månaden blir det ännu klarare att det behövs ett produktionsstöd. Det hade varit en smart åtgärd både för att möta behov av en social bostadspolitik och för att möta lågkonjunkturen och skapa byggjobb. Självklart ska stödet kopplas till energieffektiviseringar och en framförhandlad låg hyra.

Vänsterpartiet vill också underlätta för småföretag att nyanställa. Sänkt arbetsgivaravgift för de första som anställs i så kallade soloföretag, slopad sjuklönekostnad för företag med upp till tio anställda, utökat stöd till forskning och utveckling genom att införa en skattereduktion till små och medelstora företag.

Vi vill också inrätta en miljöteknikfond för att tillförsäkra riskkapital till företag som har det svårt i ett inledningsskede.

Samtidigt vet vi att Sverige tappar marknadsandelar på sin export på de gamla marknaderna, länder som dessutom är i recession eller i lågkonjunktur. Nya marknader behövs. Därför menar vi att det permanenta exportfrämjande stödet behöver fördubblas till de nivåer det hade innan regeringen skar ned.

Vi menar också att människor måste ha möjlighet att vara aktiva och inte passiva om de drabbas av arbetslöshet. Därför föreslår vi en kraftig utbyggnad av högskoleplatser, kvalificerade yrkesutbildningar och komvux. Det är en skam att regeringen ännu inte har återställt besparingarna på komvux.

Vi menar dessutom att studiemedlen behöver höjas. Studenterna är i dag en av de grupper i samhället som lever under det som brukar kallas skälig levnadsnivå. En höjning av studiemedlen – vi föreslår 1 200 kronor per månad – skulle kunna leda till att fler söker högre utbildning och på så sätt ökar sina möjligheter på den framtida arbetsmarknaden.

Det här var ett löfte från alla partier på högerkanten utom Moderaterna före valet. Men kanske är det så att även i denna fråga har Moderaterna vetorätt, och därför ser vi heller inget förslag.

Vänsterpartiet vill också möjliggöra för alla att vara med i a-kassan. Vi föreslår därför en minskning av avgiften till 60 kronor i månaden. Det kan inte vara meningen att en medlem i Hotell- och Restaurangfacket eller Handels ska behöva välja mellan a-kassa eller käk på bordet. Arbetslöshetsförsäkringen ska ge inkomstrygghet, inte bara grundtrygghet.

Därför vill vi höja taket i a-kassan till 916 kronor. Det skulle ge en ersättning om 80 procent till alla med lön upp till 25 000 kronor. Det skulle innebära rätt mycket för till exempel de Volvoarbetare som nu varslas.

Men regeringens svar blir i stället: Nej, du som har förlorat ditt jobb på Volvo behöver incitament för att söka ett nytt jobb, och därför ska du också bestraffas ekonomiskt så att du verkligen känner piskan på din rygg. Det är en människosyn som präglar den här regeringens politik som jag kraftigt tar avstånd ifrån.

Dessutom visar Finanspolitiska rådets beräkningar att de matematiska stabilisatorerna i a-kassan har minskat med 15 miljarder sedan den här besparingen genomfördes.

Klassklyftorna växer med rekordfart, och topp 10 procent i Sverige har dragit den högsta vinstlotten. Man har fått 5 000 kronor i nettoinkomst jämfört med 2006, medan de 30 procent med lägst inkomst har knappt fått en hundralapp under samma tid. Topp 10 procent får 28 procent av regeringens samlade reformer och 26 procent av de totala skattesänkningar som påverkar individernas inkomster.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat med 1 000 kronor per månad på två år. Samtidigt ökar fattigdomen med 146 000 fler fattiga på två år. Barnfattigdomen bland barn med ensamstående föräldrar har nästan fördubblats.

Det finns ganska tydliga och klara skäl till att man behöver stärka ekonomiskt eftersatta grupper för att öka efterfrågan i lågkonjunkturen men framför allt för att stärka individerna. Vi föreslår därför höjda studiemedel, ökat underhållsstöd för ensamstående föräldrar, höjda garanti-pensioner och höjda bostadstillägg, och vi reparerar sjukförsäkringen. Det leder till en bättre hälsa, minskad oro och en ökad efterfrågan. Att leva under minimala förhållanden är tärande. Det gnager i magen varje dag. Jag tycker att vi borde låta människor slippa det.

Vänsterpartiet föreslår också att grundavdraget höjs med 20 000 kronor per år. Det innebär att alla som tjänar under 30 000 kronor får 504 kronor mindre i skatt än vad de betalade 2006.

Vi är det enda partiet, tråkigt nog, i den här kammaren som inte särbehandlar eller diskriminerar sjuka, arbetslösa och pensionärer i skattesystemet. Det enda partiet! Vad har hänt i den här kammaren? Är det meningen att vi ska diskriminera människor i skattesystemet?

Jag vill att min mamma ska respekteras. Jag vill att min svärson som har varit arbetslös ska respekteras. Jag betackar mig för hur ni i den borgerliga regeringen behandlar henne och alla andra, pensionärer och arbetslösa.

Vi har en regering som är oförmögen att sätta sig in i människors livsvillkor om det handlar om mat på bordet, risken att förlora sitt jobb, vara arbetslös eller sjuk, som är oförmögen att möta en lågkonjunktur. Men den är bra på att hjälpa redan förmögna.

Anf. 4 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Läget i världsekonomin försämras just nu snabbt, och effekterna på den reala ekonomin syns tydligt. Även Sverige påverkas påtagligt.

Sedan regeringen presenterade sin budgetproposition har den globala finansiella krisen förvärrats kraftigt. Effekterna av den globala konjunkturutvecklingen har blivit tydligare. De prognoser som har presenterats de senaste veckorna av bland andra Riksbanken och Konjunkturinstitutet pekar på en kraftfull konjunkturförsvagning redan 2009. Sysselsättningen väntas falla relativt kraftigt. Arbetslösheten kommer att stiga, tillväxten i Sverige kommer att ligga nära noll 2009, antalet lediga anmälda platser hos Arbetsförmedlingen minskar och antalet varsel stiger markant.

Nu har kanske regeringen börjat förstå att budgetpropositionens prognoser inte är jätteaktuella, men det har ännu inte skett någon omprövning av åtgärderna.

När vi går in i ett läge med betydligt lägre tillväxt, sjunkande sysselsättning och ökande arbetslöshet är det tyvärr de människor som står allra längst från arbetsmarknaden och som har allra sämst förankring som drabbas hårdast. För att skapa större möjlighet för dessa personer att komma tillbaka till arbetsmarknaden när konjunkturen vänder uppåt igen behövs kvalitativa utbildningsinsatser.

På grund av den betydligt kraftigare konjunkturavmattning som vi nu går in i menar vi att regeringen måste återkomma med fler och nya åtgärder för att hålla sysselsättningen uppe och mildra effekterna av lågkonjunkturen. Från Miljöpartiets sida kritiserade vi regeringens finanspolitiska inriktning redan när budgetpropositionen lämnades. Stora delar av regeringens skattesänkningar riktades till personer med relativt höga inkomster, samtidigt som man gjorde kraftiga försämringar av socialförsäkringarna, som framför allt drabbar dem med låga inkomster, samtidigt som effekterna av de automatiska stabilisatorerna urholkades.

Vi har i vår budgetmotion, som vi vill diskutera här i dag, presenterat ett antal åtgärder som vi menar är nödvändiga när nu arbetsmarknaden försämras. Bland annat föreslår vi tillsammans med Socialdemokraterna 20 000 nya yrkesinriktade utbildningsplatser med kvalificerad yrkesutbildning, yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, komvux, fler högskoleplatser och samtidigt en kvalitetsatsning på högskolan.

Syftet med dessa satsningar är att skapa förutsättningar för att fler människor ska kunna omskola sig nu när arbetslösheten stiger. Det både mildrar effekterna av lågkonjunkturen och gör att fler människor kan bli rustade att ta nya jobb när konjunkturen sedan vänder igen. Det är åtgärder som skulle stärka Sveriges konkurrenskraft samtidigt som man möter konjunkturedgången.

Det behövs också förslag på omfattande förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen. Vi har också i vår budgetmotion omfattande satsningar på infrastruktur och energieffektivisering inom bostadssektorn, som också kommer att leda till arbetstillfällen. Satsningar på ny energiteknik och miljöteknik skapar möjligheter för nya företag att växa fram. Det är vår övertygelse att det går att förena ekonomisk utveckling med skapandet av nya jobb och företag samtidigt som vi ställer om samhället i en hållbar riktning.

Regeringen Reinfeldt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Det behövs reformer av trygghetssystemen i dag som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och att färre människor hamnar utanför. Många människor har farit illa den här mandatperioden.

Vår ambition från Miljöpartiets sida är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den sakens skull straffa de människor som är sjuka eller arbetslösa. Regeringen har i stället valt att skära ned på ersättningarna i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen samtidigt som man har skurit ned antalet högskoleplatser, minskat möjligheten till kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Den viktiga omskolningen till bristyrken har försvärats, och regeringen minskar på sikt människors möjlighet att ställa om. Detta, kära ni, är inte en klok politik!

Det är i det här läget viktigt att också förbättra situationen för landets studenter och pensionärer. Ett höjt studiemedel skulle ge studenter bättre möjligheter att klara en framtida försämring i ekonomin. Många pensionärer har också små marginaler.

Regeringen höjer i årets budgetproposition grundavdraget för pensionärer, vilket innebär att de får en skattesänkning. Vi välkomnar från Miljöpartiets sida det förslaget men tycker att det är otillräckligt för att stötta de pensionärer som har det allra sämst ställt. För att förbättra för dem föreslår vi utöver regeringens skattesänkning att garantipensionen höjs.

Vi föreslår också ett omfattande program för energieffektivisering i bostäder. För att rejält minska bostädernas klimatpåverkan måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva. Trots att det finns flera goda exempel som visar att det går att bygga extremt energisnålt också på ett lönsamt sätt är det fortfarande en väldigt stor del av de nybyggda bostäderna som inte ens lever upp till de energikrav som i dag finns i lagen. Framför allt de bostäder som byggdes i miljöprogrammet står inför omfattande behov av renoveringar. Från Miljöpartiet föreslår vi därför ett nytt, teknikneutralt investeringsstöd samt hårdare krav på energieffektivisering vid både nybyggnation och ombyggnation. Ett sådant investeringsstöd är också en utmärkt åtgärd för att skapa arbetstillfällen.

För att underlätta för småföretag föreslår vi en rejäl nedsättning av arbetsgivaravgifterna för de minsta företagen. Vårt förslag innebär att arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter för en maximal lönesumma, upp till 2 ½ miljon. Småföretagen har mycket små marginaler och kan drabbas hårt av den vikande konjunkturen. Det är också i stor utsträckning i de små företagen som jobben skapas.

Herr talman! Samtidigt som vi gör insatser för att förbättra läget och stimulera ekonomin i dag måste vi också rusta för framtiden. Då vill vi satsa på skolan. Vi vill skapa en mer kreativ skola. En kreativ skola skapar också kreativa entreprenörer. Skolan är grundläggande i ett samhälle som växer och utvecklas.

Vi gör i vår budgetmotion en stor satsning på att höja kvaliteten. Vi skapar med 1 miljard i vår budgetmotion utrymme för pedagogisk utveckling, fortbildning av lärare och större möjligheter till modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmål.

Med en grön utbildningspolitik står de studerande i centrum. Skolans uppgift är att skapa optimala förutsättningar för varje individ att förverkliga sin strävan efter kunskap och utveckling. En av de viktigaste förutsättningarna för att förverkliga denna strävan är att den sker på den enskilda individens villkor. Alla barn ska garanteras en likvärdig utbildning, men det betyder inte att utbildningen ska vara likformig. Barn är olika. Som vi ser det är mångfald en förutsättning för likvärdighet.

Den svenska skolan håller hög kvalitet, men alltför många elever lämnar ändå skolan med otillräckliga kunskaper. En av fyra elever gick ut grundskolan våren 2007 och hade inte betyget Godkänd i alla ämnen. 11 procent saknar behörighet att söka gymnasieskolans ordinarie program.

Alla elever måste få förutsättningar att nå kunskapsmålen. Vi tror att en stor mångfald, en långtgående, individualiserad undervisning och kompetenta lärare är nyckeln till en framgångsrik skola.

Den borgerliga regeringen har hittills haft helt fel fokus i sin utbildningspolitik. Feltolkningar – avsiktliga eller inte – av internationellt jämförande undersökningar har legat till grund för regeringens politik. Följden har blivit att fokus har lagts på att lösa problem som kanske inte ens finns. Regeringen har lagt stor möda på att elever ska bli mer disciplinerade, och förslag om ordningsbetyg, om rätt att flytta mobbare och liknande har duggat tätt. Mindre fokus har legat på att förbättra undervisningen eller att göra den mer individanpassad. Till exempel har den nationella timplanen, som reglerar exakt hur många timmar varje elev ska studera varje ämne, fortfarande inte skrotats – detta trots att en omfattande försöksverksamhet visar på mycket positiva resultat.

Herr talman! När konjunkturen viker är det lätt att tappa fokus på de långsiktiga problem vi står inför. Klimatförändringen är den utan jämförelse största utmaning som Sverige och världen just nu möter. I vår budgetmotion föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. Med Miljöpartiets politik minskar Sveriges oljeberoende snabbt, vilket också stärker vår ekonomiska ställning och gör oss mindre sårbara för framtida globala konjunktursvängningar.

Trots den stora medvetenheten om klimatfrågan och om de problem som klimatförändringen redan i dag ger upphov till har regeringens strategi hittills varit att förhåla klimatfrågan eller att inte ta den på allvar alls. I stället fortsätter man att klamra sig fast vid väginvesteringar som inte ens är samhällsekonomiskt lönsamma.

Till skillnad från den borgerliga regeringen anser Miljöpartiet att Sverige måste ta vår del och anpassa oss till verkligheten. Vi kan inte, som den här regeringen gör, skjuta problemen ifrån oss och anse att det bara är andra som ska minska sina utsläpp. Man kan inte köpa sig fri från ansvar. Vi ska inte välja om vi ska vidta åtgärder för klimatet hemma eller internationellt.

Vi måste göra både–och. Alla länder måste göra en resa. Det är faktiskt så krasst att alla måste komma ned till 1 ton koldioxid per person. Det är det tuffa målet, Anders Borg. Det måste vi i Sverige göra. Det måste USA göra, och det måste Kina göra.

Sverige ska visa vägen till Köpenhamn i stället för att sitta passivt på åskådarpplats. Vi ska visa att man kan klara både jobben och klimatet och ta den utmaningen.

En faktor som talar för att Sverige skulle få ta en ännu större börda än till exempel utvecklingsländerna är den stora potential som vi har för förnybara energislag i det här landet. Vi har mycket goda förutsättningar, bland de bästa i världen, att bygga ut bioenergi, vindkraft och andra energislag.

På några årtionden måste vi ställa om för att klara klimat- och miljöproblemen och trygga en fortsatt hållbar ekonomisk utveckling. Infrastruktursatsningar på framför allt spårbunden trafik, renovering och energieffektiviseringar inom bostadssektorn, utbyggnad av förnybar energi, forskning och utveckling av ny miljöteknik är nödvändigt.

Herr talman! Sverige har råd med solidaritet. Miljöpartiet presenterar därför stora satsningar på miljö- och klimatbistånd. Samtidigt höjer vi biståndsramen kraftigt jämfört med regeringen.

Åtta av tio svenskar, 80 procent, är beredda att själva göra något för att bromsa klimatförändringen. Det är en tydlig ökning som visas i Naturvårdsverkets nyligen publicerade rapport om svenskars inställning till klimatfrågan. Ett sådant ansvarstagande hos människor i Sverige kräver att man också från politiskt håll ger förutsättningar att kunna ställa om i vardagen och bidra på sitt sätt.

De egna åtgärder där beredskapen hos människor har ökat snabbast under det senaste året är att åka mer kollektivt, att åka tåg i stället för flyg och att samåka mer. De åtgärder där beredskapen ökat mest under hela den sjuårsperiod man har mätt denna inställning är att köra bil mindre, att sänka temperaturen inomhus och att köra bil långsammare. Men regeringen erbjuder inte dessa människor en hjälp i vardagen, en hjälp att bidra och ställa om i klimatomställningen.

Herr talman! De finansiella marknaderna världen över genomgår ett stålbad. Sverige står rätt starkt, mycket tack vare budgetsaneringen på 1990-talet och det finansiella ramverket. Men ingen är osårbar.

Nu duggar varslen tätt i industrin. Regeringen har ignorerat alla signaler om en sämre utveckling i ekonomin hitintills. Prognoserna i regeringens budgetproposition är alltför optimistiska.

Regeringen har inte heller använt de goda åren med högkonjunktur för att rusta, vare sig människor som behöver utbildning eller Sverige som nation. I stället har, som jag tidigare visat på, antalet utbildningsplatser dragits ned. Det som behövs nu är individanpassade, snabba, effektiva åtgärder som leder till jobb. Det är dags att agera, Anders Borg.

Med det vill jag yrka bifall till Miljöpartiets alla reservationer, det vill säga reservationerna 1, 4, 7 och 10.

Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! På några månader har det ekonomiska läget i vår värld dramatiskt förändrats. Det som tidigare var ett tecken på internationell lågkonjunktur och finansiell oro har nu bytts till recession i många länder och världsvid finansiell kris.

Jämfört med den finanskris vi hade i Sverige i början av 90-talet som i allt väsentligt var hemmatillverkad ser vi nu en finanskris som skapats främst i USA och spridits runt om i världen. Finanskrisens orsaker är flera. Det handlar om långvarig högkonjunktur under flera år, alltför låga räntor, politiska misstag i USA och ett alltför vidlyftigt agerande i finansbranschen. Konkursen i amerikanska Lehman Brothers utlöste den finanskris vi nu är mitt inne i.

Den kanske viktigaste lärdom som vi kan dra av finanskrisen kan sammanfattas i ett ord: förtroende. Vi människor behöver förtroende i stort sett i alla sammanhang. Utan förtroende inga bra relationer. Utan förtroende ingen ömsesidighet. Utan förtroende inga lån. Utan förtroende inga affärer. Utan förtroende inte heller några fungerande familjer. Utan förtroende inga vänner. Och utan förtroende ingen trygghet. Allt vilar på förtroende.

Den finanskris vi nu upplever illustrerar hur ekonomin är beroende av just förtroende. Förtroende är grundläggande. Men vad är förtroende?

Det handlar om etik. Förtroende är ett etiskt begrepp. Det betyder tillit, tillförsikt och viss aktning för någon annan. Vi har förtroende för en person eller en institution som bärs upp av personer. Vi har förtroende för en medmänniskas karaktär, pålitlighet och duglighet. Om en enskild person inte lever upp till en sådan tillit eller om en bank eller ett finansiellt institut inte gör det rasar förtroendet.

Det är som att dra ur pluggen ur ett badkar. Det går snabbt, och det blir tomt. Om någon inte står för sitt ord och sina löften raseras förtroendet.

Nu litar inte bankerna och finansinstituten på varandra. I detta enorma nätverk av relationer som bär upp den internationella finansmarknaden saknas just förtroende. Vi vet att förtroende tar tid att bygga upp, men det kan raseras snabbt. Det är också skälet till att vi måste inse att det tar sin tid innan vi är genom den finansiella krisen.

Herr talman! Mycket har hänt i ekonomin sedan regeringen överlämnade budgetpropositionen den 22 september. Tillväxtutsikterna har på kort tid försämrats kraftigt till följd av den internationella finansiella krisen. Regeringen framhöll också i budgetpropositionen att nedåtriskerna i prognoserna var stora. Sedan dess har flera bedömare betonat just detta, att osäkerheten är enormt stor.

Finansutskottet bedömer också att den ekonomiska utvecklingen blir svagare än i regeringens huvudscenario. Det gäller såväl tillväxten som sysselsättningen. Hur mycket svagare är dock i dagsläget väldigt svårt att avgöra. Det finns därför skäl att följa utvecklingen noga och revidera bedömningarna först när mer utfallsstatistik inkommit och prognosförutsättningarna blivit något mer stabila.

Finansministern har också i konvergensprogrammet kompletterat budgetpropositionens basalternativ med två scenarier som har det gemensamt att de pekar på en mer negativ utveckling än vad som ryms i budgetpropositionens siffror. Men jag vill betona att det inte är kompletta prognoser som finns i konvergensprogrammet. Om Thomas Östros hade varit med på finansutskottets sammanträde i går hade han fått den informationen.

Men två saker vet vi säkert, att den lågkonjunktur vi såg framför oss när budgeten lades fram kommer att bli djupare och att vi står inför denna lågkonjunktur med ett oerhört starkt utgångsläge med rekordstarka offentliga finanser och rekordhög sysselsättning. SCB beräknar att uppemot mot 200 000 färre människor är utanför arbetsmarknaden i dag jämfört med hur det såg ut vid valet 2006.

I den budgetproposition vi nu har att fatta beslut om lanseras ett stimulanspaket på 32 miljarder kronor. Tillsammans med en del tidigare beslut stimuleras ekonomin från den 1 januari 2009 med 36 miljarder kronor. Det är över 1 procent av bnp.

Det är ett omfattande stimulanspaket. Det motsvarar 4 000 kronor per varje levande svensk. Jämför detta med 100 kronor i månaden i barnbidragshöjning som brukar vara ett exempel när politiker vill utlova ett kraftfullt stimulanspaket. Det som denna regering nu gör i det beslut vi ska fatta här i dag är ett av de absolut största stimulanspaketen som föreligger i något europeiskt land just nu.

Inriktningen på det här stimulanspaketet är tydlig. Det är sänkta skatter som gör det billigare att anställa och mer lönsamt att arbeta, satsning

på forskning, utbildning och infrastruktur. Det handlar om allt sådant som skapar jobb i Sverige och samtidigt stärker vår långsiktiga konkurrenskraft. Dessutom handlar det om välfärdssatsningar inom psykiatri, om äldreomsorg för pensionärerna och om sjukvården.

En viktig del i att stärka välfärden är också det stöd vi ger till kommuner och landsting som uppgår till över 10 miljarder kronor per år de närmaste åren. Det är inte i form av höjda statsbidrag. Det är i stället genom att sänka kostnaderna allt väsentligt. En del riktade statsbidrag höjer vi, men vi sänker arbetsgivaravgifterna för kommuner och landsting, både generell och riktat mot ungdomar.

Det är också den kommunala fastighetsavgiftens konstruktion som gör att skatteunderlaget för kommunerna växer. Utan de pengarna skulle självklart den besvärliga ekonomiska situation som många kommuner befinner sig i bli ännu mer besvärlig och sämre.

Den stimulanspolitik som nu ligger för beslut i dag var rätt i september och är än mer rätt i dag. Räcker då detta? Troligen inte. Vi måste följa utvecklingen noga och återkomma med ytterligare åtgärder. Men lika viktigt som att vidta åtgärder är att vidta rätt åtgärder. Det måste vara åtgärder som går i rätt färdriktning.

Lyssnar man på Thomas Östros här kan man få intrycket att det är regeringens fel att Volvo varslar och att världsekonomin viker. Den analys som Thomas Östros därmed ger tycker jag inte är värdig en person som vill vara finansministerkandidat. Det är en grund analys.

Ta ett annat exempel i Thomas Östros anförande. Ja, fastighetsskatten var ett problem i dagens läge. Men tänk om vi inte hade reformerat fastighetsskatten, tänk hur många villaägare och hur många Volvoarbetare som är varslade som hade varit oroliga i dag om vi inte hade haft ett tak på fastighetsskatten och om vi inte hade sänkt skattesatsen under taket med en fjärdedel!

Vad är då alternativet till regeringens politik? Först och främst finns inget gemensamt alternativ. Det är ett splittrat vänsteralternativ, symboliskt i tre olika reservationer i detta finansutskottsbetänkande. Det enda oppositionen har lyckats skriva ihop sig om gäller betänkandets avsnitt om de ekonomiska prognoserna. Oppositionspartierna har funnit varandra i samsynen om att det har hänt en del sedan budgetpropositionen skrevs, och i likhet med utskottsmajoriteten anser man att utvecklingen på det ekonomiska området är dystrare än vad som bedömdes i budgetpropositionen. Det är storartat!

Det är väl ungefär så här långt som oppositionen kommer i samsyn, och det är väl detta som Socialdemokraternas ekonomiske talesman Thomas Östros förra veckan syftade på när han sade att samarbetet mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna gick i "positiv riktning". Östros sade det samma dag som det haglade TT-telegram där vänsterpartister och miljöpartister slog varandra i huvudet om vem som var orsaken till att de tre oppositionspartierna inte ens kunde enas om vilket ekonomiskt ramverk och vilka ekonomiska spelregler som man ska följa.

Förhandlingarna mellan de tre ekonomiska talesmännen i de tre vänsterpartierna påminner om besvärliga fredsförhandlingar mellan stridande parter i ett krig. Då brukar man förhandla om huruvida man över huvud taget ska förhandla, om man nu ska förhandla var man ska förhandla, hur

bordet ska se ut som man förhandlar vid och vem som ska få vara i rummet. Jag förstår att dessa formfrågor kommer att belasta partiledarna i vänsterpartierna. Mona Sahlin ska nu visa sitt ledarskap eftersom Thomas Östros bevisligen har misslyckats.

Viktigare än formfrågorna för den ekonomiska politiken är dock vilken politik som ska föras. Försöker man se vilken färdriktning som är gemensam för de tre oppositionspartierna finner man några riktlinjer.

Det är kraftigt höjda skatter på arbete med mellan 18 och 40 miljarder kronor årligen. Det blir således dyrare att anställa och mindre lönsamt att arbeta i vänsterns Sverige. Är detta en rimlig politik i det konjunkturläge som vi befinner oss i? Nej, det är tvärtom en politik som går åt fel håll. Det är en katastrofal politik, vill jag påstå.

Den andra riktlinje man kan se är mer politikerstyrning och mindre egenmakt till medborgarna. Skattepolitiken och välfärdsreformerna innebär att alliansmajoriteten vill ta steg efter steg för att öka familjers och enskilda människors möjlighet att påverka sin egen livssituation, ge större ekonomiskt svängrum för den enskilde, mer valfrihet och möjlighet att styra det egna livet. Med vänsterns politik blir det tvärtom – mindre frihet och mer beroende av politiska beslut.

En tredje sak man kan se är en oansvarig ekonomisk politik. Med vänsterpartiernas politik blir det högre offentliga utgifter och ifrågasättande av det ekonomiska ramverk som tjänat Sverige väl sedan den ekonomiska krisen på 1990-talet.

När det gäller kommunernas ekonomi spretar det rejält mellan de tre partierna. Analyserar man Socialdemokraternas förslag kan man sammanfatta det med att kommuner och landsting får mindre pengar att röra sig med och blir mer styrda av regering och riksdag jämfört med det förslag som vi nu har på bordet. Man ger mer riktade statsbidrag, men man drar undan pengar genom exempelvis en högre arbetsgivaravgift när det gäller anställning av ungdomar och genom förstatligandet till fastighetsavgiften.

Herr talman! Kvinnor över 75 år är den grupp som släpat efter mest i ekonomisk standard under den förra regeringens tid vid makten. Få röster har höjts för dessa kvinnors situation. Här ligger kanske det största misslyckandet på jämställdhetsområdet.

Före valet kritiserade vi kristdemokrater Socialdemokraterna för att de inte satsade på pensionärerna med de lägsta inkomsterna. Nu har vi fått med oss alliansregeringen på att göra den största satsningen på denna grupp sedan det nya pensionssystemet kom på plats.

Skattesänkningen för dessa grupper uppgår till över 200 kronor per månad. Till detta kommer den vanliga årliga uppräkningsgarantipensionen, i syfte att täcka upp prisökningarna. Det blir nästa år sammanlagt över 500 kronor mer per månad för de pensionärer som har den lägsta pensionen. Vi har ansett att det just är denna grupp av pensionärer som ska stå först när vi gör den första riktade skattesänkningen för våra äldre.

Mitt parti, Kristdemokraterna, vill gå vidare. Vi vill genomföra ytterligare skattesänkningar för alla pensionärer. Den diskussionen återkommer vi till.

Socialdemokraterna påstår att de vill sänka skatten mer för alla pensionärer jämfört med vad regeringen gör. Men om Socialdemokraterna är

så villiga att sänka skatten för pensionärerna, varför gjorde ni inte det när ni hade makten? Ni socialdemokrater hade tolv budgetar på er och lyckades inte åstadkomma detta under den tiden.

Herr talman! Trygghet i det lilla är trygghet i det stora. När det är oroligt i vår omvärld vet vi att det som betyder mest är de nära relationerna, de små gemenskaper vi tillhör. Det är i familjen och bland de närmaste vännerna vi finner trygghet när det är oroligt där ute. Självklart ska vi ha robusta socialförsäkringar och välfärdssystem. Det är viktigt för tryggheten. Men låt oss aldrig glömma att utan den trygga nära miljön hjälper inte de stora systemen. Det är därför som vi kristdemokrater vill betona hur viktigt det är att vi inte bara investerar i vägar och hus utan också i den mänskliga infrastrukturen.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i finansutskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 6 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Vi har nu på morgonen förstått att Moderaterna med Elinderson tycker att den budget som är framlagd räcker. Det är tillräckligt utrymme för att möta den chockökning av arbetslösheten vi har framför oss. Vi har hört från Littorin, moderat, att det finns gott om resurser. Jag har varit ute och rest i landet, men jag hittar inte de resurserna. Men Littorin säger att det finns hur mycket resurser som helst för att möta arbetslöshetschocken. Och nu säger Stefan Attefall att stimulanspaketet är redan lagt, det är budgeten som är stimulanspaketet. Han säger att det ger 4 500 kronor per person.

En fråga som engagerar mig mycket är pensionärernas situation. Dessa uppskattas inte på det sätt som man borde göra i ett samhälle. De har arbetat länge och gjort en stor arbetsinsats för att bygga upp ett gott samhälle. De känner inte igen det här med 4 500 kronor per person. Det är 68 kronor i skattesänkning som Stefan Attefall erbjuder dem. Tio gånger mer i skattesänkning riktas mot dem som har högst inkomster, som Stefan Attefall och jag. Ni har vidgat klyftan mellan den skatt pensionärer betalar och den skatt löntagare betalar. Ni gör på samma sätt nu. Om man arbetar på Volvo eller i ett tjänsteföretag och blir varslad och sedan uppsagd höjs skatten, precis som när man arbetar och går i pension. Då höjs skatten också. Varför är det på det sättet?

Kommunerna: Hur kommer det sig att du inte förstår att det som händer när arbetslösheten ökar är att kommunernas inkomster sinar, och man börjar säga upp framför allt inom sjukvården? Vi ger 12 ½ miljard mer än ni under en treårsperiod till kommunerna. Det kompenserar kommunerna full ut för arbetsgivaravgiftsförändringar, fastighetsskattsförändringar, helt och fullt ut. Men vi tycker att inte ens det räcker. I vårt stimulanspaket riktar vi ytterligare 2 miljarder 2009, och vi ger ett tydligt besked till kommunerna att de bör ha 5 miljarder mer än vad regeringen föreslår 2010. Är du inte rädd för vad som händer i kommunsektorn? Ser du inte besparingsprogrammen som rullar ut?

Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Vad som händer den 1 januari 2009 är att 36 nya miljarder går in i den svenska ekonomin i form av satsningar på forskning,

infrastruktur, välfärdssatsningar och också stöd till Sveriges kommuner och landsting i form av sänkta kostnader och en del ökade statsbidrag.

Det är sanningen. Det försökte vi tala om för Socialdemokraterna, men ni verkar inte lyssna. Det innebär inte att vi är färdiga med åtgärder för att möta den lågkonjunktur vi har framför oss. Men det kräver som sagt också en rejäl analys av åtgärderna för att kunna använda pengarna på ett effektivt sätt.

Det sker ett omfattande stimulansprogram, och jämfört med andra länder är det ett mycket omfattande stimulanspaket. Det kan vi göra därför att vi har goda statsfinanser, rekordhög sysselsättning som också har bidragit till goda statsfinanser.

Den här regeringen har som fokus att först och främst satsa på jobbpolitiken, och den har lyckats i den meningen att vi har fått 200 000 människor färre i utanförskap jämfört med när Thomas Östros lämnade över. Vi vet också, med alla de erfarenheter och beräkningar som finns, att många av de åtgärder vi vidtar på lång sikt kommer att ge mycket bättre situation i Sverige. Men nu har vi en besvärlig lågkonjunktur att hantera. Därför måste vi stötta kommunerna, och vi gör det.

När vi analyserar era förslag för kommunsektorn upptäcker vi att det saknas pengar. Ni säger att ni kompenserar, men ni föreslår inte de aktiva åtgärder som gör att ni kompenserar fullt ut för de kostnader som ni lägger på kommunsektorn eller för att kommunsektorn inte får några skattesänkningar med er politik.

Det har räknats på det här fram och tillbaka av människor som kan de här frågorna. Och vi kan konstatera att det blir mindre och mer styrda pengar för kommunerna med er politik pengar och att man blir mer beroende av de beslut som regering och riksdag fattar. Det är sanningen, Thomas Östros.

Anf. 8 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Vad har hänt med Kristdemokraterna som inte ens svarar på frågor som rör den stora och viktiga grupp i samhället som vi benämner pensionärerna?

68 kronor i skattesänkning till pensionärerna och tio gånger mer till höginkomsttagare som Stefan Attefall och jag, är det rimligt? Det är denna orättvisa som gör att det mullrar ute i leden.

Jag vet att Kristdemokraterna gick till val på att alla pensionärer skulle få det så mycket bättre. Ni ökar klyftan mellan den skatt som en pensionär betalar och den skatt som en löntagare betalar. Jag tycker att det är skamligt. Vi lägger fram förslag som innebär att alla pensionärer får sänkt skatt. Vi minskar klyftan, och målet är att den klyftan ska bort.

När Stefan Attefall fick ta över ordförandeklubban i finansutskottet betalade pensionärer och löntagare samma skatt. Sedan dess har han bidragit till att se till att pensionärerna betalar uppemot 1 000 kronor mer i skatt än en löntagare. Var ligger moralen och rättvisan i detta?

På samma sätt visar det sig nu att när man blir uppsagd efter att ha blivit varslad ska man betala högre skatt än när man arbetade och få kanske hälften av lönen i a-kassa.

Vad har ni emot pensionärerna, och varför plågar ni dem som nu går ut i arbetslöshet med högre skatt?

När det gäller kommunerna är det mycket tydligt – det är bara att läsa i vår motion, fotnot nr 14, s. 883 – att arbetsgivaravgifter och fastighets-skatteförändringar är fullt ut kompenserade. Det finns inga problem med detta. Problemet är att ni inte förstår att kommunerna behöver mer resurser. Vi satsar 12 ½ miljard mer i vår budgetmotion, men vi bedömer att inte ens det räcker, för nu kommer uppsägningarna ute på sjukhusen. Det är undersköterskor och sjuksköterskor som riskerar att sägas upp. Det blir sämre vård och kvalitet. Återigen blir det pensionärerna som står där och får betala för att Kristdemokraterna inte tar ansvar.

Svara på mina frågor. Är du beredd att satsa mer på kommunerna? De begär ett resultat av er politik i form av mer resurser 2010.

Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Orsaken till att jag inte hinner svara på alla frågor är att Thomas Östros kastar ut 20 frågor samtidigt. Men vi kan ta några stycken till.

Om vi börjar med kommunerna är det ett ökat stöd till kommunsektorn motsvarande ungefär 10 miljarder kronor i form av sänkta arbetsgivaravgifter, generella men också riktade mot ungdomar, i form av den kommunala fastighetsavgiftens konstruktion, som du vill förstatliga, Thomas Östros, och i form av riktade statsbidragsökningar. Det är rejäla stöd till kommunsektorn. En analys måste vi självklart göra av hur vi ska gå ytterligare framåt på området.

När det gäller pensionärerna genomför vi nu den första skattesänkningen för pensionärerna, och den riktar vi framför allt till de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Thomas Östros har haft tolv budgetar på sig att sänka skatten för pensionärer men inte lyckats hjälpa de sämst ställda pensionärerna på något sätt under sin tid, förutom med lite höjda bostadstillägg – det ska erkännas.

Det innebär inte att alla pensionärer får tillräckligt mycket skattesänkningar enligt mitt förmenande. Jag vill gärna gå vidare, men första steget är taget. Det lyckades inte ens Thomas Östros ta när han var i regeringsställning.

Anf. 10 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna brukar prata mycket om moral och etik i det politiska samtalet. Utifrån det tänker jag ställa några frågor till Stefan Attefall.

Du pratar om robusta socialförsäkringar. Samtidigt har du gjort kraftiga försämringar både i a-kassan och i sjukförsäkringen. Är det överensstämmande med Kristdemokraternas syn på moral och etik?

Människor varslas – varslen kommer rätt tätt nu – och människor riskerar att förlora sina jobb. Samtidigt anser Kristdemokraterna att de ska straffas ekonomiskt. En Volvoarbetare får ut ungefär 55 procent av sin tidigare lön från a-kassan. Ni pratar om att en Volvoarbetare behöver incitament för att söka nya jobb. Är det överensstämmande med moral och etik i Kristdemokraterna?

Ni straffbeskattar sjuka, arbetslösa och pensionärer. Är det en bra etik och moral i Kristdemokraterna?

Ni gör stora besparingar i sjukförsäkringen, trots att den går med stora överskott. 30 000 människor riskerar att slängas ut från sjukförsäk-

ringen den 1 januari nästa år. Vare sig Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan har fått extraresurser för att ta emot dem. Är det överensstämmande med er moral och etik?

Socialbidragen beräknas öka med 500 miljoner de kommande åren, enligt Sveriges Kommuner och Landsting. I Arvika har kostnaderna ökat med 31 procent i år utan åtgärder. Är det också etiskt och moraliskt riktigt?

Samtidigt sänker ni skatterna för dem som redan har det bäst – ja, ni vet de där som jag tog upp som nu för tiden bara dricker två glas champagne på Stureplan i stället för tidigare fem. Men det är väl synd om dem. De som redan har mycket ska väl kanske ha mer enligt Kristdemokraternas syn på moral och etik. Eller hur kan det vara så, Stefan Attefall, att ni har köpt den här människosynen och den här politiken?

Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det verkar som att Ulla Andersson är närmare Östermalm än vad jag är, för jag har inte läst Östermalmsnytt. Vi kristdemokrater är ju för höga beskattningar på alkohol, och det är väl ett sätt att utjämna skillnaden något.

Det som är etik och moral för mig är att vi tar ansvar för landet.

Vänsterpartiets reservation till den ekonomiska politiken innebär att man ska kasta ut den självständiga Riksbanken, ta bort överskottsmålen för offentliga finanser, avveckla systemet med utgiftstak och liknande saker. Man vill ha pengar till allt och alla, vilket skulle radera de offentliga finanserna. Tänk om vi hade följt Vänsterpartiets ekonomiska motioner och mött den här lågkonjunkturen med det i bagaget, då hade jag inte velat vara i ansvarig ställning. Då hade Islands problem framstått som små.

Det som jag tycker är etik och moral är att ta ansvar för vad man håller på med. Sedan innebär det inte att man alltid kan lyckas med allt på en gång. Men vi kan ta socialförsäkringen. Vi har fortfarande, vill jag påstå, ett av världens starkaste och mest generösa socialförsäkringssystem. Vi har gjort vissa modifieringar i systemen för att få dem mer effektivt fungerande, mer långsiktigt hållbara men självklart också mer inbyggda incitament till arbete.

Vi har ingen straffbeskattning av arbetslösa eller någon annan, men vi har genomfört en skattesänkning riktad till dem som arbetar. Vi har i och för sig också genomfört en del skattehöjningar för dem som arbetar. Vi har försämrat en del avdrag. Men netto är det en skattesänkning för dem som arbetar för att stimulera arbete, därför att vi vet av forskning och erfarenhet från andra länder att det bidrar till fler människor i arbete. Och titta på resultatet! 200 000 människor färre, enligt SCB, i utanförskap i dag än när vi kom till makten, så visst har det varit en lyckosam politik än så länge.

Nu möter vi en ny situation, och då gäller det att vi möter den på rätt sätt, inte genom skattehöjningar på arbete. Det skulle förvärra problemen.

Anf. 12 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Bara så att det ska vara riktigt klart vet Stefan Attefall mycket väl att Vänsterpartiet har överskott i sina budgetar och har haft

det under tiden i opposition, så att det inte ska vara några tvetydigheter i det.

Men, Stefan Attefall, enligt Kristdemokraterna är det tydligen aldrig rätt att satsa på utbyggd välfärd. När det är högkonjunktur ska man satsa på sänkta skatter och när det är lågkonjunktur ska man satsa på sänkta skatter. Det är samma medicin oavsett hur konjunkturen ser ut, och välfärden är alltid underordnad den prioriteringen.

Jag blir orolig när jag hör dig, Stefan Attefall. Du säger: Vi har höjt vissa skatter och vi har sänkt vissa skatter. Och så står du här och försvarar att ni gör skillnad på människor i skattesystemet.

Du står här och försvarar att ni har försämrat i sjukförsäkringen. Jag vet att det till och med är ganska upprört i ditt eget parti genom de försämringarna. En del av dina partiföreningar trodde liksom inte att det var riktigt sant det som ni hade gått med på i den här uppgörelsen. Ni gör besparingar i sjukförsäkringen, trots att den går med stora överskott. Sjuka människor ska bestraffas ekonomiskt och slängas ut från det försäkringssystem som vi gemensamt har byggt upp och kämpat för under många, många år.

Samma sak är det med a-kassan. Kristdemokraterna anser att människor ska bestraffas ekonomiskt om de förlorar sina jobb. Är det rätt drivkrafter för att bygga ett tryggt och utvecklande samhälle?

Jag vet inte om Stefan Attefall läser samma undersökningar som jag gör. Ifall han inte gör det kan jag tala om för Stefan Attefall att en av de mest omfattande undersökningar som finns visar att samhällen med trygga och robusta trygghetssystem och en stor jämlikhet också har den bästa utvecklingen ekonomiskt. Är det rätt medicin, Stefan Attefall, i ett samhälle där fler människor står till arbetsmarknadens förfogande och vill delta i samhällsbygget att ekonomiskt straffa människor som vill delta i samhällsbygget men som inte får möjlighet att göra det? Är det en moral och etik?

Anf. 13 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Vad var det för Sverige vi tog över 2006? Det var ett Sverige som Vänsterpartiet var med och styrde. Det var ett Sverige där inkomstspridningen under den tid då Vänsterpartiet var med och påverkade ökade med 25 procent och förmögenhetskoncentrationen ökade med 25 procent. Det var ett Sverige där utanförskapet på arbetsmarknaden var enormt. Det var ett Sverige där sjukskrivningarna i stor utsträckning gick över till långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar.

Vi har gjort en reformering av socialförsäkringssystemen och sjukskrivningsprocessen som gör att vi tidigare ska möta problemen och tidigare ta hand om människor och undvika att människor hamnar i långtidssjukskrivningar och förtidspensionering. Det är ett omfattande arbete som hittills har visat sig gå åt rätt håll. Det innebär inte att det är problemfritt, men det innebär att vi bryter med den utveckling som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet var delansvariga för. Det gjordes travar av utredningar om hur man skulle förändra den skenande sjukskrivningsutvecklingen, men mycket lite hände.

För mig är det moral att ta ansvar för att människor inte hamnar i utanförskap, inte hamnar utanför arbetsmarknaden och inte hamnar i långvariga sjukskrivningar för att det inte finns resurser och stöd i tid.

Den utvecklingen vill jag påstå att vi har påbörjat. Det innebär inte att vi kommer att lyckas helt perfekt, men det innebär att vi har slagit in på en ny väg som jag vill påstå är mycket mer människovärdig än den som fanns i Sverige före 2006.

Anf. 14 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslagen i finansutskottets betänkande.

Dagens debatt om utgiftsramarna och beräkning av statsinkomsterna förs mot bakgrund av en mycket djup internationell kris. Det är den allvarligaste finanskrisen sedan 20-talet. Denna kris har vi möjligen i viss mån hanterat, men på intet sätt löst. Genom det stabilitetspaket som regeringen har lagt fram och som riksdagen med stor majoritet har godkänt har vi givit regeringen och ansvariga myndigheter de verktyg som behövs för att hantera och stabilisera finansmarknaden och få i gång kreditgivningen. Det är det som är det väsentliga.

Det är nu upp till aktörerna på marknaden att svara upp mot de krav som det allmänna ställer. Egenintresset måste vika för allmänintresset.

Finanskrisen har också skyndat på nedgången av konjunkturen och fördjupat den. Det kunde vi inte se för några månader sedan.

Osäkerheten är extremt stor när det gäller hur djup och hur omfattande den här konjunkturedgången ska bli. Tillförlitliga bedömare understryker gång på gång att deras bedömningar är högst osäkra. Det enda som är riktigt säkert är att vi är osäkra. Det är bara Thomas Östros som är tvärsäker. Det går käpprätt åt helvete, är hans tes.

Sveriges konjunkturedgång möts med ordning och reda i de offentliga finanserna och de är mycket starka. Vi möter orostiderna väl samlade.

Något som har kommit i skymundan i debatten de senaste veckorna är att regeringens budgetproposition är mycket expansiv. Det är den tredje mest expansiva i Europa. Den har till syfte att stärka arbetslinjen. Nu satsas 32 miljarder rakt in i ekonomin. Den har full sysselsättning som mål. Varaktig hög sysselsättning och minskat utanförskap är på lång sikt vad alliansregeringen strävar efter. Vi får inte tappa bort detta långsiktiga mål i dagens turbulenta debatt.

Budgeten innehåller olika delar som sammantaget gör det lönsammare att arbeta och lättare att anställa. Den rustar Sverige för framtiden, och den kommer att dämpa konjunkturedgången.

Regeringen lägger fram en lång rad förslag på företagsområdet som ska göra det billigare att anställa och lönsammare att driva företag. Arbetsgivaravgiften sänks för alla med 1 procent, och bolagsskatten sänks med nästan 2 procent. Skatterna för företagen sänks med sammanlagt 16 miljarder 2009.

Därutöver har man en rad förslag för att underlätta företagandet.

Nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga utökas till att gälla alla som inte har fyllt 26 år. Dessutom ökar man sänkningen av avgiften. Det är mycket betydelsefullt inte bara för möjligheten för ungdomar att få ett

arbete utan även för ungdomar som har arbete eftersom deras konkurrenskraft på arbetsmarknaden ökar.

En slopad nedsättning, som oppositionen föreslår, skulle öka löne- och kostnaderna väsentligt och driva på uppsägningarna. I det konjunkurläge som nu är gäller det inte bara att skapa nya arbetstillfällen utan även att värna om dem som finns. Ett slopande av nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar skulle allvarligt försämra möjligheterna för alla ungdomar att behålla sina anställningar när neddragningar måste göras. De flesta är sist in och kommer således att vara först ut.

Regeringen fortsätter sitt målmedvetna arbete med att sänka de administrativa kostnaderna för företagen. Målet för sänkningen är 25 procent till 2010 – tufft, men möjligt.

Förbättring av konkurrensen föreslås.

Något som inte har uppmärksammats i debatten, men som är mycket viktigt för små och medelstora företag utanför storstäderna är återställandet av företagshypoteket. Företagsinteckningen blir åter ett företagshypotek. Genom den åtgärden får företagaren full kontroll över sin egendom och möjlighet att använda företagsegendomen som säkerhet när han söker krediter hos bankerna. Det blir lättare att låna och vi slipper factoring och leasing som är dyrt för företagen och lönsamt för bankerna. Reformen kostar visserligen 500 miljoner, men det är rätt blygsamt i dessa sammanhang.

Jag vill också ta upp den fråga som vi kommer att diskutera senare i dag, nämligen de satsningar som görs på Almi och Svensk Exportkredit.

Det satsas 3 miljarder på Svensk Exportkredit. Dessutom får man överta aktierna i det helägda bolaget Venantius. Detta ökar väsentligt möjligheterna för Svensk Exportkredit att stödja svenska företag som vill sälja på utlandet.

Man satsar 2 miljarder på Almi för att öka möjligheten till krediter för små och medelstora företag.

Herr talman! För att göra det mer lönsamt att arbeta föreslår regeringen ett tredje steg av jobbskatteavdraget. Därmed har alliansregeringen uppfyllt sitt löfte att alla heltidsarbetande ska få minst 1 000 kronor lägre skatt i månaden. Dessa skattereformer stimulerar till arbete. Det är nog så viktigt, men det ger också medborgarna större möjlighet att själva bestämma över sina surt förvärvade pengar. Enligt mitt förmenande är det en frihetsreform.

De som nu vill avskaffa hela jobbskatteavdraget eller delar av det bör nu förklara hur kraftiga skattehöjningar för vanligt folk stimulerar konsumtionen i en nedåtgående konjunktur.

Vi satsar också på pensionärerna. Till skillnad från Socialdemokraterna satsar vi på de sämst ställda pensionärerna först. De får gå före.

Regeringen föreslår också betydande infrastruktursatsningar. Under 2009 och 2010 satsas inte mindre än 10 miljarder på infrastrukturen genom att angelägna infrastrukturprojekt påbörjas tidigare eller byggs i snabbare takt.

Jag är övertygad om att man runt om i landet hälsar alla dessa satsningar med stor glädje. Inte minst för egen del ser jag med glädje satsningen på E 4 genom Sundsvall som diskuterats i 20 år och som vi har väntat på i 12 år under socialdemokratiskt regerande. Efter två år med alliansregeringen kommer bygget på plats. Det är också glädjande ur ar-

betsmarknadssynpunkt. Vi får 1 800 nya arbetstillfällen till regionen enligt Vägverket, och vi får, inte minst, en betydligt bättre stadsmiljö.

Herr talman! Det har i debatten här i kammaren, inte minst i dag, vid ett flertal tillfällen ropats efter åtgärder. Miljardkraven har haglat. Det kan möjligen ge sken av handlingskraft, men är det verkligen det?

Det är mycket troligt att ytterligare åtgärder krävs, framför allt på arbetsmarknaden, för att hålla sysselsättningen uppe. Eftersom läget är extremt osäkert och vi inte vet utvecklingen av de offentliga finanserna kan det vara farligt att ge sig hän åt överbud av åtgärder.

Vi vet av arbetsmarknadsutskottets yttrande att Arbetsförmedlingen gör bedömningen att man för närvarande har erforderliga medel för att klara sin uppgift. Vi bör också ge de samordnare som regeringen utsett i de olika regioner som särskilt drabbats av varsel tid att komma med förslag på vilka åtgärder och eventuella tillskott som krävs. De eventuella åtgärder vi vidtar bör vara väl avvägda, och det bör vara rätt åtgärder.

Detta är inte minst viktigt i ett pressat konjunkturläge där vi riskerar att få kraftigt försämrade offentliga finanser som minskar vårt handlingsutrymme.

Låt oss nu få budgeten för 2009 på plats. Sedan, när vi vet lite säkrare vad vi behöver göra och i vilken omfattning som det behöver ske, har vi alla möjligheter att komma med justeringar som kan krävas.

Herr talman! Hur skulle Sverige se ut om oppositionen var i majoritet? Ja, inte vet jag. Tre budgetmotioner har presenterats, och de spretar. Jobbskatteavdraget avvisas helt av Vänstern, medan Socialdemokraterna och Miljöpartiet i olika grad accepterar de olika stegen. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill återinföra förmögenhetsskatten. Det vill inte Miljöpartiet. Socialdemokraterna och Miljöpartiet accepterar sänkningen av bolagsskatten och sänkningen av arbetsgivaravgiften. Vänsterpartiet är helt emot.

Skulle Miljöpartiet vara del av en majoritet kan nog vi Sundsvallsbor inte räkna med att få någon ny genomfart av E 4:an. Jag skulle vilja fråga Miljöpartiet: Hur ställer man sig till detta bygge i Sundsvall? Jag kan lova att jag kommer att berätta för väljarna i länet vad Miljöpartiet svarar.

Listan kan göras längre, men jag ska inte trötta kammaren med fler uppgifter.

Någon gemensam vision om hur framtiden ser ut finns inte. Vänsterpartiet ställer sig helt vid sidan och är starkt kritiskt till det finans- och penningpolitiska ramverket, medan Socialdemokraterna och Miljöpartiet säger att detta har tjänat oss väl och sluter upp bakom det. Det ska bli spännande att se vilken av parterna som får ge vika. Förhandlingar pågår, och vi får se hur det blir. Det är en rödgrön röra.

Herr talman! Slutligen: Från politiskt håll kritiserar vi ofta och gärna aktörerna på finansmarknaden för att vara alltför kortsiktiga i sitt handlande. Det är snabba vinster som gäller. Jag tycker att det finns anledning att varna för ett alltför kortsiktigt synsätt även i politiken. Populistiska förslag som ger snabba opinionsvinster för det egna partiet kan medföra en politik som på sikt är skadlig för Sverige. Allianspartierna har sitt långsiktiga mål om full sysselsättning och minskat utanförskap. Det är den inriktning som alliansen behåller även om det just nu blåser lite.

(Applåder)

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! När en moderat talar om jobbskatteavdraget som en stor frihetsreform visar det på ett parti som väl lever upp till en slogan om att ha stött förmögna människor i varje skede av livet under hela sin politiska livstid – eller?

Det är väl så, trots den kamouflagebild som ni försöker sprida av vad ni egentligen står för. De djupblå ränderna går aldrig ur.

Jag måste säga att det är tråkigt att se hur övriga partier i den här regeringens ansluter sig till den här djupblå orättvisa högerpolitiken.

Om vi ändå tittar på hur era olika förslag faktiskt ser ut kan man se att topp 10 procent har fått 5 000 kronor mer i månaden i nettoinkomst jämfört med 2006. De 30 procent som har lägst inkomst har inte ens fått en hundralapp mer i månaden sedan dess. Är det en frihetsreform även för dem? Att topp 10 procent som har fått 42 procent av den reala inkomstökningen kanske tycker att det är en frihetsreform kan jag förstå. Men kvinnor halkar efter män i inkomstutvecklingen, alltså kvinnors inkomst i förhållande till mäns inkomst. Skillnaden har ökat med 1 000 kronor i månaden på två år. Jag tror inte att de kallar detta för en frihetsreform, utan de får faktiskt vara med och betala den här politiken.

Att Fredrik Lundberg, en välkänd vd, jublar förstår jag. Han fick 6–7 miljoner direkt när ni slopade förmögenhetsskatten. Det hade motsvarat många sjuksköterskelöner.

Samtidigt som ni har verkställt denna reform, som innebär att sjuka, arbetslösa och pensionärer får betala det högsta priset, har fattigdomen ökat med 146 000 i antal under dessa två år, och fattigdomen bland barn har ökat väldigt kraftigt. Är det en frihetsreform även för dem?

Anf. 16 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Det enda som är mörkblått här är nog min kostym, annars tror jag att vi som parti har förändrats rätt radikalt.

Jag tycker att det absolut viktigaste för alla människor är att de har ett arbete att gå till. Att kunna försörja sig själv är det viktigaste. Det är detta som alliansens politik går ut på – att man i så stor omfattning som möjligt ska kunna arbeta och försörja sig. Det ger människor både handlingsfrihet och annan frihet. Att vara hänvisad till politiskt beslutade bidrag av olika slag ger inte frihet. Det är viktigt att få behålla en stor del av sin inkomst när man har en relativt låg inkomst. Det finns inget land i världen som beskattar sina låginkomsttagare så hårt som Sverige. Därför tror jag att reformen som handlar om jobbskatteavdraget som vi har genomfört är oerhört viktig – vi har sänkt skatterna för 97 procent av alla som arbetar heltid. Vi kommer förhoppningsvis att få möjlighet att gå vidare när ekonomin så tål. Jag tror att även pensionärer och andra kommer att få del av dessa skattesänkningar. Men vi måste börja någonstans för att få hjulen att snurra och minska utanförskapet. Det är det som är det absolut väsentligaste.

Anf. 17 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror, Bertil Kjellberg, att det är rätt många djupblå kostymer i den här lokalen. Framför allt är det en rätt djupblå politik som förs.

Det kan kanske vara värt att påpeka för Bertil Kjellberg att 80 procent av skatterna går tillbaka direkt till individen, att 18 procent är omfördelning och att den statliga skatten procentuellt omfördelar mest framför allt från män till kvinnor men att också den kommunala skatten har en mycket kraftig omfördelning framför allt från män till kvinnor men självklart också ur ett klassperspektiv.

Vi har valt att lösa vissa problem gemensamt i detta samhälle och därmed finansiera dem gemensamt genom skatter. Utifrån det har vi byggt ett samhälle som många av oss är väldigt stolta över. Visst ser vi brister i det, men vi har valt gemensamma lösningar eftersom vi menar att en låginkomsttagare eller en medelinkomsttagare inte har råd att betala barnomsorg, sjukvård och så vidare direkt ur plånboken. Därför har vi valt detta system.

Det är mycket tråkigt att Moderaterna inte sluter upp bakom ett sådant system utan alltid, oavsett om det är lågkonjunktur eller högkonjunktur, förordar sänkta skatter. Jag tror att Bo Lundgren är rätt glad över er politik. Han gick till val på sänkta skatter med 300 miljarder. Centerpartiet har nu kommit fram till ungefär samma slutsats, och Moderaterna kämpar på för att verkställa denna politik. Jag tycker alltså att det är en mycket djupblå politik som ni står för.

Samtidigt säger Bertil Kjellberg att det är viktigt att ha ett arbete att gå till. Men om man inte har ett arbete att gå till på grund av lågkonjunktur, varför ska man då straffas ekonomiskt? Varför ska arbetslösa människor behöva betala för att du med din höga inkomst, eller många andra med höga inkomster, ska få en kraftig skattesänkning? Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle, ett välfärdssamhälle som dessutom har lyckats mycket bra med att få människor att känna sig delaktiga. Det finns brister, men ni förstorar och förstärker dem och river ned i stället för att bygga upp.

Anf. 18 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Vi står bakom välfärdssamhället. Men om detta välfärdssamhälle, med en lång rad åtaganden som det har tagit på sig när det gäller arbetslösa, sjuka, barn, utbildning och forskning, ska vara långsiktigt hållbart måste det föras en politik som innebär att så många som möjligt arbetar och blir delaktiga.

Vi står inför fantastiskt stora utmaningar då det gäller demografin. I dag är det 3,3 personer som betalar för varje person som inte bidrar till systemet, men det kommer att vara 2,2 personer. Det kommer alltså att bli en väsentlig minskning av antalet personer som är i arbete. Detta är allvarligt, och vi måste ta itu med dessa saker nu och inte den dag då vi står inför dessa förändringar. Det kommer att ske relativt snart då de som är födda på 40-talet kommer att gå i pension och kräva mer vård och omsorg.

Jag tror att det som vi bygger nu, som i viss mån kan vara impopulärt i vissa delar, handlar om att vi gör ett robust samhälle som klarar en god välfärd för alla även under tider som inte är så goda.

Anf. 19 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Bertil Kjellberg talade i sitt anförande en hel del om företagen och företagens vikt. Jag tänkte därför fråga hur det kan komma

sig att man har gjort en sådan konstig prioritering att många småföretag i Sverige har fått en höjning av arbetsgivaravgifterna. Hur kunde man avskaffa den arbetsgivaravgiftssänkningen som var särskilt riktad till småföretag? Detta var ett väldigt hårt slag mot många småföretag som jag inte tror att de hade räknat med med en borgerlig regering.

Ni gjorde så att småföretagen fick sämre förutsättningar – detta i en tid då de som allra mest behöver en regering som uppskattar och som ser betydelsen av småföretag. Detta skapar en ilska.

Det är just hos de små företagen som jobben i stor utsträckning skapas. De små företagen är sårbara. De har små marginaler, och de får det tufft i tider när ekonomin vänder neråt. Hur kan det då, Bertil Kjellberg, vara viktigare med en subvention till McDonalds och andra företag som redan har ungdomar anställda än att ge småföretagen en arbetsgivaravgiftssänkning?

Anf. 20 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Företagen behöver en god ekonomi, en statlig ekonomi med ordning och reda. De behöver en efterfrågan på sina produkter. Det är det absolut viktigaste.

Vi gjorde arbetsgivaravgiftssänkningen i en högkonjunktur. Av den forskning och de erfarenheter som finns vet vi att sådana generella sänkningar kanske inte är det bästa i en högkonjunktur. Vill man få människor i arbete måste man i stället göra riktade insatser.

Vi gjorde bedömningen att insatser för ungdomar, sjuka och arbetslösa är viktigast. För dem som står längst bort från arbetsmarknaden måste det bli en stor nedsättning av arbetsgivaravgiften, medan generella sänkningar får stå tillbaka.

Jag vill upprepa min fråga om E 4 Syd: Får vi en E 4 Syd med Miljöpartiet i majoriteten?

Anf. 21 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att det i grunden behövs en god ekonomi och om allt det andra du sade utan att svara på frågan.

Men uppriktigt sagt: När det gäller det som ni nu gör och som vi har stött kan vi tycka att det är rimligt också med generella åtgärder. En nedsättning med 1 procent av arbetsgivaravgiften är en generell åtgärd. Den här var väldigt tydligt riktad just till småföretagen i och med taket på lönesumman. Det blir väldigt tydligt att det är de allra minsta företagen som gynnas. Det är en bra, effektiv och väl riktad åtgärd.

Men det som ni i stället gör när ni satsar på en nedsättning av arbetsgivaravgiften för ungdomar är – det visar de flesta bedömare på – en väldigt ineffektiv åtgärd. Det kostar väldigt mycket, och effekten blir väldigt liten. Framför allt gynnas de företag som redan har anställda, inte dem som nyanställer.

Jag är väldigt glad över att jag igen fick frågan om vägar i Sundsvall. Det var väldigt roligt att höra dig, Bertil Kjellberg, i ditt anförande säga att du tänker hjälpa till med att sprida vår politik i Sundsvall. Då kan jag koncentrera mig på lite andra områden.

För Miljöpartiets del är det så att vi inte skäms för vår politik – inte ett dugg! Du får väldigt gärna hjälpa oss med att sprida den där uppe. Vi tror att det behövs en klimatomställning och är alldeles övertygade om att

prioriteringen måste handla om att satsa på spårbunden infrastruktur, på kollektiva lösningar när det gäller att ta sig fram.

Människor förväntar sig i dag åtgärder. Man förväntar sig att politiker tar klimathotet på allvar. Då är det tråkigt att se att så många moderater fortfarande ser klimatomställningen som ett hot, inte som en möjlighet. När det gäller den aspekten har detta med Nya moderaterna tydligen inte sjunkit in ännu.

Anf. 22 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Mikaela Valtersson inte svarade på min fråga om E 4:an genom Sundsvall. Det handlar om en miljöåtgärd. Den som någonsin åkt genom den staden vet att det är ett litet helsike att ta sig igenom där med alla bilar som länge står och gasar. Jag får tolka Mikaela Valterssons svar så att det inte blir någon väg. Det ska jag berätta för väljarna hemma.

När det gäller arbetsgivaravgiften vill jag bara säga att vi gjorde en prioritering. Vi tyckte att det var viktigare att prioritera unga, sjuka och arbetslösa som har stått långt bort från arbetsmarknaden för att i en högkonjunktur ge dem en möjlighet att komma in. Den politiken har ju lyckats. 200 000 människor har kommit bort från utanförskap och kommit in på arbetsmarknaden.

Även om man nu eller om ett par år drabbas av arbetslöshet är man bättre rustad om man har varit inne på arbetsmarknaden än om man hade haft en ännu längre tid i arbetslöshet. Det är alltså oerhört viktigt att människor som står längst bort från arbetsmarknaden inte glöms bort i dessa tider av varsel och uppsägningar.

Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman, riksdagsledamöter, åhörare! Inledningsvis var det, med all rätt, i dagens debatt mycket diskussion om det ekonomiska läget. Den finanskris och den lågkonjunktur som vi ser nu berör mycket och skapar en osäkerhet.

Men det är viktigt att påminna om att Sverige mitt i den här globala oron har ett oerhört gott utgångsläge. Vi har starka finanser och en låg skuldsättning – en historiskt låg sådan – och vi har hög sysselsättning. Sysselsättningen ligger nu när vi möter den här lågkonjunkturen på en historiskt hög nivå, på en nivå som överträffar de mål som Socialdemokraterna satte upp men aldrig nådde.

Dock är det, herr talman, ett väldigt bekymmersamt läge. Sverige påverkas av finanskrisen. Den slår rätt in i ekonomin. Vi märker det i form av högre bostadsräntor och också varsel i många företag.

Man kan inte göra en annan bedömning än den som Konjunkturinstitutet förra veckan gjorde om läget för den globala ekonomin. Det är den tuffaste bedömningen som vi sett på ett par tre årtionden. Risken är tydlig. I de alternativa scenarierna i konvergensprogrammet har vi ju sett att utvecklingen blir svagare än som antas i regeringens prognoser i budgeten. Men det är för tidigt att nu utvärdera hur stora effekterna blir.

Regeringen har, precis som tidigare sagts här, en beredskap för att vidta åtgärder om det är nödvändigt för att stabilisera arbetsmarknaden och möta ytterligare saker. Men det är också viktigt att följa utvecklingen

av de offentliga finanserna. Det som i dag är vår styrka får inte med snabba åtgärder bli vår svaghet.

Herr talman! Man kan se att regeringens politik i det här läget vilar på tre pelare. Det handlar om en offensiv budget med investeringar, om stabilitetspaketet och om det sätt på vilket vi möter varslen – med regionala samordnare. Vi kan börja med budgeten.

Här låter det som att höstbudgeten är helt överspelad just på grund av att prognoserna inte kommer att slå in. Men det vi ser är att vi har en offensiv budget. Vi har en expansiv finanspolitik. Vi har ett offensivt reformpaket både för att stärka Sveriges ekonomi och för att motverka lågkonjunkturen. Vi har ett reformpaket för jobb och företagande.

Det handlar om sänkta inkomstskatter. Det handlar om sänkta kostnader för anställda – om sänkta arbetsgivaravgifter. Det handlar om enklare regler för företagen. Vi har alltså ett reformpaket för framtiden.

Det handlar om investeringar i infrastruktur, i vägar och järnvägar. Redan förra hösten kom vi med nya resurser för att börja återställa på grund av det eftersatta underhållet av vägar och järnvägar. Det är inte bara gropar i vägarna som man ser utan också stora hål i budgeten till följd av ett eftersatt underhåll. Där har vi börjat återställa.

Det handlar om investeringar i forskning. Det finns prioriterade områden. För Centerpartiet har det varit viktigt att klimat- och miljöområdet är ett sådant prioriterat område.

Vidare handlar reformpaketet om att stärka välfärden. För att ta huvuddragen kan jag exempelvis nämna psykiatrin särskilt inriktad på barn och unga, satsningar på förskolan, sänkt skatt för de pensionärer som har de allra minsta ekonomiska marginalerna samt resurser till vårdgarantin och till att korta köer.

Sammantaget, herr talman, är det här en budget som kan möta en lågkonjunktur med offensiva investeringar och offensiva satsningar. Samtidigt har vi marginaler för ytterligare åtgärder för att möta den situation vi ser.

Det har tidigare talats också om den finansiella stabiliteten – det andra benet. Det är oerhört viktigt att kunna konstatera att kostnaden för det vi gör ska bäras av kreditinstitutet och deras ägare. Staten ska vara en garant bakom, men kostnaden ska alltså bäras av kreditinstitutet och deras ägare.

När det gäller de olika delarna har vi först garantiprogrammet för bankerna. Jag kan bara understryka det som förts fram här i debatten och som är alldeles nödvändigt: att de stora bankerna går med. Låt oss inte kivas om det utan i stället gemensamt se till att det här blir verklighet!

Det handlar om ett ramverk till stöd för banker i kris. Det handlar också om, vilket är nytt och finns på riksdagens bord för att diskuteras senare, det regeringen har gjort efter budgeten, nämligen att ge en extra kreditram till Svensk Exportkredit. Man får bland annat ta över en liten rest av den förra krisen, det vill säga Venantius bostadslån till ett värde av 2 miljarder. Man får också en extra kredit på 3 miljarder.

Regeringen lägger också fram förslag om att Almi ska få utökade resurser genom en kreditram på 2 extra miljarder för att kunna ge lån där Almi kan stå för en större del. I dag är det fifty-fifty mellan Almi och banker. Med förslaget kan det bli 80–20. Allt detta för att möta de pro-

blem som företag möter när de inte får krediter. Det slår rätt in i ekonomin när företagens kunder inte kan finansiera det de vill köpa.

Det tredje benet, herr talman, är de många varsel vi har sett de senaste månaderna. Hur möter man det på bästa sätt? Det har förts fram väldigt många självsäkra recept här. Det man tittar på och ska utvärdera är vad som är det bästa receptet. Jag tror inte att det man kan kalla jultomteekonomi eller paketpolitik är så värst bra.

Jag har upplevt det hemma i mitt hemlän, Katrineholm. När Katrineholm hade stora nedläggningar och kris 2001 utlovades den östra förbifarten. När sedan Trollhättan hade kris några år senare försvann pengarna från östra förbifarten. Jan Edling som jobbade på LO fick ju lämna just för att han pekade på ohållbarheten och ryckigheten i den här typen av paketpolitik.

Nu har vi en högre generell grundfinansiering för infrastruktur, så Katrineholmsborna får nu, efter 30 år av önskemål, den östra förbifarten. Spaden kommer att sättas i jorden 2010. Det finns i regeringens närtids-satsning.

Vi kan ta ett annat exempel: Bengtsfors. När Lear Corporation lade ned sin verksamhet ryckte dåvarande näringsministern Björn Rosengren ut och fixade till ett etableringsstöd på 70 miljoner. Två år senare hade det företag som fått etableringsstödet gått i konkurs. Det hade försvunnit.

Den här statliga satsningen har utvärderats av Institutet för tillväxtpolitiska studier. De skriver att statens ingripande var ”tämmligen opportunistiskt, cyniskt och kanske också dubbelmoraliskt”.

Det var väldigt fort, men fel, kan man säga. Man behöver inte påminna om att den biträdande näringsministern då hette Mona Sahlin.

Det vi kan lära oss av historien är att den här typen av paketpolitik inte fungerar. Den kanske fungerar på så sätt att en minister får stå i rampljuset och få fotoblixtarna på sig, men den fungerar inte långsiktigt.

Det som regeringen gör nu är i stället att samla krafterna regionalt. Vi har lärt att det funkade väldigt bra i Norrsundet när pappersbruket där lades ned. Nu har regeringen utsett regionala samarbetspersoner, oftast landshövdingen och någon som är ledare i regionförbundet, för att samordna resurserna regionalt. Sedan har man en arbetsgrupp i Regeringskansliet bestående av statssekreterare och ministrar som svarar upp. Det är just det uppsvarandet vi ska kunna återkomma med.

När man tittar på oppositionens alternativ, herr talman, kan man konstatera, som andra har gjort förut i debatten, att det spretar väldigt mycket, bland annat i själva formen för ett eventuellt samarbete. Vi har kunnat följa intrigerna i medierna om vem som ska samarbeta med vem. Det inger inte förtroende att mitt under en brinnande finanskris, för det var den i det läget, hålla på med något slags sällskapsspel om vem som ska leka med vem. Det kändes som om det också var fort men fel.

Tittar man på oppositionspartiernas politiska förslag ser man att det spretar mycket också. När det gäller jobbskatteavdraget går Socialdemokraterna ett år efter alliansregeringen. Nu säger man ja till steg 1, man skalar ned steg 2 och säger nej till steg 3. Frågan är vad som händer nästa år. Det är ingen långsiktig finansiering direkt om man nästa år inte tycker att man orkar ta tillbaka det tredje steget. Miljöpartiet säger ja till alla tre stegen men gör en liten ”omdip” på det tredje steget. Vänsterpartiet säger nej till skattesänkningar för alla som arbetar.

Tittar man på bolagsskatten, sänkta arbetsgivaravgifter och skatt för unga ser man att Socialdemokraterna vill sänka bolagsskatten. De vill sänka arbetsgivaravgiften, precis som regeringen har föreslagit, men säger nej till sänkt skatt för unga. Man tar tillbaka den. Miljöpartiet gör detsamma, medan Vänsterpartiet säger nej till allt.

I fråga om fastighetsavgiften vill Socialdemokraterna återinföra en statlig fastighetsavgift och höja uttaget vid ett taxeringsvärde över 5 miljoner. Miljöpartiet säger ja. Vänsterpartiet vill också återinföra en statlig skatt och höja för taxeringsvärden över 2 miljoner.

Socialdemokraterna har inget förslag till höjning av bensinskatten. Vänsterpartiet vill höja med 75 öre. Miljöpartiet vill höja med 2 kronor.

Det är likadant med ramverket för hur man ska se på offentliga finanser. Vänsterpartiet vill inte ha några tak alls. Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslår höjda tak.

Friåret var en miljöpartireform som de vill återinföra men som ingen av de andra vill.

Man kan göra den här listan lång. Det säger sig självt att det här kommer att bli svårt att få ihop. Jag tror inte att det kommer att gå fort. Men risken är stor att det kommer att bli väldigt fel.

Frågan är vad som är tidsplanen. När kommer ett gemensamt budgetförslag, och framför allt när kommer en gemensam syn på de ekonomiska ramverken?

Herr talman! Även när vi tittar på enskilda oppositionspartiets budgetar kan man se att det spretar mellan vad man säger och vad man gör. Ta som ett exempel på detta Socialdemokraternas satsning på att anställa unga. Samtidigt höjer man kostnaden för att ha unga anställda med tio gånger mer, lite drygt. Det är, herr talman, helt fel konjunkturläge att nu kraftigt höja kostnaderna för att ha unga anställda.

Man kan riktigt se Thomas Östros med trenchcoat och AIK-halsduk i Lorrysketchen där han kommer in och ska berätta om en uppfinning. Han sätter sig ned och talar om satsningen på att anställa unga. Sedan får han reda på verkligheten, att alla unga inte är anställda på McDonalds: Tänkte inte på det! Hejdå!

Det går fort, men det blir fel. Jag tror, herr talman, att det är bättre att det blir systematiskt och rätt.

Bifall till majoritetens förslag i utskottet!
(Applåder)

Anf. 24 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee är förnöjsam över utvecklingen. Man märker inte ett spår av bekymmer över det som är på väg att hända. Ta en sådan viktig fråga som kommunerna och välfärden. Det är traditionellt sett en fråga som Centerpartiet brukar engagera sig i. Man är starkt engagerad i många kommuner och är med och leder flera, ibland i samarbete med oss. Ser inte Centern att kommunernas ekonomi, först landstingens sedan övriga kommuners, nu undergrävs mycket kraftigt? De riskerar att gå in i en period av mycket svåra besparingar. Uppsägningarna har redan börjat komma.

Vi föreslår 12 ½ miljard mer än Centern till kommunerna den kommande treårsperioden. I vårt stimulanspaket går vi ännu längre: 2 miljarder nästa år och vi är beredda att ge beskedet som kommunerna efterfrå-

gar, att de bör ha 5 miljarder mer än vad Centern föreslår 2010 för att undvika uppsägningar.

Men Centern lämnar frågan om välfärden, en sådan oerhört central del också av regionalpolitiken. Det är små kommuner ute i landsbygden som kommer att drabbas allra hårdast och först. De behöver ett besked också från Centerpartiet.

Det andra gäller småföretagen. Det är också fullständigt obegripligt. Men nu kom det en förklaring. Det är svårt att få ihop det, sade Roger Tiefensee om att samarbeta i en koalition.

Är det därför Centerpartiet har fått lägga sig platt och bryta sitt valöfte om att sänka arbetsgivaravgifterna för småföretag? Är det svårigheten att få ihop det som har gjort att ni i stället har höjt arbetsgivaravgiften för småföretag?

För vår del tycker vi att man bör ge en hjälpande hand till de små företagen, särskilt nu när konjunkturen viker så kraftigt. De kommer att uppleva en tuff situation, särskilt i tjänstesektorn. Är det någon som minns att Centerpartiet talade om småföretagen i tjänstesektorn? Dem drämde ni till med en kraftig skattehöjning. Ni bröt vallöftet. Sannerligen var det svårt att få det att gå ihop i alliansen.

Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Det jag sade om sådant som är svårt att få att gå ihop gällde min recension av ert oppositionssamarbete. Vi har ett väldigt bra samarbete i alliansen och i alliansregeringen. Där är inriktningen att alla ska bidra och alla ska vinna. Man talar också om att vara förnöjsam. Jag ser väldigt allvarligt på det ekonomiska läget, men jag är inte beredd att därför gå tillbaka till gammal socialdemokratisk paketpolitik. Det var min inriktning.

För kommunernas ekonomi är sysselsättningen det viktiga. Man kan se på Socialdemokraternas alternativ. Det handlar om att ni med ena handen tar fria pengar i form av arbetsgivaravgiftssänkningar till unga och i form av den kommunala fastighetsavgiften och riktar tillbaka styrda pengar. Netto blir det inte mer pengar, utan det blir samma pengar fast de inte är fria att använda hur man vill.

När det gäller småföretagen tycker jag att vi nu har knäckt en princip om att göra generella sänkningar av arbetsgivaravgifterna. Riktat till småföretagen har vi ytterligare förslag. Vi har också tidigare haft ytterligare förslag om 3:12-reglerna, som kommer att betyda oerhört mycket för småföretagen.

Det finns också en viktig skrivning i budgetpropositionen om egenavgifterna. De ska bli mer försäkringsmässiga och i högre grad spegla de låga sjuktal som finns bland egenföretagare. Därmed kan jag lova Thomas Östros att vi kommer att återkomma med förslag om just egenavgifterna för småföretagare.

Anf. 26 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Roger Tiefensee säger att ni har fått igenom en viktig princip. Men företagen har inte sett till något av denna princip. De har fått kraftigt höjda arbetsgivaravgifter med Centerpartiets politik. Det är ett brott mot ett tydligt vallöfte. Jag tror att tjänstesektorn är särskilt viktig – hotell och restaurang och transporter. Det är de viktiga delarna i

ekonomin som kan anställa många. Men när ni drämmer till med kraftigt höjda arbetsgivaravgifter får de svårigheter, och jag tror att det kommer uppsägningar också där.

Kommunerna är naturligtvis viktiga för landet, och sysselsättningen är viktig för kommunerna. Låt mig först säga att vi i vår budgetmotion kompenserar för alla de frågor som Tiefensee tar upp om arbetsgivaravgift och fastighetsskatt. Netto placerar vi 12 ½ miljard mer till kommunerna, och vi ökar det ytterligare i vårt stimulanspaket.

Ni struntar i att kommunerna nu märker att när sysselsättningen viker faller inkomsterna och skatteintäkterna till kommunerna. Samtidigt chockökar ni socialbidragen, vilket gör att utgifterna ökar. Ni tränger ut folk från a-kassan och sjukförsäkringen rakt ut i ett socialbidragsberoende. Ni sätter kommunerna i en rävsax, och ni är inte beredda att kompensera dem eller hjälpa de människor som är utsatta för den rävsaxen.

Det är ett centerparti som man sannerligen inte känner igen. Sysselsättningspolitiken är misslyckad. Två år skulle det ta innan det började bita. Vi har haft två år av högkonjunktur under er period och två år av högkonjunktur under vår period. Nu kommer den period när sysselsättningspolitiken från Centerpartiet ska bita. Då kommer prognoser från regeringen om en ökning av arbetslösheten med 150 000.

Konjunkturinstitutet säger att era prognoser vilar på en extremt osäker grund. Och sannerligen är det så. Om det var skattesänkningar av den här ordningen och försämringar av a-kassan av den ordning ni föreslår som skulle hjälpa så skulle vi inte ha en sysselsättningsminskning framför oss. Då skulle vi inte ha en ökning av arbetslösheten.

Roger Tiefensee! Sysselsättningen är viktig för kommunerna. När din sysselsättningspolitik misslyckas drabbas kommunerna ännu hårdare och blir tvungna att säga upp folk.

Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Thomas Östros må vara ekonom, men det är uppenbart för den som lyssnar att han här i kammaren förfaller till att bara bli en retoriker. Med något slags heder – se på den finansiella oro vi nu ser svepa in över hela världen och i Sverige rätt in i den reala ekonomin! När kunderna hos Volvo Lastvagnar eller Scania inte kan få finansiering för att köpa lastbilar är det någonting som har hänt utanför i ekonomin. Thomas Östros har då mage att stå här och säga att det handlar om regeringens jobbpolitik. Det blir lite för ihåligt för att komma från en ekonom och finansministerkandidat.

Thomas Östros tog upp tjänstebranschen som ett exempel. Jag vet att han inte är någon stor fan av hushållstjänster. Jag har själv praktiserat på ett av de nystartade företagen i branschen. Det var en kvinna som hade jobbat i hemtjänsten och som nu hade startat ett företag tack vare den möjlighet till hushållsnära tjänster som vi har skapat. Jag var hemma och städade hos en 75-årig kvinna. Hon sade att det var det bästa hon hade gjort när hon började köpa den här typen av tjänster. Nu vill Thomas Östros ta tillbaka detta och helt radera den branschen och i stället börja återinföra rotavdrag. Det är inte bara kortsiktigt utan också en konstig jämställdhetspolitik. Det vi ser är att ni framför allt lyssnar på de manliga byggarbetarna. Men när det handlar om att släppa fram andra branscher lyssnar ni inte.

Anf. 28 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill tacka också Roger Tiefensee för omsorgen om samarbetet mellan de tre partierna. Jag kan bara konstatera att den regering vi har nu våren 2006 lade fram ett förslag som omfattade 50 miljarder tillsammans. Det var Bankerydsöverenskommelsen – en liten del av en statlig budget. Vi tre tillsammans har tidigare lagt fram 15 budgetar. Det kan kanske vara bra att komma ihåg det. Självfallet har också Vänsterpartiet ett tak för sina utgifter och dessutom ett sparande i nivå med regeringens.

Det jag begärde ordet för, fru talman, var det Roger Tiefensee tog upp om Norrsundet. Han slog sig för bröstet för att regeringen hade åstadkommit goda åtgärder där. Jag som är från Gävleborg kanske bättre än Roger Tiefensee känner till hur det där faktiskt gick till. Det var så att facken gjorde allt vad de kunde för att få regeringen att hörsamma kraven på åtgärder. De försökte få dit Maud Olofsson. Maud Olofsson svarade att hon inte kunde, men hon skulle skicka Jöran Hägglund i stället. Jöran Hägglund kom aldrig. Till slut gick uppdraget till landshövdingen, men det var aldrig klart vad hon skulle göra. Landshövdingen var kreativ och tog sitt ansvar. Men redan tidigare hade samordningen kommit i gång på kommunens, Arbetsförmedlingens och fackens initiativ.

En tredjedel av människorna i Norrsundet har fortfarande inget jobb. Lågkonjunkturen kom. Roger Tiefensee tänker straffa dem ekonomiskt med en sänkt a-kassa. Det är för dem som för Volvoarbetarna; de får ungefär 50–55 procent av sin tidigare lön i inkomst.

Samtidigt vet vi att det inte bara är Gävleborg – som dessutom tyvärr har landets högsta arbetslöshet – utan också andra kommuner som drabbas hårt. Det är Arvika, Köping och hela Västra Götalandsregionen. Vi har varsel i många landsting – i nästan hälften av landstingen. Vi har också vikariestopp, övertidsstopp, inköpsstopp och så vidare på olika ställen. Men vad gör Centerpartiet? Ingenting.

Anf. 29 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det skulle vara intressant att få den här lilla insiderbilden från Ulla om hur diskussionerna går. Törs jag ta det här som ett löfte? Du hänvisar ju till vårt arbete och alliansens förberedelse inför 2006 års val. Kommer det därmed ett gemensamt budgetalternativ? Kan vi få en tidpunkt för när det kommer?

Jag tycker också att det låter intressant när Ulla Andersson säger att det finns ett tak för Vänsterpartiets utgifter. Det finns väl ett stopp för utgifterna, men något tak har jag inte sett. Var det inte det som var det principiella, som ni inte ville ha? Ni ville ju köra nedcabbat, som Göran Hägglund sade i partiledardebatten.

Det är så jag har tolkat det. Om det inte är så kanske jag har hjälpt er i det här samarbetet. Då kanske ni kan sätta er och prata igen. Jag uppfattade att problemet var att Socialdemokraterna och Miljöpartiet tycker att det är viktigt att man ser det här budgetsystelet och att man vill ha ett tak för utgifterna.

När det gäller den regionala samordningen är jätteviktigt att man använder de resurser som finns i systemet. Våra myndigheter och regionala aktörer ska inte bara fungera när det är blankt på vattenytan och solsken. Man måste även klara av att det börjar blåsa lite grann. Det är syftet med

att till exempel Arbetsförmedlingen nu har ett uppdrag att fokusera på att förmedla jobb. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag. Man har fått mycket friare resurser. Det finns säkert ytterligare saker att göra.

Förut har budgetar i statliga myndigheter varit väldigt stuprörsinriktade. Jag är säker på att alla stuprör inte är borta. Men det är nog inte för inte som Sven Otto Littorin har tagit Lennart Levi, riksdagens nestor, som en av sina rådgivare i Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 30 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att man kanske inte för en hederlig, ekonomisk, intellektuell debatt här i kammaren med den retorik som Roger Tiefensee har. Det blir lätt en pseudodebatt. Jag tänker faktiskt koncentrera mig på dem som är arbetslösa och drabbas av lågkonjunkturen.

Vi räknar med ungefär 130 000 fler arbetslösa varav 30 000 kommer från sjukförsäkringen. Det finns redan 160 000 arbetslösa som enligt Sven Otto Littorin ska dela på 15 000 platser. Det är en ansvarfull ekonomisk politik, enligt Roger Tiefensee. Det är dessutom en ansvarsfull ekonomisk politik att sänka a-kassan kraftigt så att människor kanske tvingas lämna sitt hus, se över sina barns fritidsmöjligheter och ständigt gå med en klump av oro i magen. Det är en också en ansvarsfull ekonomisk politik.

Det är också en ansvarsfull ekonomisk politik att strunta i Arvikas rop på hjälp med insatser från regeringen. Samma sak gäller i Köping, Västra Götaland, Uppsala, Västerbotten och Norrbotten. Det är också en ansvarsfull ekonomisk politik, enligt Roger Tiefensee.

Jag tror nog att den här högerregeringen ska fundera över om det finns allvar bakom människors oro och brist på framtidstro och bedriva en politik som tar ekonomiskt ansvar för människors problem i den vardag där de befinner sig. Det handlar också om att lyssna på de kommuner som nu begär extrapengar för att klara av den vikande konjunkturen och inte tvinga dem, vilket Centerpartiet nu bidrar till, att varsla människor och därmed förvärpa den här lågkonjunkturen. Är det en ansvarsfull ekonomisk politik, Roger Tiefensee? Jag svarar definitivt nej på den frågan, och jag tror att många som nu drabbas i den här lågkonjunkturen och som efterfrågar en stärkt kvalitet i vård, skola och omsorg inte heller anser det.

Anf. 31 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det är finansöron och lågkonjunkturen som kör in en kil rätt i den reala ekonomin. Det är det som tvingar fram varsel. Det är väldigt viktigt att se att det är det som har hänt. Det har hänt saker så fort, och vi har aldrig upplevt det stora skiftet. Volvo Lastvagnar och Saab Scania gick från all-time-high det ena kvartalet till tvärstopp nästa kvartal. Har man sprungit maraton och sprungit in i väggen vet man hur det känns. Jag har inte sprungit in i väggen, men jag har sprungit maraton.

Nu har regeringen fokus på jobben. Man fortsätter att ha fokus på arbetslinjen. Det är därför vi samordnar de resurser som finns på regional nivå. Samordnarna har en väg rätt in i departementen. Det är därför vi säger att vi också har höjt i budgeten. Nu är det viktigt att anta den här budgeten. Då har man någonting att utgå ifrån. Det är ett steg i rätt rikt-

ning med investeringar, reformer och en stimulans av ekonomin. Sedan har vi möjlighet att återkomma. Det är inriktningen.

Prot. 2008/09:31
19 november

Anf. 32 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! I sitt anförande kritiserade Roger Tiefensee oppositionens budgetförslag och pratade en hel del om det går fort och blir fel och att det är bättre att ha tänkt igenom saker och ha bättre stabilitet. Jag undrar om det var ett skämt. Man nästan studsade.

I en tid när människor söker trygghet och stabilitet hanterar den borgerliga regeringen verkligheten och människors vardag på ett sätt som verkligen inte är ansvarsfullt. Är det några som hattar så är det ni. Här finns det en rad exempel. Ni hattar fram och tillbaka. Ni genomför reformer som ni drar tillbaka. Ni ändrar och rättar till i efterhand i stället för att tänka efter före.

Det finns en lång rad exempel på detta, till exempel nedsättning av tjänsteföretagen, fastighetsskatten, bortdragande av pengar från biologisk mångfald och naturvård som sedan läggs tillbaka till en liten del och kallas för en satsning, drastiska minskningar på komvux som man sedan blir tvungna att lägga tillbaka i en tid när det behövdes som allra mest. Vi har också avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Det var uppenbart för alla utom den borgerliga regeringen redan när dessa försämringar infördes att det var ett stort misstag. Nu får man erkänna sitt misstag och lägga tillbaka en del av det.

Det här är inte en ansvarsfull hantering av människors liv och vardag. Ni har minskat transparenzen i skattesystemet. Ni har ökat krånglet och snedvridningen. Det finns väldigt många undantag från likformigheten i dag. Jag tror att det skulle behövas en större översyn av hela skattesystemet efter det ni har ställt till med.

Jag skulle vilja fråga Roger Tiefensee: När kommer ångern? När träffas du av ångesten över att ni inte har gjort tillräckligt för att möta lågkonjunkturen? När kommer de förslagen?

Anf. 33 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Precis som jag sade till Ulla Andersson i det förra replikskiftet antar vi budgeten. Det är ett steg i rätt riktning, men vi kommer att behöva göra mer. Oppositionens våta dröm verkar vara att vi nu skulle starta ett helt nytt prognosarbete, riva upp budgeten och inte ha någon budget från den 1 januari för att börja vidta de här nödvändiga åtgärderna. Jag tror inte att det skulle vara en signal ut till människor som ger trygghet och minskar deras oro i en situation med ökade varsel. Jag tror att det är jätteviktigt att komma i gång med närtidssatsningar på järnvägar och vägar. Människor behöver se spadar i marken och att det händer saker. Jag tror att det är ett visuellt sätt att skapa trygghet.

Jag kan vara den första att erkänna att vi gärna hade gjort den här sänkningen av arbetsgivaravgifter inriktade på tjänstesektorn. Tyvärr fanns det ett regelverk i EU som gjorde att den inte kunde genomföras på ett rimligt sätt. Det hade blivit väldigt konkurrenssnedvridande i till exempel restaurangbranschen.

När det gäller fastighetsskatten kan jag konstatera att Mikaela Valtersson måste vara rätt nöjd med det vi slutligen kom fram till eftersom ni inte har några förslag på förändringar.

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Vi minskade antalet utbildningsplatser på komvux på toppen av en högkonjunktur. Nu ökar vi satsningarna på yrkesvux så att vi är tillbaka på den nivån. Jag tror inte att det är en bra politik att ha en ständigt hög nivå och sedan behöva höja ytterligare när man behöver möta en lågkonjunktur. Jag kan mycket väl se att det behövs ytterligare satsningar på utbildning och arbetsmarknadspolitiska insatser. Grunden lägger vi nu, och sedan går vi vidare.

Anf. 34 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! Att kalla det som jag frågade om, behovet av åtgärder, för oppositionens våta dröm är fullständigt oseriöst. Det handlar inte om att ni ska vidta åtgärder för vår skull, Roger Tiefensee. Det hoppas jag att du kan ta till dig när jag upplyser dig om det och att du känna när prop-pen släpper så att ni kan komma med någonting. Det handlar om en realitet. Det handlar om att arbetslösheten ökar, sysselsättningen sjunker och varslen duggar tätt. Ni ska inte komma med åtgärder för att tillfredsställa oss. Då är ni helt fel ute.

Ni behöver se vad som händer i verkligheten och möta lågkonjunkturu-ren. Tror Roger Tiefensee inte att om man drar bort platser i kommunal vuxenutbildning i en högkonjunktur försämrar man beredskapen och möjligheten för människor att möta den lågkonjunktur som nu kommer? Tror du inte det? Är det så att man kan hatta fram och tillbaka? Är det inte precis just då som man behöver detta? Det tar ju något år att utbilda sig. Är det inte om man inte hade dragit tillbaka detta som ännu fler hade kunnat stå bättre rustade i dag?

Jag skulle också gärna vilja höra en kommentar om arbetslöshetsförsäkringen. Hur tänkte ni då, när ni tyckte att i högkonjunktur kan man ställa väldigt många utanför det trygghetssystemet, så att de i dag står utan trygghet? Hur var den logiken?
(Applåder)

Anf. 35 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det oppositionen har ägnat sig åt i finansutskottet under hösten är att lägga väldigt mycket fokus på prognoser. Det som hade blivit resultatet av det ni ville i er gemensamma reservation – det är där ni på ett enda område har lyckats komma överens – är att vi skulle ha rivit upp hela budgeten och göra om hela budgetarbetet. Då hade vi inte haft någon budget att styra med från den 1 januari. Det var det jag såg som den våta drömmen för er. Ni har egentligen bara velat obstruera.

Jag har full respekt för alla förslag som kommer, både från oppositionspartier och andra – Svenskt Näringsliv hade en DN Debatt-artikel här i veckan – förslag för att ytterligare möta konjunkturen. Det är dem vi ska lyssna på.

Vi måste ta första steget nu. Budgeten är ett steg i rätt riktning. Det handlar om investeringar i vägar och järnvägar, investeringar i välfärden, stimulans till företag för att våga anställa och stimulans till människor så att de får ett större utrymme i sin privatekonomi för att konsumera. Det är precis det budgeten handlar om.

Komvux togs upp. På toppen av en högkonjunktur tror jag att det är viktigt att så många som möjligt kommer ut på arbetsmarknaden och får ett fäste där. Det ser man framför allt bland unga. Problemet under den

förra mandatperioden, då Mikaela Valtersson satt nära regeringen och samarbetade med den, var att unga blev slussade mellan åtgärder. Arbetsförmedlingen hade inte fokus på att matcha unga mot arbete. Det har Arbetsförmedlingen nu. Arbetsförmedlingen har fokus på att matcha jobbsökande och arbetsgivare. Det är jätte viktigt.

Det var också viktigt att inte hålla kvar en orimligt hög nivå på utbildningsinsatserna precis på toppen av en högkonjunktur, för då hade vi bara fått addera till en ännu högre nivå när vi möter en lågkonjunktur.

Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Sverige är nära integrerat med världsekonomin. Den ekonomiska störning som vårt land nu utsätts för kan vi inte undvika. Frågan är hur vi kan mildra den.

Arbetslösheten kommer att öka med så mycket som 100 000 personer, skrev Svenskt Näringsliv på DN Debatt häromdagen efter en enkät som man hade gjort bland sina medlemmar. Ca 100 000 personer i privat sektor är i dag också varslade. Arbetslösheten ökar med ca 1 procentenhet mellan 2008 och 2009, säger Konjunkturinstitutet och regeringen i konvergensprogrammet, som lades fram i måndags, och kanske med ytterligare 1 procentenhet därefter beroende på utvecklingen.

Vad konjunkturen är om två tre år vet i dag ingen. Den återhämtning som de ekonomisk-statistiska modellerna anger för sent 2009 och 2010 kanske inte alls kommer då.

Vi ska komma ihåg att i en liten öppen ekonomi som den svenska säljer många företag 70–80 procent, kanske till och med mer, av sin produktion till kunder i andra länder. Det gäller till exempel den krisdrabbade bilindustrin. För de här företagen och för deras anställda blir därför *andra* länders penning- och finanspolitik faktiskt viktigare än Sveriges, eftersom den påverkar efterfrågan från kunder på företagets exportmarknader. Därför är ett fungerande och framgångsrikt internationellt samarbete för att gemensamt dra i gång världskonjunkturen och EU-konjunkturen oerhört viktigt för jobb och inkomster i Sverige.

Fru talman! Om de EU-fientliga partierna här i riksdagen hade fått bestämma hade en samordnad europeisk ekonomisk krishantering i praktiken varit omöjlig att genomföra liksom en samordnad finanspolitisk återhämtning i Europeiska unionen liksom ett kraftfullt EU-agerande på den globala nivån.

Även EU-samarbetet är ett viktigt ekonomisk-politiskt ramverk för svensk ekonomisk politik. Inte bara det inrikespolitiska ramverket är vänsterblocket oense om. De tre partierna i vänsterblocket företräder också tre helt olika linjer i den ekonomiska politiken på Europeanivå. Socialdemokraterna bejaktar Europasamarbetet. Miljöpartiet vill försvaga kommissionen och EU-samarbetet på det ekonomiska området. Vänsterpartiet vill lämna Europeiska unionen och helt avskaffa Europeiska unionen och dess samarbete. Om de tre partierna skulle lyckas komma överens om ramverket i den ekonomiska inrikespolitiken återstår ändå deras djupa oenighet om inställningen till och ramverket för Sveriges samarbete i europeisk ekonomisk politik.

Fru talman! Vi ska veta att risken för att Sverige åker ända ned i källaren är mindre denna gång än vid tidigare konjunkturedgångar, främst tack vare ett gott svenskt utgångsläge, bland annat på arbetsmarknaden,

med stabila offentliga finanser. Enligt arbetskraftsundersökningen i oktober 2008 ökade faktiskt antalet sysselsatta, märk väl, särskilt sysselsättningen i fasta jobb. Jämfört med ett år tidigare hade Sverige sålunda 35 000 fler jobb.

Ca 115 000 fasta jobb tillkom från oktober 2007 till oktober 2008. Under varje månad 2008 har sysselsättningen legat högre än under högkonjunkturen 2007.

Den öppna arbetslösheten låg på samma nivå i oktober i år som för ett år sedan, det vill säga på 5,7 procent. Även bland ungdomar ökade jobben något. Den öppna arbetslösheten minskade något från oktober till oktober.

Konjunkturinstitutet har också kommit med en god nyhet för arbetsmarknaden. Jämviktsarbetslösheten i Sverige skrivs nu ned från 6,2 till 5,7 procent. Det innebär att vi har fått förutsättningar för en långsiktigt högre sysselsättning och bättre fungerande arbetsmarknad genom regeringens politik. LO-ekonomerna uppskattar att det rör sig om ca 60 000 fler permanenta jobb genom de hittills genomförda jobbskatteavdragen.

Det är detta som Thomas Östros kallar för att klamra sig fast, häpnadsväckande, märkligt, helt fel budget, oansvarigt, passiv, förvärrad politik, felgrepp, ödelagd ekonomi, orättvisa i sin prydno, ohållbart och havererad politik. Ja, säga vad man vill om Thomas Östros – nyansernas mästare är han inte.

Med en expansiv penning- och finanspolitik kan man sålunda numera, tack vare att vi har fått ned jämviktsarbetslösheten, driva ned arbetslösheten ytterligare ½ procentenhet utan att för den skull hota inflationsmålet eller att Riksbanken behöver höja räntan.

Alla varsel leder heller inte till uppsägningar. Av dem som varslades för sex månader sedan har bara 15 procent än så länge gått vidare till arbetslöshet. Den andelen kommer naturligtvis att öka, men det förefaller ändå som om företagen tar i rejält i sina varsel. Det är också vad man bör vänta sig som en bieffekt av den arbetsrätt vi har här i landet. Varslen kommer dessvärre säkert att ligga på en fortsatt hög nivå de kommande månaderna.

I budgeten finns för arbetsmarknadspolitik 38 miljarder kronor. Av dessa är 1,5 miljarder avsedda för omedelbara insatser i varselsituationer, och den summan kan naturligtvis öka.

Drygt 14 000 ungdomar befinner sig i jobb- och utvecklingsgarantin. För ett år sedan fanns inte denna ungdomsgaranti över huvud taget. Ett annat program är den allmänna jobb- och utvecklingsgarantin. 46 000 personer finns nu i denna typ av åtgärd. Det innebär en fördubbling på ett år. Nystartsjobben har ökat och omfattar i dag drygt 3 000 personer.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken finns alltså, och den lever i allra högsta grad.

Sammanfattningsvis har vi ett gott utgångsläge samtidigt som vi absolut inte får bagatellisera den snabba förändring och de ökade svårigheter som nu tornar upp sig på arbetsmarknaden. Men vi ska inte börja med att dra ned kurvorna i helvetet. Vi bör vinnlägga oss om en korrekt och fullständig bild av situationen på arbetsmarknaden.

Fru talman! Störningen är dels en global finanskris, dels en förväntad lågkonjunktur. För att vidta riktiga motåtgärder måste vi begrunda de samverkande krisernas orsaker och sannolika förlopp.

Låt mig börja med finanskrisen. Finanskrisen har medfört att det kommit grus i kreditmarknadens maskineri med högre räntor och kreditransonering som följd. Detta kan vi se på första sidan av dagens nummer av Dagens Industri. Riksbankens räntesänkningar tränger i dag inte med normal snabbhet igenom till lägre räntor för hushåll och företag.

Onormalt många låntagare, med normalt sett god eller acceptabel kreditvärdighet, riskerar att vägras lån eller får inte omsätta sina lån. För att komma till rätta med detta har nu ett helt batteri av åtgärder vidtagits av regeringen, Riksbanken, Riksgälden, EU och genom beslut i riksdagen, vilket tidigare nämnts. Det arbetet fortsätter i veckan, senare i dag med beslut om riksbankslån till företag och beslut om förstärkning av Almi och Svensk Exportkredits finansieringsmöjligheter.

Förhoppningsvis återgår bankerna inom kort till normala kreditriskbedömningar och på normalt sätt slussar vidare lägre riksbanksräntor till sina kunder. Finanskrisens kulmen förefaller trots dessa kvardröjande problem i dag vara passerad.

Låt mig gå över till finanspolitiken och åtgärder mot lågkonjunkturen. Den importerade lågkonjunkturen försämrar läget även i de offentliga finanserna; arbetsmarknaden har jag redan berört. Utgångsläget är ett överskott på 32 miljarder kronor. 1 procents lägre bnp-tillväxt 2009 medför ungefär 18 miljarder kronor i lägre skatteinkomster.

Varje ny arbetslös i privat sektor ökar de offentliga utgifterna med drygt 200 000 kronor per person. De offentliga utgifterna ökar därför med ca 14 miljarder kronor om det skulle bli 52 000 fler arbetslösa år 2009. Det är inte någon prognos att det blir 52 000, men ungefär då när man den balanspunkt som finns angiven i scenario ett, om jag räknat rätt i det konvergensprogram som lades fram i måndags.

Frågan är om denna "automatiska" budgetutveckling bör motverkas. Nej, det bör inte göras. Målet för finanspolitiken är ett överskott i de offentliga finanserna sett över en konjunkturcykel. Det innebär att en försämring och ett underskott i de offentliga finanserna bör accepteras i en lågkonjunktur.

Tack vare regeringens försiktiga finanspolitik under tidigare år – Borgs berömda lador som det samlats i för dåliga tider – finns i dag ett utrymme för de automatiska stabilisatorerna att verka. Men glöm inte att det redan i dag i den framlagda budgeten finns mycket kraftfulla expansiva förslag, inklusive åtgärder för sysselsättning och mot arbetslöshet. Budgeten är expansiv i sitt utgångsläge – ca 1 procent av bnp eller drygt 30 miljarder kronor i det som på politikerspråk kallas ofinansierade utgifter och skattesänkningar.

På sensommaren när budgeten förbereddes föreföll detta vara i mesta laget. Det fanns, som man då kunde bedöma, en viss risk för överhettning med en budget som hade 30 miljarder kronor i så kallade ofinansierade utgifter och skattesänkningar, alltså expansiva åtgärder. Med facit i hand kan man nu konstatera att det inte blev så. Budgetens expansiva inriktning har blivit mer rätt än man då kunde tro, och beroende på utvecklingen får man återkomma med nya och fler åtgärder.

Man ska även vara på det klara med att regeringen har aviserat en lång rad nya infrastrukturprojekt och förbättrat underhåll – vägar, järnvägar och så vidare – som successivt konkretiseras. Ökade insatser finns i denna budget också för mer utbildning och forskning. Både före och efter

finansministerns i måndags presenterade scenarier för den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren har förslagen om vad regeringen bör göra i finanspolitiken börjat hagla.

Låt mig till detta säga följande. När regeringen ska vidta finanspolitiska åtgärder ska åtgärderna ha ett tydligt mervärde utöver det som penningpolitiken och fortsatta räntesänkningar kan bidra med. Riksbanken har sagt att den kommer att fortsätta med räntesänkningar. Hur effektiva Riksbankens räntesänkningar blir vet vi ännu inte eftersom finanskrisen har bromsat räntesänkningarnas spridningseffekter till hushåll och företag. Den bästa policymixen av penning- och finanspolitik är därmed ännu osäker. Läget bör dock komma att klarna ganska snart.

Att driva framgångsrik aktivistisk finanspolitik är en svår konst. Erfarenheterna är ganska dåliga. Inte sällan blir effekten inte alls den avsedda och i värsta fall till och med motsatsen. Att sprätta ut pengar är naturligtvis enkelt, men det är inte utgiften, eller den politiska gesten, som räknas utan åtgärdernas konsekvenser för människorna. Särskilt när krisstämningen är hög bör man därför påminna sig de blandade erfarenheter som tidigare gjorts, bland annat i Sverige, av en aktivistisk finanspolitik.

Fru talman! Särskilt riskfylld och ineffektiv för arbetslösa, varslade och skattebetalare är en aktiv finanspolitik driven utan principer eller närmare analys. Alla förslag till åtgärder bör därför silas genom ett filter av misstro mot enkla krav på expansionistiska insatser. Alla förslag bör stämmas av mot test för god finanspolitik, såsom 3 T-regeln.

Jag ska säga något om denna regel. Den säger att finanspolitiska åtgärder ska vara rätt tajmade, temporära och träffsäkra – tajmade, temporära, träffsäkra. Då minskar man risken för att misslyckas, vilket i sin tur gynnar de arbetslösa och varslade och även skattebetalare.

Ett observandum, som är en precisering av träffsäkerhetskriteriet, är att åtgärder ska leda till ökad konsumtion snarare än till ökat sparande. De ska inte heller läcka onödigt mycket till omvärlden genom att gynna import.

Om vi tar Socialdemokraternas nyss framlagda förslag, och det i särklass mest kostsamma, nämligen det om en ny riskkapitalfond, är det sannolikt inte rätt tajmat – första felet – eftersom det skulle få en effekt på efterfrågan först om flera kvartal, i värsta fall flera år. Det är inte heller en temporär åtgärd och alltså ingen offensiv stöt mot lågkonjunkturen. Att inrätta fonden är absolut inte en träffsäker åtgärd eftersom det inte råder kreditbrist i en lågkonjunktur, i vilken räntorna är låga, utan den skulle snarare gynna bankerna som kunde stjälpas över stora risker och tveksamma projekt på den nya fonden.

Nej, det problem som fonden är tänkt att lösa till priset av 5 miljarder kronor är ett typiskt finanskrisproblem, det vill säga grus i kreditgivningsmaskineriet, som vi talat om tidigare. Men det problemet måste lösas mycket snabbare – man kan inte vänta med det genom att inrätta en fond – och på ett träffsäkert sätt. Det gäller att fortsätta med den typ av åtgärder som Riksbanken, Riksgälden och regeringen vidtagit och som vi genom riksdagsbeslut varit överens om. Det är vägen att gå.

Fru talman! Nej alltså till att sprätta i väg 5 miljarder kronor på en feltajmad, permanent och ofokuserad ny fond.

Samma filter av 3 T-test av Svenskt Näringslivs åtgärder, publicerat på DN Debatt häromdagen, gallrar bort många av deras förslag. TCO

säger sig planera finanspolitiska förslag. De och andra bör kontrollera både eventuellt mervärde över den budget som redan ligger, mervärde över den förda penningpolitiken och göra 3 T-testet.

Avslutningsvis, fru talman, en luguber påminnelse: Vi måste tänka på att inte bränna allt krut nu, för vi vet inte i dag hur långvarig lågkonjunkturen kan komma att bli.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 37 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Låt mig tacka Carl B Hamilton för ett intressant föredrag. Man skulle kunna tro att regeringen gått igenom 3 V-testet – vi gör ingenting, vi gör ingenting, vi gör ingenting. Det är resultatet av månader av en mycket tråkig utveckling i ekonomin.

Som Carl B Hamilton säger är det i ett sådant läge viktigt att fundera över vilka möjligheter det finns när penningpolitiken har svårigheter att på kort sikt stimulera ekonomin. Vi kommer säkerligen att få se kraftiga räntesänkningar från Riksbanken, men det tar tid innan de slår igenom i ekonomin och verkligen stimulerar. Då blir kravet på finanspolitiken desto större.

Vi kan inte sitta och vara nöjda med att Carl B Hamilton säger att jämviktsarbetslösheten minskar. Faktum är att den verkliga arbetslösheten kommer att öka. Ska vi ha en tvåårsperiod framför oss när majoriteten är stolt och nöjd över att en fiktiv jämviktsarbetslöshet minskar medan allt fler blir arbetslösa? Ekonomernas poäng med jämviktsarbetslöshet är att det är den arbetslöshet vi kan nå när högkonjunkturen har värkt igenom. Det är inte någon fiktiv arbetslöshet som vi aldrig når. Nu är riktningen uppåt på arbetslösheten. Jublet över fallande jämviktsarbetslöshet fastnar i halsen.

Varför för ni då en åtstramande politik? När människor varslas och blir uppsagda riskerar de att få inte bara hälften i a-kassa och därmed en kraftig konsumtionsåtstramning utan också kraftigt höjda skatter och därmed ytterligare en konsumtionsåtstramning.

Varför för ni en politik som för ut fler människor i socialbidrag? 20 000 kommer att utförsäkras från sjukförsäkringen inom kort. Det blir sämre personlig ekonomi och ytterligare åtstramning.

Var ligger den konjunkturpolitiska analysen när ni bedömer att 150 000 fler kan bli arbetslösa och anser att de ska ha mindre att röra sig med, mindre pengar att konsumera, och därmed åtstramar konsumtionen? Vad är poängen med detta, Carl B Hamilton?

Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det ligger någonting i det Thomas Östros säger. Jämviktsarbetslösheten är ingenting som man omedelbart tycker är lockande i det här konjunkturläget. Det fattar jag också. Men själva poängen är att vi kan driva en mer aktiv politik mot arbetslöshet och för sysselsättning med en låg jämviktsarbetslöshet än i den gamla situationen, som rådde under din tid som statsråd. Både finanspolitik och penningpolitik får mer kraft och större betydelse och kan användas med större träffsäkerhet i den här situationen. Därmed blir det en lägre budgetpolitisk kostnad.

Jag förstår inte riktigt Thomas Östros när han säger att det här är en åtstramande politik. Vi har en budget som är underbalanserad med 1 procent av bnp. Det är om jag minns rätt den mest expansiva budgeten i Europeiska unionen. Vi kan göra detta bland annat därför att vi har ett utgångsläge med starka offentliga finanser. I andra länder skulle man säkert vilja ha en lika expansiv budget som i Sverige, men man kan inte, därför att man har ett sämre utgångsläge.

Nu är det inte så att jag säger att detta är tillräckligt eller optimalt. Läget har försämrats snabbt under hösten. Det är mycket möjligt och sannolikt att man måste vidta nya åtgärder.

Jag förstår inte detta med höjda skatter. Du får nog välja spår, Thomas Östros. Ditt anförande innehöll återkommande mycket stark kritik mot regeringens jobbskatteavdrag. Logiken är: Jaha, han är emot sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare. Då tänker han väl höja dem?

Din politik är att höja skatterna. Om du tycker att det första är fel måste du väl försöka rätta till det genom att höja skatterna för låg- och medelinkomsttagare? Vi borde som ekonomer vara överens om att det är helt fel i ett konjunkturläge som det här, men vi är tydligen inte det.

Du ler förnöjt. Jag väntar på din replik.

Anf. 39 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Jag ler för att jag tycker att det är trivsamt att lyssna på Carl B Hamilton.

Vi höjer inte skatterna nästa år. Vi föreslår oförändrade inkomstskatter för nästa år.

Ni har inte påverkat jämviktsarbetslösheten än. De bedömningar som kommer handlar om det som hände under våren 2007 och de avtalsförhandlingar som skedde. Detta har inte er politik hunnit påverka det minsta. Det tar tid innan det värker igenom ekonomin. Dessutom är det, som Konjunkturinstitutet säger, extremt osäkra prognoser.

Jämviktsarbetslösheten faller, men den verkliga arbetslösheten stiger. Det är det som är problemet. Varför gör ni då på så sätt att människor som går från sysselsättning till arbetslöshet får en a-kassa som är så dålig att man riskerar att halvera sin inkomst när man blir uppsagd från Volvo i Eskilstuna? Dessutom drämmer ni till med en skattehöjning. Jag kan göra ett handslag med Folkpartiet: Låt oss genomföra en skattereform tillsammans som återställer likartad beskattning mellan olika inkomster. Det är inga problem för mig. Det tycker jag att vi har gjort bra förr. Men det ni nu gör är att ni stramar åt för de 150 000 som nu går ut i arbetslöshet enligt regeringens prognoser. Halverad ersättning och höjd skatt – om inte det stramar åt deras konsumtion förstår jag inte vilken teorivärld Carl B Hamilton lever efter.

Stimulanspaketet är viktigt, men också stabiliteten på finansmarknaden är viktig. I våra diskussioner som vi hade inför den proposition som regeringen lade fram fick vi garantier om att man skulle se till att alla banker kom med. Det behövdes inte ett obligatoriskt program, för det var förankrat hos bankerna att alla skulle delta. Nu har en månad gått. Få banker är med. Räntorna är skyhöga. Bolåneräntetagarna dignar under väldigt tunga bördor. Småföretagarna pressas hårt. Är du beredd att föreslå att vi gör det här obligatoriskt? Vi kan inte ha en situation där bankerna inte går med. Då får vi inte ned räntorna.

Anf. 40 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det senaste som Thomas Östros sade instämmer jag i, men jag överlåter till finansministern att ta den bollen, eftersom han ska ha överläggningar med bankerna under de kommande dagarna.

Angående det här med att skatten skulle höjas för de arbetslösa vill jag påminna Thomas Östros om Göran Perssons tid vid makten. Hur många gånger stod han inte i kammaren och talade om kompensation för egenavgifter? Steg ett, steg två, steg tre. Vad var detta? Det var precis samma sak. Det var inte så att pensionärerna drog nytta av detta. Den bild av orättvisa som Thomas Östros målar upp fanns i så fall även på er tid. Men låt mig säga att det för oss är viktigt att det för människor som är arbetslösa verkligen ska löna sig att sträva efter att komma tillbaka till jobben så snart som möjligt.

Jag vill understryka och instämma i det som Thomas Östros sade: Det är extremt osäkra prognoser. Därför blir det lite löjeväckande när Thomas Östros talar om att kommunerna behöver veta vilka villkoren är 2010. Vi kommer på den här sidan att ha mycket hög beredskap för att möta den fortsatta ekonomiska utvecklingen. Men att i dag stå och säga vilken situationen är eller inte är för kommuner eller andra år 2010 är löjeväckande. Det måste Thomas Östros veta som ekonom. Man kan inte i en sådan här situation tala om hur den ekonomiska situationen kommer att se ut år 2010.

Anf. 41 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att upplysa Carl B Hamilton om vad vi anser är ett problem i EU. I det nya Lissabonfördraget skrivs det in att inga restriktioner får göras på kapitalets fria rörlighet. Det är oroväckande, eftersom det är en av anledningarna till den finanskris vi har i dag. Dessutom är den fria rörligheten för kapital och tjänster överordnad social trygghet och arbetslöshetsbekämpning. Vi är för full sysselsättning.

Dessutom anser jag att det är ett problem att EG-domstolen öppnar för lönedumpning i Sverige och alla andra EU-länder och ifrågasätter strejkrätten och våra kollektivavtal. Jag tycker inte att det är EG-domstolens sak över huvud taget, utan arbetsmarknadens parter. Jag menar att vi därför ska begära ett undantag i Lissabonfördraget för att garantera kollektivavtalen. Så länge vi är med i EU tänker vi göra vad vi kan för att förbättra EU.

Men det jag egentligen begärde ordet för var Folkpartiets syn på socialförsäkringssystemen. Folkpartiet har under lång tid politiskt kämpat för goda socialförsäkringssystem. I Bankerydsöverenskommelsen vek Folkpartiet ned sig för att sedan i sin valplattform skriva in att om Bankerydsöverenskommelsen genomförs – det vill säga att försämringar i sjukförsäkringen genomförs – ska Folkpartiet verka för att det återställs så fort sjukförsäkringen går med överskott. Folkpartiet har nog inte kollat på sjukförsäkringens överskott under lång tid. Den gick med överskott med 11 miljarder år 2007, och prognosen från Försäkringskassan är 8 miljarder år 2008 och ungefär 10 miljarder år 2009 i överskott.

Carl B Hamilton! Vad har hänt med Folkpartiets syn på socialförsäkringssystemen? Kan en folkpartist fortfarande gå förbi en spegel och titta sig själv i den? Ni har genomfört försämringar för sjuka i landet, försämringar i deras ekonomi som är väldigt påtagliga och påverkar deras hälsa.

Anf. 42 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Här öppnas upp en djup klyfta mellan de tre oppositionspartier som ska samarbeta i synen på hur man ska arbeta inom Europeiska unionen.

Här har vi Ulla Andersson som gör ett frontalangrepp på Lissabonfördraget som Socialdemokraterna stöder i denna kammare och förhoppningsvis även vid voteringen i morgon. Hur ska ni kunna regera ihop? Det blir för mig fullständigt obegripligt. Den ena delen av den tänkta regeringskoalitionen är för Europasamarbete, den inre marknaden och fri rörlighet för bland annat kapital men också för arbete, varor och tjänster, medan ni i Vänsterpartiet motarbetar detta. Ni vill inte ha euron. Ni vill inte ha en självständig riksbank inom den europeiska unionen. Er faktiska politik innebär att ni, om ni skulle styra Sverige ensamma, måste lämna Europeiska unionen. Ni skulle hamna i, jag vill inte nämna det vid namn, men det börjar på "h". Där skulle ni hamna ekonomiskt och politiskt.

Jag vill understryka att för mig och Folkpartiet är det otroligt viktigt, inte bara i inrikespolitiken, att man har ett trovärdigt ekonomisk-politiskt ramverk. Det gäller också utrikespolitiken. Vilken utrikespolitik och europeisk politik skulle er koalition kunna driva? Det är obegripligt i dag, eftersom ni stretar åt helt olika håll.

Vi har och har haft väldigt mycket gemensamt med Socialdemokraterna i EU-nämnden på senare år, både under den här mandatperioden och tidigare mandatperioder. Det har alltid i EU-nämnden varit två partier som har anmält avvikande mening, och det är Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Gränsen går inte mellan blocken när det gäller Europapolitiken. Den går inom vänsterblocket.

Anf. 43 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är glad att svenska folket röstade nej till euron. Jag tänker respektera folkomröstningskravet på just den sidan, även om Carl B Hamilton inte respekterar det resultatet.

Jag tycker dessutom att det är lämpligt i en demokrati att ha en folkomröstning eller att åtminstone ett valresultat ska få påverka en stor grundlagsförändring som Lissabonfördraget faktiskt är. Jag tycker att folket ska få säga vad de tycker om det innan kammaren fattar beslut i frågan. Jag är för att folket ska få säga sitt.

Jag tror att vi är överens om att vi alla här i kammaren är för internationellt samarbete. Det är inte det frågan handlar om. Frågan är om var beslut ska fattas.

Carl B Hamilton hoppade över den känsliga frågan om sjukförsäkringen. Hur är det i Folkpartiet nu för tiden, Carl B Hamilton? Hur kan det komma sig att ni tycker att sjuka människor ska få sänkt ersättning? Hur kan det komma sig att ni tycker att det är rätt att 30 000 personer ska slängas ut från sjukförsäkringen den 1 januari nästa år? Hur kan det komma sig? Vad har hänt i Folkpartiet som har stått på barrikaderna för en stark socialförsäkring?

Ni har svikit era vallöften om att återställa sjukförsäkringen så fort den gick med överskott. Den gick inte ens med underskott under valrörelsen, men om vi låtsas det har den åtminstone gått med överskott i två år nu. Men det finns fortfarande inga förslag om att förstärka sjukförsäkringen.

Ni har alltså svikit i socialförsäkringsfrågan, och ni har svikit i den feministiska kampen. Det är framför allt kvinnor som är sjukskrivna. Det är framför allt kvinnor ni straffar ekonomiskt. Ni gynnar män med skattesänkningar, och ni är för ett vårdnadsbidrag.

Detta är två stora svek från Folkpartiet från två år: först sjukförsäkringen, sedan kvinnors rättigheter och möjligheter till ett gott liv. Men Carl B Hamilton kanske inte tycker att det är något bekymmer. Han går hellre till angrepp mot oppositionspartierna och hukar i frågan.

Anf. 44 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Ulla Andersson får man ett intryck av att om hon sitter i en koalition kommer den att styras av Vänsterpartiets politik. Jag tror att jag måste göra Ulla Andersson besviken på den punkten, för jag tror att Socialdemokraterna skulle rätta till det en del.

Samma mekanism finns naturligtvis inom den koalition jag deltar i. Vi får inte igenom alla våra ståndpunkter i varje ögonblick, men vi har accepterat den utformning av sjukförsäkringen och de nivåer som nu finns. Vi anser på det hela taget att det ändå är otroligt mycket bättre nu när alliansen styr Sverige än det skulle vara om någon annan styrde. Det har väldigt många fördelar, och det har även fördelar för de sjuka och för kommuner och landsting som sysslar med vård.

Den ekonomiska politik som vi är med och utformar innebär att fler människor har kommit i arbete. Det i sin tur är inte bara bra för dem har kommit i arbete – det är självklart – utan det är också väldigt bra för svensk ekonomi som är basen för att man ska kunna ha en hög nivå på välfärden. Man ska ha råd med både sjukvård och socialförsäkringssystem.

Den själva ekonomiska basen måste alltså bli så stark som möjligt, och det blir den om så många människor som möjligt som arbetar och har produktiva arbetsuppgifter. Men med den politik som Ulla Andersson förespråkade tidigare i sitt anförande uppfylls inte detta villkor, och det är därför jag helt underkänner Vänsterpartiets förmåga att driva en politik som leder till höga ersättningar och en väl utbyggd sjukvård.

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Tunga moln drog in över världsekonomin under sommaren. Under hösten har stormen utvecklats till en av de värsta kriserna i det internationella finansiella systemet som vi har upplevt sedan depressionen.

Konsekvenserna för världsekonomin är betydande. USA, Japan och Europa kommer alla att ha en negativ tillväxt 2009, och återhämtningen 2010 blir långsam. Tillväxten i världshandeln riskerar att bli den lägsta på tre decennier. Det kommer att påverka Sverige. Våra förutsättningar för export försämras mycket kraftigt.

Det kommer att ta tid att återställa det finansiella systemet och en fungerande kreditgivning. Höga räntekostnader från bankerna kommer att ligga kvar och strypa aktiviteten i svensk ekonomi.

Att tillväxten dämpas påverkar också arbetsmarknaden. Varslen och färre nyanmällda lediga platser signalerar att det har mörknat påtagligt. Arbetslöshet ökar och sysselsättningen försämras under 2009 och 2010.

Fru talman! Vi kan inte isolera Sverige från världen. Sverige är ett av världens mest utrikeshandelsberoende länder, och vårt banksystem tillhör de mest integrerade och globaliserade i världen.

Vad vi kan göra är att vidta åtgärder för att dämpa nedgången. Vi har lagt fram en budget som innehåller ett jobbprogram, framtidsinvesteringar och välfärdssatsningar på över 30 miljarder kronor. Sverige har tillsammans med de andra nordiska länderna lagt fram det kanske mest expansiva finanspolitiska programmet i Europa för 2009.

Sverige står bättre rustat att möta nedgången än många andra länder. Det beror på att vi har starka offentliga finanser, och det beror på att vi i budgetpropositionen lade om den ekonomiska politiken för att möta nedgången.

Budgetpropositionen ökar hushållens köpkraft. Budgetpropositionen ökar resurserna till investeringar i vägar och järnvägar. Budgetpropositionen ökar resurserna i kommuner och landsting. Budgetpropositionen motverkar nedgången.

Redan innan riksdagen har fattat beslut om budgetpropositionen har vi lagt fram omfattande åtgärder för att komplettera och säkra att vi har finansiell stabilitet i Sverige. Sedan september har vi presenterat tre kompletteringspropositioner: ett omfattande program för finansiell stabilitet, en kompletteringsproposition för att säkra resurser för exportfinansiering i Almi och SEK och en proposition om en insättningsgaranti. Vi har varit ett av de första tre fyra länderna i Europa som har fått ett garantisystem på plats.

Genom att riksdagen fattar beslut om budgeten skapar vi en säkerhet för hushåll, företag och myndigheter om att den ekonomiska politiken ligger fast och är hållbar. Att regeringen samtidigt prövar och förbereder ytterligare åtgärder för att säkra stabiliteten i svensk ekonomi är naturligt.

Fru talman! Budgetpropositionen har ett starkt fokus på fler i arbete. Jobbavdraget stärks med 15 miljarder kronor den 1 januari 2009. Det betyder att för en sjuksköterska sänks skatten nu med närmare 1 500 kronor i månaden. Drivkrafterna att arbeta stärks, och hushållen får mer över i plånboken. Vår långsiktiga produktionsförmåga stärks, och vi dämpar nedgången.

Vi har gjort omfattande och viktiga åtgärder för att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som omställningsförsäkring. Nu har vi också lagt fram förslag om att sänka avgiften. Då blir det fler medlemmar, och då ökar gradvis tryggheten. Vi möter dämpningen med sänkta arbetsgivaravgifter. Då blir det färre uppsägningar, och fler får behålla jobbet.

Budgetpropositionen innehåller ett brett program för att förstärka näringslivets konkurrenskraft. Det handlar om sänkt bolagsskatt och förändrade 3:12-regler. Vi får nya regler för F-skattsedel vid årsskiftet. Det blir lättare, mer attraktivt och mer lönsamt att starta och driva företag i Sverige.

Vi vill också förbättra förutsättningar för jobb och trygghet. Vi satsar då på utbildning. Det handlar om yrkeshögskolan, lärlingssystem och yrkesvux. Det blir mer kunskaper som gör att människor står trygga på arbetsmarknaden.

Budgetpropositionen innehåller ett brett paket av framtidsinvesteringar. Det handlar om forskningsinvesteringar och infrastruktursatsningar. Vi möter en nedgång med ett viktigt framtidspaket.

Det handlar om Göteborgs hamn, E 22:an i Skåne, E 18 och Södertörnsleden i Stockholm och Haparandabanan i norr. Vi möter sämre tider med investeringar för framtiden. Vi bygger Sverige starkt. Vi bygger hela Sverige starkt.

Budgetpropositionen innehåller också en bred satsning på trygghet och välfärd. Vi sänker skatten för pensionärer. Vi satsar på välfärd, sjukvård, psykiatri och förskolan. De satsningarna på välfärd ger också mer resurser för kommuner och landsting. Det bidrar till att dämpa nedgången.

I takt med att de ekonomiska utsikterna blivit dystrare är det viktigt att vi har god beredskap att vidta åtgärder. Våra utgångspunkter är väldigt tydliga.

Den första utgångspunkten är att vi ska fortsätta att föra en ansvarsfull ekonomisk politik. Även om vi får en svagare tillväxt är det viktigt att vi undviker varaktiga och betydande underskott i de offentliga finanserna. Låt oss aldrig glömma att de offentliga finanserna i Sverige vid upprepade tillfällen har försvagats.

I andra länder betyder en konjunkturnedgång att man talar om nedskärningar och skattehöjningar. Vi har säkerhetsmarginaler så att det inte blir några nedskärningar även om konjunkturen blir riktigt svag. De säkerhetsmarginalerna ska vi vårda. Välfärden ska vara trygg därför att vi har en god offentlig ekonomi.

Vi har konstaterat i finansplanen att det föreligger reformutrymme för de kommande åren. En svagare utveckling ökar behovet av åtgärder för att stärka efterfrågan och produktionsförmågan. Samtidigt förutsätter en ansvarsfull ekonomisk politik att regeringen inte aktivt vidtar så omfattande åtgärder att underskotten blir varaktiga och betydande.

Vår andra utgångspunkt är att vi ska göra vad som krävs för att stärka och återställa den finansiella stabiliteten. Regeringen har sett till att Sverige som ett av de första EU-länderna tillsammans med de andra EU-länderna – och med stöd av oppositionen, och det vill jag särskilt tacka för – fått på plats ett garantisystem som syftar till att säkra bankernas inlåning. Sverige har i det här läget inte råd med banker som sätter sin egen lönsamhet framför allmänintresset och som verkar mer intresserade av bonusar för sina chefer än att låna ut pengar till hushåll och företag.

Vår tredje utgångspunkt är att vi ska agera långsiktigt. Den ekonomiska politikens mål är att återupprätta full sysselsättning och öka produktionsförmågan. De åtgärder vi gör för att dämpa nedgången på kort sikt ska också skapa förutsättningar för produktion och jobb i Sverige på lång sikt.

Mot alliansregeringen står en splittrad vänsteropposition. Vi kan konstatera att det inte blev någon gemensam budgetmotion. Det finns inget gemensamt budgetalternativ. De frågor vi ställde i budgetdebatten om vi skulle få se en gemensam motion med gemensamma tabeller och gemen-

samma åtgärder har vi svaret på. Det blev ingenting. I en tid när kravet på ansvarstagande blir starkare får vi splittring och oenighet i vänsterblocket.

Det finns dock på en punkt en mycket stark enighet. Det gäller att vänsterpartierna vill genomföra en skattechock. Socialdemokraterna riktar sin skattechock mot löntagarna. Ibland får man intrycket att den grundläggande idén är att det ska löna sig mindre att arbeta och att målsättningen för den socialdemokratiska politiken är att underminera arbetslinjen.

Man vill att det ska löna sig sämre att gå från deltid till heltid. Man vill straffbeskatta dem som gör extra insatser och tar extra ansvar genom att trycka upp marginalskatten till 50 procent för 180 000 tjänstemän, trots att de arbetar i vanliga yrken med vanliga löner.

Socialdemokraterna är ett konsekvent parti när det gäller prioriteringarna. De skatter det höjer använder det i allt väsentligt för att förstärka olika bidragssystem som gör det mindre lönsamt att arbeta. Man skulle kunna tro att det handlar om kommunerna och att det var pensionärerna, vården och skolan som var det viktiga. Men så är det inte. De stora satsningarna i Socialdemokraternas partimotion ligger på breda utgiftsprogram för att göra det mindre lönsamt att arbeta.

Även Miljöpartiet är ambitiöst i arbetet med att skapa förutsättningar för en skattechock. Vi delar naturligtvis alla målet att vi ska stoppa den globala uppvärmningen. Vi ska göra mer själva och tillsammans med andra. Men samtidigt i ett läge där bilindustrin och fordonsindustrin har stora bekymmer är det inte utan att man känner oro.

Miljöpartiet vill höja skatten på bensin och diesel med 2 kronor. Det ger en skattehöjning på strax under 20 miljarder. Det sker i ett läge där vi borde sänka skatterna för hushåll och lägre bensenpriser gör att det blir lite mer kvar i plånboken så att vi motverkar nedgången. En chockhöjning av bensenpriserna lägger grunden för en hemmagjord bensen- och oljekris.

Miljöpartiet vill också införa en kilometerskatt på 2 kronor. För en långtradare på fjärrtransport betyder det en ökad årskostnad på 300 000 kronor. Det handlar om 300 000 kronor i en bransch med en bristande lönsamhet. Det är väldigt mycket pengar som skulle kosta väldigt många jobb. Det gäller för Södertälje och Scania och för Tuve och Göteborg och Volvo.

Nöjer sig Miljöpartiet då med detta? Icke. Bilindustrin har bekymmer. Vi vet alla som läser tidningarna att både Volvo och Saab har stora problem. Miljöpartiet föreslår då att bilförmånerna ska förändras. Det betyder att skatten ska höjas till 120 procent av drivmedelskostnaderna. Det är en konfiskatorisk beskattning som skulle ha förödande effekter för svensk bilindustri och för Trollhättan och Göteborg. Skulle man sedan lägga till en snabbavveckling av kärnkraften med en kraftig höjning av kärnkraftsskatten är det naturligtvis så att Miljöpartiets politik skulle ha förödande konsekvenser för svensk basindustri.

Vi har nu en ekonomisk kris. Den riskerar att leda till arbetslöshet. Vi ska motverka det. Miljöpartiets politik skulle med fullständig säkerhet leda till att vi slog ut jobb i fordonsindustrin och transportsektorn, och jobb i basindustrin skulle försvinna från Sverige. Det priset är uppenbarligen Socialdemokraterna beredda att betala för ett samarbete. Det är

kanske så att makten går före arbetslösheten. Det kanske är så att makten går före sysselsättningen. Det kanske är så att makten går före allt i den socialdemokratiska kalkylen.

Vänsterpartierna klarar inte av att presentera en samlad och ansvarsfull ekonomisk politik. Socialdemokraterna har det historiska ansvarstagandet för statsfinanserna. Det har jag påpekat många gånger. Allra tydligast var det under budgetsaneringen. Det var nödvändigt för Sverige, och det var bra för Sverige. Det har vi fortfarande stor nytta av.

En hörnsten i det arbetet var utgiftstaken. Jag är förvånad och bekymrad över att Socialdemokraterna nu börjar underminera budgetordningen och utgiftstaken genom att föreslå 35 miljarder i höjda utgiftstak. Varför är det så viktigt? Varför har det spelat en så stor roll för trovärdigheten i vår ekonomiska politik? Jo, därför att de aldrig har höjts. De har aldrig överskridits. År efter år har man ansträngt sig för att hålla ordning på budgettaken. Åsbrink har sänkt dem. Vi har sänkt dem. De har aldrig överskridits och aldrig höjts. Socialdemokraterna föreslår nu detta.

Lars Ohly har beskrivit den politiska förskjutningen hos Socialdemokraterna väl. I tv-debatten med alla partiledarna fick han frågan om Vänstern kan acceptera att hålla sig under utgiftstaken. Han svarade: Men det gör ju inte Socialdemokraterna själva. De lägger ju fram en budgetmotion där de höjer utgiftstaken.

Det är svårt att värja sig från intrycket att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i dag har samma syn på utgiftstaken. Här har vi en ny och viktig skiljelinje i svensk politik. Mot borgerligt ansvarstagande står socialdemokratiskt lättsinne. Vi vill ha god ordning på de offentliga finanserna. Det är vår lilla skyddsmur mot de svallvågor vi ser i världsekonomin slå in mot Sverige, mot det svenska samhället och mot tryggheten. De skyddsmurarna börjar Socialdemokraterna darra runt. Det är jag djupt bekymrad över.

Vi befinner oss i ett allvarligt läge. Jag vill varna för det lättsinne vi nu ser utvecklas, inte minst från Socialdemokraterna. Man vill avveckla vår arbetslinje. Det är, som jag har konstaterat, en kärna. Ett försämrat jobbavdrag kostar tiotusentals jobb. Man vill ändra a-kassan, det vill säga försämma den så att lönebildningen återigen fungerar sämre. Tiotusentals jobb försvinner. Man vill avskaffa hushållsavdraget. Tusentals jobb försvinner. Man vill höja arbetsgivaravgifterna, särskilt för ungdomar. Det är en åtgärd som KI framhåller som särskilt viktig när man bedömer lönebildningen.

Den samlade effekten är 60 000 färre personer i sysselsättning. Då försvagas de offentliga finanserna kraftigt.

Nu lägger man fram ett brett stimulanspaket. Jag vill varna för den typ av stimulanspaket som har mycket små effekter på sysselsättningen men stora effekter på de offentliga finanserna. Det kanske handlar om 7 000–8 000 jobb när man tittar på de kortsiktiga effekterna av Socialdemokraternas politik. Det är kanske 2 000–3 000 om vi tittar långsiktigt. Men man spelar bort budgetmarginalerna. Man försätter sig i sitsen att nästa diskussion blir nedskärningar eller att utgiftstaken spräcks – ett lättsinne från vänsterpartiernas sida.

Människor ska inte behöva oro sig för nedskärningar. De ska inte behöva oro sig för att trygghetssystemen undermineras av underskott. Här står Vänsterns lättsinne mot alliansens ansvarstagande.

Vi har regerat landet i två år. Vi har lagt fram en politik som rustar Sverige för framtiden. Steg för steg går vi tillbaka till full sysselsättning. Vi motverkar nedgången, och vi genomför välfärdsreformer. Pensionärerna har fått sänkt skatt. Vården har fått ökade resurser. Kvaliteten i psykiatrin förbättras. Kommunerna får mer pengar. Det här är viktiga satsningar för att säkra ett samhälle där alla medborgare har goda förutsättningar för ett anständigt liv.
(Applåder)

Anf. 46 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det var mycket billig politisk retorik. Jag tänkte försöka hålla mig undan från det. Jag tänkte faktiskt börja med att säga att jag tycker att regeringen har skött bankkrisen bra. Jag tycker att även Riksbanken och Riksgälden har gjort ett gott arbete tillsammans med Finansinspektionen. Sedan finns det delar i det hela som man kan diskutera, men det kan vi göra vid ett annat tillfälle.

Jag tänkte hålla mig till det som faktiskt sker i ekonomin i dag, framför allt de människor som riskerar att förlora sina jobb eller inte ens har kommit in under högkonjunkturen. Ungefär en halv miljon svenskar står i dag utan a-kassa med anledning av regeringens politik. Vi ser att varsel läggs i bilindustrin, byggsektorn, verkstadsindustrin, kommuner och landsting.

Innan varslen faller ut har först och främst de som har korta jobb drabbats och de som tidigare inte ens kom in. De kommer nu allt längre bak i kön. Låt mig ta några exempel från landet.

I Gävleborg finns landets högsta arbetslöshet. Där har 100 från Norrsundets Bruk ännu inte fått jobb, och de kommer att straffas med sänkt a-kassa. Arvika har drabbats av 1 100–1 200 varsel. 10–20 procent av dem har ingen a-kassa, och kommunen har av den anledningen en 30-procentig ökning av socialbidragskostnaderna under detta år. Kommunen efterfrågar regeringens stöd men har inte fått svar.

20 procent av Metalls medlemmar i Värmland har drabbats av varsel. I Köping har ungefär 1 000 drabbats av varsel. Kommun efter kommun och person efter person efterfrågar åtgärder från regeringen.

Vi ser inköpsstopp, vikariestopp och varsel i hälften av landstingen. Vi har 100 000 fler arbetslösa enligt prognoserna. Vi har 30 000 sjuk-skrivna som kommer att slängas ut från sjukförsäkringen. 160 000 är redan arbetslösa. De ska dela på 15 000 platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Är det regeringens politik för att möta detta? Ger det människor en ökad trygghet?

Anf. 47 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Ulla Andersson för stödet i arbetet med att hantera den finansiella krisen. Möjligtvis kan man skämta lite och säga att vi anklagas för att vara passiva av Vänsterpartiet när vi har förstatligat två banker på två månader. Det borde väl ändå i praktiken vara ett genomförande av Vänsterpartiets politik, som Ulla Andersson välkomnar.

Här har vi de stora skillnaderna i jobbpolitiken. Vi står för en politik som höjer andelen långsiktig sysselsättning. Om man tittar på KI:s genomgångar av lönebildningen framgår det att vi har lagt fram åtgärder som Konjunkturinstitutet framhåller bidrar till att jämviktsarbetslösheten

är lägre. Varför är det viktigt? Jo, om jämviktsarbetslösheten är ½ procent lägre är tillväxten kanske 1-2 procent högre och inflationen kanske ½ procent lägre. Då blir utrymmet för en mer expansiv politik betydande. Det är viktiga framsteg. Vi såg inte några sådana under de socialdemokratiska åren och vänsteråren. Då låg arbetslösheten och jämviktsarbetslösheten mellan 6 och 7 procent och halkade runt.

Nu har vi gjort framsteg, och det betyder mycket för att vi ska möta en lågkonjunktur med åtgärder som inte underminerar de offentliga finanserna och att vi ska se lägre räntor utan att det leder till inflation. Det är en riktig och viktig jobbpolitik. Sedan kan den behöva kompletteras med aktiveringsåtgärder med insatser som gör att människor inte fastnar i passivitet.

Vi tror att arbetsmarknadspolitik är en bra och viktig komponent i en aktiv politik när det är lågkonjunktur. Vi tror inte, som vänsterpartierna, att den alltid är svaret. Det här är den märkliga ordning vi har att vänsterpartierna alltid ska vidta fler arbetsmarknadspolitiska åtgärder och alltid föreslå åtgärder som leder till högre arbetslöshet, större orättvisa, undergräver välfärden, ökar människors otrygghet och försämrar vårt välbefinnande. Det är den genomgående linjen i den politik ni står för.

IFAU säger att vi har sänkt jämviktsarbetslösheten med 1–2 procent. Vad skulle vänsterpartierna erbjuda människor annat än otrygghet, otrygghet och otrygghet?

Anf. 48 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ser gärna ett ökat statligt ägande inom banksektorn. Jag tror att det skulle skapa en stabilitet och ökad konkurrens som vore bra för samhället. Däremot tycker jag inte att det är så bra att det ska gå till på det här sättet. Det är rent ut sagt dåligt. Det är kanske därför finansministern klär sig i lite rött i dag eftersom han tycker att han har bidragit till ett ökat statligt ägande.

Jag tänker återgå till frågan om arbetslöshet. 390 000 personer ska dela på 15 000 platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetsförmedlingen har inte fått extra resurser utan har till och med haft anställningsstopp. När Arbetsförmedlingens generaldirektör besökte finansutskottet efterfrågade hon ökade anslag.

Vi vet att det ligger en besparing på landets olika komvux, att regeringen inte ens har återlagt sina tidigare besparingar. Vi vet att regeringens prognoser pekar på en arbetslöshet på upp till 9 procent. En halv miljon står redan utan a-kassa.

Ni har dessutom försämrat a-kassan så att en Volvoarbetare i dag får enbart 55 procent av sin tidigare inkomst. Det i sig, förutom att det drabbar den enskilde, påverkar också konjunkturen. Det blir minskad efterfrågan i samhället. Den stabilisator som a-kassan tidigare har varit är nu kraftigt undergrävd.

Att ni inte ger pengar till kommuner och landsting är också ett sätt att förvärra lågkonjunkturen eftersom ni tvingar kommuner och landsting att gå ut med varsel. Hälften av landstingen planerar varsel, en del har redan gått. Vi ser det på Akademiska, Sahlgrenska, i Gävle och så vidare. Det här är en politik som regeringen bedriver som faktiskt förvärrar och fördjupar lågkonjunkturen. Jag tycker att det är ansvarslost av regeringen att

inte svara på de rop på stöd som kommer från kommuner, fack och företag om att vidta åtgärder.

Anf. 49 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! En sak kan Ulla Andersson och jag vara överens om, nämligen att finansiella kriser är ett otyg. De finansiella marknaderna är bra för samhället, gör stor nytta och bidrar till att krediter hamnar på rätt ställen. Men det är också alldeles uppenbart att finansiella kriser är något som verkar inbyggt i det nya globaliserade finansiella systemet. Det är naturligtvis djupt störande och djupt stötande att enskilda människors girighet och vinstkrav leder till att vi får kriser vart och vartannat år i världen. Det måste vi komma till rätta med.

Sedan var det frågan om arbetsmarknadspolitiken. Det är alldeles självklart att vi ska lyssna på generaldirektören för Arbetsförmedlingen. Vi ska höra vilka åtgärder som behövs, om det är aktivering eller coacher. Det är sådant jag hörde henne nämna häromdagen. Det ska vi diskutera och gå igenom, och vi ska återkomma när vi kan bedöma vilken omfattning de här åtgärderna behöver ha.

Men den grundläggande skiljelinjen står där. Vänsterpartierna står för en politik som leder till långsiktigt högre arbetslöshet och långsiktigt lägre sysselsättning. Det är därför man inte klarar av välfärden. Vi kan satsa på välfärden därför att vi har skapat förutsättningar för fler människor i arbete. Det var därför revorna i välfärden var så tydliga när ni styrde.

Det var därför man inte klarade tryggheten. Trygghet är att ha ett arbete. Trygghet bygger på att man kan försörja sig själv.

Det var därför man inte klarade rättvisan. Inkomstskillnaderna, förmögenhetsskillnaderna och löneskillnaderna – allt det som försämrades under de vänsterpartistiska åren – berodde på att man inte klarade arbetslösheten och sysselsättningen. Och nu vill man gå tillbaka till denna politik för utanförskap och massarbetslöshet.

Vi vill naturligtvis satsa på kommunerna. Förskollärarna kommer att märka att vi är beredda att göra permanenta och viktiga satsningar och har gjort det. Sjukvården vill vi tillföra resurser till, liksom psykiatrin. Det är viktiga offentliga verksamheter, och lärare, sjuksköterskor och läkare ska känna att den här regeringen stöttar dem i deras arbete. Men det är självklart att det ska ske i god ordning, och vi har i budgeten också lagt fast breda sådana satsningar.

Anf. 50 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Det är en god illustration av regeringens dilemma vi får här. Steg för steg går vi mot full sysselsättning, och jämviktsarbetslösheten faller, säger Anders Borg och känner sig glad.

Men arbetslösheten stiger, och vi går, tvärtemot full sysselsättning, mot ökad arbetslöshet. Jag tvivlar på att de som får varslen känner sig trygga med att Borg ser att jämviktsarbetslösheten faller, medan den verklighet som finns ute i världen visar att arbetslösheten stiger.

Du har inte samlat i några lador, Anders Borg. Du fick välfyllda lador från ett folk som tillsammans med socialdemokratiska regeringar kämpat under lång tid för att få ordning och reda i den ekonomi som var förödd i början av 90-talet. Du använder det som fanns i ladorna till att sprätta i

väg skattesänkningar till förmögna människor i en omfattning som vi inte har sett på årtionden i Sverige. Några lador har du inte samlat i.

Nu bedömer Konjunkturinstitutet att det finns ett utrymme för och ett behov av stimulanser, men det är fullständig passivitet från regeringens sida. Ja, tacka för det! När man tycker att jämviktsarbetslösheten faller behöver man väl inte göra någonting.

Stöd nu dem med minst marginaler, som pensionärer som har det sämst ställt! Förbättra bostadstilläggen! Förbättra för barnfamiljerna så att de vågar och orkar konsumera! Dräm inte till dem som blir arbetslösa med att de får både halva inkomsten i a-kassa och höjd skatt! Gör ett brett utbildningspaket så att de som varslas får möjlighet att förbättra sin utbildning och stå starka när konjunkturen vänder i stället för att slängas ut i passivitet!

Stärk kommunerna! Lyssna på de varningssignaler som kommer från landstingen! De är tvungna att säga upp personal om de inte får mer resurser!

Stimulera företagandet i stället för att drämma till med höjda arbetsgivaravgifter! Låt de små företagen i tjänstesektorn få lättnader i arbetsgivaravgifterna!

Varför denna passivitet? Ordning och reda i offentliga finanser är socialdemokratins adelsmärke. Du ärvde välfyllda lador. Du sprätter i väg dem till dem som tjänar allra mest. Men nu behövs det en stimulans, och det kan vi göra tack vare årtionden av mycket stark ekonomisk politik. (Applåder)

Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! Det är tur att vi har tabeller i finansplaner och i våra offentliga skrifter där alla kan se att vi har stärkt det offentliga sparandet. Vi fick kritik av Socialdemokraterna för att vi tog i för tufft när det gällde finanspolitiken under de här åren. Det är alldeles uppenbart att vi har tagit ansvar. Vi har sparat i lador, och vi har sett till att det nu finns ett utrymme att föra en mer expansiv finanspolitik.

Vad är Socialdemokraternas alternativ? Sida upp och sida ned kan vi läsa i KI-rapporterna, Finanspolitiska rådets rapporter, LO:s rapporter och SNS rapporter att vår politik leder till fler i arbete. Det vill ni upphäva. Det blir 60 000 färre i långsiktig, varaktig sysselsättning med Socialdemokraternas politik. Då kommer det ett stimulanspaket – ett stimulanspaket som ger 7 000–8 000 jobb på kort sikt och 2 000–3 000 jobb på lång sikt. Det är en total avsaknad av nyskapande och förnyelse som präglar Thomas Östros ekonomiska politik. Den är så stelbent att den får en betongklump att framstå som flexibel.

Svara nu hur det blir med Miljöpartiets krav! Volvoarbetarna behöver de svaren. Scaniaarbetarna behöver de svaren. Hur blir det? Blir det 2 kronor i bensinskatt, 2 kronor i dieselskatt, 2 kronor i kilometerskatt, höjd skatt på kärnkraft? Vad blir svaret till alla de anställda i krisindustrierna? Blir det en skattechock från den socialdemokratiska sidan?

Kan Vänstern enas med Socialdemokraterna om någonting borde det väl vara en skattechock. Jag förstår att kompromissandet är svårt. Hur mycket ska ni höja skatten för dem som arbetar? Hur mycket ska ni göra för att slå sönder produktion i Sverige?

Det kan vi naturligtvis ha politiska diskussioner kring. Men det som är allra mest allvarligt är att ni i det här läget sätter er och förhandlar om en politik som skulle vara fullständigt förödande för svensk basindustri.
(Applåder)

Anf. 52 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Vad finns det för trovärdighet i en finansminister vars parti lovade sänkt bensinskatt och i den första budgeten höjde bensinskatten? På samma sätt lovade Kristdemokraterna folk att bensinskatten skulle sänkas, men man höjde. Lägg det där åt sidan!

Anders Borg har inte samlat i några lador. Du fick en dånande högkonjunktur i gåva, och du misslyckades med jobbpolitiken. Det blev för få jobb i högkonjunkturen, för du förstod inte hur viktigt det var att se till att de arbetslösa fick den kompetens de hade behövt för att efterfråga de nya jobben. Därför blev det tidigt i högkonjunkturen brist på folk. Priserna stiger, inflationen stiger, räntorna stiger och konjunkturen knäcks. Det var en misslyckad jobbpolitik som inte tog till vara högkonjunkturen.

Och nu står du passiv när lågkonjunkturen är här.

Varför inte använda den styrka som har byggts upp under en tioårsperiod med socialdemokratiska regeringar till att stimulera ekonomin? Varför i stället strama åt för mycket viktiga grupper i samhället? Det blir högre skatt för pensionärer jämfört med löntagare, högre skatt för småföretagare jämfört med löften om sänkta arbetsgivaravgifter och högre skatt för dem som sägs upp.

Men rejäla skattesänkningar riktas mot dem som har mycket stora förmögenheter och har det riktigt gott. De kommer inte att konsumera mer. De kommer inte att hålla upp konjunkturen. Det kommer att samlas i deras lador, från de gemensamma ladorna till ladorna hos dem som har det riktigt gott ställt i Sverige.

Du klarar inte jobbpolitiken.

Och nu börjar du hävda att jämviktsarbetslösheten faller! Men människor ser ju att arbetslösheten stiger. Du har inget att erbjuda dem som varslas – de kastas ut i passivitet. Det finns inga utbildningsprogram. Det finns för lite av forskning och utveckling. Du stimulerar inte företaget. Du ökar klyftorna i Sverige.

Det är sämsta tänkbara jobbpolitik i ett läge där Sveriges ekonomi går nedåt, starkt påverkad av en omvärld. Jag tror att det finns en möjlighet framåt att stimulera och få jobb och sysselsättning igen i Sverige.

(Applåder)

Anf. 53 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! Arbetarna i basindustrin och företagen i våra basnäringar kräver svar. Ni sitter och förhandlar om politik som skulle ödelägga svensk industri. Vad blir svaret? Blir det 2 kronor i höjd bensinskatt? Blir det 2 kronor i höjd dieselskatt? Blir det 2 kronor i kilometerskatt? Blir det ökad skatt på kärnkraften? När ska ni börja stänga reaktorer? Vilka ska ni stänga?

Hur ska man klara basindustrin med detta? Skogsindustrin ska betala 300 000 kronor i kilometerskatt på sina långa transporter. Hur går det för dem när massapriserna nu börjar falla? Hur går det med gruvindustrin när metallpriserna börjar gå ned? Och här ska vi se att man föröder svensk

energiförsörjning och transportsystem. Hur ska lastbilstillverkningen klara dessa skattechocker? Vad ska hända med bilindustrin, Thomas Östros?

Ni sitter där och förhandlar bort jobben när ni förbereder en jobbskattechock som skulle vara fullständigt fördömande för våra tunga basindustrier. Jag förstår inte hur metallarbetarna, transportarbetarna och pappersindustriarbetarna kan acceptera att Socialdemokraterna är beredda att sitta och förhandla bort deras anställningar.

Det är naturligtvis ett av de viktigaste hot mot svensk basindustri som vi har sett som nu tornar upp sig med Miljöpartiets skattechock. Och den sitter Socialdemokraterna och förhandlar om. Det är uppenbart så att makten kommer före jobben, makten kommer före sysselsättningen, makten kommer före allt annat. Det är Socialdemokraternas bekymmer.

Den politik ni nu talar om, det här lättsinnet, att lägga breda stimulanspaket, inte riktade åtgärder som gör att människor får aktivering utan breda stimulanspaket, mot efterfrågan – ja, men det har ju provats! George Bush har gjort det i USA, och effekterna blev i princip obefintliga. Det krävs uthålliga offentliga finanser. Det krävs politik som bygger på långsiktig produktionsförmåga. Den saknar svensk socialdemokrati.

(Applåder)

Anf. 54 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! Det var ett intressant besked som vi fick i finansministerns anförande: Det lilla klimatengagemang som poppade upp när ni lade fram er budgetproposition för precis ett år sedan och genomförde en liten del med koldioxidskatt höjning och några andra småsaker var tillfälligt. Det var ett engagemang som fanns endast en liten kort tid av högkonjunktur.

Att ta ansvar för klimatpolitiken handlar om att faktiskt ta detta på allvar, Anders Borg. Att vilja ta ansvar bara när det är soligt och högkonjunktur här är inte att ta klimatkrisen på allvar. Volvo och Saab behöver stöd, och man behöver incitament. Man behöver också incitament att utveckla mer bränslesnåla bilar. Hade man haft kraftfullare incitament till det redan innan hade man kanske stått bättre rustad i dag.

Anders Borg, klimatkrisen kommer inte att försvinna framöver, trots lågkonjunktur eller finanskris, utan man måste klara av att hantera den samtidigt också. Den omställning som krävs av oss i Sverige, i världen och i Europa, blir inte lättare för att vi lutar oss tillbaka och väntar. Det krävs att vi jobbar med den hela tiden och att man äntligen inser att omställning faktiskt kan ge jobb och arbetstillfällen.

Det är så tröttsamt att hela tiden höra Moderaternas syn på klimatomställning och utveckling som ett hot mot framtiden. Det är en omodern syn på vad till exempel en miljöteknisk utveckling skulle kunna ge för Sverige.

Men det är bra att Moderaterna har bekant färg – miljöengagemanget var en väldigt tunn fernissa på ytan.

Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! Här ser vi Miljöpartiets politik i sin prydno. När man slår på tv:n hemma ser man rapporter från USA, där cheferna för Ford, GM och Chrysler varnar för att tre miljoner jobb är på väg bort. Vi vet att problemen i bilindustrin är betydande. Då föreslår Miljöpartiet en skatte-

chock utan historisk parallell: 2 kronor på bensinen, 2 kronor på dieseln, 2 kronor per kilometer för de långa transportererna – 300 000 kronor per år.

Det vore som om när textilkrisen slog till mot Sverige och Norrköping och andra orter drabbades det politiska svaret skulle ha varit en skattechock på kläder. Eller när varvsindustrin drabbades skulle vi ha slagit till med en skattechock mot sjöfarten.

Här har vi en bilindustri, en fordonsindustri, som har bekymmer. Det handlar inte om tiotusentals jobb – det handlar om hundratusentals jobb! Då vill Miljöpartiet ha en skattechock utan like.

Till detta ska man sedan lägga en snabbavveckling av kärnkraften – grunden för svensk energiförsörjning och basindustri.

Ni säger att vi ska anpassa politiken efter det som har inträffat sedan budgeten. Är detta en anpassning? Är det anpassning till bilindustrins bekymmer att vi ska ha kraftiga skattechocker på bensin och diesel och när det gäller kilometerskatt?

Titta på konjunkturen! Vad händer med svensk konjunktur om man gör det här? Man undergräver hushållens köpkraft. Titta på jobben! Vad betyder det här för jobben? Det har förödande effekter för pappersbruket. Det har förödande effekter för bilindustrin. Det har förödande effekter för bruksorterna, för glesbygden och landsbygden, där dessa jobb finns och där basindustrin är så viktig.

Vad betyder det för välfärden långsiktigt? Slå ut svensk massindustri, lägg ned kärnkraften och lägg på kilometerskatt! Slå ut massindustrin, som huvuddelen av vårt förädlingsvärde, den export som bär Sverige, kommer från. Det är en förödande jobbpolitik som Miljöpartiet står för.

Anf. 56 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! På något sätt känns det tryggt att det är som det var för några år sedan, förra mandatperioden, och att de gamla Moderaterna är tillbaka, så att vi vet var vi har er. Så här lät det för några år sedan, kan jag tala om.

I samarbete med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet genomförde vi en rad förändringar – förändring av förmånsbeskattning, införande av trängselskatt och skatt på el, som ledde till en enorm omställning i småhus, där oljepannor nästan har fasats ut i Sverige och där småhusägare har gått över till förnybar energi. Våra åtgärder på fordonsidan, med förmånsbeskattning och annat, satte en enorm fart på miljöbilsutvecklingen. Ni kom precis och tog över makten i kurvan och lade till en liten miljöbilspremie, men den enorma utvecklingen hade redan kommit i gång.

Då lät det precis så här. Då stod Moderaterna här i kammaren och sade att detta var ett hot mot Sverige. Sverige skulle gå under om Miljöpartiet lyckades få igenom de här sakerna, och svensk industri skulle braka samman, sade man.

Efter valet stod ni här och hyllade de åtgärderna och tog åt er äran av dem och sade att vi var på rätt väg i miljöpolitiken. Det räckte ett litet tag, tills vindarna blåste lite och miljöpolitiken krockade med annat. Då är ni tillbaka i de urgamla Moderaterna. Jag tycker att det är skamlöst!

(Applåder)

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Fru talman! Är man i Miljöpartiet helt döv för den oro människor ute i bruksorterna nu känner? Är man helt döv för det människor upplever på Volvo, på Saab, i lastbilsindustrin, i skogsindustrin och gruvindustrin? Lyssnar man inte in signalen om att människor är oroliga för jobben?

Det är klart att vi ska göra så mycket vi kan för att dämpa genomslaget, så att vi kan hålla uppe sysselsättningen och komma på väg tillbaka till full sysselsättning.

Det finns säkert skäl att gå vidare med åtgärder för att hantera klimatfrågorna. Men lyssna in var vi är! I vilket läge står vi? Jo, vi står i ett läge där GM, Ford, Chrysler och praktiskt taget vartenda bil- och transportföretag i Europa har bekymmer.

Då slår ni till med 2 kronor i kilometerskatt – 300 000 kronor på en lastbil som går i långtransport. Har ni tittat på lönsamheten i åkerinäringen? Där smååkare äger ett par lastbilar som de kör med tjänas det inga 300 000 kronor. Dessa kostnader får förödande effekter. Vem ska det läggas på? Jo, det ska läggas på massaindustrin, där konkurrensen från amerikanskt tidningspapper är stenhård. Det är klart att det går att räkna ut var jobben försvinner. Det är förödande för svensk basindustri med den typen av skattechock.

Vi kan vara överens om klimatmålen. Vi kan jobba aktivt. Men det är skillnad på att i en högkonjunktur skruva upp koldioxidskatten för att dämpa en överhettning och att lägga en bombmatta av skattehöjningar över svensk basindustri som har förödande effekt på jobben i glesbygden och på landsbygden. Tyvärr sätter sig Miljöpartiet till bords med en socialdemokrati som är beredd att förhandla bort jobben. Makten går före allt. Makten går före jobben. Detta är bara att beklaga.

(Applåder)

Anf. 58 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill gärna passa på innan finansministern har tågat ut ur lokalen och påminna honom om att vi hade samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i åtta år och att vi såg till att Sverige växte starkt under de åtta åren. Det är viktigt att finansministern påminner sig om detta när han håller på med sina retoriska utfall mot Miljöpartiet.

Jag vill för övrigt yrka bifall till samtliga reservationer från Socialdemokraterna och till den särskilda motivreservation som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lagt fram.

Fru talman! Sverige står nu under press av stora ekonomiska problem. Under de senaste månaderna har varslen duggat tätt, främst inom industrin. Hos IF Metall i Göteborg var det i oktober 4 600 varslade.

Varselvågen är värst i Västsverige, för där är industrin väldigt stor. Men i hela Sverige har varslen nu i höst gått upp till hela 40 000. För regeringen och de borgerliga politikerna är detta tydligen bara siffror, att döma av att man inte vidtar några åtgärder för att mildra krisen för enskilda människor. Dessutom ska vi komma ihåg att vid sidan av de varsel som är lagda är det väldigt många människor som har haft visstidsanställningar och som redan har fått lämna dem. Det är alltså många fler människor som har hamnat utanför arbete.

Hos Lear i Göteborg där David Parmelund är IF Metalls ordförande är det väldigt dramatiskt. När jag träffade honom i fredags hade han sedan semestern tagit emot tre varsel. David säger att för varje person som sägs upp på Volvo i Göteborg blir det ytterligare två personer bland underleverantörer som drabbas.

De sex ombudsmän som man har på IF Metall i Göteborg gör inget annat i dag än att förhandla om varsel på det ena småföretaget efter det andra. Sådan är bilden.

Åker man dessutom vidare runt i olika orter, som jag har gjort under de senaste dagarna, i Dalsland är situationen precis likadan. Men där är det inte bara IF Metall naturligtvis. Där är också kommunpolitiker från alla partier oerhört oroade över vad som sker just nu. Inte minst är de väldigt oroade över att den borgerliga regeringen gör så lite och ger så konstiga besked.

Man talar om när det var kris senast. Jag noterade här i debatten tidigare att man pratade om Bengtsfors. Politikerna i Bengtsfors, borgerliga politiker i Bengtsfors liksom socialdemokrater, bejakade den aktiva arbetsmarknadspolitik som den dåvarande socialdemokratiska regeringen förde, för man kunde vidta åtgärder och skapa möjligheter för människor att få jobb inom annan verksamhet när Lear flyttade därifrån.

Det tog två år med den borgerliga regeringen. Så var vi där igen. Nu vill jag inte skylla allt som sker på regeringen. Men man har inte sett om sitt hus utan har gödslat med skattesänkningar till välbeställda i samhället som saknar motstycke i Sverige med sammanlagt 80 miljarder kronor. De 80 miljarderna hade varit väldigt bra att ha i den situation vi just nu befinner oss i. Dessutom har det skett till priset av nedmontering av våra gemensamma trygghetssystem som a-kassan, sjukförsäkringen och en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Fru talman! Det var lätt att sänka skatterna när det var högkonjunktur och tillväxt i ekonomin, men det var en kortsiktig politik som nu får förödande konsekvenser för enskilda människor när arbetslösheten står för dörren. Över en halv miljon har lämnat a-kassan, för avgiften har chockhöjts och den har försämrats av den borgerliga regeringen.

För de hundratusentals människor som nu kommer att bli utan jobb kommer taket i a-kassan att vara 680 kronor minus skatt. Dessutom har regeringen infört en särskild arbetslöshetsskatt på 900 kronor i månaden som man får betala extra för att man inte har något jobb att gå till. Det blir en straffskatt. Det är inte nog med att jag blir utan jobb. Jag får dessutom högre skatt. Hur förklarar borgerliga politiker detta?

Det innebär att en IF Metall-arbetare på Volvo med en inkomst med skifttillägg på 25 000 kronor i månaden kommer att som mest få 14 960 kronor i a-kassa i månaden om han har klarat karenstiden fullt ut. Efter arbetslöshetsskatten kommer han att ha ca 10 600 kronor i månaden mot 19 000 kronor i månaden om han eller hon hade haft jobbet kvar. Det är en ganska dramatisk skillnad på 8 400 kronor i månaden.

Det är dessutom inte ovanligt att både man och hustru jobbar på samma arbetsplats genom skiftgång. Får båda sluta blir det naturligtvis ett oerhört hårt slag mot den familjen. Vi ser nu reportage efter reportage i olika tidningar om just den situationen. Så det är inget som jag hittar på.

Då undrar man hur de borgerliga politikerna ska förklara den politiken för väljarna. Man borde lite mer leva som man lär. Vi som riksdagsledamöter har en betydligt bättre ersättning om vi lämnar riksdagen. Dessutom har vi faktiskt jobbskatteavdrag. Man kan förundras över hur ni har kunnat komma på något sådant.

Det är märkligt, tycker jag, att borgerliga riksdagsledamöter inte reagerar mot en så orättvis politik. Den är dessutom cynisk. Jag tycker att ni borde ta kontakt med landets kommunpolitiker ute i bygderna nu som har de här frågorna inpå bara kroppen.

Tala med Kent Johansson som är en av de förhandlingspersoner som är utsedda i Västra Götaland! Han har träffat de fackliga organisationerna, kommunerna och myndigheter och har de här frågorna med sig till regeringen.

Ni måste ändra politik. Annars kommer vi att hamna i oerhört svåra sociala problem framöver.

För oss socialdemokrater är det självklart att man ska kunna leva på a-kassan om arbetslösheten kommer. Den ska ersätta 80 procent av inkomsten för det stora flertalet. Dessutom ska avgifterna vara så låga så att många vill vara med i a-kassan. Det är ett annat systemskifte som har ni har gjort, sett till att så få som möjligt ska vara med. Med vårt förslag blir avgiften runt 100 kronor i månaden och innebär en sänkning med upp till 300 kronor för fackliga medlemmar.

Ett annat fantastiskt förslag är den särskilda pensionärsskatten. Man får höjd skatt när man slutar att arbeta med i genomsnitt 800 kronor i månaden. Nu påstår regeringen att man sänker skatten för pensionärer. Ja, 97 procent av pensionärerna får en skattesänkning med 68 kronor i månaden.

Vi tycker att det är ett alldeles för litet steg naturligtvis. Vi vill utjämna skillnaderna. Vi vill ha samma skatt oavsett var inkomsten kommer från. Men som ett första steg föreslår vi att skatten ska sänkas med 2 700 kronor om året för pensionärer.

Fru talman! Detta är några exempel på borgerlig skattepolitik, där man ensidigt river upp viktiga principer från blocköverskridande skattereformer. Det är förändringar som skapar nya orättvisor i samhället och som nu i en lågkonjunktur kommer att tvinga arbetslösa att söka socialhjälp för att överleva.

Sverige var starkt rustat 2006 innan den borgerliga regeringen började riva ned våra trygghetssystem. Vi hade en stark ekonomi efter tolv års socialdemokratiskt styre, låg inflation, starka finanser och ett omfattande trygghetssystem som hade klarat tidigare lågkonjunkturer.

Efter två borgerliga år med högkonjunktur har vi fortfarande starka finanser men stora revor i a-kassan och socialförsäkringarna och en totalt nedmonterad arbetsmarknadspolitik. Verket har upphört, och man har ersatt det med något annat.

Politiken har handlat om att sänka skatterna så folk får ta eget ansvar. Då kommer jobben, säger man. Den politiken har nu visat sig slå helt fel. Människor känner stor oro och vill ha solidaritet med dem som nu drabbas. Det är i alla fall de intryck jag hela tiden får.

Därför föreslår vi socialdemokrater att skatterna fortsättningsvis ska utformas rättvist för att utjämna skillnaderna mellan dem som har och

dem som har mindre. Dessutom behöver skatten ha en omfattning som gör att vi kan betala våra viktiga välfärdssystem, som a-kassan etcetera.

Vi föreslår naturligtvis att vi då inte ska gå med på de förslag som ni har lagt fram om skattesänkningar. Vi föreslår dessutom att vi ska införa särskild förmögenhetsskatt igen. För vi menar att människor med kapital också måste vara med och bidra. Det är inte enbart människor som arbetar som ska betala skatt. Vi betalar skatt på konsumtion, och vi ska också betala skatt på kapital, på förmögenheter.

Det är 1 procent på förmögenheten över 2 miljoner vi talar om. Det blir ett ramaskri hos borgerligheten när vi talar om förmögenhetsskatt. Då blir man oerhört upprörd och menar att det kommer att ställa till stora problem. Folk kommer inte att vilja investera och så vidare i Sverige. Det är en väldigt konstig och överdriven debatt egentligen.

Vad händer på börsen nu? 40 procent av kapitalet försvinner för människor med kapital på grund av att marknaden inte fungerar, på grund av att konjunkturen är som den är. Det är väl ett betydligt större problem än att betala 1 procent på sitt kapital i förmögenhetsskatt? Självklart är det så. Alla som har kapital vet ju att förmögenhetsskatt egentligen inte är något problem.

Det som är viktigt är att det förs en ekonomisk politik i landet som gör att man kan använda sitt kapital som ett arbetande kapital i företag. Kom ihåg att med socialdemokratisk regering och förmögenhetsskatt steg börsen, med borgerlig regering och ingen förmögenhetsskatt sjunker börsen. Jag tror att de som har kapital hellre ser en socialdemokratisk regering med förmögenhetsskatt och stigande börs än en borgerlig regering utan förmögenhetsskatt och med sjunkande börs. Samma problem har vi med fastigheterna naturligtvis, där vi hamnat i precis samma situation.

Nej, politik gör skillnad. Min uppmaning är därför till de borgerliga: Stå upp för den svenska välfärdsmodellen innan det är för sent.

Överge den inte. Risken är annars att samhället splittras upp och att det uppstår social oro och stor bitterhet hos dem som nu drabbas. Vi vill inte ha uppgivenhet och politikerförakt i avindustrialiserade och jobblösa områden. Som politiker måste vi kunna erbjuda människor möjlighet och hopp. Ta chansen och ändra era förslag i vår riktning! Detta är ett erbjudande.

(Applåder)

Anf. 59 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Först beklagar jag att finansminister Anders Borg inte är kvar i den här skattedebatten. Det tycker jag är tråkigt, och det tror jag att alla tre partier i oppositionen kan instämma i.

Sedan har jag gjort en reflexion. Jag tror att ordet skattechock är det mest använda ordet hittills i debatten, och jag befarar att det kommer att fortsätta att vara det. Även jag kanske kommer att prata om skattechocker, fast på ett lite annorlunda sätt.

Det alla som går upp vittnar om är att väldigt mycket har hänt i ekonomin under sensommaren och hösten, inte minst sedan budgetpropositionen lades fram och sedan vi i oppositionen lade fram våra budgetmotitioner.

Det har gått fort, och vid en utfrågning här i riksdagen som oppositionen anordnade tecknades det en väldigt mörk bild. Det är det många som gör i de här dagarna. Det handlar om det Konjunkturinstitutet säger om att vi får underskott i de offentliga finanserna. Tillväxten kommer att bli negativ, och hushållen är mycket pessimistiska. Arbetsförmedlingen pratar om ett trendbrott. Man säger att andelen varsel som faktiskt leder till en riktig uppsägning ökar. SKL kräver besked om kommande statsbidrag. Kommuner och landsting har en väldigt ansträngd ekonomi. De måste få veta vad som gäller för år 2010 och framåt.

Regeringen har visat handlingskraft när det gäller att hantera finanskrisen. Man har ställt upp för bankerna. Men sedan har det inte hänt så mycket. När det gäller att bekämpa arbetslösheten är man nästan helt utan verktyg.

Den sänkta arbetsgivaravgiften för att anställa ungdomar, som var så viktig, har blivit väldigt dyr. Jag läste Riksrevisionens rapport. Ungdomar i arbete har ökat med 2,8 procent. Men varje nytt jobb har kostat knappt 1 miljon kronor. Det var dyra pengar, och det konstaterar Riksrevisionen också. Jag kan förstå det. Det här kan närmast liknas vid ett bidrag till företagen. Ni brukar inte gilla bidrag, men det här är väldigt likt ett bidrag. Man ställer inga krav på motprestation. De företag som redan hade ungdomar anställda fick de här pengarna. Det här är ett alliansbidrag.

Det är mycket bättre att använda pengarna till att ge de ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden möjlighet till arbetsmarknadsutbildningar för att på så sätt kunna anpassa dem till arbetsmarknadens behov. Tyvärr är alliansen fast i sin egen retorik – marknaden ska vara självreglerande, inga insatser från staten. De som är arbetslösa får skylla sig själva, och de får en lägre ersättning. Inte nog med det, utan man har, precis som någon annan här har sagt, infört en extra arbetslöshetsskatt.

Här kan man väl prata om skattechock som kommer att drabba många. Och kom ihåg att den här skattebasen kommer att bli en väldigt bred skattebas de kommande åren, och det kommer naturligtvis att synas i statskassan. Det kanske Anders Borg som är finansminister tycker är riktigt bra.

Nu väntar en samlad opposition men även många organisationer som är otåliga på besked från regeringen. Man väntar på handlingskraft. Det är inte bara vi, utan det är fackföreningsrörelsen, Svenskt Näringsliv och organisationen Företagarna som undrar: När kommer det någonting från regeringen?

Det är intressant att läsa i senaste Företagarbarometern. Där skriver man att det största hindret för tillväxt är bristen på utbildad arbetskraft. Det säger man trots att vi är i det här läget. Sex av tio småföretag ser fortfarande möjligheten att expandera, men man får inte tag på den arbetskraft man är i behov av. Det här måste ni i regeringspartierna ta till er.

Vad handlar det här om? Ni pratar om att det är väldigt viktigt att sänka socialavgifterna. Men det är inte det som företagen i första hand behöver för att expandera. Man behöver utbildad arbetskraft.

Fru talman! Fredrik Reinfeldt sade så här för en tid sedan: Vi får inte skjuta problemen framför oss och sänka ambitionsnivån. Det han pratade

om då var klimatfrågan. Jag tycker att det var väldigt bra sagt. Han sade det här för en månad sedan.

Nu lyssnade jag på vad Anders Borg sade förut i replikskifte med Miljöpartiet, och det verkar som att Fredrik Reinfeldt och Anders Borg inte riktigt är på talefot med varandra. Anders Borg pratade om en bombmatta av skatter. Det var väldigt hårda ord, tycker jag.

Jag tycker att det var ganska insiktsfullt av Fredrik Reinfeldt. Bara för att vi är i en finanskris kan vi inte lämna klimatfrågan därhän. Sverige som ska ta över EU:s ordförandeskap nästa höst har en väldigt viktig uppgift i den här frågan. Jag har nyss haft förmånen att själv vara i FN i två veckor och kunde där följa hur Sverige från en ordförandeposition ledde förhandlingar om en kommande resolution i klimatfrågan. EU, genom Frankrikes ordförandeskap, var faktiskt pådrivande, medan många andra stora industriländer som USA, Japan med flera bromsade hela tiden. Det här måste regeringspartierna ta till sig och vara ledande i klimatfrågan och inte vara så negativa och skylla på finanskris och annat för att på något sätt slippa undan.

Man kan säga också så här: Klimatkris och finanskris kanske har en hel del gemensamt. Båda är egentligen sprungna ur en extrem tillväxt, överkonsumtion och rovdrift utan att man egentligen har tänkt på konsekvenserna.

Med de erfarenheterna vet vi att politiken måste våga styra, sätta gränser och ha tydliga regler. Marknadsliberalismen får inte härja fritt.

Jag ska ta upp inkomstskatterna. Jämfört med år 2006 föreslår Vänsterpartiet i sin budgetmotion en sänkning av inkomstskatterna med 31–32 miljarder kronor. Vi kan naturligtvis inte mäta oss med regeringen, som med stegen 1, 2 och 3 i jobbskatteavdraget sänker skatterna med uppemot 65 miljarder kronor. Därför kallas det som Vänsterpartiet föreslår en chockhöjning av skatterna.

Man kan också säga så här: Vi vill också sänka inkomstskatter, vilket vi har visat väldigt tydligt, men vi går inte lika fort fram som regeringen. Det kanske är mer ansvarstagande att inte skvätta ut skattesänkningar hit och dit och i första hand till dem som redan har en god ekonomi och i första hand tillskapa ett skattesystem som gynnar män på kvinnors bekostnad.

Vi kommer ihåg – många av oss var med i mitten av 1990-talet – när vi sanerade efter den förra borgerliga regeringens härjningar. Då handlade det om budgetunderskott på över 200 miljarder kronor. Vad fick vi göra då? Jo, vi fick höja inkomstskatterna med 50–60 miljarder kronor. Sedan tog det många år, ända fram till 2006, innan vi hade fått sådan ordning på ekonomin att vi kunde kompensera löntagarna för de kraftiga inkomstskattehöjningar vi var tvungna att göra i mitten av 1990-talet för att sanera ekonomin efter den förra borgerliga regeringens. Det har i alla fall vi i Vänsterpartiet i minne.

Vi är också väldigt kritiska till konstruktionen av jobbskatteavdraget, och det hör jag att andra partier här är också. Men vi är faktiskt det parti som har tagit fasta på den kritiken i vår budgetmotion. Vi har föreslagit en generell höjning av grundavdraget som gäller alla, oavsett om man är löntagare, är pensionär, har sjukersättning eller är arbetslös. Det gläder mig att höra att även andra tycker att vi bör gå in på det spåret att vi ska

ha generella system som gäller alla inkomster, att vi inte ska spreta upp systemet på det här sättet.

Jag har läst det svar som LO har skickat till Finansdepartementet med anledning av regeringens steg tre i jobbskatteavdraget, och precis den här kritiken levererar också LO. Man vill inte ha ett uppsplittrat skattesystem. Man tycker att alla inkomster ska beskattas på likartat sätt. Man är också kritisk till att regeringen ser jobbskatteavdraget som en del i jobbskapande verksamhet. Man menar att om det är detta det handlar om kunde man till en mycket billigare penning satsa på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag tycker att LO gör en helt riktig analys.

Herr talman! Jag hade också tänkt prata en del om företagsskatter och om att bekämpa skattefusk. Men jag ser att jag med marginal har använt den talartid som jag har anmält. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservationer i det här ärendet. Jag avser att återkomma i replikskiftet om övriga skattefrågor.

Anf. 60 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Det är svårt en dag som denna att inte prata någonting om den oro för jobben som många människor känner i dag när varslen duggar och vi är inne i en lågkonjunktur som alla vet kommer att bli djup men ingen riktigt vet hur djup.

Många följer med spänning vad regeringen kommer att göra. Regeringens svar är: Ja, vi gör ungefär som förut fast kanske lite till.

Om regeringens svar på högkonjunkturen var ett jobbskatteavdrag som skulle öka arbetsutbudet, är regeringens svar på lågkonjunkturen ett jobbskatteavdrag som ska öka arbetsutbudet i ett läge då arbetsutbudet med råge överstiger efterfrågan på arbetande. Det ger onekligen begreppet konjunkturpolitik en ny innebörd.

Oavsett konjunkturläge är regeringens recept ökade klyftor. En tredjedel av jobbskatteavdraget har gått till den femtedel av befolkningen som har de högsta inkomsterna. Den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna har fått närmare en femtedel av jobbskatteavdraget och en fjärdedel av skattesänkningarna från omläggningen av fastighets-skatten. Dessutom har män får större skattesänkningar än kvinnor. Det här är en orättvis politik som vi från Miljöpartiet inte kan stödja.

Men vi ska också vara lite ödmjuka. Skulle vi ta de klokaste människor vi kunde hitta, sätta dem i ett rum och säga att de inte kommer ut förrän de har utformat det optimala skattesystemet, är det inte säkert att deras svar skulle se ut precis som före valet 2006. Därför föreslår inte vi från Miljöpartiet att allting bara ska rullas tillbaka till det gamla. Vi vill i stället ha en mer förutsättningslös översyn av skattesystemet där vi försöker hitta tillbaka till principerna om skatt efter bärkraft, att den som har mycket betalar mer än den som har lite, och till de principer om enkelhet och likformighet i skattesystemet som regeringen nu genom otaliga undantag och särregler har börjat luckra upp.

Vi kommer snart att prata mer om inkomstskatterna som vi ska ha en debatt om inom kort. Därför tänker jag inte fördjupa mig mer i dem. Jag tänker i stället prata om någonting som vi inte kommer att få någon chans att prata mer om, eftersom regeringen inte har något förslag på den punkten, nämligen klimatskatterna. Men innan jag lämnar inkomstskatterna helt vill jag ändå ge några besked.

Prot. 2008/09:31
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Det har pratats mycket om skattechocker i dag. Och, nej, Miljöpartiet har inte för avsikt att gå till val på någon skattechock för människor med vanliga inkomster. Vi har inga som helst problem med att trappa ned jobbskatteavdraget för människor som tjänar över 30 000 kronor i månaden, och vi ser ingen anledning att sänka den statliga inkomstskatten för människor med höga inkomster. Med dessa förändringar får vi en bättre fördelningspolitik. Vi får också mer pengar som vi kan använda till satsningar på dem som har det sämst ställt i samhället. Men det som vi i övrigt behöver för att finansiera den gemensamma välfärden vill vi också ta in med klimatskatter, inte bara inkomstskatter. Det är därför vi tror att det inte är fruktbart att gå fram med både–och.

Det här med klimatskatter låter kanske inte så roligt. Och det är möjligt att jag gör någon besviken nu, men klimatförändringarna kommer inte att bli gratis – allra minst om vi stoppar huvudet i sanden och inte gör någonting alls. Då kommer det att bli riktigt dyrt. Men även om vi gör saker kommer det att kosta. Då är det så klart viktigt att vi försöker använda de styrmedel som faktiskt ger mest klimatnytta för pengarna. Och då är klimatskatter, klokt utformade, bland det smartaste vi kan hitta på. De är verktyg som ger förutsättningarna för de klimatsmarta lösningarna, oavsett vilka de sedan visar sig vara.

Koldioxidskatten är basen i klimatskatterna och det verktyg som går rakt på den källa som vi vill få bort, koldioxiden, utan att ta några omvägar. Därför föreslår vi en höjning de närmaste tre åren med 60 öre, utöver den årliga indexuppräknningen. Hur koldioxidskatten kommer att utvecklas därefter beror på vad som krävs för att klara klimatmålen, därför att grunden för de klimatverktyg som vi använder måste ändå vara att vi faktiskt ska klara målen.

För att koldioxidskatten ska få effekt krävs också att vi ser över de undantag och nedsättningar som finns. I många fall finns det goda skäl, typ att man inte vill köra ut svensk industri ur landet. Men även där kan man fundera på, och det har även Klimatberedningen gjort, om nedsättningarna är lagom avvägda. Vad gäller lätt industri, jordbruk, skogsbruk och vattenbruk har Klimatberedningen föreslagit en höjning av nedsättningen från 21 procent till 30 procent. Det är ett förslag som vi stöder från Miljöpartiets sida.

Det mest svårsmälta undantaget från koldioxidskatten handlar om flyget, som trots sin stora klimatpåverkan varken betalar energiskatter eller koldioxidskatter. Det kan låta lite tossigt, men det beror på att vi som medlemmar i ICAO, den internationella civilluftfartsorganisationen, har lovat att leverera skattebefriat bränsle. Det är möjligt att den regeln framstod som klok när organisationen bildades för si så där 50 år sedan, men i dag, med dagens klimatläge, framstår den som lätt absurd. Miljöpartiet tycker så klart att Sverige ska driva på för att få avtalet omförhandlat så att även flyget kan vara med och betala samma skatter som andra transportslag betalar. Men i väntan på det kan vi inte bara sitta och rulla tummarna. Vi föreslår att man inför en flygskatt per passagerare. Den är inte lika träffsäker som en bränsleskatt på så sätt att den inte ger ett incitament till effektivare motorer och effektivare inflygningar, men den ger fortfarande incitament till att minska den olyckliga ökningen av flygtrafiken som vi ser nu. Därför föreslår vi en flygskatt på 200 kronor för inrikesresor och 400 kronor för utrikesresor, något som ungefär skulle

motsvara de energi- och koldioxidskatter som man i dag inte betalar. Så långt om flyget.

Jag tänkte också drista mig till att säga någonting om bilarna. Jag är övertygad om att vi kommer att behöva minska bilåkandet på de ställen där det är möjligt, där det finns realistiska alternativ i form av gång-, cykel- och kollektivtrafik. Det funkar bra på vissa ställen, mindre bra på andra ställen. Därför kommer vi även i fortsättningen att behöva bilar. Men då krävs det också att de är mer energisnåla och gärna går på något förnybart bränsle.

Vi ser i dag en positiv utveckling, att de nya bilar som säljs i större utsträckning går på förnybara bränslen. Däremot har vi fortfarande EU:s mest bränsletörstiga bilpark. Uppenbarligen har vi inte tillräckliga styrmedel för att få ned bränsleförbrukningen i bilarna. Givetvis är koldioxidskatten ett verktyg även här, för den som står i begrepp att köpa en ny bil funderar rimligtvis på vilken milkostnaden kommer att bli, och då är koldioxidskatten något som tas i beaktande.

Studier har också visat att det är effektivt att ha ett styrmedel som verkar precis vid själva köptillfället, som en registreringskatt som man betalar när man köper bilen. Det är en skatt som man har i bland annat våra nordiska grannländer. Den är dessutom koldioxidrelaterad, vilket har lett till att man har fått ned koldioxidförbrukningen i de nya bilar som säljs. Det vore förstås väldigt bra om vi kunde ha en sådan skatt även i Sverige. Det går mycket väl att utforma en sådan skatt så att det inte blir någon merkostnad för den som köper bränslesnåla bilar, medan den som köper bränsletörstiga bilar får betala en merkostnad för det som gör att man överväger om man inte skulle ha en lite mindre och bränslesnålare bil.

Nu är det ju inte alla som har råd att köpa en sprillans ny bil. Många är hänvisade till begagnatmarknaden. De bilarna kommer i stor utsträckning från företagsbilar. Där är förmånsbeskattningen viktig för vilka bilar man väljer. Som förmånsbeskattningen ser ut i dag har många valt tunga och bränsletörstiga bilar. Det är olyckligt för dem som ska försöka köpa dessa bilar på andrahandsmarknaden och kanske får en dyrare bil än vad man hade tänkt sig.

I Storbritannien har man en förmånsbeskattning som är koldioxidrelaterad. Det är ett sätt att även få dem som köper förmånsbilarna och inte betalar registreringskatt som den som köper en ny bil att välja bränslesnålare bilar. Så tycker jag att vi borde ha det även i Sverige, så att vi får en styrning mot mer bränslesnåla bilar.

Innan jag får ta upp det i ett replikskifte kan jag på en gång säga att jag vet att det är känsligt med den situation vi har i bilindustrin. Jag är inte blind för det som händer där. Visst kan man så här i efterhand tycka att det hade varit bra om Miljöpartiet redan tidigare hade fått igenom styrmedel för mer bränslesnåla bilar. Då kanske Volvo och Saab hade stått bättre rustade nu. Men så blev det inte.

Det innebär inte att vi kan lägga ned hela klimatarbetet i väntan på bättre tider för bilindustrin. Klimatkrisen försvinner inte oavsett hur många jobbkriser och finanskriser vi har. Den nödvändiga omställningen inom bilindustrin blir inte mindre smärtsam för att vi skjuter upp den.

Det är bättre att vi tar tjuren vid hornen nu och ser till att de människor som kanske tvingas att lämna sina jobb kan få nya jobb. Det är för-

står en fråga som spänner långt utöver den skattepolitik som vi ska diskutera här i dag.

Jag vill peka på en sak, nämligen det faktum att klimatomställning inte bara tar jobb utan också ger nya. Vindkraftverk som ska byggas, järnvägsspår som ska läggas och solceller som ska tas fram ger också jobb.

För att de bra klimatsmarta alternativen ska gynnas och bli lönsamma måste vi ha politiker som är tydliga och vågar se till att det klimatsmarta blir mer lönsamt än det klimatdåliga. Där spelar klimatskatterna en stor roll.

Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservationer.

Anf. 61 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Vi känner alla till och påverkas av den starka globala finanskrisen med åtföljande lågkonjunktur. Det har understrukits väldigt tydligt i debatten under förmiddagen. Vi kan samtidigt erinra om Sveriges position vid inledningen av denna finanskris och inledningen till lågkonjunkturen.

Vi hade en stigande sysselsättning som hade gått upp under ett antal år. Sysselsättningen påverkades starkt av det arbetsutbud som skedde på grund av att det blev mer lönsamt att vara i arbete.

Vi hade ett sjunkande skattetryck i Sverige. Det har tagit sig tydliga uttryck i att Sverige inte längre är det land i västvärlden som har det högsta skattetrycket. Även Danmark har sänkt sitt skattetryck, men Sverige har ett ännu lägre skattetryck.

Vi hade då och vi har nu starka offentliga finanser. De har blivit särskilt starka av att vi i denna kammare har fattat beslut om att sälja av tillgångar som inte behöver vara i statens ägo. Likviden för den försäljningen bidrar nu till att de offentliga finanserna är väldigt starka.

Så ser det ut vid ingången till den lågkonjunktur som vi nu står inför.

Vi skulle kunna göra ett tankeexperiment, herr talman. Var hade Sverige stått i dag om den gamla trötta socialdemokratiska regeringen med sina stödpartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade fortsatt att regera? Då hade vi haft en högre arbetslöshet vid ingången till den här konjunkturedgången. Det torde vara oomtvistat med tanke på de förslag som vi har sett under den här perioden.

Vi hade haft ett påtagligt högre skattetryck. De skattesänkningar som vi har genomdrivit för framför allt låg- och medelinkomsttagarna hade uteblivit. Möjligheten till egna beslut bland annat för konsumtionen hade varit begränsad för stora grupper i samhället. Vi hade haft ett fastighets-skattesystem som hade lett till kraftigt höjd fastighetsskatt i samband med de fastighetstaxeringshöjningar som just nu är ute och som var och en kan ta del av. Vi hade haft en stelrande offentlig verksamhet i kommuner och landsting. Där pågår det nu kundvalsmodeller och andra modeller för att utveckla och förnya den offentliga verksamheten så att människor har större möjlighet att själva påverka den offentliga servicen.

Jag tror att det är viktigt att vid ingången till en sådan här konjunkturedgång vara tydlig med att Sverige hade sett väldigt annorlunda ut om den gamla regeringen hade fått fortsätta att regera. Det kanske allra mest har kommit till uttryck nu när vi ser hur Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet förhandlar om ett kommande regeringsalter-

nativ. Hur hade det regeringsalternativet kunnat hantera den kris som vi nu står inför på grund av den globala utvecklingen?

Jag har velat inleda med detta helt enkelt av den anledningen att det måste sägas vara oerhört viktigt i den politiska debatten där vi nu ska ställa alternativen mot varandra.

Jag kommer nu till frågan om skattetrycket.

Det är inget självändamål att sänka skattetrycket till någon speciell nivå. Däremot vet vi av utvecklingen att den ekonomiska politik som förs kan leda till antingen ett höjt skattetryck eller ett sänkt skattetryck. Om man för en bra ekonomisk politik kan man ju steg för steg få ett sänkt skattetryck. Det är vad som tydligt åskådliggjordes under de första två åren av denna mandatperiod.

Det är viktigt att se att det är resultatet av den ekonomiska politiken som ger en höjd på skatterna.

En av de allra viktigaste saker som har hänt under den här mandatperioden är onekligen det jobbskatteavdrag som leder till en sänkt inkomstskatt med cirka 1 000 kronor i månaden för alla som är i arbete. Det är alltså en skattesänkning som är ytterligt påtaglig för de allra flesta hushåll i vårt land.

Det är intressant att notera att Socialdemokraterna och tydligen även i hög grad Marie Engström från Vänsterpartiet säger att de grupper som inte har jobbskatteavdrag inte skulle ha fått någon skattesänkning. Man talar om en arbetslöshetsskatt i termer av att en utebliven skattesänkning är en skatt. Socialdemokraterna har aldrig levererat någon skattesänkning för de grupperna. Socialdemokraterna har enbart talat om ökade bidrag.

Vi har sänkt skatten för de människor som är i arbete. Då ska vi vara medvetna om att det kostar att vara i arbete. Det är resor till och från arbetet, kostnader för inkomsternas förvärvande, kostnader för a-kasseavgift och i många fall en fackföreningsavgift.

Det är mot denna bakgrund ingalunda orimligt att de människor som är i arbete och betalar skatt på inkomstkällan arbete också har ett jobbskatteavdrag.

Herr talman! De riktlinjer för budgetpolitiken och skattepolitiken som vi nu diskuterar innehåller också andra viktiga skattesänkningar, bland annat höjningen av den nedre brytpunkten för inkomstskatten. Det är en förändring som är oerhört viktig för många människor i vårt land. Det handlar om att en heltidsarbetande polis, en heltidsarbetande sjuksköterska, en heltidsarbetande tjänsteman i industrin och så vidare skulle, om man inte höjde denna nedre brytpunkt, få en marginalskattehöjning från 32 procent till 52 procent redan vid ca 28 000 kronor i månaden. Det är väldigt många nytexaminerade akademiker med stora studieskulder som skulle drabbas av denna margineffekt om vi inte gjorde någonting. Därför har det varit en väldigt prioriterad åtgärd att få till stånd en skattesänkning i det intervall där den nedre brytpunkten höjs till ungefär 31 000 kronor i månaden. Det är en reform som är av utomordentligt stor betydelse, inte minst i det läge som vi nu befinner oss i.

Samtidigt, vilket har understrukits av flera talare tidigare, kommer nu en skattesänkning som också gäller pensionärerna. Det är en skattesänkning som Socialdemokraterna aldrig talade om skulle ske förrän vi införde jobbskatteavdraget. Nu får pensionärerna en skattesänkning parallellt

med att pensionerna från och med den 1 januari 2009 skrivs upp tack vare att inkomstindex har höjts.

Herr talman! Även om denna regering har haft en skattelagstiftningssagenda som har varit oerhört stark – det har särskilt vi i skatteutskottet fått erfara med väldigt många skattepropositioner både föregående höst och denna höst – upplever vi ändå att det återstår mycket att göra på skattelagstiftningens område eftersom vi har ärvt en skattelagstiftning där det finns väldigt många egendomligheter som vi successivt måste kunna rätta till.

Men jag tycker att regeringen gör en riktning bedömning och först tar tag i de saker som är viktigast. Sedan kommer andra förändringar successivt. Och de kommer med säkerhet att leda till ytterligare skattepropositioner, även om det kanske inte blir lika många under det kommande året eftersom Sverige då är ordförandeland i EU och Regeringskansliet kommer att få arbeta väldigt mycket med den typen av frågor. Men det föreligger fortsatt anledning att åstadkomma förändringar som väldigt många efterfrågar på skatteområdet. Jag kan lugna alla som brukar ringa bland annat till mig och andra ledamöter i skatteutskottet genom att säga att vi inte har glömt dessa skatteförändringar heller.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 62 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag noterar med intresse att Lennart Hedquist inledde med att tala om vad som hade hänt om Socialdemokraterna hade fått regera vidare. Det hade säkert utvecklats på ett annat sätt än vad vi har sett nu eftersom vi har olika uppfattningar om skattepolitiken, om vi håller oss till bara den.

Men Lennart Hedquist glömde två viktiga saker, nämligen att samhället hela tiden förändras. En regering kan aldrig sitta still och säga att det ska vara precis som det var 2006 också 2008. Dessutom sade vi väldigt tydligt inför valet 2006 att vi skulle reformera fastighetsskatten och att vi skulle tillsätta en parlamentarisk utredning för att göra en skatteöversyn. Det hade säkert utvecklats på ett annat sätt än vad som nu har varit fallet. Framför allt hade vi haft våra trygghetssystem kvar, som Lennart Hedquist inte nämnde någonting om. Dessa system har ni förstört på olika sätt under dessa två år. Det gör att vi nu befinner oss i en betydligt besvärligare situation när det gäller väldigt många människor.

Jag kan notera att skatteutskottet i sitt yttrande till finansutskottet, som ligger som underlag för denna debatt, säger att det finns fem allmänna krav på det svenska skattesystemet. Ett av dessa krav är: ”Med beaktande av hållpunkterna ska skattereglerna vara generella och existerande särregler (skatteutgifter) löpande prövas för att förenkla systemet och för att skapa finansiellt utrymme för att sänka strategiska skattesatser.” Det är en viktig punkt. För oss är det en viktig punkt att vi har ett skattesystem så att vi kan finansiera välfärden och att vi också har resurser för att till exempel i en lågkonjunktur kunna komma med stimulanspaket. Varför är inte det viktigt för Lennart Hedquist?

Anf. 63 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Självklart är det viktigt att kunna stimulera ekonomin genom till exempel skattesänkningar i en konjunkturedgång.

Till skillnad från Sverige har flertalet länder som nu drabbas av den globala finansorn och konjunkturnedgången inte resurser att vidta den typen av stimulansåtgärder om de samtidigt ska ha en ekonomi i balans.

Sverige befinner sig nu i den situationen att vi har möjligheter att öka den budget och de budgetramar som vi kommer att anta senare i dag med ytterligare stimulanser. Därför har det varit så oerhört viktigt för denna regering att samtidigt ha starka offentliga finanser och att inte genomföra skattesänkningar i en stark konjunktur som inte är finansierade.

Men vad vi har sett av socialdemokratisk politik på detta område är att Socialdemokraterna ogärna har sett att man sänker några skatter strategiskt. Under en högkonjunktur bör man kunna hålla tillbaka de offentliga utgifterna och ge ett utrymme för skattesänkningar. Det har Socialdemokraterna, som jag kan erinra mig, aldrig gjort.

Beträffande fastighetsskatteformen som vi har genomfört kan man säga att Socialdemokraterna sent under valrörelsen började tala om att det nog fanns anledning att fundera på eventuella ändringar. Men jag tror att svenska folket är fullständigt på det klara med att det utan ett regeringsskifte inte hade skett en ordentlig reformering av fastighetsskatten. Effekten av den förändringen är särskilt påtaglig nu när alla människor får dessa kraftigt höjda taxeringsvärden. Då kan de räkna fram vilken skatt som de skulle ha behövt betala om man inte hade ändrat systemet.

Anf. 64 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det där är inte sant. Vi frös taxeringsvärdena på 2005 års nivå. Vi hade också begränsningsregler som vi har kommit tillbaka till, och vi har återigen lagt fram förslag om att vi bör ha en begränsningsregel som omfattar alla.

Ni höjer faktiskt fastighetsavgiften för människor med lågt värderade fastigheter, och er begränsningsregel har en massa hål i sig som gör att inte alla omfattas av den. Ni lovade dessutom att ni skulle ta bort fastighetsskatten, men det har ni inte gjort. Men vi behöver inte gräla mer om det.

Vi tycker att det är viktigt att använda sig av skattepolitiken också för att stimulera i en lågkonjunktur. Därför har regeringen och vi inte delade meningar när det gäller bolagsskattesänkningar. Det tycker vi är okej. Men vi tycker att det har varit fel att under högkonjunkturen genomföra en massa olika skattesänkningar och säga till folk: Dessa skattesänkningar genomför vi, och så får ni själva ta ansvaret.

Det som borgerliga ledamöter inte talar om är att även om jag får ett jobbskatteavdrag får jag en högre a-kasseavgift, får jag en sämre sjukförsäkring, får jag betala skatt på min trafikförsäkring etcetera. Man drabbas av andra kostnader. Nettot för löntagaren blir inte det som ni går ut och säger. Det är den väsentliga skillnaden när det gäller vad vi tycker när vi diskuterar skattepolitik.

Vi vill ha en skattepolitik som innebär att vi finansierar våra gemensamma system och samtidigt skapar möjligheter för människor som blir arbetslösa eller sjuka att leva på de trygghetssystemen.

Även för den som blir arbetslös och som får en så drastisk nedskärning i sin ekonomi gäller att han eller hon ska fortsätta att betala till sin a-kassa om vederbörande är medlem i facket och i a-kassan. Den kostna-

den har man. Trots det drabbas man av den särskilda skatten på uppemot 900 kronor i månaden.

Anf. 65 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det kan alltid finnas argument för att ändra i systemen. När det gäller det Lars Johansson här tar upp angående a-kasseavgiftens konstruktion finns det en god kännedom i denna kammare om att detta är någonting som fortfarande utreds.

Däremot vill jag starkt vända mig mot Lars Johanssons ordval beträffande uteblivet jobbskatteavdrag. Att en viss grupp får en skattesänkning leder inte till höjd skatt för en annan grupp. Pensionärer eller arbetslösa har inte fått höjd skatt på grund av jobbskatteavdraget. De kan förvisso jämföra och säga: På grund av att jag inte befinner mig i arbete har jag högre skatt.

En pensionär som är i arbete har dessutom ett förhöjt jobbskatteavdrag. Det går liksom inte att blanda skattesatserna för olika typer av inkomster och att säga att den som inte har den fördelaktigaste skatten inom ett visst inkomstslag därmed har drabbats av en typ av särskild skatt.

Arbetslöshetsskatt eller pensionärsskatt är totalt främmande begrepp. Både pensionärsorganisationer och andra som använder den typen av ord bör fundera lite grann på detta. Pensionärerna har i många avseenden en väldigt god situation sett till behållen nettoinkomst eftersom de inte har samma avbrännningar som den som är i arbete.

Anf. 66 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! I ditt anförande, Lennart Hedquist, sade du att ni i alliansregeringen står väldigt väl rustade för den kris som vi nu står inför. Ni beskyllde den förra regeringen för att vara gammal och trött. Inte bara vi i oppositionen utan också många fackföreningar och näringslivsorganisationer, menar jag, försöker faktiskt väcka den här regeringen till liv. Gör alltså någonting med tanke på hur det i dag ser ut!

Vilken kommentar har Lennart Hedquist till det?

Svenskt Näringsliv efterlyser mer av infrastrukturinvesteringar. Man efterlyser också mer av offentliga jobb och uppmanar regeringen att få fart på ekonomin.

Organisationen Företagarna efterlyser mer av utbildningsinsatser så att fler människor blir anställbara och har den kompetens som man efterfrågar därför att man vill expandera. Det här är mycket viktiga signaler. Lennart Hedquist säger att ni står väl rustade och hänvisar till att man har genomfört jobbskatteavdragets steg ett och steg två och att man kommer att genomföra steg tre. Det är liksom regeringens medicin för att komma till rätta med de problem vi i dag har.

Samtidigt reviderar ni era egna siffror och säger att vi snart kommer att ha ytterligare 170 000 människor i arbetslöshet. Det talas om en arbetslöshet på ca 9 procent. Jag tycker att detta är allvarligt.

Anf. 67 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Om Sverige betraktas utifrån finns det nog inte någon som hävdar annat än att Sverige relativt sett, i jämförelse med andra länder, står oerhört väl rustat för att möta verkningarna av den globala

finanskrisen. Vi ska vara väldigt tacksamma för att vi i vårt land – detta tror jag att nästan alla noterar – har ett bra utgångsläge, till skillnad från hur det varit när tidigare konjunkturnedgångar har kommit.

Visserligen är våra statsfinanser, offentliga finanser, väldigt konjunkturkänsliga. Vi vet till exempel att statsutgifterna kommer att öka i samband med en konjunkturnedgång och att inkomsterna kommer att sjunka, så det blir påfrestningar. Likväl är utgångsläget väldigt gott.

Det finns alltid grupper som hastar fram förslag och som säger: Gör det, gör det och gör det! Läger man förslagen bredvid varandra ser man hur spretigt det är. Då är det bättre att ha en regering som i lugn och ro analyserar läget och som tittar på vilka åtgärder som ska sättas in för att önskat resultat verkligen ska nås.

Vi har redan nu en stark och expansiv budget – det kan ingen förneka. Till den budgeten kan läggas ytterligare saker. Men det finns ingen anledning att hasta fram dem redan innan den här budgeten börjar verka. Det är den inriktning som regeringen har. Jag tror att vi ska akta oss för att alltför tidigt binda oss exakt vid vilka åtgärder som ska vidtas.

Anf. 68 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Lennart Hedquist svarar med att tala om att betrakta Sverige utifrån. Men om Lennart Hedquist ändrar perspektiv och betraktar Sverige inifrån, vilket jag tror att väldigt många människor i dag gör – kanske i synnerhet de som har blivit varslade och som står inför arbetslöshet men också över huvud taget många i vårt land som känner en stor oro över vad som händer – undrar jag om svaret till alla de människorna bara är att det gäller att sitta still i båten. Det har ju en tidigare borgerlig regering gjort. Hur det slutade vet vi.

Det är märkligt att regeringen inte är tydligare och kommer med konkreta förslag i stället för att bara hänvisa till en framlagd budget.

I mitt anförande tillstod jag att Vänsterpartiets budgetmotion är skriven delvis utifrån andra förutsättningar och andra prognoser än de vi i dag har att leva under. Med detta menar jag att man som politiker får vara så pass ärlig att man säger att man faktiskt kan se vad som händer runt omkring och att man kan revidera vad man tidigare sagt och även ompröva.

Det är väl det som vi i oppositionen och också många organisationer gör. Men även regeringen får göra det. Det går inte att bara mena: Nu har vi lagt fram en budget, och nu sitter vi still i båten. Det här blir säkert jättebra. Vi har ju vårt kära jobbskatteavdrag. Det brukar vara lösningen på det mesta här i världen. Jag tycker att det är en ganska dålig politik från den här regeringens sida.

Kalla inte den gamla regeringen och dess samarbetspartier för gamla och trötta i det här läget! Det är faktiskt vi som i dag är pigga och alerta och som vill diskutera nya förslag om förändringar för att förbättra Sveriges situation.

Anf. 69 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Gjorda eftervalsundersökningar visar att väljarkåren och de som byter parti i väldigt stor utsträckning just upplevt att den tidigare sittande regeringen var gammal och trött; sedan kan Marie Engström

säga att väljarna hade fel. Men det råder ingen tvekan om att det var det faktiska förhållandet.

Jag håller med Marie Engström om att många av de bedömningar som gjordes för ett halvår sedan, eller kanske ännu längre bakåt, nu när man läser dem delvis framstår som skrivna i vatten. Det har ju hänt så pass mycket att man måste göra helt andra bedömningar. Finansministern har helt nyligen redovisat alternativa scenarier utifrån hur man nu kan resonera om hur det kommer att gå.

Samtidigt visar detta att vi har en regering som med ett finansiellt väldigt gott utgångsläge har situationen under ständig uppsikt och är beredd att komma med relevanta åtgärder för att nå önskat resultat. Men man ska inte snabbt kasta sig in i åtgärder som man inte har minsta aning om är de mest effektiva i dag. När man betraktar Svenskt Näringsliv, LO, det socialdemokratiska stimulanspaketet eller de överläggningar som sker i den rödgröna koalitionen kan man undra: Hur spretigt är inte detta?

Vi får nu en stark budget som senare kan kompletteras med ytterligare verksamma åtgärder i den här krisen.

Anf. 70 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Jag kanske inte kan svara för hela oppositionen, men jag känner mig inte så gammal och trött. Tvärtom känner jag mig väldigt pigg på att diskutera lite skattepolitik nu.

En av de saker som Lennart Hedquist tog upp som jag reagerade särskilt på var att det skulle vara någonting alldeles unikt nytt i svensk politik att sänka skatterna för pensionärer genom ett grundavdrag. Jag skulle gärna vilja påminna om de höjda grundavdrag som gjordes under den förra, rödgröna majoriteten och som kom pensionärer och andra till del. Så väldigt nytt och storslaget är det inte.

Det jag reagerade mest på var faktiskt inte det Lennart Hedquist sade utan vad finansministern sade. Jag hade ju ingen replikrätt då, men ni hör ändå till samma parti så det kanske går att diskutera frågorna där också. Det var finansministerns hätska utfall mot Miljöpartiets höjningar av koldioxidskatten.

Jag minns en tid, inte alltför länge sedan, då finansministern försvarade höjda koldioxidskatter. Det händer även fortfarande om man frågar om olika andra miljöåtgärder på skattesidan som inte handlar om just höjd koldioxidskatt att man får till svar att det är bättre att höja koldioxidskatten.

Det finns väldigt många starka nationalekonomiska argument för att koldioxidskatten är ett bra styrmedel. Jag vet att Anders Borg är mycket väl medveten om dem. Men i dag lät det plötsligt väldigt annorlunda. Höjda koldioxidskatter skulle vara en bombmatta mot svensk industri. Någonting var det. Det var i alla fall inte bra, lät det som.

Jag skulle därför vilja fråga Lennart Hedquist: Är det så att Moderaterna har gjort en *total makeover* och helt lämnat allt vad klimatpolitik heter, eller är det så att vi kanske fortfarande behöver göra saker för att fixa klimatet?

Anf. 71 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det finns ju många förslag från Miljöpartiet på det här området som är realistiska. Men om vi tar de mer riktiga förslagen, som

bland annat kan gälla höjd koldioxidskatt, är det väl bara att notera att även om man ser framför sig att det långsiktigt är en verkningsfull åtgärd att vidta måste man tänka lite på tajmning. Om man, särskilt som Miljöpartiet gör, höjer den skatten mycket kraftigt kan man utifrån det som framkom i det tidigare replikskiftet säga att er motion när den väcktes möjligen var skriven i vatten, det vill säga att den inte är rimligt relevant och aktuell i det läge vi befinner oss i i dag.

Då borde Miljöpartiet kunna säga att de här förslagen kan vi återkomma till någon gång kommande år. Det kan inte vara läge att vidta de åtgärderna i Sverige i dag gentemot fordonsindustrin, gentemot den elintensiva industrin och så vidare. På det viset är det ju oerhört riktigt och viktigt det Anders Borg säger om Miljöpartiets alternativ. Det är viktigt och riktigt att säga att det är anmärkningsvärt att Socialdemokraterna som ett arbetarparti förhandlar om den typen av frågor i den situation som Sverige befinner sig i.

Anf. 72 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Det skulle vara lättare för mig att bemöta argumenten om Lennart Hedquist kunde tala om vad det är för orealistiska och oriktiga förslag vi har och hur vi vill döda den elintensiva industrin. Visst, vi har förslag på höjd koldioxidskatt. Som alla känner till finns det nedsättningar för den elintensiva industrin, bara så att det är klart.

Då menar Lennart Hedquist att det är dålig tajmning. Det är möjligt att höjningen skulle ha kommit mycket tidigare. Det är möjligt att vi skulle ha gjort det här för mycket längre sedan. Då hade vi kanske haft mindre av klimatkris nu.

Problemet är ju att klimatet inte kan vänta tills vi har fått ordning på svensk fordonsindustri. Jag är inte övertygad om att svensk fordonsindustri kommer att börja rulla finemang bara för att vi släpper alla klimatstyrmedel. Vad händer med klimatet till dess?

Jag blir lite orolig att klimatfrågan var någonting som Moderaterna tyckte var hippt och hett när alla andra tyckte att den var hippt och het. Nu när det inte är lika hippt och hett längre vill man helst inte veta av den. Det är i så fall väldigt tråkigt.

Anf. 73 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det vi diskuterar nu, utifrån Miljöpartiets förslag, är kraftiga höjningar av bensin- och dieselskatten det kommande året. Då upplever, tror jag nog, en väldigt stor majoritet av svenska folket att det inte är läge att genomföra den typen av skattes kärpningar just nu. Det är andra åtgärder som är viktiga att vidta.

När det så att säga gäller Sveriges position inom klimatområdet är det också så att det viktigaste för att åstadkomma en effekt globalt är att det vidtas åtgärder i andra länder. Där kanske Sverige inom ramen för till exempel biståndet skulle kunna göra insatser som gör att man får betydligt större inverkan på klimatet än vi skulle få genom att justera de svenska koldioxidskatterna.

Anf. 74 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Den finansiella krisen genomsyrar allt i dagens debatt. Medkänslan för dem som drabbas i krisens spår är stor.

Orsakerna till kriser och lågkonjunktur kan alltid diskuteras och också vara många. Oavsett orsak måste de åtgärder som regeringen vidtar vara sådana att de dämpar krisens genomslag. Den budget som ligger på riksdagens bord innehåller mycket av åtgärder som kommer att dämpa krisen. Räcker inte det får man följa utvecklingen och se om ytterligare åtgärder kommer att krävas.

I så fall måste de riktade åtgärder som vidtas komma i rätt tid, i rätt område och i rätt omfattning. Det kräver en analys för att få den träffsäkerhet som fordras. Jag upplever att många av de lösningar som har diskuterats i dag är schablonlösningar och inte de lösningar som kanske ger de allra bästa resultaten.

Herr talman! Förhållandet att de flesta via jobbskatteavdraget fått mer pengar i plånboken har gett och kommer att ge en ökad köpkraft, vilket är viktigt i en krissituation. Hur hade det sett ut om jobbskatteavdrag 1 och 2 inte hade genomförts? Förstärkningen med jobbskatteavdrag 3 kommer att ytterligare stärka köpkraften i landet.

För invånarna i mitt lilla län, västmanlänningarna, har det inneburit drygt 1 600 miljoner mer i plånboken. Lättnaden för företagen genom sänkta arbetsgivaravgifter den 1 januari motsvarar i mitt hemlän 630 nya jobb. För kommuner och landsting motsvarar kostnadsänkningen närmare 300 nya jobb.

Så här kan man gå igenom område efter område, kommun efter kommun, landsting efter landsting för att se de positiva effekterna av den budget som börjar verka den 1 januari.

Herr talman! Hur ser då oppositionens alternativ ut? Jag ska kort belysa Socialdemokraternas så kallade storsatsning på kommunsektorn. De hävdar ju att de skjuter till stora resurser till kommunerna. Jag konstaterar att det inte är så. I stället kan man sammanfatta deras budgetförslag i två ord, nämligen utarmning och toppstyrning.

Socialdemokraterna slopar regeringens satsning på unga genom att ta bort sänkningen av arbetsgivaravgiften. Det innebär ett bortfall för kommunerna med 2 ½ miljard per år eller 7 ½ miljard under treårsperioden.

Socialdemokraterna förstatligar dessutom fastighetsavgiften samtidigt som man till viss del kompenserar kommunerna, men inte fullt ut, vilket innebär en kommunal kostnad om drygt 2 miljarder per år eller 6 ½ miljard under treårsperioden.

Det här innebär ökade kostnader för kommunsektorn med 14 miljarder under planperioden.

Nu ökar man de generella bidragen till kommunerna under perioden med 1,3 miljarder. Samtidigt tar man fram pekpinnen och ger kommunerna specialdestinerade statsbidrag, om de gör exakt det man kräver naturligtvis, alltså en klar toppstyrning. Summan för de toppstyrda åtgärderna är 11,4 miljarder under planperioden.

Är man generös kan man säga att Socialdemokraternas storsatsning på kommunerna ger 12,7 miljarder, alltså 1,3 miljarder mindre än regeringens förslag, när man väger s-förslaget mot alliansbudgeten.

Jag har lång erfarenhet av den kommunala och landstingskommunala sektorn, så jag vet att kommunfolket inte ser det på det här viset. De räknar självfallet bort de specialdestinerade statsbidragen, då de pengarna ska finansiera saker som i dag inte finns inom kommunen eller förstärka saker som i dag redan finns där. Det är alltså inga nya pengar. Resultatet

av Socialdemokraternas storsatsning på den kommunala sektorn blir i realiteten ett underskott på 12,7 miljarder i förhållande till den budget vi har att ta ställning till i dag om man ser det med kommunfolkets ögon.

Jag vill betona det här eftersom jag upplever att den debatt som fördes här på förmiddagen var helt fel. De RUT-utredningar vi har gjort av Socialdemokraternas budgetalternativ talar ett helt annat språk än det som sades tidigare här i förmiddags.

Herr talman! Landsting och kommuner har en problematisk situation under kommande år. Budgeten ger dock pengar motsvarande en uppräknings av statsbidragen. Många budgetmakare i kommunerna blev överlyckliga över regeringens budgetförslag för någon månad sedan. Lika besvikna är de i dag då SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, har skrivit ned prognosen för skatteutveckling för kommunsektorn. Frågan om skatte- och avgiftshöjningar börjar därför tas upp till diskussion ute i kommunerna. Jag kan konstatera att i många kommuner och landsting skulle en skatthöjning knappast gagna helheten. Jag hävdar dessutom att ingen regering hade skjutit till mer pengar än vad sittande regering har gjort med det ekonomiska utfall som sektorn visade upp under föregående år.

Samtidigt är det viktigt att betona att det som situationen ser ut i dag är på sin plats att nogsamt följa utvecklingen inom kommun- och landstingssektorn och vid behov vidta åtgärder. Kommuner och landsting står för grunden till vår välfärd. Därför är det viktigt att följa utvecklingen. Jag konstaterar att utgångsläget i dag är betydligt bättre än när oppositionen skulle få gehör för sitt budgetförslag.

Herr talman! Vi påverkas alla av finanskrisen. Vid sidan av oss som individer påverkas kommuner, landsting och stat. När man ser utvecklingen av alla varsel kan man få ett hum om svårigheten att planera inför en sådan här kris. Ännu värre blir det när man ser prisutvecklingen på olika områden. Bilindustrin och byggsektorn påverkas exempelvis direkt av prisbildningen på järn och koppar. När vi ser på återvinningsbranschen eller skrotbranschen kan vi konstatera att priset på järnskrot på drygt tre månader har fallit från 2 000 kronor till 100 kronor per ton, det vill säga ett fall på 95 procent. Kopparpriset har fallit med 71 procent. Vem kunde förutse någonting liknande?

I och med att det här är att se som råvarupriser kan vi följa problemkedjan via stålverken fram till den färdiga bilen eller det färdiga huset. Vi kan därför konstatera att för att lösa problemet är det grundläggande att bankkrisen löses snabbt så att ekonomiska resurser kan ställas till marknadens förfogande och hjulen börjar snurra igen.

Herr talman! I ett sådant här läge är det givetvis bra att statsfinanserna är starka och att investeringsbudgeten är stor. Investeringsbudgeten för nästa år om 32 miljarder lägger grunden för att till stor del säkra jobben. Till de 32 miljarderna ska man också föra 4 miljarder som förs över från innevarande år.

Herr talman! Stimulans av arbetslinjen är en nyckelfråga för en positiv utveckling. Frågor som sänkta arbetsgivaravgifter och sänkt bolagsskatt är också nyckelfrågor i det sammanhanget. Det är därför positivt att Socialdemokraterna delar regeringens uppfattning om behovet av att sänka bolagsskatten. Det är också positivt att vi har samma syn på finansieringen av den sänkningen.

Men här ser vi en klar skillnad mellan de olika oppositionspartierna. Det är ändå positivt att Socialdemokraterna som största oppositionsparti är positivt till förändringen. I och med att vi lever i en globaliserad värld är det viktigt att vi har konkurrenskraftiga företag för att de ska kunna bidra till vår gemensamma välfärd.

Herr talman! Oppositionens avvikande yttrande på den här punkten har inledningsstrofer som jag tycker är väl värda att belysa. Jag ska citera dem, och jag vill redan inledningsvis betona att jag fullt ut delar uppfattningen i skrivningarna. Jag skulle dessutom vilja se den som inte gör det.

Vänsterpartiet skriver exempelvis: "Målsättningen för Vänsterpartiets politik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling."

Miljöpartiet skriver: "Skattepolitiken är grundläggande. Den påverkar i stor utsträckning människors privata ekonomi. Samtidigt är det ett viktigt politiskt styrmedel som påverkar människors och företags beteenden."

Socialdemokraterna skriver: "Vi socialdemokrater har höga ambitioner för Sverige. Välståndet ska höjas och välfärden utvecklas. För att klara detta behöver Sverige en ansvarsfull framtidsinriktad ekonomisk politik."

Herr talman! Jag delar de här uppfattningarna och ser med tilltro fram emot det stöd som den sittande regeringen tveklöst har i sitt arbete utifrån de här beskrivningarna. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 75 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jörgen Johansson inledde med att prata om att han tycker att regeringens politik är den rätta i rätt tid. Min fråga till Jörgen Johansson blir då om han möjligen var med på den hearing som finansutskottets s-grupp hade för någon vecka sedan – den 4 november.

Om han läser vår gemensamma motivreservation från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet kan Jörgen Johansson på s. 154 se att Riksgäldskontoret bedömer att man för 2009 reviderar ned statsskulden med 106 miljarder och visar ett underskott på 23 miljarder. För 2010 räknar man med att statsbudgeten kommer att ha ett underskott på 35 miljarder.

Det är hög tid för regeringen att agera, skulle jag vilja säga. Jag måste skarpt ifrågasätta att man säger att man måste analysera läget ytterligare när de här siffrorna finns på bordet. Självfallet måste regeringen agera. Teknikföretagen redovisade redan i maj att det är en inbromsning på väg i den svenska konjunkturen, att vi kommer att få sämre ekonomisk aktivitet och att tillväxten går ned. Detta påverkar självfallet också kommunerna. Men varför agerar inte regeringen?

Kommunpolitikerna är oerhört oroade inför sina budgetbehandlingar, som de har precis nu. De räknar med stora underskott nästa år. Det Jörgen Johansson pratar om är ingenting som kommunpolitiker känner igen. De räknar med större underskott. De håller på att gå igenom ekonomin och konstaterar att det inte blir några uppräknningar av statsbidragen eller några andra åtgärder från regeringen. Detta gör att de tvingas att i vissa fall höja skatten eller skära ned under kommande år. Därtill kommer de stora problemen med den ökande arbetslöshet som man förväntar sig.

Anf. 76 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är väl medveten om kommuners och landstings situation. Kanske framför allt landstingen har en svår situation nästa år. Samtidigt är såväl jag som Lars Johansson väl medvetna om hur det ekonomiska utfallet var föregående år, där man har positiva siffror på i storleksordningen 13–15 miljarder. Det är därför jag i mitt anförande hävdar att ingen regering, oavsett färg, skulle ha gjort på annorlunda sätt än vad nuvarande regering har gjort.

Nu har vi en situation där Socialdemokraterna går ut i debatten här på förmiddagen och slår sig för bröstet för att de ger betydligt mycket mer pengar till kommunerna. När man sedan gör en specialgranskning av motionen kan man konstatera att detta är helt fel. De satsningar ni gör är dessutom specialdestinerade statsbidrag, och vi vet ju vilken inställning såväl kommun- som landstingsfolket har till den typen av statsbidrag eftersom det krävs att man ska göra vissa saker för pengarna för att man ska få dem. Pengarna är inte generella, och i och med det är de inte att räkna med som kompensation för den ekonomiska situation kommunerna och landstingen har. Med andra ord är ert budgetalternativ från Socialdemokraterna avsevärt mycket sämre ur ekonomisk synvinkel för kommunerna än vad alliansförslaget är.

Vi har en budget som ligger på bordet med en investeringssumma på i storleksordningen 32 miljarder. 32 miljarder – jag ska kanske inte säga aldrig förr, men det är åtskilliga decennier sedan som vi låg på den nivån, Lars Johansson. Detta kommer givetvis att bidra till att förändringar sker. Förändringar därutöver – för jag kan se att sådana kanske kan komma att behövas – måste vara målinriktade och finna rätt mål för att inte bli generella så att vi sprider pengar för vinden, för att uttrycka sig lite yvigt.

Anf. 77 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Frågan är då om Jörgen Johansson har noterat vad som sker ute i landet med alla de varsel som nu föreligger som innebär att väldigt många människor får en mycket låg a-kasseersättning när de inte har några jobb kvar. I många fall kommer de att knacka på dörren till kommunkontoret och säga att de måste ha försörjningsstöd för att kompensera sig för den dåliga a-kassa som regeringen har infört. Vad säger Jörgen Johansson till centerpolitikerna ute i bygderna? Vad säger Jörgen Johansson till Kent Johansson som nu har uppdraget att samordna insatserna i västra Sverige där arbetslösheten kommer att vara störst till en början? Sedan tror jag nog att arbetslösheten kommer att se illavarslande ut på väldigt många andra håll i Sverige också, inte minst i Olofström.

Vad säger Jörgen Johansson när de kommer med förslag om att arbetsmarknadspolitiken måste få en större omfattning, att det måste finnas utbildningsbidrag för människor som blir arbetslösa och att det måste bli en annan a-kassa som gör att man kan leva på den så att kommunerna slipper att kompensera människor för att de inte har tillräcklig ersättning? Vad säger Jörgen Johansson till de centerpolitiker som nu sitter med de här uppgifterna och som pratar med oss socialdemokrater och fackliga företrädare på de orter som drabbas av de här varslen? Vad säger ni till dem?

Anf. 78 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Givetvis är även jag bekymrad över den situation som råder. Jag tror inte att det finns någon i detta land som inte är bekymrad. Det var ingen som kunde föreställa sig det genomslag som finanskrisen har fått.

Jag har ständiga kontakter med vårt kommun- och landstingsfolk eftersom jag inom partiet har ansvaret för att ha just den typen av kontakter på det kommunalekonomiska planet.

Jag hade så sent som i helgen ett resonemang med Kent Johansson i Västra Götaland om den här typen av frågor. Vi är väl överens om de program som bör vidtas. Vi ska givetvis bevaka detta så att åtgärder sätts in om så erfordras.

Anf. 79 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jörgen Johansson pratade väldigt mycket om situationen i kommuner och landsting, men han gav inte något som helst besked om vad regeringen tänker göra åt den situation som bland annat Sveriges Kommuner och Landsting har pekat på att man står inför år 2010. Jörgen Johansson sade: Vi följer utvecklingen, och vid behov kanske vi tar till åtgärder.

Tycker inte Jörgen Johansson att det redan nu är läge att ge besked? Tycker inte Jörgen Johansson att behoven finns redan i dag? I vår budgetmotion har vi i Vänsterpartiet tagit upp en rad förslag om ökad sysselsättning i kommuner och landsting. Vi tycker att det är en viktig fråga.

Sedan har jag några andra frågor som är mer skatterelaterade. Jörgen Johansson pratade också om jobbskatteavdraget som en viktig åtgärd för att öka sysselsättningen och ifrågasätter vad som skulle hända om inte steg tre av jobbskatteavdraget sjösattes nästa år. Jörgen Johansson pratar också om vikten av att sänka arbetsgivaravgifter i företag.

När det gäller steg tre av jobbskatteavdraget undrar jag vilka grupper som ni främst har höjt köpkraften för när ni har genomfört jobbskatteavdragen. Det är inte för låginkomsttagare – det vet vi – utan det är för dem med högre inkomster. På vilket sätt skulle det i så fall stimulera ekonomin?

Jag har tittat på det som Riksrevisionen har skrivit om socialavgifter i företag och de nedsättningar som har funnits och som finns. De åtgärderna har haft en väldigt ringa påverkan på sysselsättningen. Det kan vara så att man av andra skäl vill stimulera mindre företag, men just sysselsättningspåverkande har inte de här åtgärderna varit.

Anf. 80 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har ett långt förflutet på den kommunala och landstingskommunala sidan och känner den problematik de jobbar med och den vånda som finns i november månad varje år. Just nu pågår slutfilandet på de budgetar som läggs fram i kommuner och landsting.

Jag nämnde tidigare att vi hade ett överskott på 13–15 miljarder föregående år, och samtidigt vet vi att detta inte är något generellt problem i kommunerna. Man ser inget mönster i var problemen finns inom kommunsektorn, utan det är enstaka kommuner här och där. Man bör nästan göra en analys för varje kommun. Jag tror inte att det är rätt väg att då gå ut med generella förändringar. Här behöver man kanske göra analysen

fullt ut. Vad beror det här på? Behövs det mer pengar? Om så är fallet anser jag att regeringen bör gå in och pröva detta men inte i det här skedet. Vi lägger fram en mycket stark investeringsbudget som även kommer att påverka den kommunala sektorn.

Som jag nämnde slog arbetsgivaravgiften även igenom, precis som Marie Engström var inne på i sitt anförande, i de kommuner och landsting som redan har anställda i de här åldersgrupperna. Den sänkning som kommer från årsskiftet motsvarar, tror jag, 300 jobb i direkta pengar till kommuner och landsting i mitt hemlän. Det är rätt stora summor som går den vägen och stärker upp den kommunala delen.

Om det är höginkomsttagare eller låginkomsttagare som får stärkt köpkraft beror på hur man räknar. Följer man det gängse systemet som fackföreningar och parterna på arbetsmarknaden använder är det faktiskt de som tjänar i storleksordningen 20 000 kronor som får det stora utfallet av jobbskatteavdragen. Om alla får 1 000 kronor mer i månaden höjer man tveklöst köpkraften i alla kommuner. Det påverkar även den kommunala ekonomin i slutändan.

Anf. 81 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt svårt att få ett tydligt svar från Jörgen Johansson när det gäller hur regeringen ser på behovet av mer resurser till kommuner och landsting. Vi lär väl återkomma till den frågan.

Jag tog upp frågan om en sänkning av socialavgifter i mindre företag. Skillnaden på stora och små företag är att vinstutvecklingen är mycket sämre i mindre företag än i större företag. Det kan man slå fast, men det är ett väldigt dyrt sätt använda sänkningen för att öka sysselsättningen. Varje ny sysselsatt kostar väldigt mycket pengar. I stället kan man använda pengarna till exempel till riktade utbildningsinsatser och riktade arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Riksrevisionen har tagit fram en rapport om precis det här. Jag tycker att den är väldigt intressant att läsa. Den bör man ta till sig. Alla har ju knappa resurser, och de ska användas på absolut bästa sätt.

Jag tog som exempel regeringens sänkning av socialavgifter för ungdomar under 26 år. Denna åtgärd kostade nästan 1 miljon kronor för varje anställd. För de pengarna skulle man ha kunnat få många fler ungdomar tillbaka i arbete genom att använda dem till riktade arbetsmarknadspolitiska åtgärder just för dem som har svårt att få ett arbete.

Om man tittar på andra sidan vet vi också att många företag frågar efter arbetskraft som har rätt utbildning. Företagen säger att om de får det kan de också anställa fler och expandera.

Anf. 82 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! I diskussionen med företagen när det gäller bolagsskatter och arbetsgivaravgifter har svaret varit entydigt. Det är arbetsgivaravgiften som man i första hand vill ha sänkt.

Vi får en lite underlig diskussion. Här för ett av oppositionspartierna en diskussion där man anklagar regeringen för att sänka arbetsgivaravgiften och för att det är dyrt, medan ett annat oppositionsparti anklagar alliansregeringen för att man höjde arbetsgivaravgifterna. Tanken var att man skulle sänka ytterligare som jag förstår det av den diskussionen. Det

blir en lite underlig diskussion, tycker jag, från oppositionssidan. Samordningen är lika med noll i det här sammanhanget.

Den sänkning som återopades tidigare här i förmiddags kom från det paket som man gjorde för att få fram fler jobb 1996, där Riksrevisionen konstaterade att varje jobb kostade 1 ½ miljon, vilket var orsaken till att det togs bort.

Vad gäller förstärkning till kommunerna är sänkningen av arbetsgi-
varavgifterna en klar kostnadsförbättring för kommunerna. Dessutom
bidrar utvecklingen på fastighetssidan. I och med att vi har lagt om fas-
tighetsskatten är det ju faktiskt så att tillväxten av fastighetsskatterna
tillfaller kommunerna. Det är en icke oansenlig summa som tillfaller den
kommunala sektorn genom de delarna. De två delarna motsvarar ungefär
uppräknings av statsbidragen, om vi ser det i pengar.

Anf. 83 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis en mycket stor ära att få avsluta denna debatt i dag. Den har varit lång – den började redan kl. 9 – och har innehållit många och värdefulla och en del ganska roliga inlägg också. Jag får beklaga, herr talman, att siste talaren blir en som tillhör den trötta regeringskoalitionen, men man kan glädja sig åt att jag kommer att ställa några frågor till den alerta oppositionen i stället, en opposition som ju är ung och i vissa avseenden grön – en smula rörig, får jag väl ändå säga, i någon del också. Jag ska börja med de frågorna.

Jag ställde den första frågan redan den 15 oktober under den allmän-
politiska debatten till vice ordföranden i skatteutskottet, den ärade leda-
moten från Göteborg Lars Johansson, nämligen: Hur många fler Volvo-
bilar får Volvo sälja i Sverige om man höjer inkomstskatterna med 24
miljarder 2009?

Jag fick inget svar på frågan den gången, och jag har insett att det är en svår fråga. Jag har läst Göteborgs-Posten, som jag rekommenderades i svaret, varje dag därefter, men jag har tyvärr inte fått något svar där. Därför vill jag ställa frågan till Lars Johansson: Hur många nya Volvo-
bilar kommer det att säljas i hela Sverige om man höjer inkomstskatterna för vanligt folk med ytterligare 24 miljarder i förhållande till regeringens förslag för 2009?

Det är en viktig fråga, för den gäller hur vi ska säkra jobben i Sverige. Därför kan man inte låta bli att svara på den frågan. Folk måste ha pengar att köpa Volvo-bilar för.

Jag skulle gärna vilja ställa den frågan till dig, Marie Engström, också, för ni vill ju höja skatterna ännu mer. Om man läser i statsbudgeten om de totala inkomsterna ser man att ni vill höja skatterna mer, med 96,8 miljarder kronor för 2009. Allt detta är inte inkomstskatter, det är helt riktigt, men det är den totala summan. Det är mycket pengar i alla fall.

Jag ska ställa samma fråga till Helena Leander, men jag vet ju att ni inte vill att man ska köpa några Volvo-bilar alls. Därför ska jag ställa frågan på ett annat sätt. Ni vill att man ska höja skatterna med sammanlagt 21 miljarder i förhållande till regeringen. Hur många cyklar vill ni att man ska köpa, och hur många tågresor har ni tänkt att man ska göra nästa år, om man höjer skatterna med 21 miljarder utöver regeringens förslag?

Det är också en viktig fråga. Kollektivtrafikresenärerna måste ju ha pengar att betala för, och cyklar är inte helt billiga de heller.

Det är viktigt att vi har klart för oss att om vi ska få någon efterfrågan i det här landet med den situation som vi befinner oss i måste människor ha pengar att köpa för. Det är därför det är särskilt viktigt att vi har kunnat införa det tredje ledet i jobbskatteavdraget.

Det är inte så som Lars Johansson sade, att regeringen under de här tre åren hade sänkt skatterna med 80 miljarder. Jag tror att Marie Engström kom närmare sanningen när hon talade om runt 62 eller 65 miljarder. Det är den storleksordningen jag tror att det handlar om. Men om vi hade haft en situation med 80 miljarder – eller 62 eller 65 miljarder – högre inkomstskatter, hur många Volvobilar mindre hade sålts då, uppriktigt sagt?

Det får vara någon måtta på hur man argumenterar om att allt är den här regeringens fel när man själv skulle ha sett till att arbetslösheten hade varit mycket högre beroende på att skatterna hade varit så mycket högre.

Jag tror att det är många vanliga löntagare som nästa år blir är ganska tacksamma för att de slipper betala 50 procent och mer i marginalskatt när de kommer över 27 800 kronor eller något sådant och att den skjuts upp till en bit över 30 000 kronor. Jag tror att det är väldigt värdefullt att människor har mer pengar att disponera.

Det går tillbaka till den ursprungliga frågan, som socialdemokrater ofta har så svårt att svara på: Vem tillhör mervärdet av det arbete man gör? Tillhör det staten, eller tillhör det faktiskt den som utför arbetet? Vi är eniga om att vi behöver mycket skatter i det här landet, men vi måste också vara medvetna om att arbetets förtjänst i grunden tillhör den som har utfört arbetet – den tillhör inte staten. Det bör ni tänka på, socialdemokrater, att om vi ska få någon efterfrågan måste människorna ha mer pengar att köpa för. Det tycker jag är en av de stora reformer som vi har gjort: Vi har ökat valfriheten för enskilda människor att bestämma vad de vill göra med sitt överskott.

Däremot kommer arbetet aldrig att ta slut. Där hade Ernst Wigforss rätt redan 1928. Jag vet att Raimo Pärssinen inte tycker om att man citerar gamla socialdemokrater, men det tycker jag är alldeles utmärkt. Arbetet tar inte slut – det kommer att fortsätta.

Lars Johansson var också inne på några andra saker, bland annat – det här tillhör väl kanske de roligare avsnitten – att man skulle återinföra förmögenhetsskatten av rättviseskäl. Det får finnas måtta i detta. Socialdemokraterna hade en förmögenhetsskatt där de allra rikaste i detta land var undantagna. Ska ni undanta dem nu igen?

Jag var en av dem som tyckte att det var bra att ni undantog dem, men jag tyckte att det blev ännu bättre nu när vi kunde undanta alla dem som inte var lika rika som de allra rikaste. Själva finessen i detta, Lars Johansson, är att vi ska se till att så många företag, företagare och framför allt arbetsplatser som möjligt blir kvar i detta land. Om ni hotar med att återinföra förmögenhetsskatten finns risken att det blir ännu fler företag som flyttar utomlands. Det är den stora risken. Det är därför i stort sett inga andra länder i Europa längre har någon förmögenhetsskatt.

Det är det som är problemet med detta. Ni hotar i själva verket jobben i Sverige och kan göra så att de flyttar till andra länder om ni fortsätter hota med att återinföra förmögenhetsskatten. Däremot var det alltså bra,

tycker jag, att ni undantog dem som var allra rikast. Jag tyckte det var jättebra, för då flyttade de inte ut sina jobb ur landet. Men det var ännu bättre när vi kunde införa samma regel för alla andra människor i det här landet.

Sedan är frågan, som vi har diskuterat här ett par gånger: Vad är rättvis beskattning? Socialdemokraterna har ju vid några tillfällen utlovat att det ska vara rättvis beskattning. Nu vet vi att till exempel på fastighetskatteområdet var det så sent som för ett år sedan en fruktansvärd orättvisa i den fastighetsskatteform som hade införts av de fyra regeringspartierna. Nu har i alla fall Socialdemokraterna, och såvitt jag förstår delvis de andra partierna också, i stort sett helt och hållet anslutit sig. Det handlar om en skillnad som är mindre än 100 miljoner. En del säger att det är 40 miljoner för dem som taxeras lite över 5 miljoner kronor.

Men om det var så fruktansvärt orättvist, består då rättvisan i dessa 40 eller 100 miljoner kronor? Jag förstår inte detta. Jag har aldrig förstått detta. Ni kanske kan gå in på detta: Vad är den absoluta rättvisan?

Det gäller också inkomstbeskattningen. Är det så fruktansvärt orättvist just nu? Då måste ni förklara att ni ska ta bort allt detta och återinföra en rättvis beskattning. Och jag menar att det är väldigt bra om ni kan komma fram till vad som är rättvis beskattning.

Jag har tidigare frågat socialdemokrater vad rättvis inkomstbeskattning är. Vi får inte ett riktigt svar på den frågan, och därför svävar väljarna i ovisshet om det.

Herr talman! Jag har med 24 sekunder överskridit min talartid och slutar således här.

Anf. 84 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Gunnar Andrén frågar mig exakt hur många fler cyklar som kommer att köpas och hur många fler tågresor som kommer att ske med Miljöpartiets politik. Nu kanske jag är besvärande liberal för en folkpartist, men jag tycker inte att politiken ska specialreglera exakt hur många cyklar som ska köpas och hur många tågresor som ska göras.

Däremot är jag ganska trygg i att det med Miljöpartiets politik kommer att köpas en del cyklar och göras en del tågresor, framför allt fler än vad som sker med regeringens politik där man hellre satsar investeringspengar på vägbyggen än på järnvägar.

Den poäng som jag tror att Gunnar Andrén vill komma fram till är att om man höjer skatten får människor mindre pengar att röra sig med, och då har de inte råd att köpa cyklar och åka tåg. Nu är det så att de pengar vi tar in i form av skatt tänkte vi inte gräva ned i en grop i marken, utan vi tänkte använda dem till exempel till att bygga järnvägar, vilket ger arbete, och till att ge större trygghet för arbetslösa och pensionärer, som på så sätt får pengar att köpa cyklar för, eller vad de nu vill göra.

Man kan givetvis utforma detta på olika sätt, och jag ska inte svära på vad som ger bäst sysselsättningseffekter. Jag vill dock hävda att det inte är så att dessa pengar försvinner någonstans. Snarare är det så att folk med en grön politik kanske kommer att köpa lite färre Volvobilar och lite fler cyklar. Det tror jag är bra för klimatet.

Anf. 85 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag är glad att jag fick några repliker trots att jag tillhör den gamla trötta regeringssidan. Jag ska försöka svara på frågorna.

Jag vill gärna ge Helena Leander det erkännandet att hon helt rätt tolkat intentionerna med min fråga om cyklarna. Frågan är naturligtvis vem som använder pengarna bäst. Eftersom ni inte vill att man ska köpa några Volvobilar har jag full förståelse för att det då inte heller behövs några vägar. Det inser jag också. Ytterligare några cykelvägar kan förstås behövas, men det kanske inte är lösningen på problemen. Det var ett sätt att spetsa till det hela.

Det är viktigt att ha klart för sig vilken väg man i själva verket vill gå, inte i bemärkelsen den byggda vägen, utan vilken riktning man vill ha på politiken. Då tror jag att det är en felaktig politik att vilja höja det samlade skattetrycket med 21 miljarder för alla de andra åtgärder som kommer, vilket ni vill nästa år. Det jag har reagerat mot är alltså att ni vill ha en stramare budget i det budgetläge som nu föreligger. Det tror jag är en felaktig politik. Den expansiva politik som regeringen i detta sammanhang företräder är den mer korrekta. Om det ställs ytterligare frågor på detta område får jag väl återkomma till varför er politik är fel.

Jag har försökt begränsa mig till skattepolitiken i det här sammanhanget, men eftersom jag har några sekunder kvar av min repliktid kan jag nämna att genom att vi har en så stark offentlig ekonomi, bland annat tack vare att Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tidigare medverkat till det, finns det goda möjligheter till andra stora stimulansåtgärder framöver.

Det gäller att, som Lennart Hedquist var inne på, se till att inte göra felaktiga saker med dessa pengar genom att exempelvis införa beställarstöd, produktionsstöd eller annat sådant, något som bland annat mitt lilla parti tillsammans med Socialdemokraterna var med om att införa 1974–1976. Det blev inte så bra, det ska gärna sägas. Vi har sett hur det gått för varvsindustrin. Den finns inte längre kvar.

Anf. 86 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Vi ska försöka att inte upprepa misstagen från 1974.

Det är sant att Miljöpartiet i sin budget har ett något högre saldo än regeringen. Det är sällan man får kritik för att man försöker vara ansvarsfull, men jag håller med om att i ett läge som detta borde man möjligen överpröva och kanske ha en något mer expansiv politik. Trots allt har det hänt en del. Konjunkturedgången ser ut att bli allvarligare än vad vi trodde när vi lade vår budget. Det får vi i så fall återkomma till.

Saldoskillnaden är emellertid inte alla de 21 miljarderna som vi höjer skatterna med, framför allt miljöskatter. Vi har även högre utgifter. Det handlar om större trygghet för människor som står utanför arbetet, och det handlar också om stora investeringar i klimatomställning. Det är sådant som skapar jobb, hållbara jobb som inte försvinner när stora stadsjeepar plötsligt inte längre är så populära. I framtiden kommer människor troligtvis att i stor omfattning cykla och åka tåg. Om man då byggt järnvägar är det något som finns kvar.

För tydlighetens skull ska jag säga att jag efter debatten inte tänkt gå ut och riva upp några vägar. Snarare handlar det om att de investeringar vi gör i ny infrastruktur är sådant som vi får leva med under lång tid

framöver. Då gäller det att prioritera rätt. Det handlar inte om att öka kapaciteten i vägtransporter utan om att bygga ut järnvägarna, för det är där vi ser stora möjligheter att skapa ett framtidsinriktat och klimatsmart resande.

Anf. 87 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Helena Leander säger att hon vill *försöka* förhindra misstagen från 1970- och 1980-talen. Det räcker faktiskt inte. Man måste förhindra liknande misstag. Varvindustrin kan vi visserligen inte lägga ned en gång till, och vi kan inte försöka bygga Stålverk 80. Det var den typen av direktriktade branschstöd som visade sig vara helt orealistiska, för de byggde inte på förväntad efterfrågan.

Problemet med Miljöpartiets politik är – detta tillhör inte riktigt skattepolitiken, men vi har diskuterat frågan tidigare – att de är inne på branschstöden igen, och det är farligt. Därför tog jag upp det ytterligare en gång. I övrigt har jag inte mycket att tillägga.

Jag skulle kunna säga mycket om till exempel flygskatten och en del andra saker, men jag avstår från det eftersom jag inser att många av kammarens ärade ledamöter vill diskutera andra saker.

Anf. 88 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Gunnar Andrén nämnde hiskeliga belopp som Vänsterpartiet skulle ha föreslagit i skattehöjningar. Jag känner inte riktigt igen dem.

Jag ska försöka redogöra för, vilket jag också gjorde i mitt huvudanförande, hur vi ser på skattesänkningar. Jämfört med år 2006 föreslår Vänsterpartiet inkomstskattesänkningar med drygt 30 miljarder kronor, närmare bestämt 32 miljarder. Jag jämförde det med regeringens förslag om jobbskatteavdrag steg 1, 2 och 3 som uppgår till 65 miljarder kronor. Vi går försiktigare fram än regeringen, bland annat på grund av att vi satsar på fler reformer. Vi tycker att det är viktigare med trygghet vid arbetslöshet och sjukdom än vad regeringen tycker.

Med facit i hand kanske man ska vidta vissa försiktighetsmått. Vi vet att de offentliga finanserna under kommande år inte kommer att vara så starka som de varit hittills. Jag påminde om vad som hände i mitten av 90-talet när vi var med och sanerade efter den förra borgerliga regeringen, när vi hade ett budgetunderskott på 200 miljarder kronor, när vi fick höja inkomstskatterna med mellan 50 och 60 miljarder kronor för att sedan under en lång rad av år försöka sänka skatten för löntagarna, försöka kompensera för den höjning vi hade gjort. Det var motivet.

Jämfört med regeringen gör vi inte heller en sänkning av bolagsskatten, och vi ifrågasätter de sänkta socialavgifterna vid anställning av personer under 26 år. De kanske är de bärande skillnaderna mellan vår och regeringens politik. Vi har också en hel del förslag när det gäller klimatfrågan, vilket jag återkommer till i min nästa replik.

Anf. 89 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill bara för protokollets skull säga att de siffror jag nämnde hade jag tagit ur betänkandets tabell 3 för statsbudgetens inkomster 2009. Där kan man läsa att avvikelserna från regeringens förslag

är från Socialdemokraternas sida plus 33 ½ miljarder, från Vänsterpartiets sida 96,8 miljarder och från Miljöpartiets sida 21 miljarder.

Jag inser naturligtvis att allt inte är relevant, att det inte tecknar en exakt bild av hur mycket man vill höja skatterna, men det visar skillnaden mot den stimulanspolitik som regeringen står för i detta läge. Det var det viktiga för mig. Jag inser att det finns olika bevekelsegrunder för detta och säger därför ingenting om de exakta sakerna.

Jag skulle vilja ta upp en annan sak, som inte tagits upp så mycket – inte heller Marie Engström tog upp det. När vi 1990 införde den nya skattereformen lades ett skattetak på inkomster på 50 procent, exklusive sociala avgifter. Detta höjdes av den nya socialdemokratiska regeringen 1995. Värns-katten infördes i två skikt.

Vi i Folkpartiet har hela tiden sagt att vi måste ta tillbaka detta. Men nu när vi har lite problem har man inte möjlighet att göra den här värns-katten en gång till. Det är en del av problemet med värns-katten. Jag håller med Anders Borg om att man kanske inte kan sänka värns-katten just nu. Felet var att ni behöll pengarna under tolv år, när ni hade sanerat så mycket som ni hade gjort – och ni gjorde det bra. Ni gjorde ingenting åt värns-katten. Därför tycker jag att man måste se till att ta bort värns-katten framöver för att det möjligen ska kunna bli en värns-katt igen om det skulle behövas. Det skulle kanske ha behövts just nu, men vi har inte möjligheten. Det är viktigt att komma ihåg varför värns-katten infördes.

Anf. 90 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! 90-talets skattereform var bra såtillvida att man betonade vikten av likformig beskattning. Men detta har ni i alliansen varit duktiga på att göra avsteg från. Det är synd att man inte kan upprätthålla det.

Problemet med den reformen var att den var ganska rejält underfinansierad. Jag hoppas att man har lärt sig den läxan. Jag skulle vilja ta upp två saker, eftersom det här är min sista möjlighet till replikskifte.

Det ena är skatten för dem som i dag varslas och eventuellt kommer att bli arbetslösa. De kommer, med er egen retorik, att få en skattechock. För att få jobbskatteavdrag ska man också ha ett jobb, en löneinkomst. Men har man inkomst från a-kassa gäller inte den skattenivån längre. Människor kan gå ut i arbetslöshet och dessutom få höjd skatt. Det får man inte med Vänsterpartiets politik. Vi vill ha generella sänkningar som gäller alla oavsett om man har löneinkomst, är pensionär, har sjukersättning eller har ersättning från a-kassan. Det är en väsentlig skillnad. Där, Gunnar Andrén, tycker jag att man kan prata om rättvisa. Du frågade förut vad rättvisa skatter är. Detta tycker Vänsterpartiet är rättvisa skatter. Sedan kanske vi inte sänker med lika många miljarder som ni gör. Det är en annan sak. Vi vill satsa pengar. Vi vill jobba offensivt med vårt budgetalternativ.

Det andra gäller mindre företag. Vänsterpartiet har en rad förslag till stimulanser för mindre företag. Vi tar bort sjuklönekostnaderna för de minsta. Vi vill införa avdrag för dem som satsar på forskning och utveckling. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna för soloföretagare som anställer någon. Vi har alltså en rad förslag på området. Men vi tycker inte att man ska trilla bort pengar till exempel genom att sänka socialavgifter

för ungdomar när det finns så mycket bättre och effektivare sätt att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag hör att Vänsterpartiet har väldigt många andra förslag. Mycket pengar har ni också. Det förklaras av att ni höjer inkomstskatterna så väldigt mycket för vanligt folk som arbetar. Det är det som är skillnaden. Om man höjer skatterna med 1 000 kronor i månaden för varje inkomsttagare får man in en fruktansvärd massa pengar som man kan göra något med. Då kommer frågan: Vem tillhör frukterna av arbetet? Jag menar att vi måste se till att människor får ut mer av detta.

Visst ser det ut som att det finns en orättvisa i det som Marie Engström talar om. Det är inte lätt att förklara skillnaden mellan arbetsinkomst och a-kasseersättning för folk. Men det är lite olika saker. Det ena är en försäkring. Det andra är arbetsinkomst. Det blir lite olika saker, vilket är jättesvårt att förklara för den som drabbas. Men det finns bara en skatteskala.

Det är ungefär samma sak som när man säger att pensionärer är orättvist behandlade. Så är det inte! Det finns bara en skatteskala. Sedan finns det olika avdrag för detta. Det är jättesvårt att förklara detta för folk, och ni profiterar på det väldigt mycket. Jag anser för min del att ni har gjort precis samma sak. Det kan vi se när vi tittar tillbaka i tiden. Varför fick inte pensionärer avdragsrätt för a-kasseavgift till exempel? Varför fick de inte det? Det var en jätteorättvisa.

Anf. 92 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Gunnar Andrén hade ett antal frågor. Jag ska svara på tre av dem.

Den första handlade om bilar. Blir det fler bilförsäljningar med socialdemokratisk politik? Ja, det blir det. Vi lägger förslag om att miljöbonusen ska gälla under hela 2009. Det vore väldigt bra om Gunnar Andrén kunde ansluta sig till det förslaget.

Den andra frågan handlade om förmögenhetsskatten. Jag har väldigt svårt att förstå att de människor som har kapital inte kan betala 1 procent i skatt. Under Socialdemokraternas regeringsinnehav under tolv år, från 1994 och fram till 2006, fick de som hade kapital på börsen 1994 en väldigt bra utveckling. Den förmögenhetsskatt de betalade var en väldigt liten andel i relation till den förmögenhetstillväxt som skedde under den socialdemokratiska regeringsperioden. Nu när vi inte har någon förmögenhetsskatt faller börsen med 40 procent. De som har kapital har tappat enorma belopp. Det beror inte på förmögenhetsskatten, utan på andra faktorer.

Angående den tredje frågan: Det är 80 miljarder ni har sänkt skatten med, inklusive 2009. Det är det vi debatterar.

Jag skulle vilja fråga Gunnar Andrén hur han ser på a-kassan. Vi har erfarenhet av att Folkpartiet tidigare alltid har verkat för generella socialförsäkringssystem och a-kassesystem, för att alla ska kunna leva på a-kasseersättningen. Det har vi varit överens om som en generell politik. Ni har i uppgörelsen med Moderaterna backat från denna ståndpunkt. Kommer ni att ändra er nu när arbetslösheten står för dörren?

Anf. 93 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Vad gäller den första frågan kan alla lägga märke till en sak: Lars Johansson väljer att inte svara på den fråga jag ställer. Han svarar på en helt annan fråga och pratar om ett riktat produktionsstöd till miljöbilar. Men jag ställde en fråga som Lars Johansson fortfarande inte har svarat på: Hur många fler Volvobilar säljs det om man höjer inkomstskatterna för folk med 24 miljarder nästa år? Det är en svår fråga; jag inser detta. Det är lättare att svara på en annan. Men jag vill ha svar på just den frågan.

När det gäller förmögenhetsskatten tror jag för min del att vi har helt olika utgångspunkter för varför vi ska ha förmögenhetsskatt. Ni vill ha den för att några inte ska ha för höga inkomster. Jag respekterar det. Men för mig är det viktigare att behålla jobben i Sverige. Det är därför jag så intensivt stöder att ni tog bort förmögenhetsskatten för dem för vilka det var allra viktigast, för Ikea och allihop, så att jobben blev kvar i Sverige. Om ni vill skicka ut fler jobb ur Sverige får ni väl göra som Miljöpartiet och samarbeta med dem. Men jag tycker att det är bättre att jobben är kvar i Sverige. Därför ska vi inte ha någon förmögenhetsskatt i Sverige. Vi ska däremot ha en progressiv inkomstbeskattning. Det har vi aldrig varit emot.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen finns det inte något tvivel om att det finns lite olika uppfattningar inom den nuvarande regeringen. Så är det. Men jag bestrider absolut beskrivningen att vi fick backa. Tvärtom uppfattade jag det som att det var andra partier som i Bankeryd fick backa för Folkpartiet. Vi lyckades klara en stor del av försäkringen kvar på en högre nivå. Det är uppriktigt sagt en lögnaktig beskrivning att säga att det var Folkpartiet som fick backa. Det var det inte. Det var andra partier som ville andra saker och hade det mycket tuffare.

Anf. 94 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är inte sant, Gunnar Andrén. En av de första åtgärder som den borgerliga regeringen vidtog var att sänka ersättningen inom sjukförsäkringen. Ni sänkte det som Socialdemokraterna hade infört, med tio basbelopp. Nu har vi lagt fram sådana förslag igen, och det ska bli roligt att se om ni kan ansluta er till de förslagen.

Jag fick inget riktigt svar angående a-kassan. Ni har försämrat a-kassan väldigt radikalt. Det måste du tillstå. Jag noterar i dag – och det var därför jag ställde frågan till Gunnar Andrén – att en av dina partikamrater i riksdagen, Hans Backman i arbetsmarknadsutskottet, sagt att folkpartigruppen vill ha höjd a-kassa till 80 procent. Det låter väldigt intressant. Då kanske ni kan ansluta er till den socialdemokratiska uppfattningen om en a-kassa på 80 procent. Det vore väldigt bra att få ett besked om det. Det framgår av Ekoinslaget att det är Folkpartiets riksdagsgrupp som tycker att taket i a-kassan ska höjas till 80 procent. Det vore väldigt intressant att se om det är på det viset eller om det bara är ett utspel. Vi har lagt fram flera förslag, när det gäller att förbättra a-kassan naturligtvis, men också när det gäller att stimulera ekonomin.

På frågan om det blir en bättre bilförsäljning med socialdemokratisk politik svarar jag att det är klart att det blir. Vi vill ju stimulera ekonomin. Det handlar inte bara om skatterna och de 200 kronorna i skattesänkning som ni har i ert sista förslag för låg- och medelinkomsttagare.

Det är inte det folk efterfrågar nu. Man efterfrågar säkra trygghetssystem som gör att man även om man blir arbetslös har en ekonomi som gör att man kan handla. Även dessa kanske behöver handla en begagnad bil, även om de inte har råd till en ny bil. Vi vill stimulera en familjeekonomi genom att höja barnbidragen för att på det viset skapa ekonomiskt utrymme och få människor att konsumera i större utsträckning för att motverka lågkonjunkturen.

Vi har alltså lagt fram en lång rad olika förslag, och hittills har ni sagt: Nej, vänta och analysera. Men jag vill veta: Är det Folkpartiets uppfattning att a-kassan ska höjas?

Anf. 95 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Det är riktigt att i en koalitionsregering, precis som ni har varit med och infört flygskatt en gång i tiden, får man göra vissa prioriteringar. Man får inte igenom allt man vill. Det är alldeles riktigt som Hans Backman säger att Folkpartiets förslag framöver är att vi ska höja a-kassan igen. Det är vårt förslag, och vi skäms inte över detta. Man får se alltihop som en helhet. Vi står för våra åsikter, men vi får inte igenom alltihop. Det fick inte ni heller. Ni gjorde massor med dumma saker som vi röstade emot – förskräckliga saker, uppriktigt sagt.

När det gäller Volvobilarna är detta den väsentligaste frågan av alla. Lars Johansson pratar om riktade stöd. Det kan vi också vara med och diskutera, till exempel hur vi ska ha det med miljöpremier och allt möjligt. Det är en lämplighetsfråga. Jag ställde dock en annan fråga, och jag har väntat sedan den 15 oktober på att få ett svar på den: Blir det fler Volvobilar sålda om man höjer inkomstskatterna för vanligt folk?

Lars Johansson väljer konsekvent, mycket duktigt och skickligt, att svara på en annan fråga. Men skriv svaret i Göteborgs-Posten: Blir det fler bilar av märket Volvo sålda om vi höjer skatterna ordentligt för vanligt folk?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Åtgärder för bättre kreditmöjligheter för företag

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU17
Åtgärder för bättre kreditmöjligheter för företag (prop. 2008/09:73).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 96 EMMA HENRIKSSON (kd):

Herr talman! Nu kommer vi här i kammaren att gå över till att debattera något som är lite mindre i sitt omfång. Vi har precis haft en många timmar lång debatt om hela budgeten. Det ärende vi nu ska debattera handlar om det tredje extra tillägget som vi har behandlat här i kammaren

under hösten för att komma till rätta med de problem som har sköljt in över Sverige på grund av den internationella finanskrisen.

Propositionen syftar till att få i gång den kreditförsörjning för företag som behövs för att hjulen i Sverige ska rulla. Konkret innehåller förslaget överlåtelse av aktier i Venantius AB till AB Svensk Exportkredit och en förstärkt utlåning från AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB.

Förutom dessa konkreta förslag innehåller betänkandet också tre följdmotioner.

Innan jag överlämnar ärendet till debatt vill jag också understryka vikten av att vi har kunnat samarbeta över parti- och blockgränserna för att behandla detta ärende. Jag vill också rikta ett stort tack för det idoga arbete som har genomförts på Regeringskansliet, finansutskottets kansli och näringsutskottets kansli.

Anf. 97 HANS HOFF (s):

Herr talman! Den globala finanskrisen påverkar företagens möjligheter att få tillgång till bankkrediter. Möjligheterna att finansiera affärer med medelfristiga eller längre betalningstider har minskat väsentligt liksom utbudet av kortfristiga krediter.

De negativa effekterna som följer av dessa brister i marknadens funktionssätt drabbar näringslivet generellt men riskerar att få särskilt negativa effekter för företag som är mer exponerade för affärsrisker eller som kan anses vara mer sårbara under rådande marknadsförhållanden.

Bristande tillgång till krediter gör situationen särskilt besvärande för nya företag liksom för små och medelstora företag. Problemet är också tydligt kännbart i samband med exportaffärer, eftersom exportkrediter betraktas som mer riskabla än inhemska krediter.

Vi stöder därför regeringens förslag om att förbättra företagens möjligheter att finansiera sin verksamhet genom ett kapitaltillskott till Almi och Svensk Exportkredit. Regeringens förslag ligger i linje med de förslag vi socialdemokrater tidigare har presenterat.

Men dessa åtgärder är långt ifrån tillräckliga för att möta den situation som landets småföretagare befinner sig i. Vi socialdemokrater vill att riksdagen här i dag ska besluta om att ge regeringen i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med ett småföretagarpaket. Detta småföretagarpaket vill vi ska innehålla en särskild satsning på företag i de branscher som hittills drabbats hårdast av jobbkrisen. Det kan till exempel handla om insatser för underleverantörer till fordonsindustrin.

Det behövs också satsningar på bristyrkesutbildning och matchning, satsningar på att sänka arbetsgivaravgifterna för små företag, satsningar på stöd till exportrådgivning och satsningar på investeringar i de mindre företagens forskning och utveckling.

Herr talman! Det är inte bara vi socialdemokrater som ser och förstår att regeringen nu måste vidta åtgärder för att stärka det svenska näringslivet. I förra veckan presenterades Swedbanks och Företagarnas småföretagarbarometer. Den visade att pessimismen bland landets småföretagare nu har ökat påtagligt.

Många småföretagare tror nu att krisen om ett år kommer att vara värre än krisen i början av 1990-talet. Vd för Företagarna, Anna-Stina Nordmark Nilsson, sade till TT att utvecklingen har gått snabbare än någon kunnat ana. Hon talade om risken för ett blodbad på företag liknande den stora nedgången 1991–1992, när 60 000 småföretag gick i konkurs. Vd:n konstaterar vidare att det vore bra om man kunde undvika ett nytt blodbad och efterfrågar åtgärder från regeringen. Även Svenskt Näringsliv kräver nu att regeringen vidtar åtgärder i det konjunkurläge företagen befinner sig i.

Herr talman! Varje dag regeringen inte reagerar genom att vidta åtgärder är en förlorad dag för jobb och tillväxt i vårt land. Jag yrkar bifall till vår reservation som innebär att riksdagen i dag ger regeringen i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med satsningar på småföretagen i ett samlat småföretagarpaket.

Anf. 98 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 4 och 5 av Vänsterpartiet.

Först vill jag ta upp två övergripande saker. Den ena handlar om den överenskommelse som finns mellan partierna i riksdagen att vid extraordinära händelser när det krävs förkortad propositionstid ska samtliga partier kontaktas för en överenskommelse. Det har inte skett i det här fallet, och det har inte skett i det tidigare fallet. Jag skulle vilja skicka med till regeringen att de bör följa denna överenskommelse i framtiden. Vi i Vänsterpartiet förstår att det måste gå snabbt, men vi vill också att överenskommelsen ska respekteras.

Det var det ena. Det andra, som handlar om lite övergripande frågor, rör riksdagens arbete. Finansutskottets kansli är ett mycket kompetent och engagerat kansli. De är ett mycket bra stöd för oss i finansutskottet. Jag har suttit i riksdagen i två år och har stor förståelse för att man måste hålla i pengar till tjänstemän i regeringens och riksdagens administration.

Men jag tycker också att riksdagens arbete måste respekteras. Därför skulle jag gärna se en utökning av antalet tjänstemän till riksdagens förfogande och då särskilt i finansutskottets kansli med tanke på allt som händer och för att det ska kunna vara demokratiskt säkrat.

Det var två övergripande frågor. Vänsterpartiet står självklart bakom propositionen som ska underlätta för företag att få fungerande kreditförsörjning i exportsektorn. Det är självklart för oss. Det som ändå är förvånande är att regeringen väljer att lägga fram ett rätt smalt paket, precis som Hans Hoff tidigare var inne på.

Jag tänker lyfta upp några av Vänsterpartiets kompletterande förslag som rör kreditförsörjning för företag. Det handlar om att vi gärna ser ett ökat stöd till kreditgarantiföreningar. De har lokal och regional förankring, och de är också ett bra stöd för nystartade företag som annars har svårt att få tag i kapital.

Vi vill också se en permanent ökning av stödet för exportfrämjande. Vi behöver söka nya exportländer och där också öka etableringen av handelskontor. Det behövs också en regional rådgivning om exportstöd. Tyvärr har regeringen halverat exportstödet under den här mandatperioden. Det är en förkastlig politik.

Vänsterpartiet vill också ha en miljöteknikfond. Det behövs kapitalförsörjning på området. Det är många företag som inte har möjligheter att utveckla sina produkter. Här kan ett tillskott genom miljöteknikfonden vara ett bra sätt att försäkra verksamheten om utveckling och fler jobb.

Vi hade nyligen att behandla en ganska stor proposition om ett garantiprogram för banksektorn. Det var ett sätt att underlätta för bankernas upplåning. Det hade som syfte att komma företag och bankkunder i övrigt till godo.

Regeringen måste noggrant följa utvecklingen och verkligen tillse att det kommer bankkunderna till godo. Vi vill också att uppföljningen ska ha ett regionalt perspektiv. Redan innan finanskrisen hade företag på landsbygden svårare att få tillgång till krediter.

Vi vill också att Finansinspektionen ska få möjlighet att förelägga vite om man inte tillgodoser de krav som regeringen har ställt, nämligen att bankkunderna ska få tillgång till lägre räntor. I dag har inte Finansinspektionen den möjligheten utan får gå via Konkurrensverket. Det tycker vi är fel, och det tyckte också Finansinspektionen behövde ändras när de besökte finansutskottet. Dessutom upplever en tredjedel av företagen redan att det är svårt att få nya säkerheter. Det har blivit dyrare att låna, och de har svårt att få krediter.

Ytterligare en aspekt att ta upp i det sammanhanget är den ensidiga rätten för bankerna att säga upp lån. Under den förra bankkrisen hamnade många företag helt oförskyllt i det läget trots att de skötte sina betalningar och hade säkerheter som banken en gång i tiden hade godkänt. Helt plötsligt stod de där med ett uppsagt banklån, och företaget gick i konkurs.

Den här möjligheten har bankerna än i dag. Det är ett tvåpartsavtal där den ena parten är mycket starkare och har rättigheter som den andra inte har. Det är hög tid att regeringen ser över banklagstiftningen och tittar på vad man ska kunna göra. Man ska kanske kunna kräva skadestånd av bankerna om de bryter ett ingånget avtal.

Ett annat förslag som Vänsterpartiet har lagt fram i motionen handlar om en statlig ägarstruktur i banksektorn. Vi känner alla till att vinstmarginalerna i banksektorn är klart högre än i tillverkningsindustrin och handeln. En av orsakerna till den kris vi har i dag är de avkastningskrav man har på 15–20 procent.

Det är värt att tänka på när man har haft en tillväxt i övrigt på 3 procent och en inflation på 2 procent. Det säger sig självt att det inte är hållbart. Det är också en girighet inbyggd i systemet.

Det handlar inte om, som finansminister Anders Borg sade tidigare i dag, enskilda personers girighet. Enskilda personers girighet sätter inte hela samhällsekonomin i fara, utan det blir stora problem när det är inbyggt i systemet.

Staten borde i stället för att avveckla sitt bankäggande stärka det. Det handlar om att staten ska behålla SBAB och öka sina ägarandelar i Nordea. Det behövs också ett nytt statligt bolåneinstitut.

Den infrastruktur som finns i den finansiella sektorn som till exempel Bankgirot borde ägas gemensamt. I dag har inte mindre banker tillgång till systemet på samma villkor som de stora bankerna har. Det är också en av orsakerna till att det är bristande konkurrens inom banksektorn.

Tidigare har det funnits regleringar om hur stora bankerna får bli. Det har också funnits regleringar om att banker som håller på med in- och utlåning inte skulle få hålla på med den finansiella marknaden och så vidare.

Det borde kanske vara dags för en diskussion om vad banker ska få syssla med om de har in- och utlåning och hur stor en bank får bli. I dag är svenska banker de största bankerna i Baltikum.

Vi ser att det blir allt mindre konkurrens. I Sverige råder en oligopolmarknad. Det är absolut inte bra för samhällsekonomin, och det är inte bra för bankkunderna.

Det sista jag vill ta upp i inlägget handlar om Vänsterpartiets förslag om en finanskommission. Vänsterpartiet är det enda parti som har lagt fram ett förslag om åtgärder för att förhindra att en ny finanskris återuppstår.

Vi menar att det finns systemfel inbyggda. En finanskommission skulle ha som syfte att titta på vad som har gått fel, vilka åtgärder som behöver vidtas nationellt och internationellt och lägga fram förslag.

Kommissionen skulle kunna bestå av arbetsmarknadens parter, forskare, ekonomer och representanter för de politiska partierna. Det skulle vara ett förebyggande arbete som behövs.

Det kan inte vara meningen att vi gång på gång ska ställas inför situationer där skattebetalare och medborgare slängs ut i en oviss framtid i ett svart ekonomiskt hål för att systemet inte fungerar och bygger på girighet.

Vi skulle behöva lite förebyggande insatser i Sverige men också internationellt, och inte bara lite utan väldigt, väldigt mycket.

Anf. 99 LAGE RAHM (mp):

Herr talman, riksdagsledamöter och åhörare! Regeringen har nu på kort tid lagt fram en proposition som tidigare har beskrivits förträffligt av bland andra Hans Hoff. Vi i Miljöpartiet yrkar också bifall till denna.

Det är bra att man ger krediter till den typen av företag som sysslar med affärer som behövs och som de borde kunna få krediter för. Det är något som de i dagsläget kanske inte kan få på grund av finansoron. Det måste dock sägas att det är ett litet steg. Det är ett bra steg, men det behövs mer.

Tidigare har vi här diskuterat utanförskap. Huruvida en förkylning bidrar till utanförskap kan man diskutera. Men det är tydligt genom de prognoser om arbetslöshet som tyvärr finns i dagsläget att arbetslösheten som kommer skulle kunna medföra stort utanförskap. Det är därför viktigt att vi gör mer. Regeringen borde återkomma med fler förslag.

Vi i Miljöpartiet har i en motion presenterat några förslag på saker som vi tycker att regeringen borde återkomma med som skulle kunna bidra till att mildra den nedgång av konjunkturen och den höjning av arbetslösheten som nog tyvärr väntar.

Det kan handla om ett nytt rotavdrag. Investeringarna i byggsektorn är på väg ned. Det har tidigare visat sig att rotavdrag är effektivt för att sänka arbetslösheten. Rotavdraget skulle också kunna ha en tydlig miljöinriktning. Vi får inte glömma att vi fortfarande har en klimatkris på halsen. Dessutom behöver vi en omställning av samhället till en mer hållbar riktning. Man skulle så att säga kunna slå två flugor i en smäll.

Vidare tycker vi, vilket vi har presenterat i vår budgetmotion, att det behövs kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för små företag. Det är framför allt dessa som skulle kunna anställa någon mer om de hade råd.

En annan sak som behövs, och som har diskuterats tidigare i dag, är järnvägarna. Vi ser i dag att det finns enorma problem. Det uppstår förseningar och annat, och det finns en kapacitetsbrist i järnvägsnätet. Vi skulle behöva satsa på i första hand underhåll av järnvägarna. Det skulle kunna komma i gång riktigt snabbt. Underhållet är, som sagt, eftersatt, och det är dessutom ett område där många människor skulle få arbete.

Vidare är det viktigt att vi ser att vi behöver satsa pengar på höjning av statsbidrag till kommunerna. Även om vi inte tror att det kommer att ske några enorma nyanställningar i kommunerna är det viktigt att kommunernas välfärdsverksamhet inte skärs ned när kommunernas skatteintäkter kanske kommer att minska. Då är det viktigt att staten går in och gör något.

Vi har i vår budgetmotion i en gemensam del tillsammans med Socialdemokraterna satsat på 20 000 nya utbildningsplatser. Det kan också behövas vid en lågkonjunktur. Det handlar om kvalificerad yrkesutbildning, kommunal vuxenutbildning, fler högskoleplatser och höjd kvalitet när det gäller högskolans platser.

Det här var några av de förslag som vi tycker att regeringen borde återkomma med. Men, fru talman, vad har regeringen gjort? Förutom propositionen har man konsekvent genomfört försämringar i sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringarna. Nu när många människor kommer att hamna i det utanförskap som arbetslöshet innebär kan man undra om det inte är dags att återställa nivån till 80 procent i a-kassan så att det finns en möjlighet att använda a-kassan som en omställning så att man kan leva på en rimlig nivå under tiden man söker nytt jobb.

Med detta sagt vill jag förutom att yrka bifall till regeringens proposition även yrka bifall till Miljöpartiets reservation 7.

Anf. 100 PEDER WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget och avslag på reservationerna. Vi har deltagit i debatten i kammaren sedan kl. 9 i morse. Den budgetdebatten tänkte jag inte gå in i detalj på utan i stället ägna mig mer åt ämnet.

Det är fråga om en klok användning av skattemedel. Eftersom man lägger in en förhållandevis liten del – även om 5 miljarder och 2 miljarder är mycket – ger det en hävstångseffekt som tiodubblar pengarna på kort tid. Det är nästan så att man funderar på om den amerikanske finansministern har läst ärendet och lyssnat på frågorna. Ryktet säger att även vår riksbankschef har gett honom vissa tips eftersom man ändrade systemet i Amerika till att gå över från att lösa dåliga lån till att höja kapitalbasen i finansinstitutet så att det blev en hävstångseffekt.

Jag vill ge några korta kommentarer till de tidigare inläggen. Socialdemokraterna tog upp frågan om småföretagare. Det finns en blandad bild. När man besöker småföretag ute i landet får man veta att några tycker att det har blivit lugnt och skönt. De hinner göra färdigt alla jobb. Andra tycker att det är besvärligt och har inte jobb. Samtidigt är det många småföretag som försöker anställa människor och som inte hittar tillräcklig kapacitet. Jag var i Oxelösund i måndags på en friskola med

utbildning i snickeri, teknik och el. De hittar inte de lärare de behöver för att utvecklas. Än så länge är marknaden mättad vad gäller arbete.

Jag kan delvis hålla med Ulla Andersson om reservation 7. Det kanske jag inte ska säga högt, men under årens lopp har vi sett företag som har drabbats hårt när bankerna ensidigt har dragit tillbaka krediterna. Det finns även ledamöter från alliansens sida som har motionerat om att ändra på detta. Det återstår att se.

Miljöpartiet hade synpunkter på järnvägar. Vi som har lyssnat under förmiddagen vet att de 35 miljarderna inrymmer mycket pengar för underhåll av järnväg. Alliansen kommer att återkomma med förslag. Det är den typen av förslag som träffar exakt. I stället för att lägga fram hela paket är det smartare att gå in i detalj och skjuta på det problem som finns för tillfället.

Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är inte alldeles för ofta Peder Wachtmeister och jag är överens, men vi verkar ha funnit varandra i problemen med bankernas ensidiga rätt att säga upp banklån.

Det är en märklig hantering där vi gemensamt gör allt vi kan för att tillse att det ska finnas möjligheter för företagen att finna finansiering och att vi använder skattemedel för det. Samtidigt ålägger vi inte bankerna samma ansvar, det vill säga de som egentligen har uppdraget. Just den ensidiga rätten för bankerna att säga upp banklån är ett problem som både Svenskt Näringsliv och Företagarna alldeles nyligen lyfte fram. Vi har tidigare försökt på olika sätt.

Jag tänkte höra hur ni resonerar och i så fall när ett sådant förslag skulle kunna komma fram. Eller är det enbart Peders egen uppfattning i frågan här och nu? Det skulle vara dels ett bra signalsystem, dels en nödvändighet utifrån ett konsumentperspektiv att stärka dem som är i en sådan beroendeställning till bankernas inställning. Med tanke på den situation som råder är det bråttom. Även om det finns kapitaltäckningsregler är det likviditetsbristen som är problemet just nu. Man vet inte vad som faktiskt kommer att hända. Det är lite svårt eftersom verksamheten i bankerna inte är så transparent – tyvärr.

Är det din egen uppfattning, Peder, eller pågår det ett arbete i Regeringskansliet i frågan?

Anf. 102 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte svära på att det pågår ett arbete i Regeringskansliet i frågan, men en av motionärerna finns här i lokalen.

Jag har egen erfarenhet själv, jag är egenföretagare själv och dessutom satt jag med i en lokal bank i Nyköping under den förra och den förrförra krisen. Låt oss titta i backspegeln och se vad som sedan hände. För det första sades krediter upp, för det andra vågade man inte ge krediter och för det tredje höjde man räntorna dramatiskt. Det var en så kallad ensidig höjning – det var bara ett telefonsamtal så höjdes räntorna. Av det skälet skulle det hela ses över.

I Dagens Industri i dag skildras problemet att man inte får pengarna. Man har en kreditram som har blivit framförhandlad och utlovad, men när det kommer till kritan och man ska få ut pengarna blir det nej. Då krymper kreditramen, och företagaren står där. Det är klart att jag står på

Anf. 103 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det känns bra att det finns lite blocköverskridande samsyn i den här frågan. Det finns flera problem i detta. Först har vi problemet med bankerna som när tillväxten stiger och allt är optimistiskt försöker få folk att låna pengar. Man låter det framstå som att det finns inga problem i världen: "Låna lite till!" När det blir en kris eller tillväxten sjunker lägger bankerna helt plötsligt ansvaret helt ensidigt på kunden.

Det andra problemet är att många företag, bland annat i min släkt, har gått in med sitt eget hus som säkerhet och pantsatt det så att hela familjens bas står i gungning och man är helt utlämnad till bankernas villkor. Precis som du säger, Peder, har man en kreditram framförhandlad och klar, och man tror sig sitta där rätt stadigt och bra och har planerat sin verksamhet utifrån det. Självklart försöker man också se till att man har några egna buffertar, men det kan ju vara så att företaget är nystartat och har mycket stora kostnader för att införskaffa utrustning och så vidare och därmed inte har den möjligheten, eller att det av andra anledningar inte har gått.

Det finns alltså ett stort problem. Jag menar att det är mycket aktuellt och också mycket bråttom att ta tag i den här frågan och skyndsamt utreda den. Kanske just det här att kunna ställa skadeståndskrav skulle förbättra situationen. Det kanske är det signalsystemet som behövs.

Anf. 104 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Det är alltid så att ytterligheterna brukar kunna komma överens ganska bra.

När man träffar företagare får man en bild av hur det inte borde få gå till. Jag hörde ett exempel häromdagen. Det var någon som hade fått en ränta på checkkrediten på 7,75 procent och ringde till banken, enligt vad finansministern har sagt, och ville ha en annan ränta eftersom räntorna har sjunkit. Då ringde de tillbaka efter två timmar och sade att de sänker till 7,60. Det uppfattas ju som en oförsämndhet mot företagarna.

Det finns nog saker och ting att göra här. Vi får väl hoppas att samtalet med bankerna de närmaste dagarna gör att man kommer överens om spelreglerna på ett bättre sätt. Signalsystemet ut till företagare nu innebär ju att bankerna drar sig in i hörnet, som det stod i tidningen, i stället för att agera och ta chansen. Om vi går tillbaka till de gamla kriserna för olika banker vet vi att de som tog chansen sedan har tjänat mycket pengar på de affärer man gjorde.

Anf. 105 PER ÅSLING (c):

Fru talman! I finanskrisens fotspår har företagens och hushållens lånekostnader stigit och kreditgivningen stramats åt. Små och medelstora företag som även under normala förhållanden har haft svårt med krediter möter i dessa dagar större problem när de söker lån och får betala högre räntor.

Senast i dag kunde vi läsa i tidningen Dagens Industri, som Peder Wachtmeister också har påpekat under diskussionen här, att intresseorganisationen Företagarnas senaste småföretagarbarometer visade att nästan vart tredje företag har fått högre upplåningskostnader och tuffare kreditvillkor och att vart fjärde företag bedömer att framtida investeringar äventyras på grund av tuffare kreditklimat.

De här problemen måste vi klara av för att inte den bristande kreditgivningen ska späda på den redan svaga konjunkturen och göra situationen ännu värre för företagen. Regeringen har därför föreslagit åtgärder som underlättar statliga kreditorgans utlåning.

Det betänkande som vi nu diskuterar är utformat för att minska de mindre och medelstora företagens problem i närtid. Det ska ses som en åtgärd som följer på grund av andra förslag från regeringen.

Vi har satt ett kreditgarantiprogram på plats, med en bred politisk majoritet i denna kammare, som kommer att garantera de deltagande bankernas nyupplåning och pressa ned marknadsräntorna.

Det kommer också att byggas upp en stabilitetsfond som på sikt ska kunna hantera eventuella akuta kapitalproblem som banker i obestånd upplever under kriser.

Det är viktiga åtgärder, som dessutom är samordnade på europeisk nivå för att få en harmonisering avseende regler och villkor.

Nu tar vi alltså nästa steg och underlättar för framför allt små och medelstora företag men också för exporterande företag att få tillgång till kapital och tillgång till lån.

När beslut är på plats kommer Almi att ha fått 2 miljarder i kapitaltillskott som medför att de kan öka sin utlåning till företag i ännu större utsträckning. Almi kommer också att ges möjlighet att ta större andelar i sina låneupplägg tillsammans med privata långivare och investerare. Efterfrågan på Almis lån har ökat kraftigt under senare tid, och den efterfrågan kan nu mötas med de förslag som är lagda på vårt bord.

Genom att staten överlåter aktier i bolaget Venantius AB till AB Svensk Exportkredit tillförs 3 miljarder kronor till AB Svensk Exportkredit, som därmed kan öka sin utlåning och mildra kreditvårigheterna samtidigt som kapitaltäckningskraven uppnås. Utlåningsvolymen kommer också att öka utan att regler för utlåning frångås och utan att de strikt kommersiella kraven på utlåning som i dag gäller ändras.

Fru talman! Det är viktigt att vi efter att dessa åtgärder är på plats tar ytterligare steg för att förbättra kreditgivningen för små och medelstora företag.

För ett år sedan tillsatte regeringen en utredning om statens finansieringsinsatser för nya små och medelstora företag. Utredaren Jan-Olle Folkesson avlämnar en utredning senast den 31 december det här året, och då kommer konkreta förslag till hur företagens kreditmöjligheter ytterligare kan stärkas att presenteras. Enligt direktiven ska utredaren särskilt titta på företagens behov av finansiering inför företagsstart och i tidiga utvecklingskedan. Utredaren har också fått i uppdrag att titta på möjligheterna att skapa ett statligt kreditgarantisystem. Det är min övertygelse att det kommer att förbättra för låne- och kapitalmarknaden i Sverige, med de positiva tillväxteffekter och jobbeffekter som följer av en sådan förbättring.

Låt mig tillägga att förmånsrättsreglerna återställs till ursprunglig nivå efter årsskiftet, vilket kommer att innebära att företagsfinansieringen underlättas.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till finansutskottets ställningstaganden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Prot. 2008/09:31
19 november

*Åtgärder för bättre
kreditmöjligheter
för företag*

9 § Tilläggsbudget 2 för 2008

*Tilläggsbudget 2
för 2008*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU11
Tilläggsbudget 2 för 2008 (prop. 2008/09:2).

Anf. 106 HANS HOFF (s):

Fru talman! I den borgerliga regeringens första budget 2006 sänktes statens inbetalning av ålderspensionsavgifter med ca 1,7 miljarder kronor varje år för de ca 550 000 människor som har förtidspension.

För en person i 40-årsåldern skulle detta ha inneburit ca 1 000 kronor mindre i månaden när han eller hon blev ålderspensionär. Vilka människor handlar då detta om? Jo, det handlar om människor som efter en trafikolycka är totalförklarade, människor som har drabbats av svåra sjukdomar eller av någon annan anledning blivit förtidspensionär.

Detta ansåg vi socialdemokrater vara ett brott mot den pensionsöverenskommelse som vi har mellan de borgerliga partierna och Socialdemokraterna, en pensionsöverenskommelse som innebär att förändringar som görs ska vara godkända av alla partier. Att regeringen försämrade pensionerna för de kanske mest utsatta människorna i vårt land kunde inte vi socialdemokrater på något sätt acceptera.

Överläggningar mellan regeringen och Socialdemokraterna genomfördes, och vårt oavvisliga krav var att dessa pengar skulle återföras till de förtidspensionerade. För oss socialdemokrater var denna fråga så viktig att vi var beredda att bryta hela den överenskommelse som finns om pensionssystemet. De negativa konsekvenserna av att Sverige i så fall inte skulle ha en bred politisk överenskommelse om pensionssystemet är överblickbara.

I denna tilläggsbudget återförs nu drygt 1,7 miljarder kronor i ålderspensionsavgifter för människor som har förtidspension. De återförs efter en förhandling mellan de borgerliga partierna och Socialdemokraterna i riksdagens finansutskott. Konsekvenserna för förtidspensionärerna är att det under 2007 har betalats in en lägre pensionsavgift men att det från 2008 går tillbaka till den avgiftsnivå som var 2006.

Fru talman! Redan i våras ansåg vi socialdemokrater att det fanns anledning att vidta åtgärder för att möta en försämrad konjunktur eftersom tillväxten redan då var halverad jämfört med 2006. Vi föreslog i tilläggsbudget 1 ett omfattande program för att möta en avmatning i konjunkturen. Det handlade då om en satsning på drygt 1 miljard kronor.

Programmet innehöll i huvudsak satsningar på fler utbildningsplatser i högskolan, en satsning på yrkesutbildning samt satsningar på småfore-

tag. Detta avslogs av riksdagen trots att några alternativa satsningar för att möta lågkonjunkturen inte presenterades.

Under hösten har vi fått en allt tydligare bild av att det ekonomiska läget förvärras alltmer. Enligt finansministern kan Sverige nästa år befinna sig i recession, och i bästa fall kan det bli en negativ tillväxt på drygt 1 procent. Mot den bakgrunden föreslår vi i dagens tilläggsbudget 500 miljoner kronor mer till att möta varsel inom industrin och tjänstesektorn. Det handlar om investeringar i utbildningsinsatser för dem som nu blir arbetslösa – utbildningsinsatser som ökar deras möjligheter att få ett nytt jobb.

Det handlar om att anställa 200 jobbcoacher som ska jobba i de län där det nu varit flest varsel. Syftet är att möta varje person som riskerar uppsägning och aktivt arbeta för att hitta individuella lösningar.

Det handlar om forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med näringslivet. Samtidigt vill jag understryka att detta är bara en del av ett mer omfattande paket som vi socialdemokrater nu vill satsa på för att möta jobbkrisen. Jag vill också, på samma sätt som jag gjorde i våras, understryka och än tydligare klargöra att ingen ser den försämrade ekonomiska utvecklingen som något positivt. Vi känner snarare en stor oro för hur lång och djup nedgången blir.

Mot den bakgrunden är det också minst sagt oroande att regeringen tydligen inte alls ser att det finns anledning att göra insatser för att möta lågkonjunktur och jobbkris. I regeringen sitter man med armarna i kors. Samtidigt anklagar man oss för att vara populister när vi vill vidta åtgärder för att möta de sämre tiderna med aktiva och konkreta politiska insatser.

Än tydligare blev regeringens ovilja att agera när de borgerliga partiledarna för en tid sedan besökte mitt hemlän Halland och Varberg för att där under några dagar dra upp strategin inför framtiden. Samtidigt gick en varselvåg över landet, inte minst i Göteborg, som drabbades hårt. Vi var nog många som trodde att de borgerliga partiledarna då skulle presentera åtgärder för att möta lågkonjunkturen och jobbkrisen. Det var minst sagt förvånande när resultatet av dessa två dagars partiledaröverläggningar mitt i jobbkrisens Sverige enbart blev en gemensam allians-tidning.

Fru talman! När den borgerliga regeringen 2006 fick väljarnas förtroende att leda landet hade vi sedan flera år en hög tillväxt i svensk ekonomi, några av världens starkaste finanser, låga räntor, låg inflation och en ekonomi som varje månad skapade tusentals nya jobb.

Annat var det då vi socialdemokrater fick väljarnas förtroende efter den tidigare borgerliga regeringen 1994. Då hade 60 000 företag gått i konkurs, en halv miljon människor blivit arbetslösa och de offentliga finanserna var sönderkörda.

Det är inte regeringens fel att vi har en lågkonjunktur, inte heller att vi har en finansoro. Men det är regeringens ansvar att möta lågkonjunkturen och jobbkrisen med en politik för att mildra dess konsekvenser och göra allt en regering kan göra för att vända utvecklingen.

Jag hoppas och tror att de borgerliga ledamöterna i finansutskottet är lika oroade som vi socialdemokrater är av den dystra och negativa ekonomiska utvecklingen nästa år. Jag vet att de borgerliga ledamöterna inte kommer att rösta på våra satsningar och investeringar för att möta låg-

konjunkturen och jobbkrisen, för det är tyvärr så det fungerar med blockpolitiken. Jag vill därför i stället här och nu be er borgerliga riksdagsledamöter att göra allt ni kan i era samtal med era partiledare för att påverka dem så att regeringen snarast kommer med satsningar för att möta lågkonjunkturen.

Sverige har inte råd att inte satsa. Sverige har inte råd att ha en regering som är passiv samtidigt som läget i ekonomin och på arbetsmarknaden försämras dag för dag.

Fru talman! Vi tillför något mer pengar till polisorganisationen i denna tilläggsbudget, precis som i vårens tilläggsbudget. Framför allt tillför vi mer pengar till polisen i nästa års budget. Vi kan i medierna följa alltmer uppgifter om att polismyndigheterna runt om i landet har allt svårare att få ekonomin att gå ihop. Jag vill också uppmana er borgerliga riksdagsledamöter att se till att inte polisen hamnar i samma ekonomiska kris som tullen gjorde för en tid sedan.

Fru talman! Mot bakgrund av det till riksdagen anförda yrkar jag bifall till våra reservationer.

(Applåder)

Anf. 107 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! När det handlar om en tilläggsbudget är regelverket sådant att oppositionen får svara på regeringens förslag. Annat kan man inte göra enligt regelverket.

Socialdemokraterna har använt möjligheten att motionera under allmänna motionstiden för att få in detta i tilläggsbudgeten, och jag stöder de förslag som Socialdemokraterna har lagt fram med anledning av ökade utbildningsinsatser och satsningar på Vinnova och de program som där ligger.

Jag måste säga att jag blev mycket besviken när tilläggsbudgeten kom. Prognoser och symtom hade varit tydliga under en lång tid. Bnp-tillväxten hade skrivits ned. Antalet lediga platser hos Arbetsförmedlingen sjönk. Varslen ökade. Det var också redan då brister hos Arbetsförmedlingen för att möta de långtidsarbetslösa, samtidigt som det rådde brist på kvalificerad arbetskraft.

Vi hade då väntat oss att regeringen skulle göra vad man kunde för att motverka lågkonjunkturen i ett tidigt skede. Därmed hade jag också trott att regeringen skulle komma med konkreta förslag om detta i tilläggsbudgeten. De förslag som man kunde ha lagt fram var självklart sådant som höjd a-kassa, höjda tak i a-kassan och sänkta avgifter. Men det kunde också ha varit småföretagarpaket eller tidigarelagda infrastrukturinvesteringar. Det fanns, heter det, redan planerade investeringar som har skjutits på framtiden och som kunde ha gjorts redan i år. Det kunde ha varit ett byggpaket. Redan i somras visade ju prognoser att byggandet hade minskat med 25 procent på två år.

Det fanns en hel del åtgärder som regeringen kunde ha vidtagit, men ingenting kom. Detta visar den inställning som faktiskt har varit hos regeringen – en passivitet och en vilja att inte lyssna på oro och krav om åtgärder.

En regering har faktiskt ett ansvar för att motverka en lågkonjunktur. Det är en ansvarsfull ekonomisk politik. En regering har också ett ansvar för att möta den oro som följer av ökade varsel, hög arbetslöshet och stigande arbetslöshetssiffror.

Man har också ett ansvar för att vidta åtgärder för att hålla ekonomin i gång. Men det gjorde man inte. Man försatt den chansen. Man försatt den i dag igen.

Vi har antagit en budget som redan är överspelad. Man har inte lagt fram något nytt paket, och vi står här med en tilläggsbudget som inte innehåller några konkreta åtgärder.

Jag tänker inte förlänga den här debatten. Vi har debatterat krisen, varslen och människors oro sedan kl. 9 i morse. Jag yrkar bifall till Västerpartiets reservation.

Anf. 108 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! I dag ska vi besluta om tilläggsbudgeten, det vill säga tillägg till årets budget som beror på att externa förhållanden har ändrats eller att regeringen vill flytta anslag från ett ställe till ett annat och i något fall tagit initiativ till förändrade åtgärder. I år uppgår det här totalt till 35 miljarder i utgifter och 419 miljoner i minskade utgifter. Jag ska snabbt ta upp några av de viktiga posterna som hänger ihop med åtgärder som regeringen vidtar.

Det handlar om en amortering av lån till väg och järnväg med 25 miljarder kronor så att man får bättre transparens och kan se till att projekten löper i den nya plan som kommer nästa år. Problemet hittills har ju varit att det inte har funnits pengar. Det har funnits fullt med projekt, men de har flyttats och det har varit svårt att följa upp. Så det här är en väldigt viktig åtgärd.

Rättsväsendet får 269 miljoner för att man ska kunna avgöra fler mål och arbeta med den ärendebalans som finns på grund av att polisens arbete har blivit mer effektivt.

Försäkringskassan får 250 miljoner för att kunna förbereda för den nya sjukskrivningsprocessen som innebär att man ska gå igenom och följa varje sjukskriven i olika steg. Dessa regler har i och för sig alltid funnits, men nu ska man verkligen satsa på att varje fall av sjukskriven följs upp.

1,7 miljarder – Hans Hoff nämnde det – har vi på grund av en överenskommelse med Socialdemokraterna som innebär att man betalar in avgifter till pensionssystemet för förtidspensionerade. Det tycker jag är viktigt och bra, ska jag säga. Det tidigareläggs från 2011. Det betyder att balansen i pensionssystemet kommer att upprätthållas på ett mycket bättre sätt.

Riksdagen får 400 000 kronor för att kunna klimatkompensera resor.

Sedan har vi bemyndiganden, det vill säga vi ger regeringen och staten möjlighet att göra åtaganden inför kommande år. Som exempel på det har vi läkemedelsöverenskommelsen med SKL med 62 miljoner kronor.

Jag vill notera att denna gång gör vi i utskottet ingen anmärkning om bemyndiganden som vi gjort nästan varje år. Denna gång är det bara i ett fall där man konstaterar att tidsbegränsning inte tagits upp.

Jag vill också nämna något om att Riksrevisionen har utvärderat tilläggsbudgetarna under tio år. De betonar att det är väldigt viktigt att tilläggsbudgeten är lika stram som budgetprocessen. Utskottet ställer sig bakom förslagen från Riksrevisionen, det vill säga att det behövs förbättrade motiveringar till varför anslagen inte täcks med tillgängliga medel. Varför minskas ett visst anslag? Hur motiveras det, och vilka effekter har det? Likaså betonar utskottet hur viktig den strama processen är. Utskottet konstaterar att årets tilläggsbudget utgör en medeltilläggsbudget i dessa avseenden.

Jag vill härmed yrka bifall till förslaget i betänkandet FiU11 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 109 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Vi går in i en lågkonjunktur. Tillväxten bedöms i bästa fall nästa år bli kring 0 procent, i värsta fall en negativ tillväxt. Vi har en varselvåg som sveper över landet. Varje kväll på tv kan man se från olika delar av landet – det kan vara Västsverige, Skåne, Stockholm eller Gävleborg – att stora mängder människor varslas om uppsägning. Det är människor som är fast anställda. Visstidsanställda varslas inte. De bara sägs upp.

Företagarnas vd talade om att undvika ett blodbad bland småföretagarna och kräver att regeringen vidtar åtgärder. En samlad fackföreningsrörelse i Sverige kräver att regeringen vidtar åtgärder. Ekonomer från olika banker och annat, Svenskt Näringsliv, i stort sett hela Sverige kräver att regeringen nu vidtar åtgärder för att möta krisen och stärka Sverige i den lågkonjunktur vi går in i.

Vi socialdemokrater lägger fram ett stort antal väldigt konkreta förslag här i riksdagen, i dag i tilläggsbudgeten men också på andra sätt, som handlar om att möta krisen på ett bra sätt. Då får vi höra från regeringsföreträdare att vi är populisterna.

Fru talman! Regeringen kan inte lägga fram en ny budget i riksdagen, men regeringen kan lägga fram en ny tilläggsbudget till riksdagen. Min fråga till Anna Lilliehöök som företräder Moderaterna är: Kommer regeringen med åtgärder för att möta lågkonjunkturen och jobbkrisen i en ny tilläggsbudget till riksdagen?

Anf. 110 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Redan budgeten i höstas var en väldigt expansiv budget med 32 miljarder i nya medel som kommer ut i ekonomin. Det finns ett antal framtidssatsningar – infrastruktur som Hans Hoff själv har varit inne på – och en omfattande forskningssatsning på 450 miljoner som särskilt riktar sig till det område som Hans Hoff tidigare har tagit upp, nämligen utveckling och forskning kring trafik och fordonsindustrin. Så det går inte att säga att det inte finns några åtgärder.

När det gäller att göra rätt saker behöver vi faktiskt tänka efter lite grann. Det handlar inte bara om att slänga in pengar väldigt snabbt, som till exempel i det förslag som Socialdemokraterna lägger fram om 250 miljoner till arbetsförmedlingarna. Det finns redan 2 miljarder och ett betydande anslagssparande. Det går inte att en månad före jul lyckas få igenom nya åtgärder.

Man måste bedöma åtgärderna och ha långsiktig stabilitet i sikte när man ser på vad man ska göra. Det går inte att hasta igenom åtgärder.

Med detta vill jag säga att regeringen gör sina bedömningar. Sedan kommer man att vidta åtgärder som är i relation till det och framför allt i relation till den budget som vi nu diskuterat i dag och som vi kommer att besluta om den 19 december. Då har vi fast mark att stå på.

Anf. 111 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Det är precis det som är bekymret. Vi har inte fast mark att stå på. I den tilläggsbudget som vi nu behandlar har vi mer satsningar för att möta det här på 500 miljoner kronor, men det är ju en del av ett större paket som vi har för att möta lågkonjunkturen och jobbkrisen. Bekymret är att den fasta mark som Anna Lilliehöök pratar om är regeringens budget, och den är byggd på att vi nästa år ska ha en tillväxt på 1,3 procent, att det i stort sett inte blir några färre jobb. Det är de insatserna som regeringens politik bygger på.

Nu har det förändrats och försämrats så mycket att regeringen själv och finansministern pratar om 0,1 procents tillväxt eller kanske negativ tillväxt, att Sverige går in i recession, att vi kan förlora kanske 100 000 eller 150 000 jobb under nästa år. Det är väl inte att stå på fast mark när vi har en politik som är byggd på tillväxt och en situation på arbetsmarknaden där arbetslösheten inte ökar. Det är verkligen inte att stå på någon fast mark.

Jag hade hoppats att få ett besked från Moderaterna och finansutskottets företrädare i den här debatten att regeringen kommer med en tilläggsbudget med åtgärder mot arbetslösheten och jobbkrisen. Sverige har inte råd att inte satsa i det här läget. Sverige har inte råd att ha en regering som är passiv samtidigt som läget i ekonomin nu försämras dag för dag. Arbetsmarknaden försämras dag för dag. Det är helt orimligt.

Klarar inte regeringen att möta den utmaning som Sverige står inför – den är sannolikt lika stor som den var på 90-talet – anser jag att regeringen ska utlysa nyval.

Anf. 112 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Jag vill återgå till de 250 miljoner till Arbetsförmedlingen som föreslås. Det är väldigt svårt att sätta i gång projekt en månad före jul. Jag vill också påpeka att regeringen har sett till att man har en starkt beredskapsorganisation inom Arbetsförmedlingen för att kunna följa utvecklingen och ge grund för kloka övertänkta beslut och åtgärder som ska vidtas i framtiden.

Samma sak gäller forskningsanslagen för fordonsindustrin. Det är inte förrän vi har fattat beslut den 19 december, fru talman, som de här pengarna faktiskt finns. Låt oss först se till att forskningen och utvecklingen i Västsverige kommer i gång med de väldigt omfattande forskningsmedel som regeringen har anslagit. När vi kommer in i nästa år kan vi sedan fundera över hur den långsiktiga politiken ser ut, hur utvecklingen ser ut och hur vi kan vidta åtgärder som ökar efterfrågan och se till att vi kanske ytterligare kan sänka skatterna för några grupper så att efterfrågan och konsumtionen hålls uppe, för det är väldigt viktigt.

Däremot tror jag inte, Hans Hoff, att indragningarna av löntagarnas medel via skattehöjningar skulle gynna oss i denna konjunktur under nästa år om de hade blivit verklighet.

Prot. 2008/09:31
19 november

*Tilläggsbudget 2
för 2008*

Anf. 113 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Vi debatterar ytterligare en tilläggsbudget. Precis som Hans Hoff sade i sitt anförande är det inte regeringens fel att vi går in i en lågkonjunktur. Det är inte regeringens fel att vi har en finanskris. Men det är i det läget som vi debatterar den tilläggsbudget som vi nu har framför oss.

Jag håller med Hans Hoff om de orden. Däremot håller jag inte med om det han sade senare i sitt anförande – polisen står handfallen, tror jag att ordvalet var. Tvärtom är det här långt ifrån den första tilläggsbudgeten vi debatterar. Till och med i dag har vi hunnit med ytterligare en tilläggsbudget därför att den här regeringen tar tag i de problem som vi står inför. Vi gör det som behövs i det läge som har uppkommit, trots att det inte är ett läge som vi själva har förvällat.

I den ordinarie budgeten, som diskuterades på förmiddagen, finns ett stimulanspaket på över 30 miljarder, lite drygt 1 procent av bnp. Det är mer än vad de flesta, nästan alla de andra, europeiska länder mäktar med. Det gör vi tack vare att vi har en finansiell stabilitet i grunden. Det är också i det ljuset man ska se den här tilläggsbudgeten.

Det är enskilda förslag på totalt 44 olika anslag som är till för att gå in där det under detta år behöver vidtas åtgärder. 33 av förslagen finns det enighet i riksdagen om. Där har det inte kommit några andra alternativ. Till några av förslagen har det kommit alternativ – lite mer pengar här, gör inte det där avdraget av pengar där. Men på punkt efter punkt kan vi se att de pengar som Socialdemokraterna säger att vi inte ska dra undan dras inte undan, utan det är pengar som redan finns i bland annat anslagssparande, till exempel inom rättsväsendet. De 4 miljoner som där dras undan utgör inte ens 1 procent av det totala anslagssparande som man har att använda sig av. Det gör att det inte kommer att bli några nedskärningar. Det är väldigt viktigt som underlag för att vi ska kunna fatta de beslut vi kommer att fatta.

Jag delar inte Hans Hoff's syn att vi ska ha nyval. Jag tror att det vore förödande för svensk stabilitet just nu. Även om Socialdemokraterna självklart tycker att regeringen inte sköter sig vet jag att det finns många som är ganska tacksamma för att vi har en regering som hanterar den här krisen på det bästa möjliga sätt som vi har förmåga att göra.

Jag tänker inte gå in på så många av de enskilda förslagen i tilläggsbudgeten utan vill bara lyfta fram det som är det i pengar största, det som handlar om väghållning och Banverkets pengar. De pengar som vi satsar för att minska låneskulden kommer att innebära att vi för 2009, 2010 och 2011 totalt kommer att ha 2 miljarder mindre i anslagsbehov för räntor och återbetalningar. De pengarna kommer att komma väl till pass i det konjunkturläge som vi nu har.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.45 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 november

AU6 Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskriminerings- tvister

Punkt 1 (Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskriminerings-
tvister)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

155 för utskottet

20 för res. 1

104 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 20 c, 20 fp, 20 kd, 13 mp

För res. 1: 19 v, 1 mp

Avstod: 104 s

Frånvarande: 26 s, 15 m, 9 c, 8 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2 (Diskrimineringskompetens i Arbetsdomstolen)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

247 för utskottet

14 för res. 2

21 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 83 m, 21 c, 21 fp, 21 kd

För res. 2: 14 mp

Avstod: 2 s, 19 v

Frånvarande: 27 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Matilda Ernkrans (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

MJU5 Förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2008/09:31
19 november

MJU6 Skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter om djurskydd m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Punkt 1 (Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 2 (s)
3. res. 3 (v)
4. res. 4 (mp)

Förberedande votering 1:

19 för res. 3
14 för res. 4
249 avstod

67 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

105 för res. 2
19 för res. 3
158 avstod

67 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

145 för utskottet
105 för res. 2

33 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 20 c, 21 fp, 21 kd

För res. 2: 103 s, 2 mp

Avstod: 1 s, 1 c, 19 v, 12 mp

Frånvarande: 26 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Mehmet Kaplan och Christopher Ödmann (båda mp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (s, v, mp)
Votering:
146 för utskottet
136 för res. 1
67 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 83 m, 21 c, 21 fp, 21 kd
För res. 1: 103 s, 19 v, 14 mp
Frånvarande: 27 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2 (Beslut om utgiftsramar och beräkning av statsbudgetens inkomster)

1. utskottet
2. res. 5 (s)
3. res. 6 (v)
4. res. 7 (mp)
Förberedande votering 1:
19 för res. 6
15 för res. 7
247 avstod
68 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.
Förberedande votering 2:
104 för res. 5
19 för res. 6
157 avstod
69 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.
Huvudvotering:
145 för utskottet
102 för res. 5
34 avstod
68 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 83 m, 20 c, 21 fp, 21 kd
För res. 5: 102 s
Avstod: 19 v, 14 mp
Frånvarande: 28 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 3 (Fördelning av utgifter 2010 och 2011)

1. utskottet

2. res. 8 (s)

3. res. 9 (v)

4. res. 10 (mp)

Förberedande votering 1:

20 för res. 9

14 för res. 10

245 avstod

70 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Förberedande votering 2:

104 för res. 8

18 för res. 9

158 avstod

69 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

145 för utskottet

104 för res. 8

33 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 21 c, 21 fp, 21 kd

För res. 8: 104 s

Avstod: 19 v, 14 mp

Frånvarande: 26 s, 15 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Punkterna 4–9

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU17 Åtgärder för bättre kreditmöjligheter för företag

Punkt 8 (Ågarstrukturen i banksektorn)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

260 för utskottet

21 för res. 4

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 83 m, 21 c, 21 fp, 21 kd, 13 mp

För res. 4: 2 s, 19 v

Frånvarande: 27 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 6 mp

Louise Malmström (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 9 (Finanskommission)

1. utskottet
2. res. 5 (v)

Votering:

261 för utskottet

19 för res. 5

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 83 m, 21 c, 21 fp, 21 kd, 14 mp

För res. 5: 19 v

Frånvarande: 29 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 10 (Övriga åtgärder med anledning av finanskrisen och den fördjupade lågkonjunkturen)

1. utskottet
2. res. 6 (s)
3. res. 7 (mp)

Förberedande votering:

101 för res. 6

14 för res. 7

167 avstod

67 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

146 för utskottet

103 för res. 6

33 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 21 c, 21 fp, 21 kd

För res. 6: 103 s

Avstod: 19 v, 14 mp

Frånvarande: 27 s, 14 m, 8 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Tilläggsbudget 2
för 2008*

12 § (forts. från 9 §) **Tilläggsbudget 2 för 2008** (forts. FiU11)

Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Få se om jag hittar spåret igen och hittar tillbaka till där vi var för kanske en halvtimme sedan.

Emma sade i alla fall – det har jag skrivit ned – att regeringen har för avsikt att ta tag i de åtgärder som behövs. Med anledning av det skulle jag vilja fråga dig, Emma Henriksson: Menar du att regeringen verkligen gör det?

Tänk på alla människor som i dag står utanför a-kassan till följd av regeringens politik – de är 500 000. 500 000 människor står alltså utan

säkerhetsnät och trygghetsnät nu när varslen duggar tätt. Förutom de som nu varslas finns det en stor grupp som haft visstidsanställning och som också kommer att finnas med i arbetslöshetskurvorna när dessa pekar uppåt.

Dessutom vet vi att många av dem som i dag inte finns med i någon a-kassa har varit tvungna att lämna sin a-kassa på grund av höga avgifter. Hotell och Restaurang är väl ett fackförbund som verkligen känner av detta.

Vidare vet vi att många kommuner efterfrågar stöd från regeringen – detta för att kunna möta de stora varslen. Tidigare i dag har vi nämnt Arvika med ungefär 1 100–1 200 varsel och Köping med ungefär 1 000 varsel. Tänk er själva hur det kan vara i kommuner som har 20 000–25 000 invånare och som har så höga varseltal! I Arvika har socialbidragskostnaderna redan i år ökat med 31 procent just med anledning av att människor inte längre har a-kassa. Dessutom har 10–20 procent av dem som blivit varslade i Arvika ingen a-kassa.

Det är fruktansvärt för individen men också för kommuner och hela samhällen när sådant här sker. Människor efterfrågar alltså regeringens åtaganden, men regeringen gör ingenting. Det är det som upprör mig när du, Emma, säger: Vi vidtar de åtgärder som behövs.

Ni lämnar ju de här människorna i sticket. Också kommuner och tyvärr många av de företag som efterfrågar stöd lämnar ni i sticket.

Anf. 115 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Den budget som vi precis har behandlat här i kammaren innehåller väldigt mycket som stimulerar ekonomin under år 2009.

Det vi nu diskuterar är åtgärder för år 2008. Hellre än att göra saker fort men fel och hellre än att sätta sprätt på pengar som mycket väl kommer att behövas nästa år och kanske flera år framöver vidtar vi åtgärder som faktiskt ger effekt.

Den grund som vi har lagt i och med budgetarna för innevarande år, för förra året och för det kommande året gör att vi är väldigt starka när vi möter den kris som vi nu står inför.

Fler är i arbete i dag än det skulle vara om vi inte hade vidtagit de åtgärder som vi har vidtagit för att få i gång en fungerande arbetsmarknad. Ja, det är inte bara fler som nu är i arbete. Det är också fler som nu har trygga anställningar – personer som tidigare haft tillfällig anställning och som nu har fast anställning.

Självklart kommer den budget som vi lade fram innan krisen verkligen tornade upp sig inte att räcka. Det kommer att behövas mer. Men att göra fel saker fort gör inte att människor långsiktigt kommer att må bättre.

Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Att göra fel saker fort har väl varit den här regeringens kännetecken under de senaste två åren. Det är, vet jag, väldigt många oerhörda reformer som ni har gjort. Men sedan har ni försökt reparera eller på olika sätt skylta över, så din motivering, Emma Henriksson, var väldigt dålig.

Dessutom tror jag att människor respekterar att det kan bli fel om det är kris och man väldigt fort måste vidta åtgärder. Däremot tror jag inte att

människor kan respektera att man ingenting gör och inte ens *försöker*. Det är det som är kritiken mot regeringen.

Det efterfrågas åtgärder här i kammaren, inte enbart från Vänsterpartiet. Tidigare i dag har vi ju hört det också från Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Vi har även hört det från Svenskt Näringsliv, Företagarna och en samlad fackföreningsrörelse.

Regeringen hade redan i somras en hel del tecken på vad som skulle komma. Sveriges Kommuner och Landsting gick ut och varnade och sade att hälften av landstingen planerade för varsel kommande år. Byggindustrin gick ned kraftigt, med 25 procent i fråga om nybyggnationer. Det var också en nedskrivning av tillväxten, det var färre lediga platser på Arbetsförmedlingen och så vidare.

Regeringen har alltså haft tid på sig för att vidta åtgärder och kunde i den tilläggsbudget som vi nu diskuterar ha kommit med en hel del förslag till åtgärder för att motverka lågkonjunkturen. Men nu bidrar ni till att lågkonjunkturen fördjupas. Dessutom bidrar ni till att väldigt många människors oro blir ännu större.

Tänk dig själv att sitta där och ha haft ett jobb och inkomsten helt plötsligt halveras! Du står där med alla utgifter. Kanske har du ett hus eller en lägenhet som du måste betala för. Du har kanske barn som har fritidsaktiviteter som kostar pengar. Men helt plötsligt står du där och halva inkomsten är borta. I det läget säger ni från regeringshåll: Människor behöver incitament när de blir arbetslösa.

Är halverad inkomst ett sådant incitament som människor behöver? Emma Henriksson, om jag vore kristdemokrat skulle jag inte längre prata så mycket om moral och etik!

Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Du är alltid välkommen att bli kristdemokrat, Ulla!

Det som är viktigt för människor som hamnar i ett akut läge, i ett krisläge, med jobb som försvinner är självklart att de med tillförsikt kan se framtiden an. För det behövs det trygga statsfinanser så att vi kan erbjuda det som människor behöver – erbjuda mer utbildning, erbjuda trygga och stabila jobb och erbjuda en tillväxt i vårt samhälle under åren framöver.

Att göra fel saker – att sätta sprätt på pengar nu under år 2008 – som inte leder till fasta jobb och som inte leder till en ökning av arbetskraften och de fasta jobben långsiktigt är att göra fel saker. Det är vi inte beredda att göra. Vi är beredda att ta ansvar. Vi är beredda att se till att människor får det som de behöver. Det gäller då jobb men också att se till att vi har de muskler som vi nu har.

Det som är skillnaden mellan hur Sverige kan hantera den här krisen och hur många av våra vänner i Europa kan göra det är att de inte har samlat i ladorna, att de inte har trygga och stabila finanser i botten. Det gör att de inte har kunnat lägga fram ett paket som det vi nu har lagt fram. Vi stimulerar ekonomin med motsvarande mer än 1 procent av bnp. Sverige är ett av få länder i Europa som kan göra någonting sådant, och då redan i ordinarie budget. Jag tror att det kommer att behövas fler åtgärder. Det återkommer vi till.

Anf. 118 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Jag vill ta kammarens tid i anspråk för att peka på en fråga där regeringspartierna och oppositionen är alldeles överens. Det gäller regeringens anmärkningsvärt dåliga motivering för en nedskärning av anslaget under innevarande år till Forum för levande historia.

Forum för levande historia bildades den 1 juni 2003. Det är en myndighet som av regeringen har fått i uppdrag att främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen.

Inledningsvis markerade Vänsterpartiet sin avoghet mot myndigheten och krävde en nedläggning. Moderaterna ville vidga uppdraget till att också gälla brott mot kommunismen. Folkpartiet ville ha ett bredare uppdrag för att motverka bland annat rasism och förföljelse.

När så regeringsskiftet för drygt två år sedan var ett faktum kom förslaget att myndighetens uppdrag skulle bli två. Utöver skildrandet av Förintelsen fick Forum för levande historia uppdraget att från år 2007 också skildra kommunismens brott mot mänskligheten. Så skedde också. I mars i år kunde materialet om kommunismen redovisas. Det rönt stor medial uppmärksamhet och blev mycket uppskattat. Myndigheten hade gjort ett bra arbete, ett dubbelt arbete för samma pengar.

Av den anledningen var det med mycket stor förvåning som jag för några månader sedan i tilläggsproposition 2 läste att anslaget skulle skäras ned med 1 ½ miljon kronor. Vad är nu detta, tänkte jag. En myndighet som fått beröm för gott arbete råkar ut för en bestraffning.

Fru talman! Texten i propositionen gav mycket dålig vägledning om varför denna förändring skulle göras i ett så sent skede av året, varför jag ställde en fråga till kulturministern vid frågestunden den 2 oktober. Det svar jag fick blev knappast klagörande då ministern helt framt sade att ”det är en intern personalfråga och inget jag kan redogöra för i kammaren”.

Jag måste erkänna att jag blev mycket förvånad. Det tog helt enkelt en stund innan polletten ramlade ned. Begär regeringen en budgetförändring på grund av ett personalärende? Jag beslutade mig för att ställa en interpellation för att söka klarhet. En minister som vill förändra i en budget som redan fastställts av riksdagen måste ange skäl för detsamma. Vad är motivet, frågade jag i interpellationen.

Vid debatten med ministern den 21 oktober får jag det i stort sett obefintliga svaret att ”regeringen har gjort bedömningen att det är möjligt att genomföra en omprioritering inom kulturområdet under innevarande år som innebär en minskning av Forum för levande historias anslag för 2008”.

Det är absolut inget svar, vill jag understryka.

Jag vill nu, precis som i debatten med kulturministern, understryka att det inte är jag som har pratat om personalärende. Det är inte jag som har tagit upp den frågan. Jag har endast önskat ett besked från regeringen, och ytterst kulturministern, om varför denna neddragning sker. Jag kan fortfarande inte förstå varför en minister och ett departement som har drygt 10 miljarder kronor till sitt förfogande måste lösa sina personalproblem genom att låta en myndighet utsättas för detta.

Fru talman! Det gläder mig att kulturutskottet i sitt yttrande och nu även finansutskottet i sitt betänkande velat ge Forum för levande historia den upprättelse det innebär att riksdagen kräver tydligare skäl för neddragning av anslag under innevarande budgetår. Jag vill därför avsluta med att tacka finansutskottet och läsa den text som står i betänkandet.

”Finansutskottet ansluter sig till kulturutskottets syn att det är önskvärt att beslut om anslagsbegränsningar som påverkar en myndighets verksamhet kan verkställas med större framförhållning. Enligt utskottets mening gäller detta särskilt när anslagsminskningen inte är hänförlig till att uppgifter flyttas från myndigheten. Vidare ansluter sig utskottet även till kulturutskottets yttrande i det att föreslagna förändringar på tilläggsbudget bör motiveras och förklaras för riksdagen på ett tydligare sätt.”

Med detta yrkar jag bifall till denna text samt reservation nr 1, där vi återför de pengar som på lösa grunder tagits från Forum för levande historia.

Anf. 119 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Bakgrunden till detta har vi ju fått redan i anförandet. Det här är naturligtvis en överföring för att man ska kunna verkställa en betalning. Det är tyvärr så att inte ens en kulturminister kan plocka ut pengar från statens checkbok. De här pengarna överförs till ett konto som regeringen kan disponera.

Jag tänker som sagt inte kommentera bakgrunden jag heller. Jag är inte införstådd med exakt vad det rör sig om, men det är som sagt var ett enskilt personalärende som knappast är någonting vi debatterar här i kammaren.

Jag vill bara säga att vi har avstyrkt den motion som begär att vi ska dra tillbaka den här överföringen, för vi tycker att det är utomordentligt viktigt att den görs. Framför allt vill jag betona att Forum för levande historia är fullt införstådd med denna omdisponering av anslagen. Nästa år är budgeten för Forum för levande historia igen 44 miljoner kronor.

Detta möjliggör som sagt var att den utbetalning som ska göras under 2008 kan genomföras. Det är skälet.

Jag vill också påpeka att även tidigare regering, av andra skäl, faktiskt gjorde indragningar från det här anslaget.

Anf. 120 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Tack för att Anna Lilliehöök ville kommentera frågan! Jag har full förståelse för att det inte går att vara insatt i alla frågor.

I det här fallet är det ju så att regeringen i sin tilläggsbudget nr 2 föreslår att 1 ½ miljon kronor ska flyttas från Forum för levande historia till ett konto som då hette 28:2 och som i den nya budgeten föreslås heta 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Där finns åtskilliga miljoner.

Om det är en önskan att lösa ett problem måste man naturligtvis beskriva vad det är man vill göra. Vi kan inte ha det på det sättet att om vi ställer frågor om varför denna överföring sker så svarar både kulturministern och Anna Lilliehöök att de inte kan ge besked om detta.

I det här fallet är det väl självklart att myndigheten är införstådd med neddragningen. Det får man ju fortfarande reda på innan. Även denna myndighetschef har fått information från departementet i förväg. Det är

ju gott så om man bestämmer sig för att göra en förändring som får inverkan på de senaste månaderna för en myndighet som har genomfört två uppdrag under ett och ett halvt år och tagit fram ett material till ganska stora kostnader. Som jag sade till kulturministern är bara portokostnaderna för det nya uppdraget 300 000 kronor.

Vi tycker alla att detta är bra. Alla partier har ställt sig bakom att Forum för levande historia nu också granskar kommunismens brott mot mänskligheten, och de har gjort ett bra arbete. Men jag kan fortfarande inte förstå varför de kostnader som regeringen har fått måste tas från denna myndighet.

Anf. 121 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Förklaringen är som jag sade att pengarna ska föras till ett konto som regeringen kan disponera för att lösa det här problemet.

Sedan vill jag säga att regeringen tvärtom har stärkt anslaget med 2,5 miljoner i budgetpropositionen redan 2007 för att myndigheten ska kunna genomföra det viktiga arbete som den gör med en genomlysning av olika hemska händelser i vår historia.

Anf. 122 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten. Men jag måste ändå kolla med Anna Lilliehöök om hon delar finansutskottets uppfattning som den framställs i den text som jag läste upp och som finansutskottet i full enighet har ställt sig bakom. Där säger utskottet att anslagsbegränsningar som påverkar en myndighets verksamhet kan verkställas med större framförhållning och att utskottet ansluter sig till att de föreslagna förändringarna i tilläggsbudgeten bör motiveras och förklaras för riksdagen på ett tydligare sätt. Eller ska jag tolka det som att så inte är fallet?

Anf. 123 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp):

Fru talman! Jag vill också ta kammarens tid i anspråk för att tala om Forum för levande historia. Det var en glädjens dag i juni 2003 när den tidigare regeringen såg till att Forum för levande historia tillkom. Dess betydelse kan inte nog överskattas. Jag och många med mig kommer för evigt att vara glada och tacksamma mot regeringen Persson för detta.

Det är oerhört viktigt att samtalet som vi alla bör föra om demokrati, om människors lika värde samt om tolerans och öppenhet fortsätter. Forum för levande historia har bedrivit ett fantastiskt framgångsrikt arbete när det gäller att informera om Förintelsen och vad som då skedde. Det är särskilt viktigt att betona att det uppdraget står kvar i dag när Förintelsens överlevare lämnar oss och det är deras barn och barnbarn som ska föra uppdraget vidare tillsammans med oss alla som är besjälade av detta viktiga uppdrag.

Regeringen Persson lyckades dock icke med att utöka uppdraget till Forum för levande historia till att också betona betydelsen av att informera om kommunismens brott mot mänskligheten. I december 2006, bara ett par månader efter det att vår regering tillträdde, fick så Forum för levande historia uppdraget att genomföra det viktiga informationsarbetet om kommunismens brott mot mänskligheten. Man har slutrapporterat i år. Det här har finansierats inom befintliga ekonomiska ramar, och det ska förtydligas ytterligare i regleringsbrevet.

Det är kolossalt viktigt att detta arbete fortsätter och att det också gäller kommunismen. Det handlar till exempel om det som skedde i Gulag och som vi vet att många barn och ungdomar, och även vuxna, inte har en aning om. Det är viktigt att det framstår med all önskvärd tydlighet hur viktigt det är att man informerar om detta så att det aldrig mer kan upprepas. En ung generation måste känna till både Förintelsen och de fasansfulla brott som begicks under kommunistiska diktaturer. Forum för levande historia bedriver en verksamhet som är fantastiskt bra.

Fru talman! För att travestera en känd roman kan man säga: inget nytt under solen. Det är det inte heller den här kulna kvällen i november månad. Jag hänvisar här direkt till Margareta Israelssons anförande. Det låter som om det vore första gången som någon regering lyfte bort något eller genomförde en anslagsminskning för Forum för levande historia. Så är inte fallet. I budgetpropositionen 2006 gjorde den tidigare regeringen exakt samma sak. Det var bara det att då handlade det inte om 1 ½ miljon. Då handlade det om 2 ½ miljon kronor för omprioriteringar på kulturområdet.

Det är alltså ingenting anmärkningsvärt att detta händer. Det är en engångshändelse för den här regeringen. Redan i budgeten från och med nästa år är pengarna tillbaka. Det finns också ett omfattande anslagssparande som Forum för levande historia har för omprioritering redan för innevarande år.

Fru talman! Det är alltså inget nytt under solen. Det är möjligt att jag, om jag hade varit i Margareta Israelssons kläder, också hade använt det här tillfället för att lyfta fram någonting som kan tolkas som misshälligheter eller rentav oegentligheter, vad vet jag? Men så är inte fallet. Detta är en omprioritering, och pengarna går tillbaka redan nästa år.

Anf. 124 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det här är naturligtvis en kupp av Cecilia Wikström och mig för att ni ska få lite kultur också i finanspolitiken, eller hur, Cecilia?

(CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp): Absolut!)

Men jag begärde faktiskt ordet endast för att säga så här: Frågan handlar inte om huruvida man gör en nedskärning eller inte. Nu har vi valt att i vår partimotion lägga tillbaka 1 ½ miljon. På ett sätt är det som Cecilia Wikström säger alltså korrekt; vi tycker inte att man skulle göra den här nedskärningen vid det här tillfället. Det är alldeles korrekt – så kan man göra och så kan man säkert behöva göra vid många tillfällen för myndigheter. Men i just det här speciella fallet tycker vi att en myndighet som har gjort ett bra arbete och ett dubbelarbete, precis som vi är överens om, inte ska behöva drabbas i sluttampen på det här sättet.

Vad gäller själva formsaken handlar det inte om att på något sätt misstänkliggöra. Jag har bara sökt få klarhet i vad det handlar om. Jag vill understryka igen att det också är det som både kulturutskottet i enighet och finansutskottet i enighet påpekar. Man måste förklara den här typen av neddragning på ett tydligt sätt. Så borde naturligtvis ha skett redan från början.

Anf. 125 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Jag är enig med Margareta Israelsson om att det bästa som kan hända är när ja är ja, när nej är nej och när kanske är kanske.

Ibland finns det bakomliggande orsaker som inte är så lätta att göra offentliga. Kulturministern har hänvisat till att det är fråga om att man här gör en omprioritering mellan anslagsposterna helt enkelt därför att det finns ett personalärende i botten. Jag känner mycket väl till vad det handlar om, och jag är beredd att efter debatten tala med Margareta Israelsson om det och berätta i detalj vad det handlar om ifall inte Margareta Israelsson redan känner till det. Men jag vill inte göra det i kammaren därför att det handlar om en enskild person, och det kan uppfattas som att man hänger ut vederbörande i offentlighetens ljus.

Jag kan hålla med Margareta Israelsson om att det hade varit önskvärt, klädsamt och allt vad vi vill att vi hade motiverat det här på ett tydligare sätt än i budgethandlingen. Det har också vårt gemensamma utskott i full enighet skrivit i sitt yttrande till finansutskottet. Det finns i betänkandet. Jag tycker inte att vi ska göra så stor sak av detta. Pengar har omdisponerats för det här, och de läggs tillbaka redan nästa år. Det finns egentligen inte så mycket mer än det att säga.

En gång till: Det är inget nytt under solen. Ni gjorde samma sak, men då handlade det inte om 1 ½ miljon utan om 2 ½ miljon.

Anf. 126 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara förtydliga – vilket ledamöterna egentligen redan själva har gjort – att enskilda ärenden inte ska vara föremål för debatt i kammaren.

Anf. 127 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag gör mitt bästa. I det här fallet handlar det faktiskt om vilka prioriteringar regeringen gör. Jag hävdade, som jag sade, att här har vi en budget som ligger på över 10 miljarder kronor. Då väljer regeringen var man vill göra sina nedskärningar och var man vill göra sina utökningar. Det har regeringen valt.

Det är av den anledningen som jag inte kan se varför den här myndigheten ska drabbas av denna nedskärning. Mer än så vill inte jag gå in i saken. Det är detta som det hela tiden har handlat om.

Anf. 128 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Denna regering tror på Forum för levande historia. Vi håller myndigheten högt och vi satsar på den. Det gjorde vi redan i årets budget – i den första budgeten som vi lade. Vi lade tillbaka de pengar som hade dragits bort. Vi gav dem ett utökat uppdrag därför att deras uppdrag är oerhört betydelsefullt för en kommande generation och för vår generation.

Men man har gjort bedömningen att det är möjligt att genomföra en omprioritering inom kulturanslaget under innevarande år som innebär den här minskningen eftersom det är en engångsminskning. Forum för levande historias anslag för 2009 uppgår till 44 miljoner kronor, och vi gör en sammantagen bedömning att båda uppdragen kommer att kunna genomföras väl inom den budgeten.

Jag tycker alltså egentligen att jag har givit svar. Anna Lilliehöök har också givit svar, och kulturministern har tidigare redogjort för ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007

13 § AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU6
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007 (skr. 2007/08:130).

Anf. 129 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag tänkte börja med att läsa en text ur en låt som jag tycker är talande och aktuell trots att den är över 20 år gammal. Dessutom är det ett väldigt bra band – Imperiet. Jag tänker inte sjunga. Det tänker jag inte bjuda på även om det säkert skulle bli mer nöjsamt och kanske leda till en hel del muntra skratt i kammaren. Jag läser i stället så att budskapet riktigt går fram.

Rom byggdes inte på en dag
Tärningen är kastad och världen ligger kvar
Det här är ett korståg tra la la
Så skål mina herrar blott stjärnorna är kvar

Vi är fredskorpar, Kalashnikovkamrater
Coca-Cola Cowboys och pojksoldater

Vi älskar er med vår mission
Vi älskar våran religion
Vi älskar er i vårt våld
Vi älskar vår paroll

Hello hurray, we are the great
We are the soldiers of the human race
We know it's best for you

Vi kommer och vi trampar på er jord
Dom som inte är med oss är emot
Spela inte hjälte för vår dröm den är global
Imperiet ska segra tra la la

Den här låten är lika aktuell nu som då, men med en rätt avgörande skillnad. Då, när låten skrevs, använde vi inte våra gemensamma pensionspengar till att spekulera i krigsindustrin. Det gör vi i dag.

Jag vet inte hur det är för er, men för mig känns det helt förkastligt och oansvarigt, och inte bara för mig utan för många fler, bland annat hela fredsrörelsen. Vi vill inte att våra framtida pensioner ska bygga på krig, förtryck eller ockupation. Jag vill inte ha tjänat in en högre pension

på ockupationen av Palestina, kriget och ockupationen i Irak, Afghanistan, Rwanda, Sudan eller Kongo-Kinshasa.

Nu har vi tyvärr ett pensionssystem som bygger på spekulering och som faktiskt bidrar till en ökad osäkerhet i världen och i människors vardag, men så behöver det inte vara. Vänsterpartiet har ställt sig utanför den pensionsöverenskommelse som de borgerliga partierna träffat tillsammans med Socialdemokraterna. För att på något vis försöka reparera det pensionssystem som vi nu har har vi också föreslagit ett förbud mot placeringar av pensionspengar i vapenindustrin. Tidigare var vi det enda parti som gjorde detta, men nu har också Miljöpartiet glädjande nog anslutit sig. Övriga partier tycker tydligen att det är okej att ha en del av sin framtida pension byggd på kärnvapen, klusterbomber, missiler med mera.

Tidningen Dagens Industri har gjort en kartläggning av hur svenska pensionspengar placeras i företag som tillverkar kärnvapen och klusterbomber. Enligt undersökningen äger de fyra pensionsbolagen sammanlagt aktier inom kärnvapen- och klusterbombsindustrin till ett värde av närmare 700 miljoner kronor. De största investeringarna har Skandia Liv och Alecta gjort. Skandia Liv ägde vid årsskiftet aktier för 296 miljoner kronor i amerikanska bolag som samtliga är verksamma inom kärnvapenindustrin.

Flera av de stora pensionsförvaltarna saknar förbud mot investeringar i aktier med koppling till vapenindustrin och i flera fall även riktlinjer angående investeringar i bolag som bryter mot internationella konventioner och mänskliga rättigheter.

Men även de fyra AP-fonderna äger aktier i vapen enligt Dagens Industri. Det handlar om 1 ½ miljard i företag som tillverkar kärnvapen och klusterbomber. Även Sjunde AP-fonden, det vill säga den fond som är till för dem som inte själva har valt att placera sitt PPM-sparande, har stora pengar i vapenindustrin, drygt 300 miljoner. Fjärde AP-fonden har 400 miljoner. Den norska statens pensionsfond har valt att inte investera i kärnvapenproducenter.

Vänsterpartiet föreslår en lagändring som innebär att placeringar av pensionspengar i vapenindustrin inte ska vara tillåtet. Jag yrkar bifall till den reservationen.

Sedan tänkte jag passa på att ta tillfället i akt och ta upp den finanskris som råder och därmed också den spekulering som har lett till den här finanskrisen. Girigheten är inbyggd i det systemet. Våra pensionspengar används till spekulering och till att göda den girigheten.

Anette Nyqvist, som har disputerat på det orangea kuvertet, säger i tidningen Riksdag & Departement nr 31 så här: "För mig var det intressant att se en så klar vändning av traditionell svensk socialpolitik och välfärdspolitik. Det uppstod en väldig förvirring när man byggde ett trygghetssystem på otrygga mekanismer."

Vidare säger hon: "Man kan se pensionsreformen som 90-talets övertro på att marknadsekonomin ska kunna lösa allt. Efter allt det som har hänt med ekonomin på senare tid är det kanske slut med det nu."

Journalisten säger då att det verkar som om de som inte har placerat sina pengar aktivt klarar sig ungefär lika bra. Då säger Anette Nyqvist så här: "Visst kan det verka lite ironiskt, men det kan säkert ändra sig. Det

Prot. 2008/09:31
19 november

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007

går inte att göra några rationella val inom PPM-systemet, det klarar inte experterna heller.”

Det är det här vi bygger våra pensioner på.

Jag vill också påminna om det Göran Persson sade i en intervju för ett par år sedan. Han sade: Jag är säker på att det vi har gjort inte kommer att vara populärt om 20 år när de som går i pension då ser vad vi har gjort.

Varje pensionssystem bygger på en fördelning av resurser från dem som arbetar till dem som är pensionärer. ATP-systemet församhälleliga delar av denna fördelning. Tryggheten för alla gamlas välfärd blev i princip ett åtagande för alla medan det nödvändiga sparandet kunde nyttjas för gemensamma påverkbara investeringar.

Det nya pensionssystemet innebär i grunden en gigantisk privatisering av omtanken om gamla människor och samhällsnyttiga investeringar. De enorma summor som fonderas kan disponeras av privata aktörer till riskkapitalförsörjning samtidigt som samhällets ansvar för att garantera en rimlig framtida fördelning av resurser till pensionärerna beskärs.

Men, gott folk, det finns två vinnare även i detta system, nämligen mäklare som får ta del av väldiga förvaltningsarvodet och bonusar samt de rikaste som alltid har kunnat räkna med en trygg ålderdom men i det nya systemet slipper bidra till någon annans. Vi kan alltså med rätta påstå att det nya pensionssystemet bidrar till spekulationsökningen.

Fru talman! Till sist skulle jag vilja ta upp risken för att bromsen slår till i det här systemet. I dag har vi kunnat läsa i tidningar att det är risk att pensionerna inte alls kommer att höjas år 2010. I går lade Erik Åsbrink fram ett förslag om att höja utgiftstaken för att överföra pengar till pensionsfonderna för att bromsen inte ska slå till.

Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen föreslagit här i kammaren att inga mer pengar ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten. Vi får inget gehör för det. Den här frågan ska behandlas i den interna arbetsgrupp som består av de partier som står bakom överenskommelsen. Den ska inte diskuteras här i kammaren. Jag tycker att det är skamligt i en demokrati. Ett pensionssystem berör hela samhället. Det berör varenda människas trygghet och bör diskuteras i öppenhet.

Jag hoppas och tror att ingen kommer att föreslå att pengar ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten, men jag tycker att den debatten borde föras öppet här i ljuset och inte i stängda rum med fem partiets representanter närvarande och utan insyn. Jag yrkar bifall även till reservationen om att inte överföra mer pengar till statsbudgeten från AP-fonderna. Jag tycker att de partier som ingår i överenskommelsen borde fundera på hur man kan öppna den här debatten och låta fler delta i den i offentlighetens ljus. Besluten ska fattas här i kammaren.

Jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 2.

Anf. 130 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till Miljöpartiets båda reservationer under punkterna 3 och 4, nämligen reservation 2 och 3.

Det dokument som vi nu ska diskutera berör AP-fondernas verksamhet under åren 2003–2007. Dessa fem år har sammantaget varit de bästa fem åren på världens börser på många år. Våra AP-fonder har också mycket riktigt ökat värdet på innehaven. Man har dock inte nått upp till sina mål. Såvitt vi förstår kunde det ha varit ännu bättre.

Men de närmaste åren, med börser som viker och en konjunktur som också viker nedåt, kommer AP-fonderna, och speciellt deras styrelser, att få jobba ordentligt för sina arvoden. Redan nu kan man befara att AP-fonderna inte sett de röda varningsljus som lyst på världens börser de senaste två åren och är sent ute. Allt beror på hur aktiva vi vill att AP-fonderna ska vara. Jag hoppas att jag har fel i mina farhågor. Det får framtiden utvisa. Vi i Miljöpartiet kommer att noga följa det arbete som AP-fonderna gör.

AP-fonderna äger aktier i företag som tillverkar vapen. Det är samma sak som också Vänsterpartiet är kritiska till. Vi ska vara på det klara med att många människor i det här landet utgår ifrån att deras pengar handhas av staten på ett klokt och etiskt sätt. Därför är det upprörande att de svenska pensionspengarna arbetar i företag som tillverkar vapen. Faktum är att ett flertal AP-fonder har haft allas våra pengar i företag som tillverkar klustervapen och kärnvapen, som Ulla Andersson också tog upp. Detta anser vi inte vara acceptabelt.

AP-fonderna ska enligt lag arbeta fram riktlinjer för etik och miljö, och dessa riktlinjer ska kontrolleras och följas upp. Detta har man gjort – inte med expressfart, men man har gjort detta. Nu menar vi att det är dags att omvandla detta till praktisk handling. Vi måste börja se en ändring på inriktningen när det gäller AP-fonderna.

AP-fonderna har också bildat etiska råd för att samordna arbetet med etik och miljö. Vi anser att detta inte räcker. I en undersökning som vi låtit göra från Miljöpartiet i december 2007 ägde AP-fonderna aktier till ett värde av 46 miljarder kronor i 399 bolag inom den internationella energisektorn. Av dessa bolag hade 378 fossila bränslen som sitt huvudsakliga verksamhetsområde. 6 bolag producerade uran och kärnbränsle, och bara 15 bolag hade inriktning mot förnybar energi. 98 procent av AP-fondernas investeringar var i bolag med fossil energi av de här 46 miljarderna.

Fru talman! Så kan inte världen förändras. Så kan vi inte ställa om till ett mer klimatsmart samhälle. Det måste bli självklart att vi som medborgare kan lita på att AP-fonderna investerar på ett etiskt godtagbart sätt och att man inte investerar till exempel i vapenindustrin.

Vi anser att det inte är i linje med etik och moral att investera pensionspengar i företag som i sin verksamhet bedriver bland annat vapentillverkning. Det är inte bara vi i Miljöpartiet eller Vänsterpartiet i Sverige som anser att våra gemensamma pensionsfonder ska vägledas av etik- och miljötänkande, utan samma diskussioner förekommer i dag i praktiskt taget hela världen. Det är också därför som intresset för olika typer av etiska investeringar har ökat stort runt om i världen. Anledningen är att människor mer och mer börjar bry sig om vad deras sparpengar och pensionspengar gör och hur våra AP-fonder hanterar våra gemensamma ekonomiska resurser.

AP-fonderna är viktiga för sina ägare, de blivande pensionärerna, och det på flera olika sätt. Därför måste vi få en ändring på det här området.

Den tredje aspekten som vi vill framföra är att AP-fondernas pengar på olika sätt glider ut ur vårt land genom att AP-fonderna investerar i många företag utanför vårt lands gränser. Vi säger inte att man inte alls ska göra detta, om man är säker på att man investerar på ett bra sätt. Men i Miljöpartiet är vi övertygade om att många företag i Sverige går miste

om viktiga investeringar, kanske särskilt viktiga i dag i en nedåtgående konjunktur, på grund av att så stor del av AP-fondernas resurser investeras utanför landets gränser.

Därför skulle vi vilja se att regionala utvecklingsfonder byggdes upp. Vi tror att detta skulle leda till många positiva saker, både för den enskilda individen och för samhällsekonomin i hela Sverige. Vi är övertygade om att om människor kunde se vad deras avsättningar till pensionsfonderna gör i den egna närheten och i det egna närområdet för verksamheter och för företag skulle det bli ett lyft för många människor och företagen runt om i vårt land. Detta tror vi också skulle kunna leda till ökad framtidstro. Och framtidstro är något vi inte har för mycket av i dag.

Därför, herr talman, hoppas jag att riksdagen också tar till sig vårt förslag som handlar om att införa regionala utvecklingsfonder.

Anf. 131 HANS HOFF (s):

Herr talman! AP-fonderna har en oerhört viktig roll i att utjämna svängningarna i balansen mellan pensionsavgifter och pensioner. Denna uppgift kommer att bli allt viktigare de kommande åren när den stora gruppen löntagare födda på 1940-talet har pension och pensionssystemets utgifter kommer att överstiga de löpande inkomsterna. AP-fondernas uppgift är att klara sådana obalanser utan att pensionärernas ekonomiska påverkas negativt.

Utskottet konstaterar att trots en begynnande lågkonjunktur och oro på finansmarknaderna gav AP-fonderna ett sammanlagt resultat på 36,6 miljarder kronor under 2007. Skillnaden mellan pensionsavgifter och pensionsutbetalningar gav under 2007 ett överskott på 4,8 miljarder. Administrationskostnaderna uppgick till 0,8 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att AP-fondernas samlade kapital ökade med 40,6 miljarder kronor från slutet av 2006 till slutet av 2007.

Herr talman! Utskottet konstaterade vid förra årets behandling av AP-fondernas verksamhet att Fjärde AP-fonden redovisade ett betydligt sämre ekonomiskt resultat än övriga fonder. Fjärde AP-fondens resultat var då 12 miljarder kronor lägre jämfört med genomsnittet i Första-Tredje AP-fonden och ca 17 miljarder kronor lägre än i den fond som gått bäst. Regeringen var på flera punkter kritisk mot Fjärde AP-fondens förvaltning.

Finansutskottet ansåg då att regeringen borde intensifiera uppföljningen av åtgärder som vidtagits och de åtgärder som planerades för att förbättra lönsamheten i Fjärde AP-fonden. Det var också enligt finansutskottets mening viktigt att regeringen fortsatte den inledda förnyelsen av styrelsen.

I årets skrivelse konstaterar finansutskottet att regeringen utsett såväl en ny ordförande som en ny vice ordförande i Fjärde AP-fondens styrelse. Utskottet anser att det är av största vikt för förtroendet för pensionssystemet och AP-fonderna att kapitalet förvaltas effektivt. Finansutskottet kommer därför att särskilt noga följa utvecklingen och resultaten av styrelseförändringarna och åtgärdsprogrammen i Fjärde AP-fonden.

Herr talman! Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Anf. 132 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! I den här skrivelsen redogör regeringen för den gångna femårsperioden i pensionssystemet. Det är viktigt att notera att den här skrivelsen och redogörelsen varje år omfattar fem år för att betona långsiktigheten i pensionssystemet och att även avkastningen i AP-fonderna måste ses i ett långsiktigt perspektiv. Jag tror att det är särskilt viktigt att vi kommer ihåg det i dag. Precis som Hans Hoff redan har påpekat hade vi redan under 2007 något lägre avkastning för AP-fonderna, och finansorn kommer säkert att betyda att avkastningen under det närmaste året inte alls uppnår de 11,2 procents avkastning som fonderna har haft de senaste fem åren.

Det kan snarare jämföras med vad som hände under 2001 och 2002, då investeringarna faktiskt sjönk i värde. Det måste vi ha beredskap för, särskilt som in- och utbetalningarna i pensionssystemet riskerar att inte balansera i framtiden, som Hans Hoff också sade. Vår socialförsäkringsminister har i en intervju sagt att man naturligtvis måste följa det här väldigt noga under de kommande åren.

Bufferten i form av AP-fonderna har betytt att balansen har klarats i pensionssystemet vid två tillfällen då den långsammare uppräknigen av pensionerna har gjorts. Det är ju fel ord när vi säger ”bromsen”, för det låter som om man sänker pensionerna vilket man ju inte gör. Det betyder att man inte har fullt lika hög uppräknigen.

När det gäller fonderna har även Hans Hoff konstaterat att Första-Tredje AP-fonden uppnår sina mål med nära 4–5 procents avkastning medan däremot Fjärde AP-fonden fortsatt har lägre avkastning, betydligt lägre än sin målsättning.

Till slut vill jag kommentera ägarstyrningen. De fyra AP-fonderna har anslutit sig till FN:s principer för ansvarsfulla investeringar. De är anslutna till Transparency Internationals kod för investeringar i råvaruindustrin. Förra året tillsatte regeringen den utredning som riksdagen gav uppdrag om redan 2003 för att få igenom den etiska styrningen i AP-fonderna.

Detta uppdrag kommer att redovisas, inte inför dagens debatt, tyvärr, utan den 28 november. Då kommer den genomlysningen. Regeringen återkommer till den i nästa års redovisning.

Ett investeringsanalysföretag har under året gjort en omfattande genomgång av fondernas investeringar och gjort ett antal observationer när det gäller inriktning och uppdrag som jag förutsätter ger återspeglning till exempel beträffande Fjärde AP-fondens avkastning.

Jag vill kort även kommentera motionerna. Vad gäller förslaget att säga nej till överföring till staten föreslår vi att den motionen avslås med hänvisning till att detta inte är aktuellt. Pensionsgruppen, som består av de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, har fått i uppdrag att se över hur eventuella överskott i pensionssystemet ska hanteras i framtiden. Man har då sagt att i samband med det ska man se över även denna fråga. Det är över huvud taget inte aktuellt nu, det finns inga sådana förslag och frågan är, som sagt, hänvisad till Pensionsgruppen.

När det gäller vapenindustrin vill jag säga, vilket också utskottet anför, att AP-fondernas förvaltning uppfyller mycket högt ställda krav på etik, moral och miljö. Det är naturligtvis mycket viktigt att man fortsätter att utveckla riktlinjerna för etik och miljö i placeringarna. Säkert kommer

nästa års rapport att ge anledning för oss att föra ytterligare diskussioner om detta.

Huvudinriktningen är att de investeringar som AP-fonderna gör ska vara sådana att pensionärernas pensioner säkras på bästa möjliga sätt och med bästa avkastning. Riksdagen bör därför inte lagstifta om vilka typer av bolag eller branscher pensionskapitalet ska investeras i. Det är väl lite grann en psykologisk punkt, för om vi lägger oss på detaljnivån kommer beslutsapparaten i fonderna att påverkas. Redan i dag påpekades i genomgången att man ska se över beslutsordningen så att man inte låser upp sig. Med hänvisning till detta har vi alltså yrkat avslag på motionen.

Jag vill också nämna Etikrådet, som AP-fonderna har gemensamt för att föra dialog med utländska företag om etikfrågor gällande exempelvis klusterbomber. Den dialogen har lett till att AP-fonderna dragit bort investeringar från nio utländska företag som bland annat tillverkar klustervapen. De etikregler som tillämpas tar alltså hänsyn till det som tas upp i motionen.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i FiU6 och föreslår att rapporten läggs till handlingarna och att reservationen avslås.

Anf. 133 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Erik Åsbrink skrev i går en debattartikel i Dagens Nyheter där han bland annat undrade om de fem partierna bakom pensionsuppgörelsen var beredda att gå till val 2010 på att pensionerna inte räknas upp eller minskar. Det skulle väl Anna Lilliehöök kunna svara på, tycker jag. När bromsen slår till är det nämligen så att utbetalningarna är i fara. Den utlöses automatiskt. Så är systemet riggat – ingen politiker ska behöva stå till svars i kammaren. Detta förväntas ske i mars nästa år.

Samtidigt vet vi att priserna ökar. Lågkonjunkturen är här, och till skillnad mot vad Anna Lilliehöök påstår innebär det stillastående eller sänkta PPM-pensioner. Den förre finansministern, Erik Åsbrink, vill klara pensionsutbetalningarna, och kanske också rädda ansiktet, genom att överföra pengar från statsbudgeten till pensionsfonderna.

Tidskriften Arena skriver att det är ett framsynt förslag därför att många i debatten velat blunda för att det nya pensionssystemet är på väg att haverera. Det är modigt, därför att Åsbrink själv som finansminister var en av de ivrigaste tillskyndarna av att placera pensionspengarna i aktier. Men nu erkänner han att systemet kanske inte blev så robust som han och andra påstått.

Tycker du, Anna Lilliehöök, att det är ett bra system när bromsen slår till och pensionärer drabbas av detta? Hur ska du förklara det för dem? Står du för det? Tänker du gå till val på sänkta pensioner kanske?

Anf. 134 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var en oerhört viktig överenskommelse som gjordes i riksdagen när fem partier gick samman om att skapa ett stabilt och långsiktigt hållbart pensionssystem. Det gjorde man för att säkra pensionerna för nuvarande och kommande generationer, för att ha råd att betala pensioner till dem.

När det gäller det exakta förslaget som fanns i en artikel i går vill jag säga att jag inte alls är säker på att det är det bästa. Socialförsäkringsministern har uttryckt att man väldigt noga kommer att följa utvecklingen under de närmaste två åren.

Alla pensionssystem hänger på tre saker. Det glädjande är att vår livslängd ökar, men det betyder också att det är en stor ansträngning för våra pensionssystem. Från att från början ha betalat ut pension under kanske tio år ska pension nu betalas ut under 20 eller 30 år. Det är grundproblemet. Därtill kommer avgifter och pensionsnivåer. Jag tror att man, i den mån det behöver göras någonting, får se hur dessa balanserar och hur beräkningsformen, som Ulla mycket riktigt påpekar är uppsatt för att pensionssystemet ska klara situationen långsiktigt, fungerar. Då får man väl göra som socialförsäkringsministern säger, titta på detta när redovisningen för 2010 kommer. Då ser vi hur utvecklingen varit.

Avsikten är att ha ett långsiktigt stabilt, bra och hållbart pensionssystem som över tiden garanterar pensioner och inte innebär att man varje år får gå som ur hand i mun, via statsbudgeten.

Anf. 135 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Som Anna Lilliehöök och de flesta i kammaren säkert vet, och som också är offentligt, höll det gamla ATP-systemet med vissa reformeringar. Det är ingen nyhet. Det är väl känt.

Anna Lilliehöök säger att det var en oerhört viktig överenskommelse för att bygga ett stabilt och hållbart system. Jag kan förstå att man som moderat göder spekulaton. I stället kunde pengarna ha använts till samhällsnyttiga investeringar som vi kunde ha styrt. Nu blir det som ett lotteri, eller hur? Du vet inte, Anna Lilliehöök, om du kommer att lyckas med dina placeringar eller ens vad dina pengar placeras i. Jag vet inte om Anna Lilliehöök kanske tycker att det är okej att hennes pension bygger på placeringar i kärnvapen, missiler, klusterbomber, krig och förtryck. Jag tycker inte det. Jag tycker inte att det är ett robust och stabilt system om det ska bygga på placeringar i andra människors olycka och förtryck. Anna Lilliehöök kanske tycker det, men jag tycker att det är etiskt och moraliskt fel.

Jag tycker att vi har ett gemensamt ansvar för pensionerna. Jag tycker inte att pensioner ska bygga på spekulaton. Fler i denna kammare borde vara överens om det när vi ser vad som har hänt. Hela världen är i gungning just på grund av spekulaton, inte på grund av att man tagit samhällsansvar utan för att man satt sin egen vinning i främsta rummet i dessa system.

Anna Lilliehöök kanske går till val på att hon tycker att det är jättebra att placera pengarna i vapenindustrin, att det är jättebra att vi har ett hållbart och stabilt system där det finns en inbyggd mekanism som slår till så att pensionerna inte räknas upp eller att de kanske till och med räknas ned.

Jag tror att många pensionärer kommer att bli oerhört förbenade – så kanske man kan säga i den här kammaren utan att överträda gränsen.

Anna Lilliehöök! Jag tycker inte att du har svarat på frågan. Tänker du gå till val på att sänka pensionen?

Anf. 136 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Vad pensionsuppgörelsen innebär är ett stabilt och långsiktigt hållbart pensionssystem. Detta handlar också om balansen mellan generationer. Vi riskerar en situation där våra barn skulle få betala väldigt mycket till tidigare generationers pensioner. Detta var grunden till att det var nödvändigt att reformera ATP-systemet.

Vapenfrågan ska jag snabbt beröra igen. AP-fonderna har via en gemensam åtgärd efter det att de gått igenom Etikrådet tagit tillbaka investeringar från ett antal företag där man fann att det tillverkades klusterbomber.

När det gäller den allmänna principen om spekulation har Ulla Andersson och jag motsatta uppfattningar. Vi tror på att det är investeringar i näringslivet och aktier som på lång sikt har gett god avkastning i det kapitalistiska system som i västvärlden har gjort att vår levnadsstandard har varit så mycket högre än i länder som har tillämpat andra system. Det här ska alltså garantera att AP-fonderna på lång sikt säkras hög avkastning.

När det gäller den spekulativa delen är det kanske så att kapitalismen inte handlar om hundraprocentig stabilitet, utan om innovation, förnyelse och tillväxt. Det är därför vi har våra AP-fonder, som ska kunna investera och säkra god avkastning och tillväxt på lång sikt.

Anf. 137 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik:

Herr talman! I den undersökning som vi i Miljöpartiet lät göra hittade vi 46 miljarder som investerats i den internationella energisektorn. Det var inte mindre än 98 procent som var investerade i företag som har fossilt bränsle som huvudsaklig verksamhet, 1 ½ procent i uran och kärnbränsle och ½ procent, till och med något mindre, i förnybar energi.

Vi är av uppfattningen att man om man satsar på fossilt får fossilt. Satsar man på förnybart tror vi att det finns mycket större möjligheter att få den omställning som vi vill ha. Vi tror att det har avgörande betydelse om våra AP-fonder investerar i verksamheter som handlar om förnybar energi när det gäller energisektorn.

Vi undrar om man i den översyn som regeringen ska göra och som ska komma den 28 november kan få se att riktlinjerna för miljö och etik kommer att märkas i framtidens planering från regeringens sida när det gäller AP-fondernas investeringar.

Anf. 138 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! I företag världen över blir det allt viktigare med de regler och utvärderingar som visar att man har en god företagspolicy när det gäller både miljö och etik. Detta ger god avkastning för företagen. AP-fonderna ska naturligtvis, som jag sade, utveckla sina riktlinjer för miljö och etik och se till att de stöttar den utvecklingen.

Men de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen har sagt att det är viktigare att AP-fonderna verkar på den generella investeringsmarknaden. Vi ska inte gå in och detaljstyra. Varje styrelse ska, förutom att ha placeringsstrategier, också ta ställning till ägarstrategier när det gäller bland annat etik och miljö.

Som sagt får vi utvärderingen den 28 november från utredaren. Vi kommer att kunna diskutera det här i nästa års rapport.

Prot. 2008/09:31
19 november

Anf. 139 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik:

Herr talman! Vi ser det inte som detaljstyrning att man ändrar inriktning och lägger större tyngd på miljö- och etikfrågor. Det är någonting som jag tror att väldigt många människor hoppas att man i riksdagen ska fatta beslut om. Man ska kunna känna att ens pensionspengar under den tid man arbetar fungerar på ett bra sätt och i linje med vad många människor hoppas på och i allt högre grad kräver.

Visst är det så att många företag i dag satsar på att konvertera. Det gäller till exempel Ericssons Afrikasatsning, där man går över från fossilt bränsle till sol- och vindenergi för sina basstationer och sparar oerhört mycket fossilt bränsle på det sättet. Och SKF:s verkställande direktör har konstaterat: I morgon kommer vi att använda förnybara energikällor, därför tänker vi fasa ut de fossila bränslena.

Men frågan är varför de statliga AP-fonderna ska vara sist. Borde inte vi som politiker kunna säga att vi ska vara med i kampen för att ställa om från fossil energi till förnybara energikällor? Varför ska vi låta tjänstemännen arbeta på egen hand? Jag tror att det är oerhört viktigt att vi i riksdagen och regeringen säger: Den framtida energin kommer att vara förnybar; vi vill se det också i satsningarna på AP-fonderna.

Jag tror att väldigt många människor skulle tycka att det vore ett väldigt bra initiativ från regering och riksdag.

Anf. 140 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Vi har en ordning där det är regeringen som har insyn i AP-fondernas styrelse och ger riksdagen denna redogörelse, som är skälet till att vi står här i dag och diskuterar AP-fondernas verksamhet under de senaste fem åren.

Syftet med AP-fonderna är att vi ska se till att pensionärerna tillförsäkras buffertfonder med så god avkastning som möjligt. AP-fonderna ska inte användas i regionalt eller näringspolitiskt syfte eller inriktas på vissa branscher, utan sådana beslut ska fattas av styrelserna, så att vi kan säkra att placeringarna blir så effektiva som möjligt och ger så god avkastning som möjligt.

Jag upprepar att vi nästa år kommer att kunna ha en konstruktiv debatt, framför allt i etik- och miljöfrågor. Det kommer att ha gjorts en genomgång av miljö- och etikpolicyn i samtliga AP-fonder. Då har vi lite mer klara fakta att grunda vår diskussion på.

Anf. 141 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Under 2007 växte det samlade pensionskapitalet i de fyra buffertfonderna med 40 miljarder kronor, eller 4,2 procent. Det skedde under ett år då turbulensen på den finansiella marknaden tilltog och världens aktievärderingar på börserna började sjunka. Trots det uppvisade buffertfonderna ett överskott som bidrog till att det samlade kapitalet vid årets slut uppgick till 900 miljarder kronor. I år har nedgången på börserna fortsatt. Det återstår att se vad resultatet för 2007 slutligen kommer att bli.

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007

Jag vill betona att det är viktigt att se utvecklingen i ett långsiktigt perspektiv. Enskilda års svängningar ska inte leda till förhastade beslut eller omdömen kring regelverket. Fondernas prestationer ska bedömas mot ett relevant jämförelseindex och ses över flera år, över tid med andra ord.

Den utvärdering som regeringen har gjort visar att fondernas avkastning sedan 2003 har överstigit inkomstindex. Fonderna har under perioden gett en real avkastning på mellan 2,5 och 4 procent. Det innebär att fondernas värde har utvecklats starkare än genomsnittsinkomsten i samhället och att buffertfonderna har varit till nytta för pensionssystemet. Sedan 2003 har fondernas samlade värde ökat med 280 miljarder kronor. Det är drygt 100 miljarder mer än vad en utveckling i linje med inkomstindex hade inneburit. Vid två tillfällen har buffertfondernas avkastning dessutom bidragit till att upprätthålla nivåerna och därmed stabiliteten i pensionssystemet så att den automatiska stabiliseringen inte har aktiverats.

Herr talman! Regeringens utvärdering visar att tre av fyra buffertfonder är konkurrenskraftiga. Utifrån ett pensionsperspektiv är det bra. Samtidigt ska vi ständigt se till att utvecklingen i fonderna är konkurrenskraftig.

Den till kapitalet minsta AP-fonden, Sjätte AP-fonden, har åter överträffat tidigare resultat och motiverar en fond med dess struktur och inriktning. Att sprida riskerna i pensionssystemet när börserna svajar och värdepapper tappar i värde ger en positiv effekt liksom när det gäller att komma i åtnjutande av de mindre företagens potential.

Under den senaste femårsperioden har Sjätte AP-fonden gett en total avkastning efter kostnader på 11 procent per år. Resultatet överstiger fondens mål, som är 8,2 procent, 2,9 per år. Jag delar regeringens uppfattning att det är ett gott resultat fonden presterat.

Finansutskottet har tidigare haft synpunkter på Fjärde AP-fonden. Jag avstår från att kommentera det ytterligare, jag tycker att Hans Hoff har gjort det på ett alldeles utomordentligt sätt.

Herr talman! Avkastningen i AP-fonderna är helt central för att på lång sikt säkra och också höja värdet på pensionerna. På lång sikt är aktier och företagsinvesteringar en god investering. Det visar historien tydligt, och det har också Anna Lilliehöök här i talarstolen nyligen påpekat. Men riskerna i placeringarna får inte vara stora, och de ska stå i proportion till det förvaltningsuppdrag som fonderna har. Jag är övertygad om att avkastningen i pensionsfonderna kan öka om placeringsreglerna moderniseras och om investeringar i framtidsbranscher och onoterade tillväxtföretag möjliggörs i större utsträckning.

Vi står inför en stor utmaning för att klara klimatomställningen. De samlade miljöteknikinvesteringarna behöver öka, och AP-fonderna kan bli långsiktiga och samhällsnyttiga pådrivare i denna omställning. Genom att öka mängden investeringar i ny teknik skulle fonderna kunna bidra till den nödvändiga omställningen. Behovet av ny teknik med minimal miljöpåverkan kommer att öka i väsentlig grad. Det ger samtidigt växande möjligheter till ökad svensk export.

I budgeten för 2007 avsatte regeringen 530 miljoner under perioden 2007–2010 för särskilda satsningar på miljöteknik. I budgetpropositionen för 2008 presenterades ytterligare satsningar för 340 miljoner kronor på

utveckling av hållbara städer. Dessutom har Exportrådet fått uppdraget att genomföra en särskild satsning för att främja svensk miljöteknikexport. Nu måste vi ta ytterligare steg.

Herr talman! Jag har i olika sammanhang förfäktat att det är viktigt att AP-fondernas investeringar i miljöteknik preciseras, och jag tycker att de bör uppgå till minst 1 procent av kapitalet. Ska Sverige bli världsledande på miljöteknikområdet krävs förändringar som visar såväl miljöteknikföretag som övriga investerare att vi menar allvar. Av samma anledning måste buffertfondernas placering i onoterade bolag tillåtas överstiga 5 procent. Det kan åstadkommas om vi moderniserar regelverket och tillåter större placeringar i onoterade tillväxtbolag. En reformering av AP-fondernas placeringspolicy har också framförts som angelägen av företrädare för fonderna.

Till sist konstaterar jag att jag och Centerpartiet ser fram emot den utredning som nämnts i debatten tidigare och som kommer i slutet av denna månad och de slutsatser som utredningen drar när det gäller AP-fondernas riktlinjer för miljö och etik. Det behövs även på det här området en ny policy.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 142 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik:

Herr talman! Det lät lite mer positivt från alliansens sida. Centerpartiet ser ändå möjlighet och potential med AP-fonderna när det gäller att driva på utvecklingen i miljöhänsende.

Jag hoppas naturligtvis att vi kan se lite fotspår i den översyn som ska komma i slutet av månaden av AP-fondernas riktlinjer och som handlar om miljö och etik så att de ska bli en ledstjärna för investeringarna i framtiden.

I fråga om fondernas totala avkastning verkar det finnas samma farhåga som jag har haft. Det är lätt att få ett kapital att öka när det är goda år på börsen. AP-fonderna ligger väldigt tungt i aktierelaterade värdepapper. När konjunkturen nu vänder nedåt tror jag att det är viktigt att man lyckas dämpa, att man helt enkelt har en annan inriktning, en mer säker inriktning för investeringarna i AP-fonden, och att man gör en omviktning av sina värdepapper. Jag befarar att man inte riktigt hunnit med detta, och det får vi se i slutet av det här året.

Anf. 143 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Tack för de synpunkterna! När det gäller den utredning som jag nämnde känner jag inte till vad den kommer att presentera den 28 dennes. Vi får se vad den kommer fram till och vilka slutsatser den drar på miljö- och etikområdet. Jag tycker att det är oerhört angeläget och positivt att den tillsattes för ett år sedan av regeringen. Vi får vid ett senare tillfälle ta en diskussion, utifrån regeringens konklusion, om hur vi går vidare med förändringar av policyn för AP-fonderna.

Anf. 144 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik:

Herr talman! Men man kan ändå utgå från att Centerpartiet har legat på regeringen för att försöka ändra riktlinjerna. Det är i alla fall någonting som vi från Miljöpartiet hoppas att man ska kunna se lite fotspår av i översynen så att det blir lite mer i linje med de riktlinjer som man har

tagit fram för AP-fonderna. Vi får se när utredningen kommer, och så får vi väl möjlighet att diskutera det framgent.

Anf. 145 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det finns så mycket mer att tillägga. Jag noterar att det finns en önskan i kammaren att titta över investeringspolitiken, att AP-fonderna i större utsträckning ska investera i moderna framtidsbranscher, som bidrar till en positiv utveckling när det gäller klimat och miljö. Den diskussionen får tas efter det att den utredning som handlar om miljö- och etikfrågorna ligger på vårt bord.

Anf. 146 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! AP-fonderna innehåller nu närmare 900 miljarder kronor. Det är en betydande summa att förvalta.

Det finns alltid anledning att börja med att fråga sig: Varför har vi AP-fonder? Vi har här en teknisk diskussion om olika placeringar. Men pensionssystemets viktigaste funktion är att vara hållfast, och det är av särskild vikt att det är det för den som ännu inte är pensionär. Man måste veta vilka regler som gäller i framtiden.

Jag tror att den kritik som Vänsterpartiet och Miljöpartiet riktar mot pensionssystemet på olika sätt inte tas på allvar av just den anledningen att det finns fem partier som står bakom pensionsuppbyggnaden, så folk kan verkligen lita på att det system som vi har nu kommer att gälla för en väldigt lång framtid. Jag tror att det är väldigt bra för hela Sveriges ekonomi att det är på det sättet. Man kan jämföra med många andra länder som inte har så starka pensionssystem som det vi har.

Ur den synpunkten var det också lätt för mig i egenskap av ledamot i skatteutskottet för något år sedan att besluta om att vi skulle minska avdragsrätten för privata pensionsavsättningar. Det förvånade mig lite att flera andra partier var emot detta.

Jag menar att den stabilitet som vi har fått med det nya pensionssystemet i hög grad minskar motivet för att ha så stora pensionsavsättningar på den privata sidan med avdragsrätt som vi hade under en följd av år. Jag säger inte att det har varit fel tidigare. Men genom att vi har fått denna väldigt kraftiga utveckling i pensionssystemet och också följsamhet från löneutvecklingen när det gäller utbetalningarna har motivet för privata pensionsförsäkringar minskat, enligt mitt sätt att se det. Det har framför allt minskat motivet att gynna dessa med stora avdragsrättigheter.

Likväl kan man ibland fundera över de angrepp av olika slag som finns mot pensionssystemet. Jag har under senare år sett framför allt Vänsterpartiets önskemål om att ta pengar ur pensionssystemet för att finansiera bostadsbyggande i väldigt stor omfattning. I själva verket handlar det om att överföra pensionärernas tillgångar till en annan betydande grupp. Det har jag sett som väldigt oroande, för jag menar att det är ett grundläggande angrepp på pensionärerna att göra så.

Det var mot den bakgrunden som jag blev en smula betänksam när jag läste en artikel om ett socialdemokratiskt rådslag i Göteborg. Socialdemokraterna här i riksdagen är verkligen inte ansvariga för detta, men det var dåvarande ordföranden i kommunstyrelsen i Göteborg, Göran Johansson – han kanske fortfarande är det några månader till – som ville

att man skulle gå in med AP-fondspengar i bilindustrin väldigt riktat. Jag tror för min del att det är just en sådan sak som kan vara väldigt populistisk och att det är väldigt farligt att slå in på en sådan väg och säga att vi ska använda pengar som man tror inte kostar någonting. Grunden för detta är att det liksom är gratispengar att ta från AP-fonderna. Men det är det inte; det finns inga gratispengar.

Jag tror för min del att det är särskilt viktigt, och jag tror att det är det för de fem partierna som står bakom pensionsuppgörelsen, att vi aktar oss för varje sådan här uttryckning just nu när det är svåra tider, för då är det så lätt att hemfalla åt att vi ska rädda några jobb genom att ta från just pensionärerna och minska den hållfasthet som finns i pensionssystemet. Det är en helt annan sak att vi måste rädda Volvo och andra företag på andra sätt, men att just ta pengar från pensionssystemet tror jag är väldigt felaktigt.

Herr talman! Det är alltid viktigt att komma ihåg att det inte finns några gratispengar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

14 § Insatser för att hantera omfattande elavbrott

Insatser för att hantera omfattande elavbrott

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU2

Insatser för att hantera omfattande elavbrott (framst. 2007/08:RRS14).

Anf. 147 MATS BERGLIND (s):

Herr talman! När vi kommer hem förväntar vi oss att det ska vara varmt och skönt, och slår vi på lampan utgår vi från att det ska bli ljust. Den dagen det inte fungerar tror jag att vi till mans blir rätt så skrärade, för vad göra om vi inte har tillgång till den el som vi är vana vid fungerar alldeles utmärkt?

Vi har tyvärr vissa dåliga erfarenheter av katastrofer – stormen i Småland är väl ett bra exempel – där elsystemet slås ut och samhället inte fungerar. Det är inte bara privatpersoner som fryser och har mörkt omkring sig. Hela viktiga samhällsfunktioner är beroende av att vi har en ordentlig strömtillförsel. Och det handlar inte bara om värme och ljus. Hela IT-kommunikationssystemet bygger ju på el liksom telekommunikationerna. Därför är det väldigt viktigt att vi tar ett ordentligt grepp om hur elförsörjningen ska hanteras vid en eventuell kris.

Det här trodde jag var en så övergripande fråga att vi skulle kunna prata ihop oss och ha en gemensam strategi och en gemensam ambition att lösa den på ett så bra sätt som möjligt. Men, tyvärr, så var icke fallet. Det beklagar jag, för det tycker jag hade varit bra.

Nu har vi en reservation, en reservation som är gemensam med Vänssterpartiet och Miljöpartiet, som belyser vikten av de här frågorna.

Herr talman! Jag vill passa på att yrka bifall till reservationen.

Som sagt var tycker jag att det är sorgligt att vi inte kunde prata ihop oss i en så här viktig fråga. När regeringen vill försämra för sjuka och för dem som är arbetslösa och ge stora skattesänkningar till de mest rika är

det klart att det blir strid. Vi kan inte börja kompromissa om en orättfärdig politik. Vi kan inte kompromissa när orättvisorna breder ut sig. Då blir det politisk strid. Men i en sådan här fråga, som är så övergripande och som inte borde innebära någon som helst politisk strid, borde vi tvärtom hjälpas åt att hitta den bästa lösningen. Därför är det att beklaga att det inte gick att komma framåt i den här frågan.

Det är inte socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister som är ute och letar efter anledning till gruff och hittar på att det här inte fungerar, utan det är väl underbyggt. Riksrevisionens rapport belyser de brister som finns, så de är inte gripna ur luften. De har också mycket konkreta förslag i fem punkter, och för att det inte ska bli några missuppfattningar ska jag läsa fyra av dem innantill.

Regeringen bör se till att det tas fram ett underlag så att regeringen själv kan bedöma om stamnätets dimensionering är rimlig relativt de kostnader som samhället kan drabbas av i händelse av svåra påfrestningar.

Regeringen bör ställa tydligare krav på myndigheternas redovisning av operativ förmåga att hantera allvarliga störningar, givet de allmänt hållna mål som finns.

Regeringen bör förbättra sin uppföljning av myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser.

Regeringen bör säkerställa att ett nödvändigt utredningsarbete bedrivs avseende prioriteringsfrågor.

Det är klart och tydligt vad Riksrevisionen har för åsikt i de här frågorna. Och vi reserverar oss bakom Riksrevisionen och gör samma bedömning.

Anf. 148 ULF GRAPE (m):

Herr talman! I elens barndom förbrukades strömmen där den producerades. Fabrikerna var placerade i närheten av vattendragen. Med hjälp av vattenturbiner tillverkade man el. Dåtidens teknik för att transportera elström var inte speciellt utvecklad. Man klarade bara av några hundra meter innan effektförlusterna blev för stora.

Det var först när systemen med trefas växelström utvecklades, bland annat av Jonas Wenström på Asea, som ledningslängderna kunde öka. Den här metoden användes första gången 1893 på en 14 kilometer lång ledning mellan Hellsjön i Dalarna och gruvorna i Grängesberg. Man kan säga att stamnätets – det som är föremål för dagens debatt – vagga låg i Dalarna.

I dag består stamnätet av 15 000 kilometer ledning som förbinder produktionsanläggningar som är spridda över hela landet med region- och lokalnäten där användarna finns. Stamnätet är också det nät som förbinder oss med utlandet.

Dagens debatt handlar om statens insatser för att hantera omfattande elavbrott. Underlaget till det betänkande som försvarsutskottet lämnar är en granskning som Riksrevisionen har gjort som en förstudie under 2006 och som en mer fördjupande granskning under 2007.

Det som har granskats är om regeringen och Svenska kraftnät har ett tillräckligt underlag för att förebygga omfattande elavbrott. Man har också granskat om statens åtgärder ger förutsättningar för att hantera ett omfattande elavbrott, om ett sådant inträffar.

Däremot har Riksrevisionen inte bedömt sannolikheten för att ett omfattande elavbrott ska inträffa. Man har heller inte granskat nätbolagens åtgärder eller samhällets förmåga att med reservkraft kunna mildra konsekvenserna av ett omfattande elavbrott.

Jag vill redan nu påpeka att detta att Riksrevisionen inte har granskat förekomsten av reservkraft inte innebär att det inte finns någon sådan. Reservkraft finns hela tiden tillgänglig, både i form av startklara kraftverk och i form av lokala reservkraftsaggregat vid till exempel sjukhus.

I Sverige är vi tack och lov förskonade från återkommande och omfattande elavbrott. Om man ska gå på den definition som Riksrevisionen har gjort har vi aldrig haft något sådant här i Sverige. Vi är förskonade av det enkla skälet att vi har en hög säkerhet i vårt stamnät och i våra lokal- och regionalnät. Vi är också förskonade tack vare att elsäkerhetsarbetet är lika gammalt som elen själv. Det startade samtidigt som vi fick elström till hushållen och industrin för över 100 år sedan.

Herr talman! Stamnätet är ett nätverk av högspänningsledningar och transformatorer som täcker hela Sverige. Uppbyggnaden är sådan att om ett fel uppstår i en ledningssträcka så kan elen dirigeras om till en annan ledningssträcka utan att det ens blinkar till i våra lampor. Denna redundans i stamnätet är kanske den viktigaste faktorn för att upprätthålla en hög tillförlitlighet.

Stamnätets motståndskraft gentemot olika typer av påfrestningar bygger på två förutsättningar. Dels är det själva nätets fysiska och logiska egenskaper, dels förmågan hos ansvarig personal att vidta nödvändiga åtgärder när så behövs.

De fysiska och logiska egenskaperna i stamnätet utvecklas kontinuerligt och byggs hela tiden på baserat på dimensioneringsregler, tekniska standarder och olika riskfaktorer. Utbyggnaden och förstärkningen behöver också göras på grund av att stamnätet hela tiden transporterar ökande energimängder. Med den här uppbyggnaden kan stamnätet vid varje given tidpunkt själv klara av stora påfrestningar oberoende av orsak.

Förmågan hos ansvarig personal att vidta nödvändiga åtgärder bygger på att man kan sin sak och att man bedriver ett systematiskt arbete med att sammanställa och redovisa risk- och sårbarhetsanalyser. Eftersom el inte är en lagervara utan förbrukas i samma sekund som den tillverkas förutsätts att arbetet sker i linjeorganisationen så att det blir ett integrerat instrument i den ständiga avvägningen mellan risker, åtgärder och resurser.

Detta kontinuerliga arbete med att hantera och förebygga elavbrott 24 timmar om dygnet 365 dagar om året ska vi ha i åtanke när vi bedömer förmågan hos stamnätsoperatören att hantera även omfattande elavbrott.

Likväl kan det inträffa. Den 23 september 2003 inträffade ett stort elavbrott i södra Sverige och östra Danmark som varade i nästan sex timmar i de mest utsatta delarna. Orsaken till elavbrottet var en kombination av fel i stamnätet. Det började med ett ventilfel vid kärnkraftverket i Oskarshamn. Några minuter senare uppstod det ett tekniskt fel i ett ställverk utanför Varberg. Kombinationen av dessa två händelser ledde till en större påfrestning på stamnätet än vad det tålde. För att undvika en total kollaps kopplades stamnätet isär till två separata delar, och inom loppet av några sekunder klappade den södra delen ihop och elavbrottet där var ett faktum.

Elavbrottet 2003 lamslog stora delar av samhället. Vid tusentals arbetsplatser kunde verksamheten inte fortsätta, tågtrafik stannade och mycket av den samhällsservice som vi normalt tar för given fick stora problem. Nästan tre miljoner människor berördes.

Ett så stort elavbrott har vi bara haft en gång tidigare i Sverige, och det var 1983 då stora delar av södra Sverige blev utan ström i upp till tio timmar.

De åtgärder som vidtogs efter den lärdomen var att ytterligare förstärka de fysiska och logiska egenskaperna och öka redundansen i stamnätet. Nya ledningar till södra Sverige har byggts och viktiga transformatorstationer har byggts om.

För att ytterligare förstärka den andra förutsättningen för stamnätets motståndskraft har Svenska kraftnät genomfört en omfattande övning där över 200 personer från både elbranschen och berörda myndigheter deltog. Syftet med övningen var att träna och utvärdera elförsörjningens förmåga att hantera stora störningar inom områden som krishantering, samverkan mellan driftcentraler, reparationsinsatser och informationshantering.

Den direkta slutsatsen från övningen är att samverkan och informationsutbyte är grundläggande för att snabbt trygga och återställa driften i elnäten. Nu ska den här övningen utvärderas och vart och ett av de medverkande företagen och myndigheterna ska få en genomgripande återkoppling som underlag för ytterligare förbättringar.

I det här sammanhanget kan det vara på sin plats att nämna Stan Kaplans teorem: Hälften av alla problem orsakas av att människor använder samma ord för olika saker. Den andra hälften orsakas av att människor använder olika ord för samma saker.

Herr talman! Eftersom vi medvetet har minskat vår elproduktion här i Sverige är vi numera en nettoimportör av elektricitet. Den överföringskapacitet som finns mellan våra grannar i Europa och oss är begränsad och därigenom blir Sverige ett eget prisområde där balansen är sådan att vi har högre konsumtion än den tillgängliga produktionskapaciteten. Denna för svensk del medvetna strategi medförde tidigare, när balansen var den omvända, att vi kunde ha förhållandevis låga elpriser till gagn för hushållen och den elintensiva basindustrin.

Nu för tiden är en sådan protektionistisk strategi kontraproduktiv eftersom vi inte kan tillgodogöra oss de fulla effekterna av en konkurrensutsatt elproduktion.

Norden är och har varit en föregångare inom EU vad gäller att utveckla en fungerande elmarknad. Nästa steg i den utvecklingen bör vara att ha en gemensam systemoperatör för de nordiska stamnäten. På så sätt kan konkurrensen stärkas och elpriserna bli lägre. Genom att ta bort gränshinder förvandlas få stora aktörer på små nationella marknader till flera mindre aktörer på en större marknad. Därmed förbättras konkurrensen och förutsättningarna för fortsatta elprisökningar minskar.

Inte bara konkurrensen förbättras, utan även säkerhetsnivån. Med ett gemensamt nordiskt stamnät och ett ökat utbyte av el med vår omvärld ökar redundansen väsentligt vilket är bra för den totala tillgängligheten.

Herr talman! Med utgångspunkt i den granskning som Riksrevisionen lämnat vill Socialdemokraterna att en nationell reservkraftsstrategi utarbetas. Syftet med strategin ska vara att säkerställa de verksamheter som

anses samhällsviktiga vid en svår påfrestning och att ha ändamålsenliga regler och incitament för beslut om reservkraftslösningar. Strategin ska öka möjligheterna att optimalt använda nationellt och internationellt mobila reservkraftsaggregat i en akut situation.

Men, stopp ett tag – hur tänker man då?

Ska eventuella skador på stamnätet lösas med att vi lånar mobila reservkraftsaggregat och placerar ut dem lite här och var? Hur lång tid tar det då innan några få får tillbaka strömmen? Dagar, veckor eller månader?

Vi pratar ju stamnät här, det stamnät dit vattenkraftstationerna, kärnkraftverken och vindkraftparkerna över hela Sverige är anslutna.

Precis som exemplet från 2003 visar går det att hålla tillgängligheten uppe i delar av stamnätet eftersom produktionsanläggningarna är spridda över hela Sverige. Mobila reservkraftsaggregat på stamnätets nivå känns ju lite felplacerat.

Antingen vill Socialdemokraterna rikta uppmärksamheten från en nordisk redundans i stamnäten i tron att prisområdet ska bli vad det en gång var eller också har man inte förstått frågan.

Det senare verkar mest troligt eftersom det inte hände mycket mellan den varning som vi fick vid elavbrottet 2003 och den förstudie som Riksrevisionen gjorde hösten 2006, och som alltså ligger till grund för den rapport som Socialdemokraterna har hämtat sitt motionsmaterial ur. Fokus låg under den förra mandatperioden i stället på att brister i elnätet skulle åtgärdas genom att elbolagen fick kompensera sina elkunder med pengar i händelse av ett elavbrott.

Herr talman! Vi har all rätt att ställa krav på den grundläggande säkerheten inom elförsörjningen eftersom den är så fundamental för hela samhällets funktion. Men det ställer också krav på oss politiker att kraven på åtgärder är relevanta i sammanhanget.

Regeringen har med anledning av Riksrevisionens rekommendationer vidtagit en rad åtgärder. Utskottet gör bedömningen att dessa påbörjade åtgärder bör avvaktas. Några ytterligare åtgärder från riksdagens sida behövs därför inte nu.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 149 MATS BERGLIND (s) replik:

Herr talman! De första tre fjärdedelarna av Ulf Grapes inlägg har jag faktiskt inte så mycket att protestera mot. Det var en imponerande genomgång av vad som har hänt, vilka risker som Sverige har utsatts för och som tyvärr kan upprepas.

Men på slutet handlade det om att det är vi socialdemokrater och miljöpartister och vänsterpartister som inte begriper detta och att vi inte kan dessa frågor. Jag ska erkänna att inte jag heller kan dessa tekniska frågor. Men det som vi lutar oss mot är Riksrevisionen som har gjort en rapport där man har kommit fram till detta.

Det finns en del medborgare som brukar hävda att när politiker debatterar med varandra ger de inte svar på frågor som ställs. Jag ska därför göra saken väldigt enkel för Ulf Grape. Har majoriteten förtroende för Riksrevisionen?

Anf. 150 ULF GRAPE (m) replik:

Herr talman! Jag är ny här i riksdagen, och jag kan kanske inte alla turer. Men en sak begriper jag, och det är att när Riksrevisionen lämnar en rapport hanteras den. Det känns därför som lite tårta på tårta att behöva debattera Riksrevisionens rapport ordagrant i denna kammare. Det är det ena.

Sedan kan jag till att börja med säga att säkerheten i vårt stamnät är väldigt hög. Det har aldrig inträffat något elavbrott enligt Riksrevisionens bedömning. Det har inträffat två stora elavbrott som har varit allvarliga i sig. Men det säger också en hel del om vad nätets konstruktion klarar varje dag, varje sekund. Man hanterar små elavbrott utan att vi märker någonting. Eftersom el konsumeras i samma sekund som den produceras måste man hantera de små elavbrotten på samma sätt som stora elavbrott. Därför finns det hos driftspersonalen hos stamnätsoperatören Svenska kraftnät en mycket hög kompetens att hantera stamnätets funktion så att det är öppet och tillgängligt.

Det finns en rad åtgärder som Riksrevisionen lämnade förslag på, och det var i juni 2007. Det har flutit lite vatten under broarna sedan dess, och åtgärder har vidtagits med anledning av dessa rekommendationer.

Jag tycker, som sagt, att Socialdemokraterna skjuter över målet när de talar reservkraftsstrategi på stamnätets nivå. Vi har reservkraft, och vi behöver naturligtvis reservkraft. Men den behöver vi på lokalnätets nivå nära användarna. Jag tror därför att man behöver tänka ett varv till där.

Anf. 151 MATS BERGLIND (s) replik:

Herr talman! Som jag sade finns det de som påstår att när politiker debatterar med varandra och ställer frågor får de inga svar. Det blir svårt att som åhörare då hänga med i debatten och förstå vad sakfrågan handlar om och vilka olika åsikter som politikerna har.

Jag ställde en väldigt enkel fråga: Har majoriteten förtroende för Riksrevisionen? Jag vet inte vad svaret handlade om, om jag ska vara riktigt ärlig. Jag tappade tråden lite grann. Det handlar om att Riksrevisionen har lagt fram en rapport med fem tydliga punkter som man anser bör åtgärdas från statsmakternas sida. Det viftas undan utan några som helst sakargument. Då är det väl inte så konstigt att man ställer frågan: Finns det inget förtroende för Riksrevisionen? Jag skulle faktiskt vilja ha ett svar, Ulf Grape. Har majoriteten förtroende för Riksrevisionen?

Anf. 152 ULF GRAPE (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag blev missförstådd där, men jag tror att jag svarade på den frågan, nämligen att den rapport som Riksrevisionen har lämnat hanteras seriöst och att åtgärder är vidtagna. Nu har jag sagt det två gånger, och då borde det ha sjunkit in.

Det som stör mig i reservationen och som är knepigt att hantera utan att tala på teknisk nivå är hur i herrans namn man ska kunna koppla reservkraft på stamnätet direkt. Vi hanterar – nu måste jag läsa innantill – 150 miljarder kilowattimmar per år i stamnätet. Det blir rätt mycket. Jag tror att denna mobilitet i reservkraftslösningarna är borta för länge sedan om vi på något sätt ska kunna hantera de avbrott på stamnätet som vi här diskuterar. Det låter sig inte göras över huvud taget.

Tänket är därför fel. Detta ska man lösa på andra nivåer. Redundansen i nätet måste öka. Det är där som man har lösningen på stora avbrott i stamnätet. Det är också där som man kan åtgärda det utan att det förflyter alltför lång tid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

Prot. 2008/09:31
19 november

15 § Valfrihetssystem

Valfrihetssystem

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU5
Valfrihetssystem (prop. 2008/09:29).

Anf. 153 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! I det betänkande som vi nu ska debattera från socialutskottet behandlas regeringens proposition *Lag om valfrihetssystem* som går under beteckningen LOV. Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Dessutom har vi behandlat ytterligare två yrkanden från allmänna motionstiden, och vi har bett finansutskottet att yttra sig om detta betänkande.

Socialutskottet ställer sig bakom regeringens förslag om en ny lag, LOV, lagen om valfrihetssystem, reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurranspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Valfrihetssystemet enligt LOV är ett alternativ till upphandling, alltså lagen om offentlig upphandling, LOU.

Lagen bygger inte på någon priskonkurrens mellan leverantörerna, utan det är den enskilde som i stället ges möjlighet att välja den leverantör som han eller hon uppfattar tillhandahåller den bästa kvaliteten. Enligt lagförslaget ansvarar kommunen eller landstinget för att brukaren eller patienten får fullödlig information om samtliga leverantörer.

Ändringen i socialtjänstlagen innebär att socialnämnden får avvakta med att verkställa beslut om bistånd inom ett valfrihetssystem till dess att den enskilde kan få tillgång till den leverantör som han eller hon önskar.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009. I betänkandet finns en reservation.

Nu välkomnar jag utskottets ledamöter till debatt i frågan.

Anf. 154 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Fru talman! I dag ska vi debattera och besluta om en lag som gör att vi ändrar riktning inom svensk äldreomsorg. Man ska privatisera vår svenska modell under parollen att det handlar om valfrihet. Vems valfrihet det handlar om och för vem valfriheten är viktigast är vi inte överens om mellan partierna. Är det de äldres, brukarnas, valfrihet, eller är det vårdföretagens? Kommer detta att bli en lika bra valfrihet som vi lovades när vi skulle få välja elbolag? Det skulle bli enkelt och billigt.

Vad är det som regeringen egentligen erbjuder de gamla att välja på? Är det vad man vill ha utfört eller vad just personen i fråga tycker att det är viktigast att i sin vardag få hjälp med? Nej, det får man inte välja mellan. Maria Larsson har redan bestämt vad man får välja mellan. Man får bara välja mellan om det ska vara privat eller om det ska vara offentligt drivet. Det är den stora valfrihetsreform som vi i dag debatterar.

Hur ska våra äldre som är i behov av vård och omsorg kunna sätta sig in i alla fakta om vad som skiljer de här bolagen åt? Hur vet man vilken kvalitet de olika bolagen erbjuder? Vem kontrollerar den, och mot vad stäms den av?

Frågetecknen är, tycker jag, väldigt många och svaren väldigt få. Ibland kan jag känna att det här mer är en näringspolitisk debatt där det gäller att lägga över så mycket som möjligt på privat drivna företag som har som sitt högsta mål att kunna ta ut en rejäl vinst från skattekollektivet. Jag tycker att man börjar se äldreomsorgen som en företagsverksamhet, inte som en kommunal verksamhet.

Regeringen har avsatt 300 miljoner till kommunerna så att de kan utreda och förbereda sig inför införandet av den här lagen. Ett ganska stort antal kommuner har beslutat att ta emot de här pengarna, men väldigt många har också iklätt sig både hängslen och livrem genom att i sina beslut ha en klausul om att man slutgiltigt tar ställning den dagen lagen ska införas – alltså när utredningen i kommunen är klar.

Herr talman! Det finns just nu en rad viktiga och stora frågor att diskutera inom äldreomsorgen. Riksrevisionen skildrar i en dyster rapport bilden av den lukrativa äldrevårdsmarknaden där någon form av laglöshet börjar komma, i takt med att det offentliga faktiskt avsäger sig sitt lagstadgade ansvar.

RRV påtalar allvarliga problem med kontrollen och insynen i den privat drivna äldreomsorgen och kommer med en rad förslag om förändringar.

Nyligen kunde vi läsa om en kvinnlig anställd som sades upp från ett privat äldreboende i Västsverige när hon slog larm om de missförhållanden som rådde på boendet för de äldre. När ledningen inte lyssnade gick den här personen till kommunen och berättade. När vårdbolaget fick reda på det kallades hon in till chefen. Hon sades upp direkt på grund av illojalitet mot företaget.

Att man i kommunalt driven äldreomsorg ska anmäla lex Sarah-händelser till Socialstyrelsen är jättebra. Men när man ska anmäla motsvarande händelser på ett privat boende ska man anmäla det till sin chef. Detta är fullständigt oacceptabelt!

Att inte ha meddelarskydd för personalen innebär att verksamheten blir totalt utan insyn och att påverkansmöjligheterna är försumbara.

En tidningsrubrik handlar om Attendo Care som får betala 1 miljon i skadestånd till Lunds kommun för brister i vården. Man kan alltså köpa sig fri från en dålig vård. På vilket sätt gottgör ett sådant skadestånd de gamla som redan har lidit skada?

Nej, marknadslösningar och fri konkurrens om gemensamma skattemedel garanterar inte alls kvaliteten! Vi vill ha en tydligare, nationell kvalitetssäkring av våra välfärdsverksamheter. Likvärdiga villkor och hög kvalitet ska garanteras. Man måste ha nationella mål som kan följas

upp. Först då kan man veta vad man har rätt att kräva. Man kan också ställa lokala politiker till svars för kvaliteten i verksamheterna.

Det ska också finnas avtal med tydliga krav och med en avtalstid som inte sträcker sig längre än en mandatperiod – alltså inga livstidskontrakt. Vi tycker att det för alla utförare av offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska vara samma villkor, samma skyldigheter och samma krav.

Att man sedan dessutom öppnar för att den privata sidan kan erbjuda tilläggstjänster mot extrabetalning, liksom vid sidan av, öppnar för vård efter vad man har råd med – alltså inte efter behov. Den modellen kommer snabbt att urholka det vi i dag har, vilket kanske är meningen, så att det blir ett magert basutbud för skattepengarna. Resten är till för dem som har råd att själva betala.

Att dessutom tillåta detta enbart för privata företag – inte för kommunal verksamhet – är att helt snedvrیدا konkurrensen. Men annars vurmar man ju så mycket för konkurrens. Jag förstår inte alls hur man har resonerat.

Upphandling i all ära är bra och passar inom många områden. Men vi tycker inte att det passar med upphandling när det gäller vården av farmor och morfar. Det är inte rätt, och det leder till en stark koncentration till internationella vårdkoncerner.

I stället tycker vi att de utförare som man vill använda sig av ska certifieras. Det ska sättas upp riktiga krav på verksamheten, och ersättningsmodeller ska fastställas som är neutrala mellan de olika utförarna. Först då kan brukaren, i bästa fall, välja, samtidigt som kommunen eller landstinget har kvar det fulla ansvaret för kvaliteten och tillgängligheten. Då kan också mindre idéburna aktörer hävda sig. Också de stora vårdföretagen ska ges möjligheter, under förutsättning att de accepterar offentlig reglering och insyn precis som de accepterar offentliga skattemedel.

Ytterligare regler där man inte vill ha samma krav för det privata och det offentliga gäller kollektivavtal. Varför ska det vara lägre krav på arbetsgivaransvaret i den privata sektorn? Varför ska personalen inte ha meddelarskydd inom den privat drivna omsorgen? Varför ska personalen inte ha rätt till kompetensutveckling?

På de här frågorna förutsätter jag att ni i majoriteten ger mig tydliga svar under debattens gång och innan vi kommit så långt som till beslut.

När det gäller regler för etablering av företag inom valfrihetssystemet anser vi att det måste vara möjligt för dem som ansvarar för och som finansierar systemet att styra resurser och lokalisering dit där de bäst behövs.

Herr talman! Utgångspunkten för utredningen om lagen om valfrihetssystem, LOV, var att utreda ett valfrihetssystem inom äldre- och handikappomsorgen. Men hela hälso- och sjukvårdsområdet har kastats in i det slutgiltiga förslaget egentligen utan någon grundlig genomgång. Den frågan är helt enkelt *inte* tillräckligt utredd.

LOV handlar om en frivillig förändring. Men samtidigt förbereds ett tvingande vårdvalssystem i primärvården. Det har man på något sätt gömt undan.

Kommer tilläggstjänster att bli möjliga inom hälso- och sjukvården? Självklart avvisar vi en utveckling där den som har råd kan köpa sig förtur till extratjänster inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården.

Och varför ska avtalstiden vara så orimligt lång? Inom sjukvårdsområdet anges fem-åtta år som rimlig avtalstid. Det betyder att ett sådant avtal binder upp en kommun eller en region under en så lång tid. Det gör att praktiska förändringar blir omöjliga och att den demokratiska styrningen minskar. Det gör också att medborgarna inte har en aning om, inte kan veta, vem som varit med och beslutat om vad i verksamheterna.

Vi ser att mer och mer av den lagstiftning som nu med raska språng införs gör den starke ännu starkare. Vem för talan för den person som inte kan välja, som inte orkar välja eller som inte har förmåga att säga till när han eller hon är missnöjd?

Vi säger också att man måste ta detta på allvar och införa någon form av möjlighet för människor att få hjälp med det här, kanske i någon form av kvalitetskontor där det går att komma till rätta med brister som eventuellt upplevs.

Frågan om utmaningarna i äldreomsorgen kommer aldrig att kunna lösas genom fiffiga organisationsmodeller på central nivå. Det grundläggande kommer att vara ekonomiska satsningar på kommunerna.

Organisationsförändringar och en ny lagstiftning är viktigt men inte huvudfrågan. Systemet med offentlig upphandling av vård och omsorg har visat sig skapa allvarliga problem – problem som visat sig bli större och större allteftersom tiden gått. Vi har fått en stark koncentration till ett fåtal internationella vårdkoncerner som slukar de mindre företagen. Denna omvandling går snabbt, vilket inte minst beskrivs i den statliga utredningen från 2007 – Delegationen för mångfald inom vård och omsorg, som socialministern dessvärre lade ned i förtid.

Herr talman! Det är uppenbart svårt att styra mot kvalitet. Vi har sett många exempel på hur jakten på lägsta pris gått ut över vårdtagarna. Vi är *för* att man har rätt att välja mellan olika alternativ. Regeringens förslag till lagstiftning har, enligt vår mening, dessvärre så allvarliga brister att det på flera viktiga punkter helt enkelt måste göras om.

Den springande punkten, herr talman, är att regeringen har utformat ett förslag som mer handlar om företagets valfrihet än om medborgarnas valfrihet, vilket kanske inte är helt förvånande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

I detta anförande instämde Ann Arleklo och Marina Pettersson (båda s) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 155 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag kan från talarstolen i princip instämma i allt som Catharina Bråkenhielm sade. I dag proklamerar ju regeringen enligt äldreomsorgsministrernas egen utsago en stor frihetsreform för äldre, lagen om valfrihet, LOV.

I den utformning som lagen har måste jag säga att det mer är en frihetsreform för privata företag att inte behöva teckna kollektivavtal för sina anställda och att bedriva äldreomsorg utan den insyn som finns i kommunal verksamhet. Det är en frihet för privata företag som bedriver äldreomsorg att kunna ha en personal som inte har den yttrande- och meddelarfrihet som finns i den offentligt drivna äldreomsorgen.

Det här riskerar att försämra kvaliteten i omsorgen om äldre kvinnor och män. Därför vill jag också, herr talman, yrka bifall till den gemen-

samma reservationen från s, v och mp där vi avstyrker regeringens förslag till lag om valfrihet.

För den borgerliga regeringen handlar valfrihet i hög grad om att äldre ska välja mellan ett antal privata utförare på en marknad. Det kallas kundvalsmodeller.

För mig och Vänsterpartiet är detta inte en verklig valfrihet. Då gäller att äldre ska kunna påverka de insatser de får, hur de görs, vilken person som kommer och när den personen kommer. När man bor på ett äldreboende ska man kunna påverka sin vardag. Personalen ska kunna se till den enskilda individen.

En marknadsanpassning med vinstintresse som en av drivkrafterna leder inte till detta. Skattepengar anser jag ska gå till en bättre äldreomsorg, inte i fickorna på aktieägare eller i vinst till privata företagare. Vi säger ja till medborgarnas valfrihet men inte till företagens.

Precis som Catharina Bråkenhielm sade kan man inte prata om valfrihet utan att prata om resurser. Om personalen på äldreboendet går på knäna krymper valfriheten. Om man inte hinner se till de äldres individuella önsknings, om man inte har personal så att man hinner med promenader därför att man inte kan ta in vikarier när någon är sjuk, om man inte hinner sitta ned och prata med den äldre som behöver det eller ha ett meningsfullt innehåll i vardagen krymper valfriheten.

Om man stressar mellan de äldre man ska hjälpa och de äldre känner detta kan de resonera så här: Anna – det är ju 90 procent kvinnor som jobbar i äldreomsorgen – har fyra till efter mig. Jag ber nog inte om det jag egentligen skulle vilja ha gjort, för då blir hon ännu mer stressad. Då krymper valfriheten.

Om ekonomin gör att det blir hårdare biståndsbedömningar eller leder till att det tar längre tid att få en plats på äldreboendet krymper valfriheten.

Den största valfrihetsreform alliansregeringen skulle kunna göra vore faktiskt att ge mer pengar till kommunerna i dagens läge, att inte frysa statsbidragen, som man gör när man inte räknar upp pris- och löneökningarna i statsbidragen till kommunerna. Många kommuner håller på att få det väldigt tufft nu med arbetslöshet, varsel, låg a-kassa, människor som hamnar utanför sjukförsäkringssystemet och ska gå på försörjningsstöd och mindre intäkter av skattepengar. Mer pengar till kommunerna vore den verkliga valfrihetsreformen.

Det behövs fler anställda, fler hjärnor, hjärtan och händer, i äldreomsorgen. Vi i Vänsterpartiet gör en stor jobsatsning i vår budget. Den känns mer angelägen än någonsin i detta läge. Det är ett välfärdslyft med 25 000 nya jobb i äldreomsorgen de närmaste tre åren.

Jag vill också titta lite närmare på förslagen i lagen om valfrihet. Där står det om fri etablering för de vårdföretag som uppfyller de i förväg uppställda kraven. Det är inte någon särskild begränsning av avtalstiderna. Privata utförare ges möjlighet att erbjuda tilläggstjänster. Offentliga utförare, alltså kommunal äldreomsorg, har inte den möjligheten.

De skillnader som i dag finns när det gäller regler för yttrandefrihet och meddelarskydd finns kvar.

Jag tycker egentligen att regeringen och vår äldreomsorgsminister borde lära sig skilja mellan efterfrågan och behov. Den borgerliga regeringens politik bygger på efterfrågan. Vi vet att de som efterfrågar mest

är de mest resursstarka, med högst utbildning som kan prata för sig själva, som i regel har haft ett bra liv och är vana att få människor att lyssna till sig. Men de brukar inte ha de största behoven. Det har många gånger de som inte kan tala för sig själva.

Det är därför jag tycker att etableringsfrihet blir så vansinnigt. Man ska inte kunna styra politiskt dit behoven är som störst och där verksamheten behövs, utan verksamheten ska kunna etablera sig själv där företagaren tycker att det är bäst för den egna verksamheten.

Det brukar leda till – det har gjort det när det gäller primärvård och vårdcentraler – att det blir överetablering i de centrala stadsdelarna och att det inte blir så mycket etablering runt om i förorterna. Detsamma kan man befara i glesbygd. Det är inte lika attraktivt alla gånger att starta företag där. I stället ska vi ha en äldreomsorg som utgår från behoven.

Det som förvånar mig rätt mycket är också att man faktiskt har tagit bort allt det vi kan kalla för rättigheter för de anställda. För oss är det självklart att det ska finnas kollektivavtal på arbetsmarknaden. Det är självklart ur två aspekter. För kvaliteten på verksamheten för de äldre som ska ha hemtjänst och äldreboende är det mycket bra att verksamheten har kollektivavtal. Då vet man att det är ordning och reda med personalen. De får den lön de ska ha. De försäkringar som finns gäller. Det fungerar med pensionsinbetalningar och annat. Då är det klart att det finns en mycket större chans att personal börjar jobba där och stannar kvar. Det är en väldigt stor kvalitet i äldreomsorgen med kontinuitet och personal som de äldre känner.

Nu ser det väldigt olika ut i de kommuner som har och har haft kundvalsmodeller väldigt länge och de kommuner som har kommunalt utförd äldreomsorg. Jag skulle gärna vilja fråga er på den borgerliga sidan om ni vet någon kommun som inte har kollektivavtal. Det skulle vara väldigt roligt att höra. Jag kan till exempel när det gäller privata utförare säga att i Nacka hemtjänst är det 37 av 58 företag som saknar kollektivavtal. I Täby saknar 10 av 19 företag kollektivavtal.

Jag tycker att man kan ställa frågan till er på den borgerliga kanten: Är det här konkurrensneutralitet? Vad kommer det här att innebära för arbetsvillkoren för den personal som finns i äldreomsorgen? Vad kommer det att ge för kvalitet i äldreomsorgen?

Lika självklart för oss, som Catharina Bråkenhielm också tog upp, är att det ska finnas yttrandefrihet och meddelarfrihet för personal som arbetar inom ett skattefinansierat välfärdsområde. De ska kunna påtala missförhållanden. De ska ha skydd för detta och inte behöva råka ut för repressalier och bli uppsagda, som undersköterskan Titti Bruun blev när hon mejlade till Lerums kommun om synpunkter på verksamheten i Attendo Cares äldreboende i Lerum. Hon gick alltså inte ens till medierna. Hon mejlade till kommunen, som ju har ansvar för äldreomsorgen. Hon blev uppsagd.

Det var inte heller länge sedan Rapport hade ett inslag om 15 före detta anställda och anställda på Attendo Cares boende i Lidingö som kände sig direkt hotade. De skulle inte gå utanför Attendo Care med någonting som rörde verksamheten där. Då fanns det jurister som minsann visste hur man skulle hantera frågan.

Vilka konsekvenser kommer det att få för kvaliteten när vi inte har arbetsplatser där personalen kan känna sig trygg med att de ska kunna

tala om missförhållanden? Det tror jag faktiskt är en väldigt farlig utveckling och kommer att leda till en sämre äldreomsorg.

Mot bakgrund av de här exemplen skulle jag vilja hävda att lagen om valfrihet inte alls är konkurrensneutral mellan privata utförare och kommunala utförare. Vi kommer att få se fler exempel som Nacka, där den kommunala hemtjänsten är utkonkurrerad av flera av de orsaker som jag har tagit upp.

Lagen om valfrihet är företagens valfrihetslag, inte de anställdas. Jag tror tyvärr också att vi kommer att få se flera exempel som avskedandet av Titti Bruun. Vi får tystare arbetsplatser med personal som inte vågar offentliggöra missförhållanden. Det drabbar i sin förlängning de äldre kvinnor och män som behöver en bra äldreomsorg och behöver känna trygghet när de bor på våra äldreboenden.

Anf. 156 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! Till det här betänkandet, som behandlar regeringens proposition om lag om valfrihetssystem, har Miljöpartiet en gemensam reservation med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som jag vill yrka bifall till.

Miljöpartiet har yrkat avslag på propositionen, men inte därför att vi inte vill ha valfrihetssystem eller att vi vill förvägra medborgarna valfrihet. Anledningen till vårt avslagsyrkande är att regeringens förslag till ny lagstiftning som vi ser det har allvarliga brister och saknar viktiga inslag. Inte minst handlar det också om att förslaget har tagits fram utan att man utrett vissa delar tillräckligt väl.

Därför föreslår vi att förslaget görs om och att regeringen får återkomma till riksdagen med ett mer genomtänkt och genomarbetat förslag som kompletteras med de synpunkter som vi har framfört i vår gemensamma motion.

Catharina Bråkenhielm från Socialdemokraterna har redan i sitt anförande på ett bra sätt redogjort för och beskrivit vår gemensamma kritik mot regeringens förslag. Av naturliga skäl kommer därför mitt anförande att innehålla en hel del upprepningar av det som tidigare har sagts, men det leder förhoppningsvis till att vårt gemensamma budskap blir ännu tydligare.

En generell kritik som man kan rikta mot förslaget om en lag om valfrihetssystem är att regeringen har satt företagets intressen och villkor före medborgarnas intressen och att förslaget i första hand verkar syfta till att skapa fler företag. Det verkar inte syfta till att ge alla medborgare en rätt till trygghet och en garanti för att alla får sina behov av vård och omsorg tillgodosedda. Det handlar kort sagt om att regeringen har utformat ett förslag som mer handlar om företagets valfrihet än om medborgarnas.

Jag tänkte nu kort beskriva några områden där vi vill se en förändring av den föreslagna lagstiftningen.

Först och främst vill vi se ett mer effektivt och rättvist utnyttjande av resurserna i form av skattemedel som används till vård och omsorg. Därför kan vi inte acceptera en fri etablering för företagen. Vi anser att det självklart måste vara så att landstinget, kommunen eller regionen, som är de som finansierar verksamheten och har det yttersta ansvaret, också har

en möjlighet att styra resurser och lokalisering dit de bäst behövs utifrån medborgarnas behov.

Regeringens förslag tar ingen hänsyn till medborgarnas behov, utan det är företagets vinstkalkyler och företagets rätt att driva verksamhet där det är lönsammast som har fått styra den moderatledda regeringens förslag till valfrihetssystem. Vi förordar ett system där företagen som etablerar sig gör det där behoven är störst för att på så sätt säkerställa att medborgarnas behov kommer i första hand.

Herr talman! Ska lagen om valfrihetssystem gälla för hälso- och sjukvården? Vi tycker inte att den ska göra det – inte förrän man har gjort en grundlig utredning om de konsekvenser som införandet av valfrihetssystem skulle innebära, speciellt med hänsyn tagen till den kommande världsvalagstiftningen. Utgångspunkten för utredningen om valfrihetssystem var att det skulle handla om valfrihetssystem inom socialtjänstens område, och främst äldre- och handikappområdet.

Regeringen har trots det valt att låta även hälso- och sjukvården omfattas av valfrihetssystem utan att man har gjort en ordentlig utredning och analys av hur valfrihetssystem förhåller sig till hälso- och sjukvårdslagen. Detta faktum tyder än en gång på att regeringen hastar fram förslag på ett slarvigt och oansvarigt sätt.

Vi avvisar också förslaget om tilläggstjänster mot avgift. Miljöpartiet är övertygat om att tilläggstjänster kan komma att skapa en situation som för bort från vårt solidariska välfärdssystem. Om enskilda medborgare som har råd kan köpa sig tilläggstjänster i form av utökad service mot en avgift riskerar det att leda till stora ojämlikheter när det gäller vård, omsorg och service.

Privata utförare kan också utnyttja möjligheten med tilläggstjänster till att minska eller dra ned på den ordinarie och rimliga servicenivån. Det ska naturligtvis vara medborgarnas behov av service som ska avgöra, och inte om man har råd att betala extra för denna service.

Om nu förslaget om tilläggstjänster ändå blir verklighet måste systemet naturligtvis möjliggöra att även offentliga utförare får använda sig av tilläggstjänster, vilket med regeringens förslag inte är möjligt. Det ska enligt regeringen endast vara de privata utförarna som får använda sig av tilläggstjänster.

Herr talman! Det ska vara likvärdiga villkor för offentliga utförare och privata utförare. Det är för oss i Miljöpartiet en självklarhet. I regeringens förslag till valfrihetssystem finns flera exempel på att man skapar orättvisa och icke likvärdiga villkor mellan privata och offentliga utförare. Jag nämnde nyss ett sådant när det gällde tilläggstjänster. Ett annat exempel är att regeringen tycker att det inte ska vara samma regler och krav som gäller för privata utförare när det handlar om kollektivavtal, arbetsgivaransvar, personalens meddelarfrihet, kompetensutveckling och insyn i verksamheten. Självfallet anser vi i Miljöpartiet att det ska vara samma regler och krav som gäller för privata och offentliga utförare eftersom det i bägge fallen handlar om verksamhet som är offentligt finansierad av skattemedel.

När nu regeringen lägger fram ett förslag om valfrihetssystem verkar man ha missat en viktig demokratisk aspekt på förslaget. Om detta är medvetet eller inte får väl någon representant för den moderatledda regeringen ge svar på i dag.

Det handlar om att man inte tydligt anger någon bortre tidsgräns för avtal med privata utförare. Miljöpartiet anser att det är helt orimligt att en politisk majoritet sluter avtal som sedan binder kommunen, landstinget eller regionen under flera mandatperioder.

Därför måste det liggande förslaget kompletteras med krav på att förfrågningsunderlag och certifieringskriterier ska omprövas minst en gång per mandatperiod. Detta är viktigt för att garantera det demokratiska inflytandet och att systemet är öppet för politisk påverkan. Ytterst är det viktigt för att stärka medborgarnas möjligheter att genom allmänna val påverka utformningen av den offentliga servicen eller att utkräva ansvar. Med regeringens förslag riskerar denna demokratiska rättighet att kraftigt begränsas.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det förslag som vi debatterar här i dag än en gång är ett tydligt exempel där den moderatledda regeringen lägger fram ett förslag som framför allt handlar om att tillgoda företagets valfrihet och intressen.

Vi från oppositionen har lagt fram förslag på förändringar som skulle leda till att vi fick ett valfrihetssystem där medborgarnas intressen och behov sätts i första rummet. Valfrihetssystem är bra, men det ska vara en valfrihet på medborgarnas villkor – inte på företagets.

Anf. 157 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskotts-
betänkandet i dess helhet och självfallet avslag på motionerna.

Herr talman! Oavsett om vi är unga eller gamla har vi olika behov och önskemål. Det håller inte längre att enbart servera en lösning inom välfärdsområdet. Det är skälet till att alliansregeringen, Centerpartiet och övriga där ingående partier, nu öppnar den offentliga sektorn. Och det sker på flera områden.

När nu kommunerna efter detta beslut kan erbjuda fritt val i äldreomsorgen kommer många olika alternativ att uppstå. Den vård- och omsorgsgivare som lever upp till de kvalitetskrav som kommunen ställer har rätt att erbjuda äldreomsorg. Nu blir det den enskilda människan som avgör om kommunen eller det privata företaget är gott nog för henne. Det är inte kommunalrådet som bestämmer det.

Herr talman! Jag tycker att det verkligen känns bra när vi nu kan leverera en av de större valfrihetsreformerna som vi i allianspartierna utlovade i valet. Jag tycker att det känns mycket bra att intresset från landets kommuner är så stort. Den senaste siffran var 181 kommuner som har sökt stimulansbidrag för att förbereda och utveckla ett eventuellt införande av ett valfrihetssystem enligt lag om valfrihetssystem, LOV.

Det känns också bra när man går ut i verkligheten att det finns ett så brett intresse, över partigränserna och över blockgränserna, för att ställa upp och lyssna på vad folket vill, nämligen bestämma mer över sitt eget liv.

20–25 procent av de sökande kommunerna har än så länge en vänstermajoritet. Jag läste i Dagens Samhälle som refererade en del synpunkter ifrån ledande s-politiker. Som jag tolkade det var det citat som verkligen hyllar det förslag som vi nu har att ta ställning till. Det är ett nytt sätt att tänka, sade en person. Vi måste våga prova nytt, sade en annan. LOV är ett utmärkt verktyg, sade en tredje. Vi får också en gene-

ration av äldre med vana att välja i olika sammanhang, sade en fjärde. Detta är hämtade från ledande s-politiker i Östersund, Gävle, Tierp respektive Eskilstuna.

Vänsterpartierna i riksdagen svarar med att yrka avslag på hela propositionen. Det handlar uppenbarligen om ideologiska låsningar och en så himla tråkig rädsla för att äldre ska ges makten över sina egna liv. Det är så avslöjande. Catharina Bråkenhielm, Eva Olofsson och Thomas Nihlén vet bäst. Jag tycker att det är dags att myndigförklara våra gamla. Det är en sak om ni inte lyssnar på oss i majoriteten, men lyssna åtminstone på de enskilda människorna! Lyssna på era egna kommunala företrädare som är närmare verkligheten! Det har vi gjort. Vi förankrar våra förslag utifrån ett underifrånperspektiv.

Herr talman! Socialutskottets majoritet är öppen för förnyelse. Vi vill på allvar se en valfrihet och en mångfald, och vi lyssnar på våra och era lokala företrädare. Vi anser framför allt att våra gamla och andra i den sociala sektorn ska få vara med och bestämma mer i realiteten. Det är någonting som det nu ges möjligheter till. Genom LOV får vi tydliga regleringar. Det ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare till brukaren eller patienten.

Enligt LOV annonseras upphandlande myndighet löpande på en nationell webbplats för valfrihetssystem. Privata och ideella organisationer kan ansöka och bli godkända leverantörer. Avtal reglerar och förutsätter att man uppfyller de uppsatta kraven. Därefter ska det godkännas och kontrakt tecknas. Lagen bygger på att det inte är någon priskonkurrens mellan leverantörerna. Den enskilde ges i stället möjlighet att välja den leverantör som uppfattas erbjuda den bästa kvaliteten. Det är viktigt att det ges en information om leverantörerna kontinuerligt. Det är en uppgift för kommun eller landsting. Det är ett förslag som ska kunna träda i kraft den 1 januari 2009. Jag tycker att det är en viktig sammanfattning och ett viktigt budskap att vi nu är så nära att kunna genomföra vår stora valfrihetsreform.

Herr talman! Det kommer mera. Det kommer mera i form av flera förslag. Vi ser det framför oss, och propositioner börjar komma. Vårdval, ersättningsetableringar, den ideella sektorn som ska få större möjligheter att verka, mångfaldssatsningar och socialt företagande står på dagordningen. Jag tycker att det är mycket spännande. Vi kan se fram emot att vi nu på allvar ger ett förtroende till enskilda människor att styra och ställa med sitt eget liv. Det vill vi i Centerpartiet medverka till. Därför är vi glada för alliansregeringens förslag i den här delen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lars-Ivar Ericson (c), Jan R Andersson och Margareta B Kjellin (båda m), Tobias Krantz (fp) samt Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Anf. 158 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! När Kenneth Johansson börjar med att säga att det här är en av de största valfrihetsreformerna i mannaminne, vad jag har förstått, blir jag lite fundersam. Jag har läst den här lagen, och jag vet inte riktigt vad det är man väljer på. Vad är det begynnande dementia Greta får välja

på? Är det på de fem privata företagen och förhoppningsvis kommunens tjänster? Vad är det som är den stora valfriheten? Hon får inte välja om hon vill gå en promenad, om hon vill ha toaletten städad två gånger i veckan, om hon vill ha sockerkakan bakad eller om hon vill gå till affären. Det får hon inte välja på.

Om det skulle vara historiens största valfrihetsreform, som det lät på Kenneth Johansson, borde det väl ändå vara innehållet mer än organisationen man väljer på? Eller har jag missat poängen? Du får gärna förklara det.

Anf. 159 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Catharina Bråkenhielm har fullständigt missat poängen. Det handlar om att en enskild människa, väl upplyst av den information som kommun och landsting är skyldiga att ge över vad det finns för olika alternativ att välja bland, väljer, om man vill göra ett val, en leverantör. Den leverantören har naturligtvis ett utbud. Det handlar om vad man vill arbeta med, vad man vill utveckla, vad man kan erbjuda och vilka möjligheter man har att uppfylla det och det önskemålet från den enskilde.

Precis som man gör andra val är det självklart att den enskilda människan, i samverkan med anhöriga och på det sätt man finner lämpligt, går igenom det utbud som finns i de erbjudanden man har att ta ställning till. Jag är alldeles övertygad om att det som kommer att fälla avgörande för valet – åtminstone skulle jag själv tänka så om jag vore i den situationen – vore just kvaliteten. Jag tycker att det är en av poängerna med att vi nu får flera aktörer på arenan. Nu får vi kooperativa, ideella, privata, kommunala och landstingskommunala verksamheter för att stimulera den här utvecklingen. Tror verkligen Catharina Bråkenhielm att det allena saliggörande är att det enbart finns en, vilket det oftast är i Sosse-Sverige, kommunalt driven verksamhet? Jag tror inte det. Jag tror att konkurrensen leder till kvalitetsutveckling för den enskilda. Det är ett tydligt besked från min sida.

Anf. 160 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! När Kenneth Johansson säger att dementa Greta är väl upplyst när hon väljer leverantör känns det som ett förfärligt språkbruk. Vi är alltså där nu att när det gäller vår mjuka omsorg om våra äldre väljer vi leverantör precis som när det gäller elavtal. För mig låter det förskräckligt.

Hon ska välja det alternativ där man erbjuder mest, säger du. Det är också en orättvisa i det i och med att de privata aktörerna får erbjuda tilläggstjänster mot betalning, och den kommunala verksamheten får inte göra det. Jag skulle vilja ha svar på varför det är så. Det tycker jag är viktigt.

Sedan har jag en annan fråga. Om personalen på ett privat äldreboende upptäcker att de äldre far illa – det är någonting på boendet som gör att man behöver anmäla det och uppmärksamma ledningen på det – tycker Kenneth Johansson då att det inte ska vara så att man får berätta det? Man ska inte ha meddelarfrihet just på den privata sidan. Varför är det så att man gör skillnad?

Kenneth Johansson lägger ord i mun på oss socialdemokrater. Vi har inte sagt att det inte är okej att det finns fler utförare. Det vi säger är att

ska det vara gemensamma skattepengar som betalar ska det också vara samma konkurrensneutralitet och alltså samma regler. Det finns en lång rad regler som skiljer de olika utförarna åt, och det är inte korrekt. Har man meddelarskydd, kollektivavtal, utbildning för personalen och så vidare – det finns en lång rad sådana saker – är det okej. Men i dag är spelreglerna i det lagförslag som föreligger så ojämsställda och inte konkurrensneutrala att det helt enkelt inte är rätt att anta den här lagen.

Anf. 161 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ska ta frågorna i den ordning de blev ställda.

När det gäller en person som har demens är det klart att den personen tillsammans med sina anhöriga och dem som är berörda behöver vara med och bedöma om man över huvud taget vill göra ett val. Det finns ett grundansvar som alltid ligger fast från samhällets sida via kommunal verksamhet. Det är alltså inga som helst problem. Man tvingas inte att göra ett val. Det är en möjlighet att göra det.

När det gäller tilläggstjänster måste Catharina Bråkenhielm ha missat det. Det står väldigt tydligt i betänkandet, på s. 16, att det är en fråga om en överenskommelse mellan brukaren och leverantören som betalas av brukaren själv. Det är alltså inga som helst bekymmer. Det är en möjlighet som ligger utanför kommunens ansvar även i den här delen. Om en enskild människa vill köpa en tjänst av någon firma eller så må väl den människan få göra det utan att vare sig Catharina Bråkenhielm, jag eller någon annan ska lägga sig i det. Det är väl ändå ett avvägande som de gör, likaväl som man nu har hushållsnära tjänster och annat att tillgå.

Det är min bestämda uppfattning att det är fråga om att vi behöver göra förändringar i lagstiftningen. Det har ju Riksrevisionen bland annat påpekat. Det finns flera av de områden som har tagits upp här som jag tycker ska ändras på, och ett sådant arbete har påbörjats.

Men det är ju ingenting nytt, för ni har ju från tidigare majoriteter också släppt fram privata företag utan att ni har brytt er särskilt mycket om att göra de förändringar som ni nu helt plötsligt i opposition ser som nödvändiga.

Jag vet att det är saker på gång, och inte minst Riksrevisionen ska behandlas noggrant i den delen.

Anf. 162 EVA OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Det är bra att Riksrevisionens kritik tas på allvar. Riksrevisionen sade när de var i socialutskottet att de tittade särskilt på den privata omsorgen därför att många äldre är sköra och inte kan rösta med fötterna. Den grundidé som alliansen har, alltså att om jag kommer in på ett äldreboende som jag vill komma in på men sedan tycker att det är dåligt ska jag flytta till ett annat, stämmer ju inte med verkligheten. Det vet alla människor som kan något om äldreomsorg, som har anhöriga på äldreboende eller som jobbar där. Det fungerar inte, det där att rösta med fötterna, alltså det där att den enskilda individen ska kunna påverka genom att flytta sig runt som när jag går till Ica eller Konsum. Äldreomsorgen ser inte så ut. Maktförhållandena är inte sådana. Jag som en äldre människa, kanske multisjuk, har inte lika mycket makt som Attendo Care eller vårdbolagen. Om jag vill ha något speciellt kanske det äldreboendet inte finns, eller den hemtjänst som gör det kommer aldrig.

Vi vill ändra maktförhållandena genom att helt enkelt låta den äldre själv bestämma över innehållet i biståndstimmarna ihop med den närmaste personalen och lägga över makten där. Då får vi en äldreomsorg som är olika. Den kommer inte att bli lika, som Kenneth Johansson här påstår.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Kenneth Johansson. Har du någonsin gått igenom en sådan här lista med företag? Jag gick igenom Nackas. Jag skulle inte kunna välja. Jag har jobbat i hela mitt liv inom äldreomsorg och som politiskt ansvarig för äldreomsorg.

Den andra frågan jag skulle vilja ställa till Kenneth Johansson är: Tycker du att det här förslaget är konkurrensneutralt? Tycker du att man ska ha kvar kommunal äldreomsorg att välja på också? Nacka har det inte, och det kanske blir så i fler kommuner. Alla stadsdelar i Stockholm tror jag inte har det längre heller.

Anf. 163 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Nej, man ska inte rösta med fötterna, utan man ska rösta med huvudet. Man ska själv bedöma efter att man har gått igenom de erbjudanden som finns. Jag är säker på att både huvudet och möjligheten att göra det finns kvar för väldigt många av dem vi pratar om.

Det är det som i någon mån är själva poängen. Vi vill att man även om man är äldre ska ha möjlighet att själv göra en bedömning av vad som, ur kvalitetssynpunkt och andra hänseenden, är bäst för just en själv. Det är inte säkert att det är det som kommunalrådet eller tidigare Eva Olofsson i Göteborg bestämde var bäst för mig som göteborgare som är den bästa lösningen. Det måste faktiskt var och en få bedöma, och det är det som är vår poäng.

Sedan håller jag med om att det inte kan gälla alla, för alla har inte fysiskt och psykiskt förmågan. Därför finns det alltid ett ansvar från grunden som en kommun har för att se till att ingen blir utan ett bra kvalitativt alternativ och får den solidariskt finansierade vård och omsorg som man ska ha rätt till.

Jag har gått igenom flera förslag, dock icke Nackas. Med en information och diskussion som man måste ha är det ett bra sätt att också fundera på det som diskuteras, nämligen hur man kvalitetsmässigt säkrar sin verksamhet: Vad är det som är viktigt för mig? Det kan man också göra i kommunal verksamhet med brukarstyrd hemtjänst, men det här är ytterligare en möjlighet. Vad är bäst för mig, och var löser jag kvalitetsmässigt mina behov på bästa sätt? Det vet jag förhoppningsvis bättre än Eva Olofsson och eventuella kommunalråd.

Anf. 164 EVA OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Högerregeringen älskar ju att säga det här, att jag som individ ska välja mellan olika elbolag och få det billigare. Vi ska avreglera taxiverksamheten, och alla ska få det bra. Det här är tjänster som många gånger är mycket lättare än att välja vilket äldreboende som egentligen kommer att bli bäst för mig när jag behöver vård och omsorg dygnet runt.

Så fungerar det ju inte. Äldre är inte på en marknad där man går och väljer mellan tre affärer som ligger bredvid varandra. Vi kommer inte att ha en massa tomma äldreboendeplatser där jag kan välja och vraka heller. Så kommer inte verkligheten att se ut. Vi fick en utredning i Äldre-

boendedelegationen som sade att vi kommer att behöva 50–70 procent mer äldreboendeplatser. Vi kommer nog att ha fullt sjå med att bygga ut dem.

Jag tror alltså inte på den marknadsliberala synen på välfärdstjänster, därför att varje äldre människa har inte samma makt och överblick som olika vårdbolag har.

Det handlar inte om att jag som kommunalråd väljer. Jag kunde välja att ge makten till de äldre och till dem som arbetade där när jag var kommunalråd. Det här håller man på och diskuterar i många kommuner, bland annat Göteborg, och det är så vi förskjuter makten.

Jag skulle vilja ställa frågan igen: Är det här systemet konkurrensneutralt? Det är ett system där kommunerna kommer att ha kollektivavtal, men många privata företag kommer inte att ha det. Det är ett system där tilläggstjänster, som togs upp tidigare, kan ses som en fördel – man kan ha flera tjänster på samma ställe, vilket man inte får ha i kommunen. Det är ett system där man kan tysta ned personalen genom att de inte har rätt att yttra sig och föra fram missförhållanden på samma sätt.

Är det förslag som ni lagt fram verkligen konkurrensneutralt? Jag tycker inte det. Det vi skapar är ett tryck att konkurrera ut kommunal äldreomsorg och de betydligt bättre arbetsförhållanden som många gånger finns där. Hur ska vi få personal att vilja jobba inom äldreomsorgen om man inte ens har kollektivavtal vid de företag som utför äldreomsorgen?

Anf. 165 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa att min uppfattning är att varje människa är unik. Var och en av oss är unik, och det gäller att hitta den allra bästa lösningen för var och en av oss. Då har vi kommit rätt. Det behöver inte vara så, och är heller inte enligt min uppfattning, att det bara ska finnas en vårdgivare, omsorgsgivare, att välja på. Det behöver inte vara den bästa lösningen. Möjligheten att uppfylla just mina behov betyder att jag själv kan vara med och bedöma utbud, kvalitet och innehåll. Det ska passa mina unika behov.

Jag har sett väldigt bra lösningar i kooperativ regi, ideell regi, privat regi och kommunal regi. Det finns ett behov av mångfald, och det är det som jag pläderar för. Det är när det bara finns enfald, en som står för alternativen, som det blir begränsningar, och då får vi inte möjlighet att göra jämförelser.

Jag påstår att om en kommun satsar på LOV, vilket för övrigt är frivilligt, får man automatiskt tydligare avtal, och man får automatiskt kvalitetskrav. Det tycker jag är ytterligare en poäng.

Sedan anser jag självklart att det är absolut att förordas att man ska ha kollektivavtal – absolut. I den svenska modellen, och det sätt som vi anser att man fortsatt ska arbeta på, handlar det om att det är arbetsmarknadens parter som har att fatta det beslutet. I alla sammanhang som jag kan påverka är det absolut att förordas att man ska ha kollektivavtal. Det råder det ingen som helst tvekan om. Vad gäller exemplen med att det inte fungerar med meddelarfrihet och annat är också det någonting att ta på allvar.

Anf. 166 MARGARETA B KJELLIN (m):

Fru talman! Vi måste våga prova nytt. Det är ett nytt sätt att tänka. Det berättade Kenneth Johansson att han hade läst. I artikeln sägs också: Det är inte någon dramatik i detta. Visst öppnar vi för en marknad, men man ser det inte som en borgerlig modell. Socialdemokraterna har alltid varit öppna för reformer som kan göra välfärden bättre, och där är LOV ett utmärkt verktyg. Det sägs också att vi får en generation som är van att välja, och att det bara är bra om vi kan släppa fram en marknad som gör det möjligt för dem som jobbar inom hemtjänsten att starta eget.

Under dagens debatt har jag funderat på om oppositionen sett skillnaden mellan LOU och LOV, lagen om offentlig upphandling och lag om valfrihetssystem. I många av kommentarerna har man talat om stora bolag som tar över en upphandling. Det jag läste upp i början av anförandet kommer från de socialdemokratiska kommunalråden och omsorgsordförandena i landet. Det gör att jag måste fråga socialdemokraterna i riksdagen, som säger nej till detta: Har alla de 181 kommunerna fel? Har alla dessa socialdemokratiska kommunföreträdare fel när de säger att lagen är bra för att den ger de äldre rätt att välja utförare?

Vilka är det då som får rätten att välja? Det är företagen, säger oppositionen. Jag säger att det är våra mammor, pappor, farmödrar, mormödrar och deras män som får möjlighet att välja vem som ska hjälpa dem när de inte längre klarar sig själva. Det är människor som levt ett helt liv och fått fatta sina egna beslut i alla frågor, allt från barnuppfostran till yrkesval. Det är dem vi gått och frågat om råd och dåd, hur vi ska hantera olika frågor. Det är dem vi inte ska tillåta att fatta egna beslut!

Oppositionen säger att behoven inte kommer att styra. Självklart måste det vara behoven som styr även i det här systemet. Det är ett offentligt finansierat system som är grundat på en behovsbedömning. Att man får behoven tillgodosedda med bättre kvalitet är vad detta handlar om, att man kan välja vem som ska ge tryggheten och viljan. Jag säger: Äntligen ska riksdagen besluta om en lag som gör att äldre i behov av vårdinsatser ska få vara myndiga och inte bli omyndigförklarade av politiker. Så har det hittills varit i kommunerna, och Socialdemokraterna säger också att det måste vara en bättre politisk påverkan på detta.

Samtidigt säger Socialdemokraterna och även de andra vänsterpartierna att visst är det rätt att de äldre ska få välja, men de får inte välja utförare. De får heller inte välja den som de anser vara bäst utan den som Socialdemokraterna och vänsterpartierna anser vara bäst. De ska avgöra vilka de äldre får välja mellan. Lagen säger att det ska finnas ett icke-val som innebär att de som inte vill välja ska få sina tjänster tillgodosedda av kommunerna.

Det som också är viktigt, och som jag tycker att oppositionen har missat, är att lagen säger att kommunerna, och även landstingen om det behövs, ska uppställa vilka kriterier utförarna ska uppfylla. Det är bra. Att alla som uppfyller kriterierna ska få tillstånd och bli utförare är också bra. På så sätt blir det en likhet mellan utförarna. Om man uppfyller kraven och kriterierna blir man också utförare.

Det är kommunerna som i sitt självstyre ska ha kvalitetskriterier men också möjligheter att ställa andra krav – miljökrav, meddelarskydd, kompetensutveckling – så länge lagen säger att det inte är orimligt i förhållande till den uppgift som ska utföras. Det måste finnas en proport-

ionalitet däremellan. Den upphandlande myndigheten, kommun och landsting, ska också löpande annonsera på en specifik webbplats. Och här kommer något väldigt intressant. Både privata och enskilda – en undersköterska i hemtjänsten, organisationer, frivilligorganisationer – ska kunna vara utförare.

Det, mina vänner, och det säger jag också till oppositionen, gör att vi kommer åt det som lagen om offentlig upphandling inte kommit åt när det bara varit stora aktörer. Den här lagen skapar alltså mycket större möjligheter för små företag med hög kvalitet att tillgodose de behov som de enskilda har. Visst är det väl fantastiskt om människor som arbetat länge inom hemtjänsten, som har egna idéer om hur de vill arbeta, som vill öka tillfredsställelsen i sitt arbete kan få möjlighet till det genom att starta ett eget företag?

En annan stötesten som kommit upp från vänstersidan gäller möjligheten att köpa tilläggstjänster. Då undrar jag: Om man vill ha tjänster som biståndsbedömaren bedömer inte ska utföras med skattemedel, är det då meningen att man ska få det i alla fall? Vem tror ni putsar fönster, piskar mattor och gör annat sådant? I de allra flesta kommuner säger man att det inte kan vara skattefinansierat utan det måste betalas av den enskilde. I dag kanske man köper hushållsnära tjänster, eller kanske ber man en anhörig som kommer dit efter jobbet och fixar det, en anhörig som redan har det tufft och jobbigt. Ofta är det döttrar som sliter med detta.

Det som blir annorlunda med den här lagen är att man får möjlighet att köpa dessa tjänster av dem som är i ens hem och gör andra saker. Det är tjänster som våra undersköterskor inom kommunal hemtjänst inte får utföra inom ramen för sina jobb i de allra flesta kommuner. Jag vet att Eva Olofsson brukar hävda annat, men jag har aldrig träffat på det.

Man hävdar också att det är svårt att klaga på de utförda tjänsterna och att man blir beroende av dem som utför tjänsterna. Men snälla ni! Hur ser det ut i dag? Vem klagat inför kommunerna? Vilket alternativ kan de få i dag? Det finns ingen i dag som är mer utlämnad än en person inom äldreomsorgen som inte har något alternativ.

Vi vet hur svårt det är. Man ska komma ihåg att hela den här lagstiftningen är underställd samma tillsyn som all annan verksamhet som faller under socialtjänstlagen. Det innebär att såväl kommunen som utföraren är skyldiga att bedriva internkontroll. Länsstyrelsen och Socialstyrelsen har tillsynsansvar, precis samma som gäller all offentligt finansierad verksamhet inom socialtjänsten.

Fru talman! Alla de här 181 kommunerna och de många socialdemokratiska företräddarna tillsammans med alla borgerliga förtroendevalda i kommuner och landsting har rätt. Lagen om ett valfrihetssystem är det som stärker den enskildes rättigheter. Det är en lag där man konkurrerar med kvalitet i stället för pris. Det är den som ska välja som får fullständig information och har ett bra underlag för att göra sitt val mellan det man har att välja mellan.

Den här lagen är ett stort steg mot en värdig äldreomsorg. Det är en lag som tillåter att de äldre kan påverka sin vardag. Det är en lagstiftning som tydligt klarlägger möjligheterna med det nya systemet, men också tydligt lägger ansvaret för kvalitetskriterier hos kommuner och landsting. Det kommunala självstyret vårdar vi ömt. Det är en lag som bibehåller

det kommunala självstyret, samtidigt som makten över vardagen går över till dem som är i behov av vård och omsorg. Det är med andra ord, fru talman, en lag som myndigförklarar de äldre.

Med de här orden yrkar jag bifall till propositionen om ett valfrihets-system.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan R Andersson (m), Lars-Ivar Ericson och Kenneth Johansson (båda c), Tobias Krantz (fp) och Chatrine Påls-son Ahlgren (kd).

Anf. 167 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det finns en stor fördomsfullhet hos den borgerliga regeringen om kommunalt utförd äldreomsorg. ”Enfald”, säger man. Jag kan garantera både Margareta B Kjellin och Kenneth Johansson att äldreomsorgen i Göteborg har väldigt många olika delar som utvecklas olika beroende på äldres inflytande och på vad det är för område man bedriver den i etcetera. Det finns alltså mångfald också inom kommunal äldreomsorg.

Flytta makten? Ja, Margareta B Kjellin, det är just vad jag vill göra. I den äldreomsorg jag vill ha kanske man inte behöver köpa en del av de tilläggstjänster du pratar om, därför att man inom den biståndsbedömda tiden ska kunna välja mer av vad man ska få hjälp med, så att mer av makten flyttas över dit och till det vårdbiträde eller den undersköterska som är hemma och hjälper till. Det tycker jag är att ge den äldre makt. Det är också det som äldre har sagt i olika undersökningar att de vill bestämma mest över: vad man ska få hjälp med, hur det utförs hemma hos en själv, vilken person som kommer och när man får hjälpen. Det hänger inte på utföraren. Det hänger på innehållet och arbetssättet.

Jag skulle vilja ställa en direkt fråga till Margareta B Kjellin som egentligen också gäller alla i alliansregeringen. Det pratas mycket om att vi ska ha verksamheter och evidensbevarad forskning. Vi ska veta vad som är rätt. På vad bygger ni åsikten att kundvalsmodellen skulle ge bättre kvalitet? Jag känner inte till någon sådan forskning. Jag har frågat på flera håll. Jag var och lyssnade på professor Göran Dahlgren i helgen. Han har tittat mycket på sådana system i sjukvården. Det han säger är att kvaliteten kanske finns på båda ställena. Man kan inte säga att det är bättre. Men det är dyrare och ökar klyftorna mellan människor om man inför marknadssystem i välfärden.

Anf. 168 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Eva Olofsson anklagar mig för att använda ordet ”enfald”. Det har jag inte gjort. Men jag kan säga att jag tror att när man har flera saker att välja på är det bättre för människan än om man har bara en sak att välja på.

Det är väldigt enkelt. Jag har varit otroligt mycket ute och jobbat i äldreomsorgen och vet hur det är när människor får påverka innehållet. Vi har sett det i de kommuner som har kundvalssystem. Man har gjort mätningar där. De har en kundnöjdhet som ligger på 4 ½–5 med betygs-skalan 1–5. Vilken forskning är bättre än de äldre själva, som är nöjda?

Vad är ni så rädda för? Vad är det som är så skrämmande i att människor ska få möjlighet att påverka vem som utför äldreomsorgen? Vad är det som är så farligt med att en undersköterska får bli sin egen arbetsgivare och arbeta med sina tjänster på det sätt som hon tycker ger den bästa kvaliteten och som motsvarar brukarens förväntningar? Vad är ni rädda för? Vad är det för hemskt ni tror ska hända?

Anf. 169 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det jag är rädd för ska hända ska jag tala om. Jag är rädd för att vi inte kommer till rätta med yttrandefriheten och meddelarfriheten och att den offentliga insynen inte blir lika stor. Jag läste Kommunals rapport från Stockholm om en av de privata företagen i ett mindre företag här som hade tagit halva vinsten på 4 miljoner på två år, det vill säga 2 miljoner, och stoppat i fickan. Jag ställer mig frågan hur den vinsten uppkommer. Var de så mycket effektivare än alla de andra företagen? Det tror inte jag. Hade det företaget kollektivavtal? Hade man heltider? Hade man fasta tjänster? Hade man utbildning för personalen? Det är de här frågorna jag funderar på.

Vad jag är rädd för är företag utan kollektivavtal som utnyttjar arbetskraft, där facket inte kommer in och får några medlemmar. Vi får en restaurang- och kafébransch i vår välfärdssektor och äldreomsorg. Det kommer på sikt att leda till sämre kvalitet. Det kommer också att göra det svårt att få de människor vi vill ska arbeta i äldreomsorgen att arbeta där.

Kommunal gav ut en rapport alldeles nyligen. Jag tycker att ni ska ta och läsa den, för det är skrämmande vad de hittade när de gick igenom företagen i Täby och Nacka.

Jag skulle vilja veta om ni i den borgerliga alliansen har tittat på vad kundvalsmodellen leder till när det gäller heltider och fasta tjänster. Det är kvinnodominerade jobb. Vi vet att det är väldigt viktigt att kunna leva på sin egen lön. Kommer kundvalsmodellerna att öka antalet heltider och fasta tjänster inom äldreomsorgen? Det tycker jag är en viktig fråga.

Systemet borde inte göra det. Med företagare som inte riktigt vet hur många de får som de ska ge hjälp åt borde risken vara att man har en väldigt liten grupp med heltid och fast tjänst och i stället utnyttjar personal. När Kommunal tittade hittade de ett företag som hade 83 personer som var enskilda företagare med F-skattsedel. Man fick vara sin egen arbetsgivare. Hur tror ni arbetsförhållandena och möjligheterna ser ut för dem?

Anf. 170 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Jag blir så frustrerad. Det låter som att vi lever i en värld där vi har en fullkomligt perfekt äldreomsorg inom kommunaltjänsten där alla tjänster är fasta, där alla vågar säga vad de tycker, där alla är helt oberoende av sina arbetsgivare och där ingen går på deltid. Detta är ju inte sant. Vilken värld lever Eva Olofsson i, fru talman? Jag har inte sett den världen.

Jag vet att kommunerna sliter och försöker utöka tjänster för att det är för få timmar. Det är ett jätteproblem. Här pratar vi om att det är de egna små som kan starta eget. Det är det här som blir så förvirrande. Oppositionen utgår från att det är stora företag som ska utnyttja människor, men lagstiftningen handlar om att vi ska ge den lilla människan i behov av

vård och omsorg rätten att påverka sin vardag och vem som ska utföra tjänsterna. Vi pratar inte om de stora företagen, som lagen om offentlig upphandling ger möjlighet till. Det är ju den lagen vi skapade ett alternativ till med det här.

Den dag, Eva Olofsson, som vi har en perfekt kommunal äldreomsorg tror jag inte att det finns ett behov att välja, för då är nog pensionärerna jättenöjda. Men så ser inte livet ut.

Anf. 171 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru talman! Jag måste kommentera det senaste Margareta B Kjellin sade om att det är de små egna företagen som blir en del av det hela. Men de ska väl också anställa personal. Alla, varenda kotte, kan väl inte driva ett företag med en person. Det måste väl ändå finnas anställda även i det moderatstyrda Sverige. Det verkar konstigt annars.

Jag fick inte särskilt mycket svar av Kenneth Johansson. Han upprepade en del saker, som att jag inte hade förstått vad det handlar om. Det har jag. Det gällde exempelvis tilläggstjänster. Jag frågade varför man inte ska få ha tilläggstjänster i den kommunala verksamheten. Om man ska kunna välja på rätt sätt ska det väl gälla samma sak, företag X eller den kommunala verksamheten.

Margareta B Kjellin säger att äntligen får man välja. Man får fatta egna beslut som äldre. Vad är det för egna beslut man får fatta? Är det att få köpa de här tjänsterna? Man har väl alltid fått köpa vad man vill. Eller är det annat som ingår när man väljer en privat utförare än när man väljer den kommunala verksamheten?

Jag får inga svar på det. Vad är det stora valfriheten i detta?

Anf. 172 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Det är klart att även småföretag behöver anställda. Men i ett litet företag brukar det vara en väldigt stor lyhördhet för att alla ska må bra, annars fungerar inte företaget. Jag tror att det går alldeles utmärkt att hantera de här frågorna i de små företagen.

När det gäller tilläggstjänster går jag tillbaka till min egen erfarenhet och historia. Det fanns en gång i världen en tid då man putsade fönster, tog ut mattor, vände på madrasser och gjorde en massa sådana saker när man arbetade inom hemtjänsten. Det har försvunnit därför att man i kommunerna, i de socialdemokratiskt styrda kommuner där jag har arbetat, har tagit bort dem. Man har snarast förbjudit personalen att utföra de tjänsterna. Det har betytt att man har varit beroende av att ha någon som kommer in, och man köper tjänsterna av ett företag. Det har varit svårt för väldigt många. Snarare har det oftast betytt att det har varit anhöriga som har gjort stora insatser. Vi vet att det är bakgrunden till att väldigt många kvinnor – det är döttrarna som åker på det – har blivit sjukskrivna och inte kunnat klara sin egen vardag.

Vad köper man extra i tilläggstjänsterna förutom mattpiskning, fönstertvätt och annat? Ja, det kanske är bemötande. Du möter en människa. Vi vet att alla människor inte kompar bra ihop. Du kan då välja någon som har en viss attityd och vissa värderingar och som har förståelse för dina behov och ditt behov av bemötande. Det är bara mänskliga behov som ser annorlunda ut hos dig och hos mig. Det är etik och värderingar det handlar om. Det är en viktig ingrediens i att höja kvaliteten inom

äldreomsorgen. På det viset kan man säga att de är väldigt olika därför att vi har olika behov. Den dag de utbuden blir precis likvärdiga har vi inget värde i äldreomsorgen.

Anf. 173 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Det låter jättevackert, men frågan blev inte besvarad denna gång heller. Varför tilläggstjänster inom den privata sidan när det inte är tillåtet i det offentliga? Det är vad det handlar om. Hur vet man hur bemötandet är hos personalen i företaget X och hos personalen i det andra företaget? Hur vet man det innan? Hur vet man vad som är kvalitet i bolagen? Du får ju inte berätta när det är någonting som inte är bra i ett bolag. Du har ingen meddelarfrihet. Det anses vara företagshemlighet om man går ut och berättar om att det har hänt många fallolyckor eller något annat som inte är bra på ett privat äldreboende exempelvis. Hur vet Margareta B Kjellin att det är väldigt hög kvalitet just i det företaget och inte i den kommunala verksamheten?

Jag vill ha svar på varför man inte har meddelarfrihet. Jag vill veta hur man vet att det är kvalitet, och framför allt vill jag veta varför det inte är tillåtet att köpa tilläggstjänster inom den kommunala sektorn. Det är inte konkurrensneutralt.

Detta är en oerhört viktig fråga. Det är någonting där alla talare hittills har krupit undan. Du pratar om fönsterputsning och säger att vi inte har tillåtit det. Nu har ni chansen. Låt det bli tilläggstjänster även i den kommunala verksamheten så har ni ordnat det. Men det har ni inte gjort. Ni har plockat bort det, och det blir tillåtet bara inom den privata sidan. Jag gissar att det är så därför att man vill göra det lite attraktivare. Väljer du ett privat företag har du möjlighet att köpa till dessa om du har råd – bara för den gruppen som har råd, de andra får finna sig i att vara utan, men bemötandet kanske är gratis. Om du har råd köper du tilläggstjänster. Men varför är det inte tillåtet i den kommunala verksamheten?

Du sade alldeles nyss att det var bedrövligt dåligt att man inte fick fönstret putsat eller så. Det handlar inte om att man ska få det i bistånd, efter vad jag har förstått vid det här laget. Det ska köpas för extra pengar. Varför, Margareta B Kjellin, får man inte det?

Anf. 174 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Den dag som vi kan ha biståndsbedömning där vi beviljar den typen av tjänster tror jag att vi måste göra en fullständig förändring av den sociala tjänsten och socialtjänstlagen med för den delen. Det handlar om att det inte räknas som biståndsbedömning. Inom kommunerna är det helt offentligt finansierad tid, även den tid då man förflyttar sig mellan olika arbetsuppgifter. Det innebär att vore det inom kommunaltjänsten – i alla fall i min tankevärld – skulle fönsterputsarna bli skattesubventionerade. Det är undersköterskorna som tillsammans med facket har sagt att de inte vill utföra de tjänsterna. De vill använda sin kompetens till att vårda människor, för det är det de har gått sin utbildning för.

När det gäller meddelarfriheten förstår jag inte hur Catharina Bråkenhielm kan vara så tveksam gentemot sina kommunala bröder och systrar och inte tror att de inte lägger in det som kvalitetskrav att få veta hur många fallolyckor som det har varit. Vi ska inte tro att vi här i riksdagen vet allting bäst, vi har ju ett kommunalt självstyre. Kommunerna kan

Anf. 175 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Många av oss minns det som i går. Det gällde det äldre paret i Uppsala som hade levt tillsammans hela livet men som, när de skulle komma in på äldreboende på ålderns höst, inte skulle få leva tillsammans längre. Vad de själva ville spelade ingen roll, för kommunen visste bäst. Och kommunen hade bestämt att mannen och hans hustru skulle bo isär på skilda äldreboenden på olika äldreboenden i Uppsala kommun.

Det här fallet mötte väldigt starka reaktioner. Men tyvärr var inte Uppsalafallet en isolerad företeelse. Runt om i landet har det under årens lopp förekommit en rad exempel på hur äldres möjlighet att bestämma över sina egna liv har trätts för när. Det har handlat om hur äldre inte har haft möjlighet att leva tillsammans trots att de har velat det. Det har handlat om att man inte haft möjlighet att bestämma vem som ska träda in över tröskeln och kanske hjälpa till med de mest intima behov som man har i livet, vem som ska sköta hygien, vem som ska svara för matlagningen.

Det här är exempel som kommer från ett mönster som i sin tur har sin grund i värderingar. Det är alltid någon annan som vet bättre än den enskilda individen hur hon eller han ska styra sitt eget liv. Det är förmynderiets ideologi. Ingenstans har detta, vågar jag påstå, varit så tydligt som i synen på de äldre. Människor som under hela sitt liv har varit vana att bestämma över vad de vill göra i sitt liv får helt plötsligt, bara för att de har passerat viss ålder, inte längre bestämma över sitt eget liv. Då blir de omyndigförklarade.

Många av oss har genom åren ställt sig frågan: Vad är det för land vi lever i där vi visar så lite respekt för och så lite tilltro till våra äldre?

Det är precis det som den här frågan, fru talman, som vi behandlar i dag handlar om. Lagen om valfrihetssystem handlar om att byta perspektiv, att låta de äldre bestämma, inte politiker eller byråkrater. Det är en frihetsreform – en frihetsreform som sätter kvalitet, inte pris, i centrum.

Fru talman! Mellan 1999 och 2006 ökade andelen äldre i särskilda boenden i privat regi från 9 till 14 procent. Under samma period ökade andelen äldre som hade privat hemtjänst från 6 till 11 procent. Man kan säga att det i runda slängar handlade om en fördubbling av den privata andelen inom särskilt boende och inom hemtjänst.

Vem var det som styrde under de här åren? Jo, det var Socialdemokraterna, uppbackade av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Att nu höra socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister anklaga den här regeringen för att ägna sig åt privatisering blir bara tramsigt. Det är hyckleri. Moral är bra, men dubbelmoral är inte dubbelt så bra.

Lyssna nu Catharina Bråkenhielm, Thomas Nihlén och Eva Olofsson! Allt det som ni tar upp – problemet med att det inte finns kollektivavtal, problemet med meddelarfrihet – varför gjorde ni inte någonting åt detta? Ni hade massvis med år på er när den privata andelen äldreboenden ökade kraftigt och de här problemen dök upp, men ni gjorde ju ingenting.

Låt mig också få tala om för er att det inte finns några hinder över huvud taget i lagen om valfrihet för kommuner att ställa krav på att det

ska råda öppenhet och möjlighet för anställda att yttra sig och föra till torgs missförhållanden som kan finnas på privata äldreboenden. Inte en enda rad i lagen om valfrihetssystem handlar om detta.

Kollektivavtalen är en del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det har varit en stor och bred överensstämmelse mellan de politiska partierna om att vi ska ha kollektivavtal, att det är grunden för den svenska arbetsmarknadsmodellen och att kollektivavtalen naturligtvis ytterst är frivilliga. Annars är det ju inga avtal. Socialdemokraterna har ju kontinuerligt genom årtiondena slagits mot mer av statliga regleringar, att staten ska komma med pekpinnar om hur arbetsmarknadens parter ska sköta sig. Nu verkar det som att Socialdemokraterna vill ha en helt annan princip.

Jag tycker att det är en självklarhet att seriösa både privata företag och kommuner när de handlar upp ska ställa krav på kollektivavtal, men det ska inte staten bestämma. Det ska arbetsmarknadens parter reglera. Det är det som är den svenska modellen.

Alla de brister som dök upp under den tid som Socialdemokraterna styrde och den privata äldreomsorgsmarknaden ökade har Socialdemokraterna ett väldigt stort ansvar för.

Lagen om valfrihet innebär ett perspektivskifte. Nu är det kvaliteten som kommer i fokus. Med tanke på Socialdemokraternas historia på området kan jag förstå att de vill avslå propositionen, trots den egna retoriken.

Fru talman! Ibland blir debatten om äldreomsorg och välfärd väldigt ensidig. Privat eller offentlig – vad är bäst? Vilken ska vi välja? För mig som liberal är valet självklart: Det är den äldre själv som ska välja. Och för mig är det inte bättre om kommunala politiker över de äldres huvuden bestämmer att alla äldre i en kommun ska ha äldreomsorg i privat regi än om samma kommunala politiker bestämmer att alla äldre i kommunen ska ha äldreomsorg i kommunal regi. Det är den äldre som ska bestämma. Det är hans eller hennes behov och önskemål som ska stå i centrum. Det är inte bättre att alla tvingas in i privat äldreomsorg än att de tvingas in i kommunal äldreomsorg. Låt de äldre själva bestämma!

Fru talman! Vi har under det här året och tidigare år under mandatperioden sett hur oppositionspartierna har paraderat i oenighet och splittring inom välfärdspolitiken. Nu verkar det som att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har lyckats komma överens i den här frågan om att säga nej. Men vad de säger ja till är väldigt oklart med förlov sagt. Det är höljt i dunkel.

Nej, nu löper den avgrunds djupa sprickan rakt igenom socialdemokratin. 181 kommuner har ansökt om att få medel för att kunna genomföra fritt val inom äldreomsorgen. 25 procent av kommunerna är vänsterstyrda, och i många av dem dominerar naturligtvis Socialdemokraterna. Lyssnar man på socialdemokratiska kommunpolitiker runt om i landet låter det på ett helt annat sätt än när man lyssnar på Catharina Bråkenhielm.

Det här är ett nytt sätt att tänka, säger Katarina Nyberg Finn, ordförande i vård- och omsorgsnämnden i Östersund. I Gävle säger Vivianne Sundkvist, ordförande i omvårdnadsnämnden: Vi måste våga pröva nytt. Bengt-Olov Eriksson, kommunstyrelsens ordförande i Tierp, säger: LOV är ett utmärkt verktyg. Vi har ännu inte beslutat att införa valfrihetssy-

stem, men jag har ingen ideologisk invändning. Benny Karlsson, socialdemokrat och ordförande i äldrenämnden i Eskilstuna, säger att vi får också en generation av äldre med vana att välja i olika sammanhang – med adress till Eva Olofsson som tror att inte någon kan välja över huvud taget. Han fortsätter: Det är väl bra om vi kan släppa fram en marknad som gör att de som jobbar inom hemtjänsten har möjlighet att starta eget.

Så här skulle jag kunna fortsätta. Många socialdemokratiska kommunpolitiker tycker att det här är en spännande och intressant reform, så jag vill ställa frågan till Catharina Bråkenhielm: Hur är det med verklighetsförankringen egentligen?

Ni har försökt visa upp en enad opposition här i dag, men den bilden faller samman. Oppositionen är splittrad, den är regeringsoduglig.

Fru talman! I dag har vi en historisk debatt och i morgon står vi inför ett historiskt beslut. Det är ett perspektivskifte i svensk välfärdspolitik som vi genomför i dag. Det handlar om att vi går från förmynderi till frihet. Och som liberal och socialt engagerad liberal är jag mycket stolt över detta perspektivskifte. Nu äntligen är det de äldre som ska komma i centrum, inte politiker och byråkrater.

Med dessa ord, fru talman, ber jag att få yrka bifall till förslagen till beslut i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner. (Applåder)

I detta anförande instämde Jan R Andersson (m), Kenneth Johansson (c) och Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Anf. 176 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det är intressant att veta om exemplet i Uppsala är färskt eller inte. Det är väl de borgerliga som styr där nu.

Jag skulle vilja säga till Tobias Krantz att om ett par får flytta in på ett äldreboende eller inte har ingenting med kundvalsmodeller att göra. Jag tror att du vet det egentligen. Du borde veta det i alla fall, för det har med biståndsbedömningen att göra. Vi kan nu äntligen göra en lagändring. Rättigheten ska finnas i socialtjänstlagen för ett äldre par att bo ihop eller också kan kommunen besluta om de riktlinjerna i biståndsbedömningarna. Kundvalsmodellen löser inte detta, för har du ingen biståndsbedömning får du inga pengar med dig för att eventuellt flytta in på ett privat äldreboende.

Det finns kommuner där man inte har fått vara med och konkurrera kommunalt. De är alltid borgerligt styrda. Det finns till exempel stadsdelar i Stockholm där man har sagt att den kommunala verksamheten inte får vara med och lägga anbud. Och det finns stadsdelar som är på väg att inte få ha särskilt mycket kommunal verksamhet kvar alls. Nacka gör ju sig av med sin kommunala hemtjänst.

Du sade här, Tobias, att det väl är självklart att vi i den svenska modellen har kollektivavtal. Men varför ser det då ut så att 37 av 58 företag i Nacka hemtjänst inte har kollektivavtal? I Täby hemtjänst är det 10 av 19 som inte har kollektivavtal. Kan det bero på nyliberala borgerliga majoriteter i de här kommunerna som inte tycker att det är viktigt att skriva in detta i avtalen och därmed öppnar för att kommunala verksamheter som självklart har kollektivavtal, även i Nacka, då konkurreras ut?

Jag tycker också att kollektivavtal är en självklarhet. Men jag tycker att vi ska skapa konkurrensneutralitet, och då måste både de privata och de kommunala ha kollektivavtal.

Anf. 177 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Mitt exemplet från Uppsala var för ett antal år sedan, när det inte var borgerligt styre i Uppsala. Det var ett mycket uppmärksammat exempel som jag tror att många tog del av i medierna på den tiden.

Eva Olofsson säger att det är ointressant om man skulle ha haft en möjlighet att välja själv. Det tror jag absolut inte. Det är klart att om båda dessa personer hade fått bedömningen att de hade rätt att flytta in på ett särskilt boende och de tillsammans hade bestämt att de ville bo tillsammans, skulle ju deras vilja respekteras. I ett sådant läge kan ju ingen kommunal byråkrat, politiker eller ett kommunalråd säga: Nej, ni ska bo på olika ställen därför att vi av andra skäl tycker att det är lämpligt.

Men ytterst tog jag upp exemplet Uppsala därför att jag tycker att det åskådliggör ett synsätt som har rått alltför länge i svensk välfärdspolitik och i svensk äldrepolitik, det vill säga att det är någon annan som vet bäst hur den äldre vill ha sitt liv.

Stör det inte Eva Olofsson att vi har en sådan attityd till våra äldre i det svenska samhället? En människa kan leva hela sitt liv och fatta massor av viktiga beslut över sitt eget liv, men när man kommer över en viss ålder är man helt plötsligt omyndigförklarad. Är det ett samhälle som Eva Olofsson vill leva i där äldre är omyndigförklarade och inte anförtros möjligheten att bestämma över sitt eget liv?

Eva Olofsson tog upp frågan om hur situationen är i olika kommuner när det gäller antalet privata utförare, kommunala utförare och kollektivavtal.

Just detta har uppstått under det system som Eva Olofsson har stått upp och försvarat under alla år. Det är under den period då de privata äldreboendena fördubblades också inom hemtjänsten som de här problemen har uppstått. Lagen om valfrihetssystem går ut på att kommunala och privata utförare ska behandlas precis likadant. Det ska inte vara så att en kommun handlar upp hela äldreomsorgen och överlåter det på bara en utförare. Alla ska släppas in. Det är de äldre själva som ska bestämma.

Anf. 178 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Lagen om valfrihet är inte konkurrensneutral. Kommunerna kommer att ha kollektivavtal. De kommer att ha mål om heltid och fasta anställningar. De kommer att ha mål om kompetensutveckling och utbildning.

De har inte skrivit in lika tydliga mål i Nacka till exempel. De har haft en kundvalsmodell innan lagen om valfrihet kom. De har i princip följt det som lagen om valfrihet säger. Tilläggstjänster fanns också i Nacka. Det var en av anledningarna till att den kommunala hemtjänsten försvann. Det kommer inte lagen om valfrihet att ge de kommunala utförarna nu heller och inte meddelarfrihet, yttrandefrihet och självklart inte insyn.

Vi ska naturligtvis kämpa i varje kommun där den borgerliga majoriteten vill införa detta för att få med detta i avtalen. Det vore bättre om lagen hade styrt upp det från början.

Jag omyndigförklarar ingen äldre person. Men jag är inte nyliberal. Jag tror inte att marknaden ger den bästa välfärden. Jag tror inte att vinstintressen ska in inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Jag tror på att den äldre ska ha mycket mer makt igen. Vi bryter mot en professionalisering av äldreomsorgen. Det är egentligen det du pratar om. Där skulle man ha strikta biståndsbedömningar, dokumentation, rättssäkerhet, alla skulle ha precis lika och man skulle följa beställar–utförar-modeller. Det är det som har gjort den här omyndigförklaringen, inte att det är kommunal verksamhet.

Nu har man diskussionen i många kommuner att vi ska bryta mot det och återföra betydligt mer av makten till den äldre att själv bestämma vilken person som kommer. Inflytande över det och vad man får hjälp med och när man får det får man inte automatiskt för att det finns olika företag. Det får man för att en kommun bestämmer att så här ska äldreomsorgen se ut.

Anf. 179 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag håller gärna med Eva Olofsson om att även om man väljer att inte införa valfrihet mellan olika utförare, exempelvis privata eller offentliga, är det viktigt att man ökar valfriheten inom ramen för den kommunala äldreomsorgen, det som Eva Olofsson kallar innehållet. Det håller jag gärna med om.

Problemet är att på många håll där borgerliga politiker har försökt genomföra detta har Vänsterpartiet varit emot. Säg inte att den valfrihet som Eva Olofsson pratar om gäller ute i kommunerna. Ni måste nog titta igenom hur ni resonerar i den här frågan i ert eget parti.

Många av de avarter och problem som Eva Olofsson pekar på har inte med den här lagstiftningen att göra. Den är ju inte införd ännu. Vad är det för lagstiftning som i dag gäller för kommuner om de vill konkurrensutsätta eller ge möjlighet till privata alternativ? Det är ju lagen om offentlig upphandling. Det är där det har varit problem med att det huvudsakligen är priset och inte kvaliteten som gäller. Det är det vi försöker komma till rätta med genom att införa ett system där man sätter kvaliteten i högsätet och den enskilde äldres möjlighet att bestämma över sitt eget liv.

Den gamla lagen om offentlig upphandling bygger mycket på att man handlar upp äldreomsorgen i en hel kommun, och sedan bestämmer de kommunala politikerna att all äldreomsorg antingen ska vara privat eller kommunal.

Vi säger att man ska låta kommunerna bestämma om de vill ansluta sig till det här systemet och öppna för både privata och kommunala utförare och låta de äldre själva bestämma vilket äldreboende vill ha.

Här finns en avgrundsdjup skillnad mellan mig och Eva Olofsson. Jag tror att de äldre själva kan bestämma det. Eva Olofsson tror att det alltid är någon annan som vet bäst när det gäller den enskilde äldre.

Jag är jätteglad och stolt över den lagstiftning som vi nu genomför. De avarter som har funnits bär Eva Olofsson, Catharina Bråkenhielm och Thomas Nihlén ansvaret för. Nu tänker vi se till att det blir en mer ordnad ordning när det gäller svensk äldreomsorg. Det är jag stolt över.

Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Kära vänner! Också jag är oerhört glad för att vi är framme vid att besluta om LOV, eller lov – här får man lov. Här inför inte regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten förbud, utan vi öppnar och får lov.

Ibland verkar det som om möjligheten att välja skulle stå i motsats till god kvalitet. Jag menar att det är precis tvärtom. Om man har olika saker att välja på ökar kvaliteten inom alla andra områden också.

Fru talman! Jag vill påminna om att den här lagstiftningen också gäller personer som har funktionsnedsättningar. Det är personer som kanske är 25 eller 30 år. Ibland låter det som om det är äldre. Enligt oppositionen är det äldre som över huvud taget inte begriper någonting trots att många av dem har bestämt över sina liv i över 70 år och mer. Det tycker jag är pinsamt.

Många av oss i majoriteten har också uppmärksammat att 101 av landets 290 kommuner har ansökt om de 280 miljoner som regeringen har avsatt för att arbeta med detta. Jag känner mig oerhört glad för det och för att man har gjort det så snabbt.

Detta syftar bara till en sak, nämligen att den enskilde ska få frihet att välja i stället för att landstings- eller kommunpolitiker, byråkrater eller någon annan bestämmer över den enskilde.

När man samtalar med äldre hör man att möjligheten att påverka vård och omsorg faktiskt är ett av de allra viktigaste kriterierna för livskvalitet. Det är det också för de personer som har funktionsnedsättningar.

Fru talman! Om utförarna inte får några kunder får de ju inte heller några pengar. Därför är det totalt riskfritt. Om det inte är god kvalitet kommer de ju så småningom inte att kunna verka längre. Det är enbart de som håller god kvalitet som kommer att fortsätta.

Vidare är jag glad för att det behövs två element för att det ska bli LOV. Det ena är att kommunen eller landstinget beslutar om det. Det andra är att man annonserar på den nationella webbplatsen. Om den upphandlande myndigheten inte annonserar i laga ordning har ett valfrihetssystem enligt LOV inte uppstått. Det känns viktigt att säga. Det ska alltså vara möjligt för alla att ta del av det utbud som finns.

Vidare säger man att informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. Man ger alltså ordentliga principer för hur informationen ska vara. Kommuner och landsting har ansvar för detta.

Man gör detta så gediget och riktigt som man kan.

Någon av mina kolleger har också talat om att det även ska finnas icke-valsalternativ. I propositionen står det att det ska vara ett kvalitativt fullgott alternativ. Detta är alltså inte ett tvång att välja. Det är en möjlighet och en frihet att välja. Jag vill ha mer frihet och möjlighet att välja i Sverige.

Sedan har tilläggstjänsterna, som tydligen har blivit en stor fråga, diskuterats mycket. Det som är så kallat biståndsbedömt – jag vill hellre kalla det behovsbedömt – får kommunen visst utföra precis som man har gjort hela tiden tidigare. Det är en utvidgning om det inte handlar om det som är biståndsbedömt. Det är viktigt att komma ihåg. Då är det kanske inte kommunen som är bäst på dessa tilläggstjänster. Det är snarare så att

det är fräsch om det är de som har de bästa kunskaperna som utför dessa tilläggstjänster eller som finns på marknaden för dessa tilläggstjänster.

Jag vill också säga något om varför jag tror att det är så viktigt att det blir fler nya företag. Men kom ihåg att det är patienten, den enskilde, brukaren, som vi alla utgår från oavsett vad ni säger. Det är oppositionen som är organisationskramare, och vi är patientkramare, om ni vill det.

Men det handlar också om att det kommer att startas nya mindre företag. Då är det ofta kvinnor som kan starta sådana mindre företag.

Jag kan tala om för er att i princip alla ute i vården och omsorgen säger att de vill ha fler arbetsgivare att välja mellan. Det har också fackliga organisationer sagt. Många inom monopolet har bara haft en arbetsgivare, vilket gör att många säger: Nej, det är ingen idé att jag utbildar mig till det här. Jag kommer inte att kunna gå vidare. Jag kommer inte att få en hygglig lön.

Denna mångfald har alltså så många andra positiva effekter. Jag tror att fler människor kommer att välja just dessa arbeten när de har fler arbetsgivare att välja mellan och också får möjlighet att starta eget. Vi måste planera för framtiden och lyssna på vad nybakade studenter vill ha och var de vill jobba. Jag tycker att de allra bästa studenterna ska välja vårdrkten. Då måste vi också se till att det finns förutsättningar för det.

Fru talman! Inte särskilt överraskande yrkar jag bifall till majoritetens förslag i betänkandet. Jag vill också gratulera oss alla till att vi har kommit så här långt när det gäller värdighet för människor, även för personer med funktionsnedsättning och för äldre.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan R Andersson (m), Kenneth Johansson (c) och Tobias Krantz (fp).

Anf. 181 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru talman! Jag studsade till lite grann, och sedan kom applåderna. Chatrine Pålsson Ahlgren sade att det inte är fräsch att kommunerna utför tilläggstjänster. För mig är det ett mycket anstötligt uttalande som Chatrine Pålsson Ahlgren absolut bör kommentera. Hon får gärna fylla på rejält mycket om detta.

Jag skulle också vilja kommentera att man använder så stora ord om att det är så många kommuner som har ansökt om utredningspengar. Man ska veta att det är utredningspengar. Det innebär inte att det är infört i dessa kommuner. Det är precis som det låter – utredningspengar.

Jag har talat med många kommuner där man säger: Vi vill ha vår egen valfrihet. Vi tar pengarna och ser över detta. Men det är inte alls säkert att det blir den form som står skrivet i denna lag.

Jag är därför inte alls övertygad om att det blir lika många kommuner som inför detta som har ansökt om detta. Men prova kan man göra. Man kan utreda, och man kan ta de utredningspengar som har kommit.

När jag sedan talar med pensionärsorganisationer ute i landet är många oerhört negativa. Nästan överallt säger de att de inte vill ha detta. Och det är verkligen brukarna.

Jag tror att man vill höra en sak och att man vill se en sak.

Jag skulle också vilja veta vad det är som man får välja mellan, Chatrine Pålsson Ahlgren. Vad är det stora valet? Det har jag inte fått svar på under denna långa debatt.

Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! När det gäller att kommunerna skulle arrangera allehanda tjänster sade jag att det inte är säkert att kommunerna är mest kompetenta för det. Det står jag fortfarande fast vid.

När det gäller intresset för LOV är det klart att jag förutsätter att ingen kommun ansöker om pengar till förarbete om man inte är intresserad av LOV. Men jag förstår Socialdemokraterna och Catharina Bråkenhielm som tycker att det är pinsamt att det är så många som har visat intresse. Jag kan förstå att det är lite pinsamt.

När det gäller att ingen annan skulle gilla det – i alla fall inte brukarna – kan man bara gå tillbaka till remissvaren. Det är oerhört positiva remissvar. Det beror också på hur man lägger fram ett förslag. Detta är frihet att välja. De som inte vill välja behöver inte välja. Då finns denna icke-valsprincip.

Jag tycker nästan att det är synd om er att ni är så rädda i onödan. Vari ligger rädslan? Rädslan måste ju bottna i någonting.

Anf. 183 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Det var mycket omsorg i det. Men det är inte särskilt farligt. Vi blir inte särskilt rädda.

Jag har en annan fråga. Jag fick inte heller så mycket svar på vad man fick välja mellan. Det handlar egentligen om privat och offentligt. Sedan säger man att kommunerna inte är särskilt bra på att utföra tilläggstjänsterna och att de därför inte får utföra dem. För mig är det helt obegripligt. Och vad man får välja mellan har inte heller framkommit, mer än att man får välja mellan olika företag.

Visst är det bra att man får välja. Men man ska också veta att det måste finnas någon som fördelar resurserna. Om man får välja är det oftast de starka som är vinnare. Det finns de som inte kan välja och som inte har möjlighet. Jag förstår inte heller hur man ska kunna veta vilken kvalitet det är.

Om jag som 92-åring får 20 broschyrer i min hand, hur ska jag och den som ska informera mig – man läste upp att det ska vara tydligt och lättfattligt – veta att ett bolag har bättre kvalitet än ett annat bolag? Hur vet man det, och hur ska de informera mig om det? Får man säga till exempel att dessa fem bolag har bättre kvalitet än några andra bolag? Får man göra det, eller får man bara läsa den glättiga ganska dyra tryckta broschyren, eller hur kommer det att gå till?

Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Vad får man välja mellan? Ja, det kommer vi att få se. Det är olika utförare. Det kan finnas någon med en särskild nisch. Jag tänker på dem som har funktionsnedsättningar. Det kanske är någonting som är profilerat just för dessa människor och som är alldeles perfekt och passar bra. Det är ett exempel.

När det gäller icke-valsalternativet hjälper det inte hur många gånger jag säger att det är en kvalitetsmässig vård som man ska få om man inte vill välja. Det känns viktigt.

Hur ska man veta vad som är god kvalitet? Regeringen talar om och arbetar med öppna jämförelser som ett sådant exempel. Det som är så besynnerligt och tråkigt är att den tidigare regeringen inte har ägnat sig åt vare sig statistik eller uppföljningar. Den tyckte väl inte att det var viktigt. Men den här regeringen har tagit tag i dessa frågor och sett till att man ska kunna få öppna jämförelser för att kunna kvalitetskontrollera verksamheten. Jag ser fram mot att det ska bli fullständigt uppbyggt.

Anf. 185 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Regeringen har hittills presenterat en rad åtgärder för att förbättra äldreomsorgen. Dessa åtgärder innehåller bland annat stora statliga stimulansbidrag till kommuner och landsting, stöd till byggande av särskilt boende, utveckling av kvalitetsindikatorer för att kunna göra kvalitetsjämförelser samt ökade satsningar på äldreforskning.

Vi arbetar också med förslag som rör förbättringar i den statliga tillsynen. Vidare bedrivs ett arbete med bostadsförsörjningen för äldre, kompetensfrågor inom äldreomsorgen och tillförsäkrandet av en värdig äldreomsorg.

Grunden är lagd för en långsiktigt god kvalitetsutveckling – för ett samhälle där alla medborgare kan åldras i trygghet och där värdighet är målet. Utökad valfrihet och en lagstiftning som reglerar detta ingår som ytterligare en viktig del i detta förbättringsarbete.

Fru talman! När regeringen tillträdde hösten 2006 hade 11 procent av samtliga personer med hemtjänst denna tjänst utförd i enskild regi. Motsvarande andel i särskilda boenden var 14 procent.

Utvecklingen mot fler alternativa utförare hade pågått under en lång tid utan att den förra regeringen hade brytt sig om att ta fram en passande lagstiftning eller effektiva verktyg för insyn, uppföljning och kontroll.

Alliansregeringen har nu lagt fram ett förslag om en lagstiftning som tydliggör villkoren för hur kommunen på ett tillfredsställande sätt kan lägga ut delar av verksamheten på andra utförare – lagen om valfrihetstjänster, LOV.

Lagstiftningen är tillämpbar inom stöd-, vård- och omsorgstjänster till brukaren, patienten. Det är en lagstiftning som skapar kvalitetskonkurrens, inte priskonkurrens som under den tidigare regeringen var det enda alternativet. Nu är det kvalitetskonkurrens mellan utförarna som vi har eftersträvat.

Lagen bygger på lika villkor för alla, oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal regi eller om den bedrivs i privat, ideell eller idéburen regi.

Fru talman! Det viktigaste skälet för den här reformen, för den här nya lagstiftningen, är – som sagts tidigare här i kväll – att de äldre ges rätten att själva bestämma också när de behöver samhällets vård och omsorgstjänster. Med LOV får äldre möjlighet att välja utförare av äldreomsorg och möjlighet att välja bort när man tycker att vård och omsorg inte fungerar väl. Äntligen, säger jag.

Jag kan försäkra vänstern om att jag har träffat en massa äldre människor som både kan välja och vill välja.

(Applåder)

Man ska inte behöva förlora inflytande, delaktighet eller självbestämmande bara för att man blir äldre. Man måste få råda över sin vardag också när man behöver hjälp och stöd. Att själv få bestämma vem som ska hjälpa till med morgonduschen och vilket äldreboende man vill bo i är faktiskt viktigt.

Jag har träffat Britta, 84 år. Förra sommaren hade hon besök av 20 personer från hemtjänsten. Man fick börja om och visa gång på gång hur de skulle göra, visa runt och så. Det sade Britta till mig. Hon skulle gärna välja en hemtjänstleverantör som skickade bara fyra olika personer som hon kunde lära känna personligen var och en. Det skapar kvalitet. Sådana företag finns det, och fler sådana kommer att växa fram.

Kurt behövde en plats i ett äldreboende men bekymrade sig för hur det skulle gå för hans älskade katt. Tänk att kunna få välja ett äldreboende där man kan få ha med sitt husdjur eller ett där det varje dag finns sång och musik om man är intresserad av det!

Vi är olika och har olika intressen också när vi blir gamla. Därför är den här nya lagstiftningen, som kan göra det enkelt för kommunen att låta de äldre själva välja, så viktig. Oppositionen säger nej till att låta Britta och Kurt själva bestämma.

Det är också viktigt att öka möjligheterna för anställda i omsorgen att få olika arbetsgivare att välja bland och att starta eget. Det finns så många idéer och så mycket kunskap och kompetens ute i verksamheterna. Jag tror att det kan bidra till att höja statusen i verksamheten.

För några veckor sedan träffade jag Susanne Segersten i Örebro. Hon driver företaget Sussi AB som erbjuder hushållstjänster. Susanne hade jobbat länge inom omsorgen, men längtan efter att driva egen verksamhet tog form. Men hon får inte bedriva hemtjänst. Susanne och hennes medarbetare väntar på och längtar efter förändring. De ser fram emot att lagen om valfrihetstjänster träder i kraft. Susanne hoppas att Örebro är med på tåget.

Ann-Chatrine Rundqvist jobbar på ett äldreboende i Emmaboda kommun. Ann-Chatrine och en kompis har en dröm om att starta ett äldreboende på en näraliggande ort, i Lindås, för att de äldre från Lindås ska kunna bo kvar i sin närmiljö. När de kontaktade det socialdemokratiska kommunalrådet sade hon att hennes personliga inställning och Socialdemokraternas uppfattning är att man vill fortsätta att driva den offentliga verksamheten i kommunal regi.

Det finns många Susanne och många Ann-Chatrine i vårt land. Regeringen vill bana väg för att mer vårdpersonal med sin kunskap och kompetens också ska kunna driva egen verksamhet. Vänsteroppositionen säger nej till möjligheter för Susanne och Ann-Chatrine att starta eget och till ökade möjligheter för ideella och idéburna aktörer eller för personalkooperativ att starta eget.

Fru talman! En analys av oppositionens samlade svar faller ut så här:

- Socialdemokraterna säger sig vilja se en ökad valfrihet men yrkar ändå avslag på propositionen. Man säger en sak men vill egentligen någonting annat. Vi är inte förvånade, för aldrig har reformer där

makten flyttas från politiker till medborgare stötts av Socialdemokraterna.

- Miljöpartiet har lånat sig till att vara med på en flerpartimotion och frångår därigenom alla sina tidigare principer om att sträva efter mer valfrihet i välfärden. Man är uppenbarligen beredd att sälja sin själ för ett eventuellt regeringssamarbete. Kanske är det därför som Miljöpartiet tidigare här i dag inte har tagit några repliker.
- Konsekvent är väl bara Vänsterpartiet som regelmässigt yrkar avslag när det gäller alla försök att öppna vård och omsorg för mer av valfrihet. Man skriver i sin motion: Vård och omsorg ska i huvudsak drivas av offentliga aktörer.

Fru talman! Regeringen har bedömt att kommunerna behöver stöd när det gäller att underlätta övergången till valfrihetssystem enligt LOV. Erfarenheterna från de kommuner som tidigare har infört någon form av valfrihetssystem visar att det är förenat med vissa kostnader att förbereda ett införande.

Därför har vi avsatt 280 miljoner kronor som ska användas till detta. För närvarande är det 181 kommuner som har sökt stimulansbidrag. Detta stora intresse är glädjande. I 181 kommuner i Sverige kan det bli så att rätten att själv få bestämma ökar för den som vill ha vård och omsorg. I 181 kommuner i Sverige kan det bli så att möjligheterna att driva egen verksamhet ökar för vårdens medarbetare.

Jag noterar att ca 25 procent av de kommuner som ansökt om medel är styrda av en vänstermajoritet. Fagersta med Vänsterpartiet som ledande parti är en av de kommuner som har ansökt.

I landets kommuner har oppositionens partikamrater uppenbarligen gjort en helt annan bedömning av vad som gagnar de äldre. Man kan förmoda att de befinner sig lite närmare äldreomsorgens verklighet.

Fru talman! Det valfrihetssystem enligt LOV som snart kommer att växa fram i många kommuner kombinerar valfrihet för den äldre med kontroll över kvaliteten, insyn för kommunerna och statlig tillsyn.

Valfriheten samt mångfalden av aktörer fordrar – låt mig tydligt säga detta – om den ska ha värme i sig, en stark etisk medvetenhet. Fria marknadskrafter skapar inte automatiskt ett samhälle där värdighet och omtanke existerar. Lagen om valfrihetssystem innehåller därför bestämmelser om en tydlig kontroll och tillsyn över alla utförare.

Regeringen har dessutom vidtagit flera åtgärder för att säkra, utveckla och kontrollera kvaliteten i omsorgen, ett arbete som var försummat av den tidigare regeringen.

För det första genomför vi en tillsynsreform. Regeringen avser att slå samman tillsyn av socialtjänst med tillsyn av hälso- och sjukvård. Då blir tillsynen mer effektiv och mer enhetlig över hela landet. Samtidigt höjer vi ambitionsnivån genom att satsa ytterligare medel från och med 2009.

För det andra har vi påbörjat ett omfattande arbete med att ta fram öppna jämförelser. 140 000 brukarenkäter skickas ut i höst. Äntligen frågar vi de äldre själva vad de tycker om kvaliteten. Det är försummat av den tidigare regeringen. Alla kommuner jämförs, men också på äldreboenden på enhetsnivå jämförs man kvalitetsmässigt på samma sätt.

För det tredje har regeringen tillsatt utredningen Yrkeskrav i äldreomsorgen. De kommande förslagen syftar bland annat till att ställa tydligare krav på kompetens hos personalen, oavsett om det är i privat eller offentlig regi.

Min självklara utgångspunkt är denna: Oberoende av om äldreomsorgen ges i privat eller enskild regi eller i kommunal regi ska den enskilde brukaren och dennes anhöriga alltid kunna känna fullt förtroende för att verksamheten är av god kvalitet och att den bedrivs i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Man ska kunna känna sig trygg med att bli gammal i vårt land, och man ska självklart få bestämma själv över sin vardag också när man behöver vård och omsorg.
(Applåder)

I detta anförande instämde Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Kenneth Johansson (c) och Tobias Krantz (fp).

Anf. 186 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Jag vill förtydliga lite för Maria Larsson. Vi socialdemokrater, eller vi på vänstersidan som du kallar oss, säger inte nej till att man får välja. Vi tycker bara att just detta förslag är särskilt uruselt och orättvist. Därför säger vi nej till just det förslaget som det ser ut i dag.

Man kan raljera lite grann över att ni tycker att det inte ska vara några politiska beslut utan varje individ ska bestämma själv. Det är faktiskt så att vi har ett demokratiskt system där det politiska systemet ser till att resurserna fördelas så att det blir ganska jämnt, så att inte bara de starkaste roffar åt sig. Det är just därför vi står här i dag exempelvis. Vi hade inte behövts om politikerna hade varit så ringaktade som Maria Larsson lade fram det här.

Jag har några frågor. Flera av Socialstyrelsens föreskrifter gäller ju inte för de privata utförarna. Är det något som Maria Larsson tycker är viktigt och som ska prioriteras så att det blir lika? Hur ska i så fall kontrollen och insynen gå till?

Det finns en sammanfattning av Riksrevisionens rapport. Man skriver att regeringen inte fullt ut tar sitt ansvar för kvalitetsstyrningen på den privata sidan.

Vad tänker ni göra åt frågan att personal inte vågar eller får anmäla missförhållanden inom verksamheterna eftersom de då riskerar att sägas upp? Vi vet att många inte gör detta, och de som ändå har gjort det har råkat ut för repressalier.

Det är några frågor som jag skulle vilja ha svar på av ministern.

Anf. 187 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är många frågor att svara på på kort tid. Låt mig börja med att ni egentligen vill att äldre ska få välja. Det som det har talats om här i dag har handlat om innehållet i exempelvis hemtjänsten, att man ska kunna få välja vad man vill använda tiden till. Men snälla nån, den möjligheten finns ju redan i dag. Många kommuner beslutar om att göra precis så. Det är ju ingen nyhet. Det vi erbjuder genom den här lagstiftningen ger ett mervärde.

Jag skulle vilja ställa frågan tillbaka till Catharina Bråkenhielm: Vänsterpartiet säger att merparten av äldreomsorgen ska utföras i offent-

lig regi – det står uttryckligen i deras motion – instämmer Catharina Bråkenhielm i det påståendet? Det vore väldigt intressant att få det be-lyst. Stöder Socialdemokraterna uttalandet att verksamheten i huvudsak ska bedrivas i offentlig regi? Det tror jag är viktigt för väljarna att få veta.

Det är inte alltid de starkaste som vi företräder. Jag skulle vilja säga att med den här reformen företräder vi dem som är svaga, som har svårt att göra sin röst hörd. Äntligen ger vi dem lite makt. Och vi flyttar makten från politikerna.

Det är ju det som Socialdemokraterna har så svårt för. Ni vill alltid behålla makten på den politiska nivån. Ni vågar inte släppa den ifrån er. Nu gömmer ni er bakom ganska många svepskäl, tycker jag, som känns mer eller mindre krystade för att ni egentligen inte vill. Det är precis som det besked som kvinnan i Emmaboda kommun fick av det socialdemokratiska kommunalrådet i Emmaboda kommun.

Min ambition är att vi ska ha lika villkor så långt det bara går att styra och på de områden där vi ska styra. Socialstyrelsens föreskrifter kompletteras hela tiden. Det är naturligtvis den inriktning som vi också ger föreskriftsarbetet. En förändring som har skett handlar om lex Sarah, där Socialstyrelsen har utfärdat nya bindande föreskrifter.

Jag får återkomma.

Anf. 188 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Man kan säga att vi tycker att innehållet är viktigare än organisationen och formen. Självklart kan man välja lite grann i dag. Men i den nya lagen är det faktiskt privat eller offentligt som är det stora. Det är det som man vurmar för med den här valfrihetsreformen.

Jag tycker att det alltid ska finnas ett kommunalt alternativ. Det är tryggheten och basen i vårt Välfärds-Sverige. Det är det som alltid får stå kvar och ta stöten, oavsett vilken sektor det handlar om. Faller det andra omkull ska den kommunala sektorn alltid finnas kvar. Det är också där huvudansvaret finns för medborgarna. Det är absolut ett oerhört viktigt krav.

När det gäller meddelarskydd, kollektivavtal och tilläggstjänster säger Maria Larsson att så långt det är möjligt ska det vara samma spelregler. Men i det förslag som läggs fram i dag är det oerhört ojämlikt. Det är inte konkurrensneutralt. Det är oerhört orättvisa grunder med tilläggstjänster och det jag har räknat upp. Så långt det är möjligt – de här punkterna är inte möjliga att göra rättvisa. Det är inte samma spelplan man går in på. Kanske det går ut på att man ska knäcka den kommunala verksamheten. Den ska bara finnas där om de andra eventuellt inte finns kvar.

Anf. 189 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag noterar att Socialdemokraterna inte ger ett svar på om de tycker att merparten ska finnas i offentlig regi. Det var det som frågan gällde. Det var ett mycket svepande svar. Jag anar att det finns en diskrepans här mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Jag hoppas verkligen det, men jag är inte riktigt säker efter det svaret.

Min målsättning är att skapa lika villkor, att granska på lika villkor, att ha tillsyn på lika villkor. Det är hela idén med den här lagstiftningen. Äntligen, skulle jag vilja säga, därför att tidigare har ofta små, lokala,

privata, ideella, idéburna och personalkooperativa verksamheter varit fördelade. Nu kan det bli lika villkor.

Jag håller inte alls med om att det blir olika villkor. Tvärtom skapar vi jämbördiga villkor. Det kommer vi att fortsätta med också när det gäller tillsynen, när det gäller granskningen och när det gäller kvalitetskriterierna. Det är hela grejen.

När det gäller föreskrifterna har förbättringar gjorts i lex Sarah-lagstiftningen. Vi avser också att tydliggöra ytterligare att anonyma anmälningar kan göras enligt lex Sarah också från enskilda verksamheter. Jag tror också att lex Sarah behöver tittas över ytterligare.

Meddelarfriheten har utretts tidigare under den socialdemokratiska regeringen. Vi har diskuterat det ända sedan 1980-talet. Den utredning som den socialdemokratiska regeringen fick i sin hand fick massiv kritik från remissinstanserna. Därför valde den socialdemokratiska regeringen att inte gå vidare med något förslag.

Låt mig säga att det som gäller i dag inte hindrar en huvudman från att avtala med den privata arbetsgivaren om skydd mot efterforskning och repressalier. Vi har gett SKL i uppdrag att informera kommunerna och att vara rådgivare åt kommunerna. SKL kommer att i sin information till kommunerna ta upp möjligheten för kommunerna att avtala med den enskilda utföraren om just de här sakerna. Jag tycker att det är viktigt. Jag hoppas att så ska ske i alla kommuner. Jag eftersträvar verkligen lika villkor.

Anf. 190 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Riksrevisionen har sagt att lagstiftningen inte jämställer privatas och offentligas yttrandefrihet och meddelarfrihet. Även om man går ut med information och får det inskrivet ser inte lagstiftningen ut så.

Jag tänkte ta upp en annan sak som jag tycker är viktig. Ministern har talat om insyn, tillsyn och kontroll. Samtidigt har man lagt fram ett lagförslag som gör att man kan ha långa löpande perioder som går över mandatperioder. I sjukvården har man pratat om fem-åtta år. Det finns ingen gräns för hur lång tid man får skriva avtal för när det gäller äldreomsorgen och funktionshinderområdet. Det betyder att om man till exempel har skrivit ett dåligt avtal och inte har tagit med allt som man ska ta med kan man helt plötsligt inte ändra det. Man kan alltså bli bunden av avtal fast man upptäcker att man skulle ha krävt något annat.

Kommunal har varit ute och tittat i kommunerna Nacka och Täby, som har varit föregångare för kundvalsmodellerna. Årsredovisning, som är bra att ha om man ska kolla om allt går rätt till, fanns i 26 av 58 företag i Nacka och i 9 av 19 i Täby. Höga externa kostnader, som tyder på att man kanske plockar ut pengar eller gör något som inte är riktigt rätt, fanns i 6 av 26 företag i Nacka och i 3 av 9 i Täby. Låg pensionsinbetalning fanns i 13 av 26 av Nackas privata hemtjänstföretag och i 3 av 9 i Täby. Låga sociala kostnader fanns i 3 av 26 företag i Nacka och i 3 av 9 i Täby. I 37 av 58 företag i Nacka fanns det inga kollektivavtal, och det var samma sak i 9 av 10 i Täby. Dubbelnamn, det vill säga att man har ett annat namn än vad man var registrerad som i bolagsverket i kommunen vilket innebär att man är svårare att kolla upp, fanns i 3 av 58 företag i Nacka och i 3 av 19 i Täby. Röd flagg från Safetrade, det vill säga att man inte har betalat in moms och arbetsgivaravgift, att man inte har F-

Anf. 191 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle också vilja ställa en fråga till Eva Olofsson. Uppfattar Eva Olofsson att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har exakt samma ambitioner när det gäller utvecklingen av den kommunala äldreomsorgen, det vill säga att den ska utföras huvudsakligen i kommunal regi? Är det Eva Olofssons uppfattning att också Socialdemokraterna tycker det? Jag tycker att det är viktigt att få höra Eva Olofssons svar på detta.

Eva Olofsson talar om långa perioder. Frågan visar att Eva Olofsson inte har förstått lagstiftningen. Här handlar det om att kommunen upprättar kriterier där avtalstiden inte är begränsad. Uppfyller man de kriterierna kan man också vara leverantör i kommunen, men det förutsätter ju att det finns de som väljer en och som tycker att man erbjuder en bra verksamhet. Om man inte erbjuder en bra verksamhet kommer man inte att få någon att leverera till. Det är det som är så fantastiskt med det här. Det skapar en lyhördhet, Eva Olofsson, mot den som nyttjar vården och omsorgen. Därför kommer den som kan erbjuda den bästa kvaliteten, som har en lyhörd organisation och som kan leverera bra välfärdstjänster att få mer att göra.

Det finns inget som hindrar att man skriver in kriterier som årsredovisningar och allt det andra. Den möjligheten finns. Vägledning kommer som sagt att ges via SKL, som kommer att stå till tjänst med råd och stöd.

Varje fråga som Eva Olofsson har ställt i debatten uttrycker en sådan misstro mot systemet. Faktum är att både i Nacka och i Täby vill man inte gå tillbaka till något annat system. De är nöjda. Personalen är mer nöjd än tidigare och de äldre är mer nöjda än tidigare. Betyder inte de resultaten någonting för Eva Olofsson?

Anf. 192 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Var Socialdemokraterna står får de svara för själva. Men jag hörde tydligt Catharina Bråkenhielm säga att innehållet är det viktigaste och att det ska finnas ett kommunalt alternativ. Vi har tydligt sagt att vi huvudsakligen vill ha kommunalt utförande. Vi tycker inte om marknadsanpassning och vinstintressen i äldreomsorgen. Men vi kan också tänka oss att ideella kooperativ och andra kan bidra till utveckling av verksamheten; det står tydligt i vår motion.

Jag fick inget svar av ministern. Jag har förklarat så många gånger tidigare i debatten att vi vill flytta makten till den äldre när det gäller att påverka innehållet ihop med dem som jobbar, vårdbiträdet och undersköterskan.

Men jag fick inget svar. Varför ser det då ut så här i Täby och Nacka? Där har ju den borgerliga majoriteten kunnat ställa krav och byggt upp system för att kolla verksamheten. De har hållit på i flera år. Varför finns det inte kollektivavtal? Varför får Kommunal fram att det kan finnas oegentligheter?

Alla känner väl till förskoleföretaget som har plockat ut miljontals kronor och vars chef har blivit dömd till fem års fängelse. Samma personer hade ett vård- och omsorgsföretag som finns i stora delar av Stock-

holm. Företaget har nu bytt ägare. Man har nu satt konsulter på att titta på företaget. Vad är det egentligen de håller på med? Man har hittat väldigt mycket fel. De har skickat felaktiga fakturor. De har inte betalat in försäkringar. De har inte gjort avvikelserapporter. De har haft anhänginställningar på fel sätt. Mängder av fel har begåtts.

Man säger att man egentligen vill bryta det här, men man kan inte göra det utifrån det avtal man har trots att vi kan räkna upp hur många fel som helst som pekar på att detta inte fungerar och att det kan finnas oegentligheter. Nu har man fått anmäla detta till Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket. Ska det vara så? Ska vi inte kunna ha bättre lagstiftning som gör att man kan bryta avtal när det går så här snett?

Anf. 193 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är precis det som LOV erbjuder; att skriva in kriterier som man tycker är viktiga för att verksamheten ska ha en god kvalitet. Precis det är tanken. Man kan till och med göra om kriterierna om man ser att man har missat något och fastställa dem återigen. Då blir det en ny omgång när det gäller vilka som kan vara med och erbjuda tjänster utifrån de nya kriterierna. Den möjligheten kommer att finnas, vilket man kan säga är en tidsbegränsning i sig.

Men jag tror att det är oerhört viktigt och centralt för att människor ska våga starta och erbjuda verksamhet att de inte är begränsade av ett fåårsavtal, för vem vågar starta då? Man ska veta att om man gör ett bra jobb och om de äldre väljer ens tjänster ska man också ha långsiktiga möjligheter att utvecklas i kommunen.

Jag är oerhört angelägen om att det finns kontroll. Det kommer att finnas såväl lycköskare som dålig verksamhet både inom den kommunala sektorn och inom den privata. De kommer att finnas inom den ideella idéburna och den kooperativa, vilka vi alla hoppas få se mer av. Det är därför vi har satt upp så tydliga kontrollsystem med kvalitetsjämförelse och tillsyn. De måste vara väl fungerande för att säkra det hela. Mångfalden i sig kan annars innebära att fler försöker skapa sig en verksamhet som inte är kvalitetsmässigt hållbar. Jag har varit väldigt noggrann med att säkra både kvalitetsjämförelser och kontroll.

Eva Olofsson säger: Vi vill visst flytta makten till de äldre. Nej, det vill ni inte! Det har varit tydligt under debatten. Ni vill inte släppa ifrån er makt till de äldre. Ni tror inte att de äldre kan bestämma vad som är bäst för dem själva. Det visar debatten så tydligt. Ni vill inte heller släppa ifrån er makt till personal som bara längtar efter att få utveckla egen verksamhet, att få starta eget och att få alternativa arbetsgivare att välja på.

Den här debatten har varit belysande. Här går en skiljelinje i svensk politik och i svensk äldreomsorg. För min del är jag så glad över att det finns så många förståndiga kommunpolitiker, uppenbarligen också i Eva Olofssons eget parti, som ändå vågar gå emot det partierna gör på den nationella nivån.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU4
Ytterligare åtgärder för att genomföra EG-direktiv om mänskliga vävnader och celler m.m. (prop. 2008/09:36).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

17 § Rådets beslut om inrättande av Europol

Rådets beslut om inrättande av Europol

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU6
Rådets beslut om inrättande av Europol (prop. 2008/09:14).

Anf. 194 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Vi ska nu debattera förslaget om ett godkännande av rådets beslut om inrättande av den europeiska polisbyrån Europol. Jag vill börja, fru talman, med att yrka bifall till reservationen som Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tillsammans om avslag på förslaget. Jag ska också gå in och förklara varför vi yrkar avslag.

Det sker ett polisiärt samarbete inom EU. Det har Vänsterpartiet aldrig haft någonting emot. Vi tycker att det har varit bra. Internationellt samarbete är helt nödvändigt när det handlar om en viss typ av brottslighet. Jag kan exempelvis nämna människohandel och barnpornografibrott etcetera.

Vi vill framföra att det finns mycket som är positivt i det arbete som Europol har utfört. Men Europol, som till en början var en mellanstatlig institution, har utvecklats alltmer i överstatlig riktning. Det är vi väldigt kritiska emot.

Europol har hittills reglerats genom en konvention, en överenskommelse mellan medlemsstater, som kräver enhällighet för att förändras. I och med att man nu i stället vill reglera Europol genom ett rådsbeslut hoppas man uppnå en förenkling av proceduren om man vill göra justeringar i regelverket. Som så ofta på EU-området handlar förenklingar om att lättare kunna köra över enskilda länder som har kritiska synpunkter.

Fru talman! Detta åstadkommer man nu i ett andra steg om Lissabonfördraget antas eftersom man då går över till beslut med kvalificerad majoritet i ministerrådet. Samtidigt ingår i det så kallade ordinarie beslutsfattandet, som de rättsliga frågorna då kommer att omfattas av, att EU-parlamentet blir medbeslutande. Detta innebär att det aktuella beslutet att göra om regleringen av Europol från konvention till rådsbeslut bereder väg för ett stort överstatligt steg på det polisiära området. Det skapar i sig ett växande avstånd mellan folket och myndighetsutövarna som enligt Vänsterpartiets mening varken är önskvärt eller acceptabelt.

Utvidgningen av Europols mandat och arbetsuppgifter, de vidgade möjligheterna att registrera och sprida personuppgifter samt de utvidgade

möjligheterna för Europol att samarbeta med tredjeländer och organisationer innebär också ett steg mot överstatlighet.

Ett framtida samarbete mellan Europol och Frontex utgör enligt oss dessutom ytterligare en byggsten i ”Fästning Europa”.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet förordar ett mellanstatligt samarbete och inte de steg som i detta fall och i andra beslut leder till mer överstatlighet och mindre demokrati.

Anf. 195 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Den europeiska polisbyrån, som vi kallar Europol, utgör en del av ett viktigt polisiärt samarbete i EU och kan tas i anspråk när det är nödvändigt med ett gemensamt handlande för medlemsstaterna därför att det förekommer en brottslig organisation eller struktur som påverkar två eller flera medlemsstater. Europols uppdrag är att medverka till ett effektivt samarbete mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och att stödja medlemmarnas kamp mot allvarlig organiserad brottslighet som rör mer än ett land.

Europol strävar efter att förbättra effektiviteten hos berörda myndigheter i medlemsstaterna och deras samarbete för att förebygga och motverka viss definierad brottslighet. Det handlar om grova narkotikabrott eller gränsöverskridande avskryvård handel med kvinnor och barn som utnyttjas sexuellt.

Verksamheten grundas på Europakonventionen, som Sverige tillträdde 1997. Den nuvarande konventionsformen innebär långdragna och omständliga processer varje gång det uppstår behov av att förändra och utveckla Europols verksamhet och arbetsformer. Organisationen är svår att förändra eftersom en konvention måste ratificeras av alla medlemsländer. De senaste beslutade ändringarna har tagit mer än fem år att genomföra, men brottsligheten förändras snabbt. Europol måste hänga med i utvecklingen. Det är därför nödvändigt att EU:s brottsbekämpande organ och de nationella rättsliga myndigheterna i medlemsländerna utökar sitt samarbete över gränserna, för annars kan vi aldrig bekämpa den här typen av brottslighet.

Medvetenheten om Europol och dess verksamhet är i dag låg hos medborgarna och många nationella rättsliga organ också i Sverige. Därför är det av stor betydelse att den nationella enhet som kallas Europol National Unit inrättas i varje land i en tydligt utvecklad form och att den fungerar väl. I Sverige är det Rikspolisstyrelsen som är den här nationella enheten. Det är också väldigt viktigt att sådana här enheter upprättas i de nya medlemsländerna. De nya medlemsstaterna medför också möjligheter att samarbeta bättre med länder som utgör ursprungsländer för brottslighet som till exempel människohandel.

Även EU:s åklagarkammare, Eurojust, måste stärkas i kampen mot den organiserade brottsligheten och människohandel.

Att bekämpa människohandel är ett av Europols huvudområden liksom migrationsfrågor, barnpornografi och handel med organ. Europol erbjuder medlemsstaternas rättsliga myndigheter operativt samarbete via de nationella sambandsmännen. De är stationerade vid Europols högkvarter i Haag och arbetar med att tillföra information till medlemsstaternas operativa arbete.

Europol samarbetar även med den internationella polisorganisationen Interpol och med Eurojust. Samarbetet med de här organen är mycket viktigt för att effektivt bekämpa den grova brottsligheten. Arbetet med att bekämpa människohandel måste stärkas och förbättras mellan medlemsstaternas rättsliga myndigheter genom samarbete både på nationell nivå och på internationell nivå. Det finns ständiga behov av att vidareutbilda rättsväsendets personal både på nationell och på internationell nivå. Stöd och utbildningsinsatser måste riktas mot de nya medlemsländerna, och arbetet ska fortsätta att utvecklas i de gamla länderna.

Ett viktigt stöd är de analysregister över särskilda brott som nu skapas inom Europol. Analysregistren är strategiska rapporter där all tillgänglig information, också personuppgifter, om en specifik kriminell företeelse finns samlad. Det finns till exempel analysregister om bankomatbedrägerier, terroristorganisationer och narkotika. Analysregister kan initieras av ett medlemsland som behöver information om en särskild typ av brottslighet. Sverige har exempelvis tagit initiativ till ett analysregister om barnpornografi på Internet. Det är jättebra att Sverige har gjort det.

Fru talman! I betänkandet finns det en reservation från v och mp som Lena Olsson har tagit upp. Den innebär ett avslag på propositionen. Den ligger helt i linje med deras negativa inställning till EU. Som skäl att avslå propositionen anför de, som vi hörde av Lena Olsson, överstatligheten i Europols verksamhet och de brister som de menar finns i det dataskyddsrambeslut som vi diskuterade här i kammaren förra veckan. Den kritik som då framfördes mot dataskyddsrambeslutet var så försiktig att jag ifrågasatte om den var tillräcklig för att avslå den propositionen. Det är väldigt synd att de vill avslå den här viktiga propositionen om Europol.

Fru talman! Europol behöver få ännu skarpare verktyg än i dag för att riktigt rå på den grova brottsligheten i Europa. Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen ska godkänna utkastet till rådsbeslut om Europol.

Anf. 196 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Alliansregeringen driver en målmedveten reformagenda i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten i Sverige. Det här är en mycket viktig uppgift för allianspartierna och alliansregeringen. Vi är på väg att öka antalet poliser här i Sverige från 17 000 till 20 000 poliser. Vi är mitt uppe i ett reformarbete som syftar till att skärpa straffen för grova våldsbrott. Vi ser också satsningar på bättre kunskaper i skolan, satsningar på att bekämpa och bryta utanförskap och hopplöshet och därmed dra undan mycket av det som är kriminalitetens orsaker och rötter. Allt detta syftar till att minska brottsligheten och öka tryggheten.

För Moderaterna och, som vi ser av den här propositionen, för alliansregeringen är det viktigt att använda EU-samarbetet i samma syfte. Färre brott ska begås, fler brott ska klaras upp och tryggheten ska öka. Det här är förstås en given utgångspunkt, att vi ska använda också vårt inflytande i Europasamarbetet för detta. Vi behöver ett starkt Europa för Sveriges bästa, för när brottsligheten minskar i Europa ökar tryggheten också i Sverige.

Vi vet – alla i utskottet vet – att en stor del av brottsligheten i dag är gränsöverskridande. Brottsligheten precis som miljöproblemen känner

inga eller i varje fall allt färre gränser. Brottsligheten drar ibland tvärtom fördelar av att jobba över gränser och i olika stater.

Vi vet också vilken brottslighet det är vi talar om. Det är människohandel, narkotikasmuggling och illegal vapensmuggling – människor som tjänar pengar på andra människors olycka och nöd. Det är ofta samma brottsliga nätverk som ägnar sig åt de här kriminella verksamheterna. Det är samma ligor, men man byter lasten. Det handlar om människor, narkotika eller illegala vapen beroende på vad som för stunden är mest lönsamt och mest lukrativt.

Det här är en gränsöverskridande, kriminell verksamhet som måste stoppas, och vi måste se till att ha rätt verktyg och vassa redskap för detta. Vi måste ha vassa redskap för att bekämpa den grova och gränsöverskridande brottsligheten. Vi får inte acceptera den kriminaliteten, oavsett var i Europa den visar sitt ansikte. Vi ska ställa upp för varandra i det här viktiga arbetet.

Fru talman! Även om det i dag finns ett rimligt fungerande samarbete med Europol som vi öppnar för att poliser mycket lättare kan samarbeta och dela information med varandra måste detta samarbete förbättras och förstärkas. Vi måste alltid vara vaksamma och förhindra och motverka byråkrati och trögörliga organisationer i Europasamarbetet likaväl som på hemmaplan. Europol, polissamarbetet, får bli varken bli tungrovt eller trögt. Europol måste på samma sätt som våra nationella myndigheter kunna möta en förändrad omvärld, en förändrad brottslighet och nya, gränsöverskridande kriminella nätverk.

Därför är det bra att den rättsliga grunden för Europol nu ändras så att Europol framöver styrs med rådsbeslut i stället för över konventionen. Konventionsformen – det här vet vi – för med sig långa och omständliga processer varje gång ett behov uppkommer av förändringar av såväl verksamheten som arbetsformerna och organisationen kring Europol. Det här bidrar till att Europol och medlemsländerna i EU står bättre rustade att möta förändringar i omvärlden som ställer krav på vår förmåga och kapacitet att bekämpa den allvarliga och gränsöverskridande brottsligheten.

Därför är det bra att mandatet justeras och vidgas för Europol. Det måste inte längre vara organiserad utan i stället just gränsöverskridande och allvarlig brottslighet. Det sätter ett betydligt mer effektivt fokus för organisationen på områden där behovet av samarbete är som allra störst. Jag nämnde kampen mot människohandel, narkotikahandel och handel med illegala vapen, och det handlar även om barnpornografibrott.

Det är bra att Europol får rimligare och öppnare förutsättningar att arbeta med det som är grunden för den verkliga kärnan i Europol, informationssystem och analysregister, i syfte att kunna bistå den nationella polisen och nationella brottsbekämpande myndigheter med relevanta uppgifter om den gränsöverskridande brottsligheten. Det är också mycket bra att vi lyfter fram dataskyddet som nu stärker skyddet för den enskildes integritet. Det är bra och välkommet att det inrättas ett oberoende uppgiftsskyddsombud att granska Europol. Allt detta är klara förbättringar jämfört med dagens Europolkonvention.

Det sista är viktigt, för när den enskildes integritet ställs mot effektiv brottsbekämpning är det centralt att hänsyn alltid tas till människors privatliv. Möjlighet att möta hot får aldrig på ett slentrianmässigt sätt

vinna terräng på bekostnad av den enskildes integritet. Därför är det bra att dataskyddsregler stärks och utsträcks. Det framhålls också i detta sammanhang. Det är bra med ett oberoende uppgiftsskyddsombud som granskar Europol.

Fru talman! Det är till sist just på det här fältet viktigt för oss att vi har ett starkt inflytande i Europa och ett starkt svenskt engagemang. Den svenska rösten ska erhålla respekt och vinna inflytande. Vi ska använda vårt inflytande i Europa för att göra Sverige bättre och tryggare.

Det är viktigt, fru talman, att vi har en samlad regering med en gemensam uppfattning som inte är splittrad i synen på vad EU ska användas till och som ser möjligheter att verka för Sveriges bästa och mot brottsligheten, för när brottsligheten minskar i Europa ökar också tryggheten i Sverige.

Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

I anförandet instämde Inge Garstedt, Krister Hammarbergh och Anders Hansson (alla m).

Anf. 197 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Henrik von Sydow säger att det samarbete som har funnits när det gäller Europol har varit ett rimligt fungerande samarbete. Jag tog upp i mitt anförande, och Helena beklagade det, att vi avstyrker propositionen. Det gör vi framför allt därför att vi kritiserar att besluten blir mer överstatliga. Man för över mer makt, så att säga. Det är ingen nyhet för någon i den här kammaren. Så har vi alltid gått till väga. Hur det än är så är det väldigt viktigt med det polisiära samarbetet, och det har vi också sagt, när det gäller att komma åt organiserad och grov brottslighet.

Men vad menar du, Henrik, när du säger att det är ett rimligt fungerande samarbete? Jag och Vänsterpartiet anser att det är mer demokratiskt. Det här med att köra över medlemsstater i och med att man tar det här steget tycker vi för vår del inte är acceptabelt. Vad är det som är så viktigt att man inte kan göra det här i en mer demokratisk anda? Du tillade ju själv att det var ett rimligt fungerande samarbete.

Anf. 198 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Det har varit ett rimligt fungerande samarbete, men det är angeläget att se på möjligheter att förbättra och förstärka Europol och förbättra och förstärka samarbetet mellan poliser i Europa. Där har det funnits problem med just tungroddheten och svårigheten att förändra och förbättra organisationen i takt med att omvärlden förändras och att brottsligheten förändras. När ligorna som håller på med människohandel, narkotika och illegala vapen växer blir det svårt för Europol att följa med.

Det är just på det här fältet som vi behöver ett starkt och effektivt Europasamarbete. Lena Olsson pratade tidigare om att avstånden växer, att det blir ett avstånd mellan folket och EU:s myndigheter. Jag tror att vi har ett starkt stöd bland folket för att EU ska fungera effektivt vad gäller bekämpningen av den internationella och gränsöverskridande brottsligheten.

Avstånden skapas när EU inte är det verktyg som svenska folket har rätt att kräva just på det här fältet. På samma sätt som EU ska vara effek-

tivt vad gäller att lösa miljöproblem ska EU också vara effektivt vad gäller att lösa gränsöverskridande brottslighet.

Jag uppfattar Lena Olssons reservation och delar av inlägget så att Vänsterpartiet sätter motståndet mot Europasamarbetet före intresset att bekämpa brottsligheten och öka tryggheten. De pratar om ökad överstatlighet, varnar för superstat, har en retorik här som mycket tydligt visar att just motståndet mot Europasamarbetet går före insatserna för att verkligen förbättra och förstärka EU:s möjligheter att ta sig an vardagsproblem som rör många människor, nämligen den ökande gränsöverskridande brottsligheten.

Anf. 199 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att upprepa det som jag sade i min inledning. Att det sker ett polisiärt samarbete inom EU har Vänsterpartiet aldrig haft någonting emot. Jag tog också upp det som varit positivt med samarbetet på mellanstatlig nivå. Också vi från Vänsterpartiets sida tycker att det är väldigt viktigt att bekämpa brott. Jag gillar inte att det antyds att den kritik vi har mot överstatlighet skulle gå före bekämpandet av brottslighet. Det tycker jag är ganska orättvist.

I mitt anförande tog jag också upp de vidgade möjligheterna att registrera och sprida personuppgifter. Jag kan säga att det finns positiva nyheter i rådsbeslutet. Det gäller skyddandet av enskildas personuppgifter, som förenklats. Samtidigt framförde vi, när vi tog rambeslutet om dataskydd, kritik som Datainspektionen hade kommit med och som vi gärna ville ha med. Det finns vissa frågetecken just när det gäller rambeslutet. Det finns också vissa problem med att vi inte har en färdig polisdatalag. Den skulle ha kommit i höst men har blivit uppskjuten igen. Vi ser det som ett problem, i synnerhet nu när Europolns mandat utvidgas.

Anf. 200 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Lena Olsson säger att Vänsterpartiet alltid har varit för det samarbete som finns och har funnits. Mig veterligt har Vänsterpartiet alltid varit motståndare till Europasamarbetet. Det är det enda parti i Sveriges riksdag som fortfarande är motståndare till det. Vad skulle det få för konsekvenser för möjligheten att möta den gränsöverskridande brottsligheten om det blev som Lena Olsson och Vänsterpartiet vill?

Jag tror att vi ska titta på vilka möjligheter vi har att vässa verktygen, att göra det samarbete som vi har på ett bättre sätt, detta för Sveriges intressen och Sveriges bästa, för att bekämpa brottsligheten och öka tryggheten. Europol är centralt i det arbetet. Jag vill betona det jag sade tidigare, nämligen att de måste få rimliga arbetsförutsättningar. Vi ska förvänta oss mer av dem. Vi ska ställa krav på högre effektivitet.

Det som Lena Olsson refererar till är en stor framgång, alltså dataskyddsbeslutet som har bäring på detta, och också det faktum att Europol nu ligger under det. Det utsträcks alltså till att också gälla här. Det är en stor framgång att vi nu har ett uppgiftsskyddsombud med representanter från alla stater i Europasamarbetet. Det är framgångar för svenskt arbete och något som verkligen bidrar till att stärka integritetsskyddet och skyddet för privatlivet i det här arbetet.

Som sagt är Europol det verktyg vi har. Vi vill vässa det och utnyttja det på ett bättre sätt just i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten i Europa.

Anf. 201 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Lena Olsson för att hon kommit hit för att debattera med oss på allianssidan. Det hade varit konsigt om vi varit åtta ledamöter från den borgerliga alliansen men ingen från oppositionssidan. Nu kom Lena Olsson, vilket är bra. Ingen socialdemokrat orkade tydligen ta sig hit.

Fru talman! Den här debatten handlar inte om ifall Europol ska inrättas eller finnas kvar. Europol har redan funnits i 15 år, och vi vet att den varit viktig för den europeiska brottsbekämpningen. Vad vi gör i dag är att flytta den rättsliga grunden för Europol från en särskild konvention till ett rådsbeslut. På så sätt får Europol en tydligare rättslig ställning och blir en EU-myndighet, precis som föregående talare sagt.

Därutöver införs bland annat ett oberoende uppgiftsskyddsombud, ett ombud som kanske kan jämföras med de ombud vi har i Sverige vid domstolsbeslut om användning av hemliga tvångsmedel. Det är en förstärkning av människors rättssäkerhet, och jag har svårt att förstå att det finns partier som yrkar avslag på hela förslaget och alltså säger nej till att det ska införas. Det blir ett nej till en förstärkt rättssäkerhet.

Europol är inte en operativ polismyndighet, och som centerpartist tycker jag att det är bra. Europol stöder de nationella brottsbekämpande myndigheterna bland annat genom att underlätta utbytet av information, tillhandahålla operativa analyser, ta fram strategiska rapporter, till exempel bedömning av hotbilder. Dessutom tillhandahåller de expertis och tekniskt stöd för utredningar. Det är bra. Det är sådant de ska göra, inte syssla med operativa åtgärder i medlemsländerna.

Europol arbetar inom ett relativt litet antal områden. Vi har tidigare hört om narkotikahandel, terrorism, människohandel, barnpornografi och vapenhandel. Jag kan tillägga handel med stulna fordon och penningtvätt, och det finns ytterligare några områden. Det är alltså inte speciellt många områden, vilket är ganska bra då det avgränsar vad Europol ska syssla med. De ska inte syssla med alla brott utan med gränsöverskridande grova brott.

Fru talman! Europol har under de senaste åren betytt mycket i den europeiska bekämpningen av gränsöverskridande brottslighet, en brottslighet som tyvärr blivit både vanligare och grövre. De välorganiserade kriminella ligorna bryr sig inte om ifall det finns landgränser i Europa. De arbetar multinationellt. Då kan vi inte förvänta oss att våra brottsbekämpande myndigheter ska sitta hemma i det egna landet och klara av att genomföra en framgångsrik brottsbekämpande verksamhet.

På Europols hemsida kan man se i vilka åtgärder de varit med och förhindrat eller utrett brott. Bara på de senaste månaderna har det gällt narkotikasmuggling, narkotikatillverkning, barnpornografi, penningförfalskning och kreditkortsbedrägerier. Det är brott som kanske inte hade lösts om vi inte haft Europol.

Europol har också bilaterala operativa eller strategiska överenskommelser med en lång rad andra länder och internationella organisationer.

Prot. 2008/09:31
19 november

Rådets beslut om inrättande av Europol

Det skulle vi knappast kunna ha i varje enskilt medlemsland. Det handlar om allt från Albanien och Colombia till Moldavien och Världstullorganisationen.

Med detta vill jag säga att Europol är en viktig organisation, och genom de förändringar vi nu gör blir det också en effektiv organisation för att bekämpa grov gränsöverskridande kriminalitet i Europa. Därför vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 202 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Vi har i dag att behandla utskottets betänkande om rådets beslut om Europeiska polisbyrå, Europol. Som på ett föredömligt sätt framförts av mina kolleger inom alliansen är vi väldigt överens om behovet av Europol. Det är en samordnande myndighet som samlar information och för en dialog om den gränsöverskridande grova brottsligheten inom Europeiska unionen.

Den brottsliga verksamheten växer mycket och är ett hot mot våra medborgare. Vi drabbas av terrorism, våldsbrott, ekonomisk brottslighet, människohandel och pornografi. Den är ofta förgrenad i många länder och gömd i svårgenomträngliga celler och nätverk som är svåra att genomskåda. Därför krävs väldigt skickliga personer som kan genomskåda det här och utbyta information. Genom bra informationsutbyte kan man komma åt detta. Europol har som sagt en synnerligen viktig roll.

Det är viktigt att vi förstärker den rollen. I och för sig finns det en konvention från 1992, men vi har sett att den inte är speciellt effektiv. Det tar fem år att genomföra förändringar. Det är bra att vi ändrar på det nu och att det blir en egen myndighet inom EU, en egen juridisk person med säte i Holland. Det kommer att ge ett antal fördelar. Vi kommer att få en ökad snabbhet. Vi vet att brottsligheten är blixtn snabb på att anpassa sig till nya situationer. Är det det ena brottet är det det andra i morgon. Det finns alltid möjligheter, luckor, arbitrage etcetera, inte bara på våldsidan utan även på den ekonomiska sidan.

Det är också bra att kravet att det är organiserat inte behöver finnas kvar. Det är oftast svårt att bevisa. Det hjälper egentligen ingen. Den brottsutsatte har knappast någon glädje av att veta att brottet var organiserat. Det är trots allt grovheten och det gränsöverskridande som är det viktiga.

Samtidigt får vi inte glömma bort integriteten, att vi har en integritet att skydda. Här tycker jag nog att vi har fått fram en bra balans mellan integritet och effektivitet. Vi har, som tidigare nämnts, nyligen antagit dataskyddsrambeslutet som ger en grund för hur vi ska hantera data inom Europeiska unionen.

Det känns bra för svenska folket att veta att det finns ett brett stöd för förslaget i kammaren. Jag är däremot lite förvånad över att såväl Vänstern som Miljöpartiet är emot detta och reserverar sig. Man kan fråga sig vad det är de reserverar sig emot egentligen. Överstatlighet, sägs det. Det är symptomatiskt att man vänder sig mot Europeiska unionen på varenda punkt. Man anser även att Lissabonfördraget inte skulle vara bra för EU. Vi måste ha ett förnuftigt samarbete inom EU. Vi måste ha effektivitet och rättssäkerhet.

Fru talman! Jag kan på sätt och vis förstå varför Vänsterpartiet har den här skräcken för överstatlighet. Det finns en historisk förklaring. Jag säger inte mer än så, för alla förstår nog vad jag menar. Å andra sidan förstår jag inte varför Miljöpartiet, som precis med acklamation antagit en uppskattande inställning till Europeiska unionen, inte gillar det här.

Man talar om "Fästning Europa". "Fästning Europa" är en imaginär sak. Det är inget som finns i verkligheten. Medborgare som vill komma in utesluts, hävdar man i sin motion. Vi måste ha ordning och reda i Europa. Vi har en migrationslagstiftning som ska vara effektiv, bra och rättssäker för dem som kommer till landet. Vi ska samtidigt veta vilka som kommer in. Där spelar Europol en viktig roll.

Man säger att det skulle vara en nackdel att kravet att det ska vara organiserat tas bort. Som jag nämnde tidigare organiserar sig den organiserade brottsligheten på ett sådant sätt att det är svårt att bevisa. Vi ser hur celler kan arbeta och så vidare.

Som sagt är det glädjande att vi kan anta fördraget om Europol. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 203 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag måste säga att jag inte kan förstå varför Lena Olsson och Vänsterpartiet är så rädda för det här. Vad är det för farligt i det förslag som vi nu debatterar? Lena Olsson säger svepande att det här är överstatligt och att hon därför inte kan tycka om det. Samtidigt förklarar Lena Olsson att Europol är viktigt. Jag antar att ni röstade för Europol när det var aktuellt att Sverige skulle gå med och arbeta i det. Vad är det som gör att vi inte ska använda alla tänkbara lagliga medel för att bekämpa människohandel för sexuella ändamål med kvinnor och barn? Vi är helt överens om att den kampen måste föras. Vi måste föra den med de absolut vassaste vapen vi kan komma på för att inte de brottsliga ska ligga före hela tiden.

Förslaget innehåller som jag ser det verktyg. Vi kommer inte att klara oss undan det här jämt, men vi kommer åtminstone att få bättre möjligheter att arbeta för detta. Vari ligger den farliga överstatligheten i förslaget?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

18 § Upphovsrätten i kunskapsekonomin

Föredrogs
näringsutskottets utlåtande 2008/09:NU9
Upphovsrätten i kunskapsekonomin (KOM(2008)466).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2008/09:70 Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 19 november

2008/09:136 Försäljningen av statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till statsrådet *Mats Odell* (kd)

2008/09:137 Kommunernas ekonomi

av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet *Mats Odell* (kd)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 november

2008/09:262 EU-myndigheter

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

2008/09:263 Misshandel av barn

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2008/09:264 Asylprocessen

av *Hans Backman* (fp)
till statsrådet *Tobias Billström* (m)

2008/09:265 Könstillhörighetsutredningen

av *LiseLotte Olsson* (v)
till socialminister *Göran Hägglund* (kd)

2008/09:266 Levande donatorer

av *Mikael Cederbratt* (m)
till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2008/09:267 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

2008/09:268 Byrån för grundläggande rättigheter

av *Carina Hägg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:269 Återanvändning av stridsfordonschassin avsedda för granatkastarpansarbandvagn

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:270 Utlandsstationerades villkor

av *Solveig Hellquist* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:271 Europadomstolen

av *Jan Ertsborn* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:272 Rökfri arbetstid också i statliga företag

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:273 Transporter, yrkeschaufförer och arbetsmiljö

av *Raimo Pärssinen* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:274 Bilen som arbetsmiljöfråga

av *Raimo Pärssinen* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:275 Livförsäkringsbolagen och aktiekursfallet

av *Tommy Ternemar* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:276 Rökfria tågperenner

av *Fredrik Olovsson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:277 Sexuella handlingar och andra övergrepp mot djur

av *Catharina Bråkenhielm* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 november

2008/09:230 Åtgärder mot varslen i Sörmland

av *Fredrik Olovsson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:233 Information till nyanlända asylsökande

av *Mats Pertoft* (mp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:236 Tillgänglighet till tolkning

av *Eva Olofsson* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:237 Diskriminering av ledarhundsförare

av *Elina Linna* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:238 Stöd till renovering samt till om- och tillbyggnad av hus

av *Gunnar Sandberg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:240 Framtagandet av en EU-strategi för barnets rättigheter

av *Monica Green* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:242 Förberedelser för förstörelse av en utbyggd Slite hamn

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:243 Omedelbar personnummertilldelning

av *Annie Johansson* (c)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:245 Pappornas andel av sjukdagar för barn

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:246 Uthyrningsföretag och bemanningsbranschen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:247 Sanering av städbranschen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:248 Beskattning av obebyggda tomter samt enkla fritidshus

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:253 Biståndsmedel till gruvkunskap

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 25 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 59 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 99 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 130 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 165 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	2
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU1	2
Anf. 1 LARS ELINDERSON (m).....	2
Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s)	3
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (v)	8
Anf. 4 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	12
Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd).....	16
Anf. 6 THOMAS ÖSTROS (s) replik	20
Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	20
Anf. 8 THOMAS ÖSTROS (s) replik	21
Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	22
Anf. 10 ULLA ANDERSSON (v) replik	22
Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	23
Anf. 12 ULLA ANDERSSON (v) replik	23
Anf. 13 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	24
Anf. 14 BERTIL KJELLBERG (m).....	25
Anf. 15 ULLA ANDERSSON (v) replik	27
Anf. 16 BERTIL KJELLBERG (m) replik	28
Anf. 17 ULLA ANDERSSON (v) replik	28
Anf. 18 BERTIL KJELLBERG (m) replik	29
Anf. 19 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	29
Anf. 20 BERTIL KJELLBERG (m) replik	30
Anf. 21 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	30
Anf. 22 BERTIL KJELLBERG (m) replik	31
Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c).....	31
Anf. 24 THOMAS ÖSTROS (s) replik	34
Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	35
Anf. 26 THOMAS ÖSTROS (s) replik	35
Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	36
Anf. 28 ULLA ANDERSSON (v) replik	37
Anf. 29 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	37
Anf. 30 ULLA ANDERSSON (v) replik	38
Anf. 31 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	38
Anf. 32 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	39
Anf. 33 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	39
Anf. 34 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	40
Anf. 35 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	40
Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp).....	41

Anf. 37 THOMAS ÖSTROS (s) replik	45
Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik	45
Anf. 39 THOMAS ÖSTROS (s) replik	46
Anf. 40 CARL B HAMILTON (fp) replik	47
Anf. 41 ULLA ANDERSSON (v) replik	47
Anf. 42 CARL B HAMILTON (fp) replik	48
Anf. 43 ULLA ANDERSSON (v) replik	48
Anf. 44 CARL B HAMILTON (fp) replik	49
Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (m).....	49
Anf. 46 ULLA ANDERSSON (v) replik	54
Anf. 47 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	54
Anf. 48 ULLA ANDERSSON (v) replik	55
Anf. 49 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	56
Anf. 50 THOMAS ÖSTROS (s) replik	56
Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	57
Anf. 52 THOMAS ÖSTROS (s) replik	58
Anf. 53 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	58
Anf. 54 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	59
Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	59
Anf. 56 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	60
Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	61
Anf. 58 LARS JOHANSSON (s)	61
Anf. 59 MARIE ENGSTRÖM (v)	64
Anf. 60 HELENA LEANDER (mp).....	67
Anf. 61 LENNART HEDQUIST (m).....	70
Anf. 62 LARS JOHANSSON (s) replik	72
Anf. 63 LENNART HEDQUIST (m) replik	72
Anf. 64 LARS JOHANSSON (s) replik	73
Anf. 65 LENNART HEDQUIST (m) replik	74
Anf. 66 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	74
Anf. 67 LENNART HEDQUIST (m) replik	74
Anf. 68 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	75
Anf. 69 LENNART HEDQUIST (m) replik	75
Anf. 70 HELENA LEANDER (mp) replik	76
Anf. 71 LENNART HEDQUIST (m) replik	76
Anf. 72 HELENA LEANDER (mp) replik	77
Anf. 73 LENNART HEDQUIST (m) replik	77
Anf. 74 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	77
Anf. 75 LARS JOHANSSON (s) replik	80
Anf. 76 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	81
Anf. 77 LARS JOHANSSON (s) replik	81
Anf. 78 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	82
Anf. 79 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	82
Anf. 80 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	82
Anf. 81 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	83
Anf. 82 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	83
Anf. 83 GUNNAR ANDRÉN (fp)	84
Anf. 84 HELENA LEANDER (mp) replik	86
Anf. 85 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	86

Anf. 86 HELENA LEANDER (mp) replik	87
Anf. 87 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	88
Anf. 88 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	88
Anf. 89 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	88
Anf. 90 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	89
Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	90
Anf. 92 LARS JOHANSSON (s) replik.....	90
Anf. 93 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	91
Anf. 94 LARS JOHANSSON (s) replik.....	91
Anf. 95 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	92
(Beslut fattades under 11 §.)	92
8 § Åtgärder för bättre kreditmöjligheter för företag.....	92
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU17	92
Anf. 96 EMMA HENRIKSSON (kd)	93
Anf. 97 HANS HOFF (s)	93
Anf. 98 ULLA ANDERSSON (v)	94
Anf. 99 LAGE RAHM (mp)	96
Anf. 100 PEDER WACHTMEISTER (m).....	97
Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik	98
Anf. 102 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	98
Anf. 103 ULLA ANDERSSON (v) replik	99
Anf. 104 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	99
Anf. 105 PER ÅSLING (c)	99
(Beslut fattades under 11 §.)	101
9 § Tilläggsbudget 2 för 2008.....	101
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU11	101
Anf. 106 HANS HOFF (s)	101
Anf. 107 ULLA ANDERSSON (v)	103
Anf. 108 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	104
Anf. 109 HANS HOFF (s) replik	105
Anf. 110 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	105
Anf. 111 HANS HOFF (s) replik	106
Anf. 112 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	106
Anf. 113 EMMA HENRIKSSON (kd)	107
(forts. 12 §).....	107
Ajournering.....	108
Återupptagna förhandlingar	108
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 november	108
AU6 Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringstvister.....	108
MJU5 Förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m.	109
MJU6 Skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter om djurskydd m.m.	109
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	109
FiU17 Åtgärder för bättre kreditmöjligheter för företag	111

12 § (forts. från 9 §) Tilläggsbudget 2 för 2008 (forts. FiU11).....	112
Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik	112
Anf. 115 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	113
Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik	113
Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	114
Anf. 118 MARGARETA ISRAELSSON (s)	115
Anf. 119 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	116
Anf. 120 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	116
Anf. 121 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	117
Anf. 122 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	117
Anf. 123 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp)	117
Anf. 124 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	118
Anf. 125 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	119
Anf. 126 TREDJE VICE TALMANNEN	119
Anf. 127 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	119
Anf. 128 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	119
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	120
13 § AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007	120
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU6.....	120
Anf. 129 ULLA ANDERSSON (v).....	120
Anf. 130 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp)	122
Anf. 131 HANS HOFF (s).....	124
Anf. 132 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	125
Anf. 133 ULLA ANDERSSON (v) replik	126
Anf. 134 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	126
Anf. 135 ULLA ANDERSSON (v) replik	127
Anf. 136 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	128
Anf. 137 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik.....	128
Anf. 138 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	128
Anf. 139 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik.....	129
Anf. 140 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	129
Anf. 141 PER ÅSLING (c).....	129
Anf. 142 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik.....	131
Anf. 143 PER ÅSLING (c) replik	131
Anf. 144 CHRISTOPHER ÖDMANN (mp) replik.....	131
Anf. 145 PER ÅSLING (c) replik	132
Anf. 146 GUNNAR ANDRÉN (fp)	132
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	133
14 § Insatser för att hantera omfattande elavbrott	133
Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU2	133
Anf. 147 MATS BERGLIND (s)	133
Anf. 148 ULF GRAPE (m).....	134
Anf. 149 MATS BERGLIND (s) replik	137
Anf. 150 ULF GRAPE (m) replik	138
Anf. 151 MATS BERGLIND (s) replik	138
Anf. 152 ULF GRAPE (m) replik	138
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	139
15 § Valfrihetssystem	139

Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU5	139
Anf. 153 CECILIA WIDEGREN (m).....	139
Anf. 154 CATHARINA BRÅKENHIELM (s).....	139
Anf. 155 EVA OLOFSSON (v).....	142
Anf. 156 THOMAS NIHLÉN (mp).....	145
Anf. 157 KENNETH JOHANSSON (c).....	147
Anf. 158 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	148
Anf. 159 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	149
Anf. 160 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	149
Anf. 161 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	150
Anf. 162 EVA OLOFSSON (v) replik.....	150
Anf. 163 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	151
Anf. 164 EVA OLOFSSON (v) replik.....	151
Anf. 165 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	152
Anf. 166 MARGARETA B KJELLIN (m).....	153
Anf. 167 EVA OLOFSSON (v) replik.....	155
Anf. 168 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	155
Anf. 169 EVA OLOFSSON (v) replik.....	156
Anf. 170 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	156
Anf. 171 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	157
Anf. 172 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	157
Anf. 173 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	158
Anf. 174 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	158
Anf. 175 TOBIAS KRANTZ (fp).....	159
Anf. 176 EVA OLOFSSON (v) replik.....	161
Anf. 177 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	162
Anf. 178 EVA OLOFSSON (v) replik.....	162
Anf. 179 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	163
Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd).....	164
Anf. 181 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	165
Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	166
Anf. 183 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	166
Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	166
Anf. 185 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	167
Anf. 186 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	170
Anf. 187 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	170
Anf. 188 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	171
Anf. 189 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	171
Anf. 190 EVA OLOFSSON (v) replik.....	172
Anf. 191 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	173
Anf. 192 EVA OLOFSSON (v) replik.....	173
Anf. 193 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	174
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	174
16 § Ytterligare åtgärder för att genomföra EG-direktiv om	
mänskliga vävnader och celler m.m.	175
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU4	175
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	175
17 § Rådets beslut om inrättande av Europol.....	175

Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU6.....	175	Prot. 2008/09:31
Anf. 194 LENA OLSSON (v).....	175	19 november
Anf. 195 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	176	<hr/>
Anf. 196 HENRIK VON SYDOW (m).....	177	
Anf. 197 LENA OLSSON (v) replik.....	179	
Anf. 198 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	179	
Anf. 199 LENA OLSSON (v) replik.....	180	
Anf. 200 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	180	
Anf. 201 JOHAN LINANDER (c).....	181	
Anf. 202 OTTO VON ARNOLD (kd).....	182	
Anf. 203 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	183	
(Beslut skulle fattas den 20 november.).....	183	
18 § Upphovsrätten i kunskapsekonomin.....	183	
Näringsutskottets utlåtande 2008/09:NU9.....	183	
(Beslut skulle fattas den 20 november.).....	183	
19 § Bordläggning.....	184	
20 § Anmälan om interpellationer.....	184	
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	184	
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	185	
23 § Kammaren åtskildes kl. 21.07.....	187	

Prot. 2008/09:31
19 november

Tryck: Elanders, Vällingby 2008